

Erik Johan Stagnelius
Samlade skrifter

I

TRYCKTA SKRIFTER

SVENSKA KLASSIKER
UTGIVNA AV SVENSKA AKADEMIEN

ERIK JOHAN STAGNELIUS SAMLADE SKRIFTER I

Erik Johan Stagnelius

Samlade skrifter

Under redaktion av Paula Henrikson
och med inledning av Anders Olsson

I

TRYCKTA SKRIFTER

SVENSKA KLASSIKER
UTGIVNA AV SVENSKA AKADEMIEN
I SAMVERKAN MED
BOKFÖRLAGET ATLANTIS

Erik Johan Stagnelius
Samlade skrifter I
Atlantis, Stockholm

© 2013

INLEDNING:

Anders Olsson och Svenska Akademien

TEXTETABLERING, KOMMENTARER

OCH ORDFÖRKLARINGAR:

Paula Henrikson och Svenska Akademien

FORMGIVNING OCH TYPOGRAFI:

Anders Ljungman och Johan Melbi

PDF-GENERERING:

Megin Media 2014

Innehåll

Anders Olsson: »Denna fackla är tänd och vad hon funnit är följande...«	VII
--	-----

TRYCKTA SKRIFTER

På Herr Magister Per Brusonii Promotionsdag, den 22 Juni 1805	3
Över Fru Doktorinnan Emerentia Brita Maria Bäckerströms Död	5
Wladimir den Store. Skaldedikt i tre sånger	7
Prospekt till Liljor i Saron	47
Liljor i Saron. Första Häftet	
Till Cancelli-rådet [...] M. Norberg	55
Kärleken. Metafysisk Lärodikt	60
Dialog. Ängeln och Själen	74
Fången	80
Maria	83
Bruden	85
Lustvandringen	88
Stjärnorna	89
Jorden	91
Floden	93
Källan	95
Korset	97
Oraklet	98
Liljan	100
Vårsånger	
I.	103
II.	105
III.	106
IV.	108
V.	109

Tårarnes lov (Efter A. W. Schlegel.)	111
Skuggan.....	112
Brudgummen.....	116
Samtal	119
Liljor i Saron. Andra och Tredje Häftet	
Martyrerna. Dramatisk Skaldedikt	125
Smärre diktningar	
Kyrkogården	223
Flyttfåglarne	227
Livets Villkor.....	229
Suckarnes Mystär	231
Bacchanterna eller Fanatismen. Sorgspel.....	233
Albert och Julia, eller Kärleken efter Döden. Scen ur	
Andevärlden	279
<i>Kommentarer och ordförklaringar</i>	<i>303</i>

»Denna fackla är tänd och vad hon funnit är följande...«

av Anders Olsson

Länge kretsade bilden av Erik Johan Stagnelius kring ett kunskapsproblem. Vem var denne märklige ensling egentligen, bara känd via en rad föga tillförlitliga anekdoter? Vem var förebilden för den Amanda som han så passionerat diktade om? Och vilken var den dunkla teosofi som han kom att inspireras av?

Man hängav sig följaktligen åt biografiska och idéhistoriska undersökningar för att häva okunskapen och göra hans dikt mer begriplig.

Bilden är idag en annan och man skulle i stället kunna formulera problemet så: Hur är det möjligt för en diktare att så kraftfullt nå eftervärlden med sina ord, trots den okunskap som fortfarande består och trots att hans tankevärld bara blivit alltmer avlägsen? Stagnelius är idag på ett självklart sätt del av en svensk litterär kanon. Få av våra lyriker och ingen av våra romantiker är så beundrad och läst långt ner i åldrarna. Men vad är kvar av hans världsföraktande, idealistiska åskådning?

*

Stagnelius föddes 1793 i Gärdslösa prästgård på Öland. Fadern, prosten och kyrkoherden Magnus Stagnelius, blev sedermera biskop i Kalmar dit familjen flyttade 1810. Fadern har intygat sonens tidiga fallenhet för poesi, hans »starka minne« och »genomträngande omdömeskraft« med vars hjälp han kunde tillgodogöra sig skatterna i prästgårdens bibliotek. Erik Johan var enligt fadern i stort sett självlärd och hans verk låter förmoda att den klassiska diktningen, kanske främst Ovidius, var hans rikaste källa. Han behärskade också tidigt den grekiska, romerska och nordiska mytologin och ägde inom dessa områden enligt

fadern »en Lärares kunskaper, och jag kunde ej begripa var ifrån han inhämtat dem«. Med tanke på Stagnelius' korta levnad häpnar man över hans produktivitet. Han blev som Shelley bara 29 år gammal och hans livsöde har kommit att bekräfta myten om det självförbrännande romantiska geniet, som starkt påverkat senare tiders syn på en äkta lyrisk begåvning.

Och ändå – till skillnad från tidigt slocknade kometer som Shelley eller Novalis – var han nästan helt okänd när han dog 1823. Fredrik Böök har påpekat att »frånsett Lorenzo Hammarskölds ingripande omges Stagnelii död av fullständig tystnad«. Bara en liten del av hans produktion var offentliggjord, något som föreliggande utgåva velat synliggöra genom att låta denna del utgöra band I. Det enda som hade publicerats under hans livstid var eposet *Wladimir den Store*, samlingen *Liljor i Saron*, som också inneslöt den dramatiska dikten *Martyrerna*, samt sorgespelet *Bacchanterna eller Fanatismen*. Därtill kommer några tillfällesdikter som hade cirkulerat, liksom tävlingsskriften »Till Kvinnorna i Norden« som vann pris i Svenska Akademien 1818.

Det var Hammarskölds förtjänst att Stagnelius strax efter sin död blev allmänt tillgänglig i en utgåva, som snart skulle komma ut i nya och utvidgade upplagor. Hammarskölds inledning från 1824 är ett nyanserat porträtt av skalden, med ett rejält utdrag ur de filosofiska fragmenten där den första i raden av *Teser* lyder: »Den äldsta världen hade om Gud, Naturen och människan, kunskaper, mot vilka senare tiders vishetskram är ett inte.« Samtidigt finns det bevarat »i alla gamla folkslags hävder och snilleverk [...] fragmenter av den ursprungliga kulturen«. Vad den romantiske diktaren alltså gör, är att »vid Snillets gudomliga fackla« uppleta den ursprungliga kulturen i de ruiner som lämnats kvar. Stagnelius lägger därefter ut sin skapelselära med orden: »Denna fackla är tänd och vad hon funnit är följande...«.

Återigen slås man av tanken: Hur nära har vi inte till Stagne-

lius' poesi! Och samtidigt: Hur långt har inte vår tid avlägsnat sig från det mysterium som han här åkallar!

Stagnelius' samtid hade dock andra svårigheter att läsa honom. Många förhöll sig kallsinniga till den rusiga lidelsen, men det fanns läsare som vid sidan av Hammarsköld insåg storheten hos ett verk som *Liljor i Saron*. Atterbom skulle snart med sin viktiga Stagneliusrecension från 1834 röja väg för ett bredare erkännande.

Men också beundrarna såg mycket annorlunda på diktaren än vår egen tid. De lade inte tonvikten vid den lyriska genren, som skulle dominera Stagneliusbilden under det senare 1800-talet och större delen av 1900-talet. I stället var det dramatiken som stod i fokus och då särskilt det kristna sorgespelet *Martyrerna*. Den Nya Skolan, som den frambrytande romantiken kom att kallas, hade fått kritik för att inte ha frambragt någon större litterär komposition som går utöver den lyriska genren. Nu såg man att luckan kunde fyllas och det var just ett kristet drama som upphöjdes till den samtida konstens ideal. Stagnelius omnämndes som »Martyrernas sångare« och i 1800-talets Stagneliusreception står dramat, med Paula Henriksons ord, »ohotat som Stagnelius' främsta arbete över huvud taget«.

Det sena sorgespelet *Bacchanterna*, som längre fram efter Fredrik Bööks kanonisering av verket kom att bli det utan gensägelse mest omskrivna och uppskattade av dramerna, ansågs lida av för lite handling och för mycket återberättande partier. Vilket väl strängt taget innebar en bristande känsla för den antika dramakonvention som Stagnelius här ansluter sig till. Förvånande är också den utomordentligt höga värdesättningen av ett litet dramatiskt fragment som *Svegder*, där dess ofullbordan sågs som »en av vår vitterhets hårdaste förluster« (Atterbom). Det kan ha berott på att brottstycket så artikulat ger uttryck för romantikens mytologiska program, där djupgående förbindelser upprättas mellan världens mångfald av religioner. Precis som

Geijer i *Iduna* hade kopplat samman den nordiska asaläran med indisk och kristen religion, förbinder Stagnelius här Oden med både Buddha och Kristus.

*

De flesta är idag överens om att Stagnelius' undanskymda ställning i samtiden berodde på att han som både diktare och person var en utpräglad solitär. Han stod utanför den Uppsalacenterade svenska romantiken när den med Atterbom i spetsen bröt fram kring 1810. Det var först några år senare som han tillägnade sig den tyska romantiken i ett enda svep, kanske främst A. W. Schlegel och Friedrich Schelling. Han stod också utanför den kristna ortodoxin genom sina gnostiska tendenser, även om han aldrig skulle bryta med det kristna fadersarvet. Slutligen värnade han ängsligt om sin personliga integritet och skydde tidens salonger, kottier och vänskapsband. Han hörde inte till någon av romantikens tre centrala manliga sammanslutningar: Auroraförbundet, Götiska förbundet och Manhemsförbundet. Atterbom lärde han aldrig känna, Geijer bara i någon mån och först 1822. Inte ett enda brev är bevarat som är undertecknat med hans namn och ställt till någon utanför den närmaste familjekretsen.

Stagnelius begav sig 1811 till Lund för studier i teologi och det var där han kan ha fått sina första gnostiska impulser. Den framstående orientalisterna Mathias Norberg ventilerade där på våren sin avhandling om Adamsbokens stjärneoner. Den tyske filosofen Herder, som på många sätt präglade den tyska förromantikens tankevärld, hade menat att all världens visdom låg förborgad i Adamsboken.

Men Lundavistelsen blir kortvarig och Stagnelius fortsätter året därpå sina studier i Uppsala, där han läser juridik och 1814 tar kansliexamen. Mycket litet är känt om hans liv under denna period. Kommande år får han anställning som e. o. kanslist vid

ecklesiastikexpeditionen i Stockholm, där han blir kollega med bland andra C. J. L. Almqvist. Ingenting tyder dock på att de lär känna varandra ingående. Hammarsköld tycks ha sökt Stagnelius' gunst, men ej fått gehör för en närmare bekantskap. Enligt en seglivad tradition, som bland andra Atterbom förde vidare, plågades han av ett organiskt hjärtfel vilket han sökte döva med opium. Från Stockholmstiden 1815-21 visar spridda uppgifter att hans livsrytm var starkt uppbruten, hans boplatser många och tillfälliga.

Stagnelius framstår i anekdotfloran som en lika skygg som stolt individ, som vid skilda tillfällen visar upp en påfallande oavhängighet som tänkare. Mycket litet i hans produktion anspelar på eller låter ana ett engagemang i den övriga svenska vitterheten.

Att Stagnelius var en utpräglad solitär betyder dock inte att han skulle ha avstått från ett aktivt socialt liv. Han tycks ha föredragit den icke upplysta scenen i storstaden eller vännerna i Kalmar dit han under längre perioder drog sig tillbaka.

Det är tydligt att han var mån om att eftervärlden inte skulle få fel intryck av hans avsikter. Han lät av allt att döma förstöra delar av sin produktion, samtidigt som han har efterlämnat ytterst få kommentarer till verket. Vi äger bara tre brev under-tecknade av Stagnelius, två är adresserade till systemn varav det ena befinner sig i högst fragmentariskt skick, det tredje är ställt till fadern och är ytterst svårtolkat.

*

Hur skall man då läsa Stagnelius idag? Det säger sig självt att det är omöjligt att gå förbi den väldiga omvärdering av hans författarskap som skett under det gångna seklet. Grunden till Stagneliusforskningen lades på 1910- och 1920-talen av storheter som Fredrik Böök, Sven Cederblad och Albert Nilsson med biografiska, idéhistoriska och kronologiska problem i centrum.

Senare fortsatte och vidareutvecklade Staffan Bergsten, Louise Vinge och Roland Lysell denna klassiska linje, medan Sten Malmström och Horace Engdahl skulle ge banbrytande stilistiska och retoriska perspektiv på diktningen. Paula Henrikson, till sist, tog sig an den dramatiska diktningen och korrigerade den långvariga, ensidiga inriktningen på den lyriska genren.

Vad denna forskning lärt oss är att vara skeptiska mot alltför snara kopplingar mellan liv och dikt, men också att öppna oss för verkningshistoriens följd av skiftande och ofta stridande läsarter och bli mer uppmärksamma på diktens egen kraft. Men också att undvika alltför enkla periodiseringar i Stagnelius' utveckling som diktare. Såväl Bök som Cederblad sökte en brytpunkt i författarskapet, orsakad av en genomgripande själslig kris. Men även om en utveckling utan tvivel sker under 1810-talets lopp i riktning mot tysk romantik och sedan mot en gnostiskt färgad teosofi har det varit svårt att finna stöd för idén om en enda omskakande erfarenhet. Snarare utgår nästan allting han skrev, särskilt inom lyriken, från en kritisk nollpunkt.

Inte heller tyder på att Stagnelius vid en viss tidpunkt skulle ha övergått från lyrik till dramatik, eller tvärtom. Snarare växlade han mellan en lättsammare tillfällesdikt och mer reflekterande och visionära verk av lyrisk, episk eller dramatisk karaktär. Han skrev sorgespelet *Bacchanterna eller Fanatismen*, det skräckromantiska dramat *Riddartornet* och den uppsluppna komedin *Thorsten Fiskare* mycket tätt inpå varandra. De är alla daterade de sista tre åren. Under denna tid tillkom också *Martyrerna*, *Albert och Julia* och *Glädjeflickan i Rom*. Han rörde sig således med stor lätthet över form- och genregränser: från högt till lågt, från intima monologer till dramatiska dialoger. Längst nådde han enligt min mening i lyriken och i *Bacchanterna*, men också dessa för oss idag så aktuella verk mår väl av att sättas in i en större historisk kontext.

*

Ett sätt att få en första förståelse för Stagnelius' egenart är att uppmärksamma den starka självtillit han hade som diktare. Endast den kunde göra honom immun mot bristen på erkännande. Han kände uppenbarligen tidigt att han hade undfått gåvan som poet och riktade den i de tidigaste alstren utåt mot tidens hjältar, men inte i en hyllning av Napoleon utan av dennes motståndare kronprins Karl Johan. Hans klena hälsa hindrar honom emellertid från att ta värvning i armén och får honom att ge upp alla världsliga ambitioner. Bitter är erfarenheten att inte längre kunna »sjunga triumf«. Och i den tidiga dikten »Ode« från 1812-13 ser sig skalden tvungen att välja bort »Retelser«, »Rikedom« och »Ära«. Trots denna resignation återstår själva kallelsens gåva. En ängel låter sångaren stiga upp till himmelska heroer och dricka »ur odödlighetens skålar«.

Det viktigaste som vi vet om Stagnelius' liv är hämtat ur hans dikt och dit hör en okuvlig stolthet som diktare. Hans egen dikt erbjuder en annan plats än tidens gruppbildningar, kanske den enda där han kan tala med osviklig auktoritet. Men bara sällan i hans efterlämnade diktning är utgångspunkten, som i »Ode«, jagets svävande i himmelsk suveränitet. Början är i regel livets plåga, sedan kan dikten röra sig vidare mot andra tider och platser.

*

Vad är det då poesin åstadkommer? Stagnelius gör skrivandet till en språngbräda ut ur nuet för att antingen återvinna ett förlorat Eden eller närma sig en drömd framtid. Ingenting *är* hos Stagnelius, allt växlar oavbrutet.

Han börjar en tidig elegi på distika med diagnosen »ond och besvärlig är tiden i vilken jag lever«. Men bara för att i den följande raden skärpa jagets olycka: »Dubbelt värre dock är livet jag lever däri.« Den största olyckan är här att utan gensvar ha skådat den högsta kvinnliga skönheten, och vad dikten förmår

är inte att häva smärtan utan att göra musik av tårarna. Det är elegins förvandling av smärtan.

I en lång rad andra dikter lyckas Stagnelius med hjälp av det lyriska tilltalet ta sig ur nuets avgrund, återkalla ett förflutet lyckotillstånd eller närma sig det himmelska idealet. Så ser ett karaktäristiskt förlopp ut i hans dikter, där slutet bara sällan upprepar början. Dikten är en dynamisk process som vill ta sig ur ett bottenläge.

Vi kan se detta i dikten »Till Natten« från 1816–17, där jaget »med lågande känslor« söker tröst hos natten som personifieras som en öm modersgestalt. Suggestiv är synen där Natten närmar sig med Tystnaden och Sömnen vid sin sida. Den skarpa antitesen, som Stagnelius så ofta använder, kan lika gärna medföra ett grymt uppvaknande som lova bot och bättring. Här infinner sig desillusionen mitt i en rad med en häftig cesur: »O att Du evig blev!« Det lidelsefulla anropet besvaras med det resignerade: »men allt är förgängligt i tiden«. Dikten utpekar den växlingens möjlighet som hela tiden ligger nära: »Vågorna skifta ej så fjärran på sjöarne om.« Evighet och förgänglighet är här oförsonligt ställda mot varandra, där gryningsljustet som förr var jagets glädje blivit »fasans och sorgernas bud«. Ändå växlar Stagnelius ännu en gång spår när han i diktens slut frambesvärjer en andra natt. De vädjande upprepningarna i denna sista åkallan förmedlar dock en känsla av desperation där den andra natten förblir ouppnåelig:

Dock jag känner en natt, som aldrig sig ändar, en vila,
 Aldrig av spöken störd, aldrig av drömmarnes här.
 Mäktige Gudar! unnen mig den! snart, snart mig den unnen!
 Icke en annan bön har jag att ställa till Er.

Nuet är tömt och kan beskrivas som en värld där gudarna har flytt och därför måste anropas på nytt. Stagnelius kan bygga hela dikter på en upprepad negation som anger ett förlorat tillstånd,

ett »ej längre« där det som *är* knappast ens förtjänar rangen av *vara*. De mytiska väsen som gör livet och dikten möjliga har dragit sig tillbaka till minnets Eden. Men även om diktaren i sådana ögonblick av flyktande sol tycks ta slutligt avsked från sånggudinnan, rymmer minnet en stark förhoppning om uppvaknande.

Skriftens tid är aldrig ett statiskt tillstånd. Det är rörligheten som är det konstanta, där »evigheten kallar ur kaoshavet, som min strand besvallar«. Man ser i en sådan rad hur motsatserna växer ut ur varandra, hur ordning föds ur oordning, hur det varaktiga springer fram ur det ursprung som flödar in över diktarens tröskel. Kaos är inte bara granne med Gud, det kan som element bära fram det gudomliga.

Det som åstadkommer förvandlingen är således poesin och därför riktar sig många av Stagnelius' mest minnesvärda dikter just till ordet och dess musa. Den mäktigaste åkallan av ordet är kanske den odaterbara »Vän! i förödelsens stund«, där det som gör att »Natten är dagens mor« på sista raden just är det heliga ord som fick världarna att röras. Det är skapelseordet som besitter denna kraft.

Appellen i denna dikt är riktad till den som befinner sig allra längst ner på existensens botten i »ett avgrundsdjup«. Där finns inte ens det mest kännetecknande för jordelivet i Stagnelius' universum: suckarna. Där kan man varken sucka eller gråta, två besläktade uttryckssätt utan ord som likväl förblir språk och därmed kan besvaras. Språklösheten i denna dikt vittnar om en djupare förtvivlan, bara skräck och intighet.

Men liksom i »Till Natten« kommer det häpnadsväckande scenskiftet mitt på en rad, markerat av ett typografiskt tecken. Ett tankstreck skiljer frågan: »Säg, vem räddar dig då?« från en ny fråga, men med motsatt innebörd: »Vem är den vänliga ängel...«.

Ängeln är en budbärare som ofta verkställer dessa skiften

mellan motsatser. När jaget i en nattlig öken släpar på sina kedjor i »Grymt verklighetens hårda band mig trycka«, nedstiger från himlen en ängel som tycks identisk med den tröstande och befriande sången. Det märkliga med den dikten är inte bara att kedjorna faller av så snart ängeln vidrör jaget. Dikten skiftar utsägelseposition i slutraderna och övergår i tredje person: »Straxt falla kopparkedjorna av fången / Och vingen höjs och silverrösten klingar.«

För att kunna genomföra sådana kraftfulla övergångar och scenskiften krävs inte bara en konstfull retorisk teknik. Till det bidrar en rik mytskapande inbillning och inte minst ett omfattande religiöst och filosofiskt ramverk. Här samverkar de tre idealismerna i Stagnelius' värld: kristendomen, platonismen och den gnostiska spekulatjonen. Den tyska romantiken skulle förena dem alla i nya synteser, i viss friktion med det gnostiska världsföraktet. De blir alla för honom vägvisare ut ur existensens ödemark.

Den gnostiska läran, som Stagnelius tillägnar sig kring 1817–18, skärper utan tvivel pessimismen i bilderna, där nuet gestaltas som en fångenskap i ett liv behärskat av en ondskefull Demiurg: »I kedjor, o Himmel! jag smäktar / Bland fiender här på en främmande strand.« I sådana dikter ur *Liljor i Saron* befinner sig jaget i landsflykt och längtar hem till himlen. Men det poetiska rummet är där inte bara omskat till en öken, en havsstrand eller ett abstrakt paradiset. Det är en mytisk konstruktion som svarar mot inbillningens förvandlingar.

*

Mycket tyder på att Ovidius' *Metamorfoser* tidigt blev Stagnelius' älsklingsverk. Det var där han kunde hitta de älsklingsmyter som han gång på gång skulle återvända till och uttyda i sitt verk, som historierna om Orfeus och om Narcissus. Med hjälp av dem kunde dikten spränga nuets plåga och begränsningar.

Mytens verksamma kraft blir också synlig i de naturelement som dominerar författarskapet.

Om diktens initialtillstånd ofta är en öken, tycks den helst förvandlas till ett mäktigt vatten. Vattnet kan gestalta kärlekens rörelsemönster, det pulserande begäret med dess två grundformer: det jordiska och det himmelska. Men vattnet har också en speciell symbolisk betydelse i de myter och kosmogonier som Stagnelius anknyter till, hos Plotinos, gnostikerna, Böhme eller Schelling. Om vattnet hos Stagnelius har en särställning bland elementen, beror det på att det representerar materien och det fallna jordelivet. Många av Stagnelius' stora vattendikter tar upp denna mytologi.

Lika lite som andra romantiker trodde Stagnelius att man kunde gå tillbaka till en redan given äldre mytologi, antik eller nordisk. De tyska romantikerna talade om att skapa en ny mytologi, giltig för den moderna tiden och med sitt centrum i en idealistisk tolkning av Kristi offerdöd.

I ett fingerat brev, undertecknat av stofilen Johan Wittbom och ställt till Jenny Hellenstierna, skriver Stagnelius: »Men utan Mytologi är poesi icke tänkbar [...] Vår diktkonst måste följaktligen, för att kunna försvara sin självständighet och sitt namn, äga en från alla andra Mytologier skild fabellära. Här ser jag icke något annat råd, än att vi nu levande Kalmarboar upphöja oss själva till Gudar och Gudinnor.«

Stagnelius var – ironin i brevet förklädnad till trots – aldrig så optimistisk som Geijer, Atterbom och andra schellingianer. Hos honom kan inte värld och språk försonas i symbolen. Människans symboler sammanfaller inte med den eviga idén, en klyfta skiljer dem åt. Syntesen som Schelling ville formulera med sin identitetsfilosofi blev därmed omöjlig, och en anledning till denna omöjlighet låg enligt Stagnelius i kärlekens natur.

Kännetecknande för honom är att han tolkar hela skapeldramat i erotiska termer. Förnuftet, som han i ett av sina frag-

ment helt tolkar i Schellings anda som det enda omedelbart vissa, är i hans diktade värld underordnat passionerna. Det är kärleken som styr allt som sker, både avfallet och strävan efter förlossning. Det innebär att begäret alltid lovar mer än njutningen och i analogi därmed kan symbolen aldrig smälta samman med det åtrådda föremålet. Stagneliusforskningen var i sitt första skede för lite uppmärksam på hur Stagnelius betonade att Amanda symboliserade hans kvinnliga ideal, aldrig en verklig person.

Den himmelska identitet som Schelling bringade i system blir för Stagnelius således bara möjlig som en hägring bortom dödens rand. Den sublunariska existensen är hos honom rättigenom präglad av begärets oförlösta strävan. Det gör att också poesins åkallan förblir bunden vid materiens rörelselagar. Därför fungerar vattnet så bra för Stagnelius' poetiska mytbildning.

*

Det är mycket Stagnelius' förmåga att utnyttja spänningen i kärlekens väsen som utgör nerven i hans verk. Samtidigt som kärleken är själva orsaken till syndafallet är det bara genom kärleken som de jordiska »kreaturenen« åter kan nalkas det gudomliga och nå försoning.

Detta kan vara svaret på vår inledande fråga om denna dikts kraft att överleva. Kärleken är en väldig kraft som genomtränger inte bara skapelsen, utan alla högre världar som vi kan föreställa oss. Begärets två former, det jordiska och det himmelska, är ofta förvillande lika. Om det finns en absolut klyfta mellan den andliga världen och den jordiska i den idealistiska åskådning som Stagnelius omfattade, så finns det en svårtolkad kontinuitet mellan begärets lägre och högre former i hans verk.

Så möter vi hela tiden ett beslöjat seende i dikterna. Blicken är draperad av tårar och om den alls ser, ser den med känslan.

Om inte blicken ser genom slöjor dras den magnetiskt till dem vilket gör synen grumlad och förvillad. I själva verket tycks insikten ha samma struktur som förförelsen, glidande mellan sken och sanning, fenomen och väsen. Det ser man inte minst i en rad gestaltningar av Narcissusmyten. Som i följande ofta citerade strof ur den stora metafysiska lärodikten »Kärleken«, som samtidigt varierar vattentemat:

Vad är skönhet då? En himmelsk skugga,
 Röjd i tårarne, som evigt dugga,
 Isis! på din bleka moderskind.
 Vad är kärlek? En narcissisk villa,
 Känslor för en bild uti vattnets stilla,
 Härmande kristall elysiskt målad,
 Grumlad av ett fallet löv, en vind.

Förblandningen av insikt och förvillelse, som dessa melankoliska bilder förmedlar, förstärks av den ofta uttryckliga viljan att bedras och förföras, vilket underminerar varje rent sanningssökande. Den som utbrister »jag älskar så högt att bedras av den flyende villan« (»Allt sen människor först«) är inte bara medveten om illusionens makt utan bejakar den ohämmat. Det är därför inte förvånande hur snabbt desillusion kan övergå i ny illusion, avslöjande i ett nytt beslöjande utan slut.

I de dramatiska och episka verken utnyttjas svårtyddheten hos kärlekens natur på en rad intressanta sätt, inte minst genom ironins omkastningar.

Skönheten kan ge upphov till krig, ett homeriskt motiv som Stagnelius uppenbarligen var mycket förtjust i. Men det är samtidigt bara skönhetens makt som förmår att få en ände på det brutala våld som utövas av en rad manskgestalter som Suttung i *Gunlög*, Sigurd Ring i dramat med samma namn, prins Olof i *Blenda* eller fursten i *Wladimir den Store*. Men också av kvinnor, särskilt i kollektiv, som i *Blenda* och i *Bacchanterna*. Wladimir är en utomordentligt grym men vacklande furste, som i början

av eposet snarast flyr in i våldet och underkastas Satans makt. Hans demoniska sida skall likväl besegras, och det sker genom förförelse då han möter den extraordinära skönheten hos den grekiska prinsessan Anna. Omvändelsen som får honom att överge våldet tycks bara vara möjlig om den utgår från ett begär.

Skönheten är alltid idealiserad och kan vara himmelskt oskuldsfull som hos Anna. Men den kan också blandas upp med försåt och en lika våldsamt som överraskande furia, som hos Blenda när hon till sist stöter dolken i den intet ont anande, lika segerrusiga som kärleksranke prins Olofs bröst. Hon förvandlas då till en säregen blandning av den sköna Helena (hon har fått veta att det var hon som eggade den försmådde Olof att gå i krig mot svenskarna) och lady Macbeth (hon kan inte tvätta blodet från sina händer). Raden av profetiska syner, spöklika vålnader och blodiga förvecklingar också i dramerna låter förmoda att Stagnelius uppmärksammat Geijers översättning 1813 av *Macbeth*, det första Shakespearedramat på svenska.

Långt konstfullare gestaltas den ironiska vändningen i ett stycke som *Sigurd Ring*, där den lika oförstående hjälten, som bär dramats namn, förväntar sig att möta sin älskade Hilma på bröllopsbädden men chockartat möter henne som lik. De manliga hjältarna är genomgående oförmögna att läsa tecknen.

Det är när Stagnelius liksom ger tusan i denna tolkningsproblematik som han kan skriva en dikt som »Till Förtruttnelsen«. Förnuftet är till sist ändå utanverk...

*

Stagnelius' självtillit som poet grundades utan tvivel i en känsla av kallelse. Han hade en orfisk syn på dikten som han skulle återkomma till i en rad sammanhang. Uppfylld av sitt höga poetiska uppdrag formulerar han det otryckta företalet till *Bacchanterna* där »den illitterata pöbeln« anmodas att ej befatta sig med skådespelet: »Närvarande Dram är skriven endast för

verkligt bildade Läsare.« Det är, som vi sett, bara ena sidan av hans diktarhållning men den grundläggs tidigt.

Hans första episka verk var det ovan nämnda *Gunlög*, som utgår från en av få nordiska myter med ett erotiskt motiv. Sammanflätat med detta är ett annat och i versberättelsen långt viktigare: skaldeinspirationen. Skaldemjödet som ger kraft att dikta är det rituellt instiftade offerblodet, där mordet på sångaren Kunser har en tydlig förbindelse med dödandet av Orfeus i den grekiska mytologin. Men *Gunlög* har också mer konkreta anspelningar på den klassiska mytvärlden, där förvandlingen av Kunsers lik till en murgröna är en typiskt ovidiansk metamorfos. Även hos Vergilius är murgrönan tecken på poetisk utkorelse.

Den poetiska initiationen grundas i förtärandet av Kunsers heliga blod, diktens förtrollade dryck. För den tekniskt utomordentligt skicklige Stagnelius, som virtuost behärskade klassiska och moderna genrer och versformer i lika mån, hade poesin likväl ett heligt, mystiskt ursprung. Det intresse för ett gemensamt ursprung hos världens religioner som vi sett att han delade med Herder, Schelling och Geijer hade hos honom sitt hjärta i en offerkult som främst representerades av det orfiska mysteriet i Thebe. Oroande är emellertid att offret inbegriper människoblod och precis som Orfeus går det oskyldiga offret Kunser »förvirrad i sin öppna grav«. Under rituella former mördas han grymt av dvärgarna, tvillingparet Fjale och Giale, men så snart blodet rinner ner i offerskålen sker en sakral förvandling: »Liket finns ej mer, / En murgrönsreva famnar marmorstoden. / Och denna blod som nyss så varm och röd / Från Skaldens sår i skålen forsat neder / Förbytes hastigt i ett gullgult mjöd / Och ljuva ångor över rummet breder.«

Striden om detta skaldemjöd, som får såväl Hjalmar som Brage i de båda fiendelägren att sjunga himmelskt, spelar en helt central roll i händelseutvecklingen. Men det kan i styrka ändå inte mäta sig med skönhetsens och det erotiska begärets

makt, som får furstar att gå i krig men som också tycks vara det enda som förmår dem att vilja fred. I fragmentet *Svegder* möter vi denna tanke explicit: »Blott Kvinnan Kvinnan Gudarne besegrar. / Ej annan rustning mörkret har att möta / Det stränga Ljuset än en flickas hamn.« Gunlög är en Helenagestalt som fångat guden Odens hjärta.

Som många har påpekat är detta tidiga verk, måhända skrivet av en 19-åring, föga sammanhängande. Men partierna som ger uttryck för skaldeinspirationen förråder ett särskilt engagemang från Stagnelius' sida. När Hjalmar inmundigar den heliga drycken lyfter med ens nattens svarta flor från jordens yta:

Ur skingrat mörker så för Hjalmars själ
 I morgonskimmer nya världar brunno.
 Hans hjärta svällde av ett okänt väl,
 Till symfoni dess känslor sammanrunno
 Och Skald var Hjalmar.

Blodet har dock inte bara denna lyriskt upphöjda sida. Det har här och i en lång rad andra verk en utomordentligt brutal, för att inte säga luguber, form som inte alltid är lätt att förlika sig med. Krig, mord och offerrit kan övergå i varandra, det mystiska blodet föregås av ren och skär våldskult. Det sker i högsta grad i eposet *Wladimir den Store*. Och i skaldedikten *Blenda* möter vi passagen: »Här grymt en panna kluven blev, / Och där ett huvud flög tre alnar ifrån kroppen. // Här kröp ur öppnat bröst en sårad lunga fram, / Och där en hand i blod vid ägarns fötter sam.« (*Blenda*, Fjärde sången) Det är ingen stor konst, men det är förbluffande och faktiskt underhållande hur hela den kvinnogemenskap som Blenda står i spetsen för med ens förvandlas till en småländsk hop rasande backanter, som i ett enda svep tar livet av hela den danska hären.

Stagnelius hade mitt i sin högdragna orfiska ådra en dragning till skräckromantik och populärkultur. Ett rysligt incest-

drama som *Riddartornet* har i vår tid haft betydande framgångar, och med tanke på lyrikens nuvarande låga status skulle han kanske idag ägnat sig åt blodig action eller romantiska vampyrfilmer. Men aldrig enbart, därtill var han alldeles för mångsidig och komplex.

Det offrade blodet och våldets samband med det heliga gestaltas på ett långt allvarsammare och mer inträngande sätt i det kristna dramat *Martyrerna* och inte minst i det avklarnade och fulltoniga *Bacchanterna*.

Det som utgör själva handlingen i detta senare verk, de dionysiska backanternas sönderslitande av sångaren Orfeus, förutskickas av en rad drömmar och profetiska syner. Det tragiska i den våldsamma lynchning som Orfeus utsätts för är att offret försöker överbrygga de till synes bråddjupa klyftor som åtskiljer den dionysiska och den orfiska kulten. I en tydlig förbindelse med Kristusgestalten försöker Orfeus förgäves skapa försoning med sitt spel och sin gränsöverskridande vilja till kompromiss. Vi dyrkar ju alla samma gudom, säger han, därför beger han sig prompt till den dionysiska kultens altare för att där offra och visa sin aktning.

Åter ser vi hur begärets svårtyddhet och kraft leder hjälten vilse. Orfeus tror naivt att förnuft och tolerans kan leda honom till försoning. Den tragiska ironin här är Orfeus' bristande realism. Backanternas fanatiska tro på bara sin egen gud besvaras av Orfeus med en axelryckning: »Låt vara. Till hans altar skyndar jag ock nu, / Att honom tillbe glatt med offerblod och sång.«

Många av dramats tidiga uttolkare har velat utläsa en visdom eller gyllene medelväg i Orfeus' budskap. Men dramat tycks tvärtom peka på omöjligheten i en försoning på intellektuell grund.

Genialt är hur Stagnelius låter »en bröms«, ett odjur utsänt av underjorden, sticka korförerskans bröst med sitt gift. Det sätter igång det häftiga våld som leder till Orfeus' död, där hela

kören följer efter och smittas av korförerskans raseri: »och hela Koren följde efterdömet. / En lika Demon fyllde allas bröst.« Så mycket denne skald visste om mobbningens och imitationens roll i det kollektiva våldet! Denna »bröms« har han inte kunnat hitta i Ovidius' *Metamorfoser*, som nog varit den viktigaste källan, däremot möjligtvis hos Euripides.

Orfeus vill offra till Dionysos men blir själv offerad på dennes altare. Han tycks själv ha blandat samman kulternas offerdjur genom att frambära en silverskäggig bock snarare än en svart vädur.

Det intressanta är att detta sorgespel slutar i Orfeus' operamässiga framträdande efter döden i ett moln, där han tar avstånd från offerritens förmåga att borttvätta »själens smitta«. Bara lydnaden mot Hermes med nycklarna till dödens port har kraft till detta. Hermes är också lyrans uppfinnare, men vi förstår av detta drama att sången knappast är tillräcklig för frälsning.

*

Stagnelius är en av våra mest kroppsliga diktare, för vilken poesin blir tolk för den ordlösa känslans språk. Sucken är bara ett av flera exempel på hur kroppen uttrycker en översvallande, osägbar affekt som överförs på hela skapelsen. Gråt och klagan förvandlas till musik. Också i lyriken framställs passionen med en häftighet, som är släkt med dramernas och versberättelsernas våldsamhet. Den yttrar sig i pådrivande ansatser och plötsliga vändningar. I »Till Förruttnelsen« är det imperativets akuta maning som styr den älskandes tilltal:

Förruttelse! hasta, o älskade Brud!
Att bädda vårt ensliga läger!

Redan det första ordet är här ett anrop, där förruttnelsen i nästa åkallan kommer att glida samman med den älskade. Begär och

utplåning blir ett, sammanhållna till diktens slut på en scen där bröllopsbädden samtidigt är en liksäng. Påfallande är diktens iver, det är ytterst bråttom. »Hasta« anger tempot, som snart följs upp med anaförerna »Fort [...] Fort«. Men till skillnad från så många andra texter i författarskapet är diktens rörelse riktad nedåt, mot förruttnelsens mull snarare än mot himlen. Det är idealismens antites, unik i detta författarskap och i hela den svenska litteraturen i övrigt. Ändå är dikten utomordentligt kännetecknande för diktaren.

Här kan intigheten bejakas i sexualitetens namn. Det vanliga är annars att den dynamiska processen i dikterna leder till att känslan av förlust övervinns, mytens eller det poetiska tilltalets kraft kan verka. En risk i denna process är att känslan idealiseras och trängs undan av drömmen om försoning. Men vi kan iakttä ett gott exempel på förmågan att gestalta erfarenheten i all dess komplikation i slutet av den långa dikten »Avsked till livet«. Det villrådiga diktjaget anropar här ödet, när alla önskingar har förkolnat och när

av tusen
Milda, strålande objekter,
Som min ande fordom tjusat,
Känslan av mitt eget väsen,
Av mitt eget kvalda väsen,
Blott är övrig.

Den anmärkningsvärda upprepningen i passagen, som liksom stammande tar om den beklämmande självbetraktelsen, bidrar till att frammana den häftiga motrörelse som sedan kommer:

Hör mig, Himmel!
Mörda denna grymma känsla!
Sänd från eternas regioner
Ned en ängel, som mig skördar!
Jag är bönhörd. O! han kommer.

Vingen dovt i natten susar,
 Och den vita manteln fläktar,
 Och det skarpa svärdet blixtrar,
 Svärdet, som skall sönderhugga
 Livets jämmerfulla knutar.
 Dolda, underbara väsen!
 Säg, vad vill du? Ej mitt öga
 Mäktar läsa i ditt öga,
 Ej din mening kan jag fatta.
 Stränge! kommer du som ovän,
 Dölj det icke, att mitt hjärta
 Döende må dig bespotta.
 Kommer du som himlens budskap
 Ned med fröjdens evangelium,
 O, så säg det, att med kärlek
 Jag må störta dig om halsen!

Vad Stagnelius gör i detta magnifika parti är att mana fram ett du med makt att rädda jaget undan livets intighet. Hänvändelsen till himlen är imperativ och våldsamt i sin affekt: »Mörda denna grymma känsla!« Bönhörelsen äger också omedelbart rum i texten och ryms i en enda vokal: »O! han kommer.« Men han låter visionens änglaväsen förbli lika fördolt till sin mening som underbart åskådligt till det yttre. Ögonkontakten uteblir och genom ängelns obestämbarhet kommer den bönfallande gesten i centrum för uppmärksamheten. Inledningens bottenläge förbyts i en annan utsatthet, präglad av en villrådighet som pendlar mellan fruktan och förhoppning. Det skapar en sällsam laddning i diktens slutrader. Av ovissheten hålls jaget i en låst position mellan två extrema, lika fysiskt påtagliga svarsalternativ: bespottelse eller omfamning. Det är stor poesi.

*

När man läser Stagnelius kan man fästa sig vid en skillnad som ligger i synen på gudarnas ställning. Om lyrikern Stagnelius

gärna uppfyller den skrivandes öken med åkallade gudar, ligger det i sorgspelets natur att gå motsatt väg. Offren misslyckas, gudarna flyr, naturen protesterar mot en brutal härskarmakt. Stagnelius framstår här som långt mer skeptisk till den romantiska drömmen om en ny mytologi än man kanske kunde tro. Också här intar Stagnelius en egen, prövande hållning som ofta går på tvärs mot våra föreställningar om hans idealistiska rötter. Han är rättigenom en solitär – i sin hållning ytterligt modern. Det förklarar mycket hans poesis kraft att överleva.

TRYCKTA SKRIFTER

På Herr MAGISTER PER BRUSENII Promotionsdag,
den 22 Juni 1805

Ack vilken lustig syn sig ter!
En skön och präktig Gudaskara
Ifrån *Olympen* hastar ner
Att snart i Lund tillstädes vara.
Den förste som jag skåda får,
Apollo är och vid hans sida
På lätta moln *Minerva* går
Och *nie skönheter* i hennes fotspår skrida.
Men hastigt stanna de. *Apollo* gör en fråga.
Säg mig *Minerva*, är det nog
Att vi till Lund directe tåga
Precist som Bönder till en krog?
Uppå en värdig man
På Ölands strand vi böre tänka
Och samme man (tillade han)
Vi böre Lagerkransen skänka.
Ja *lät* oss göra det, var straxt *Minervas* svar
Och hela hopen sig på Ölands strand nedsänkte.
Och nyss *Apollo* hos dig var,
Och glad dig Lagerkransen skänkte.

SKÅL.

Vi dricke din skål helt förnöjde,
Apollo dig icke har glömt
Alla hinder ur vägen ä' röjde
Apollo dig kransen tilldömt.
Vi dricke din skål helt förnöjde
Apollo har tänkt uppå dig;
Han nyss emot luften sig höjde.
Till Lund med *Minerva* han skyndade sig.

STAGNELIUS

Vi dricke din skål helt förnöjde,
Apollo dig själv haver krönt,
Han nyss emot luften sig höjde
Sen han din möda belönt.

ERIK JOH. STAGNELIUS.

Över
FRU DOKTORINNAN
EMERENTIA BRITA MARIA
BÄCKERSTRÖM_s
Död

Tryckt i *Calmar Posten*, 22 mars 1817.

Från himlens boningar den helga timmen klingar
Till jordens mörker ned: hon slutat har sitt lopp.

 På morgonrodnans gyllne vingar,
En morgonrodnad själv, den rena Själen svingar,
 Till Skaparns tron, ur grusets världar opp.
Ren ser hon strålarne av Kärlekssolen spridas
 Kring evighetens ljusa strand:
 Ren glorian åt sin hjässa vridas
Och palmen blomstra i sin hand.

Slocknat, slocknat är det öga,
Som, i vällust och i smärta,
Tacksamt lyftat mot det höga,
Religionens tårar grät.
Brustet, Brustet är det hjärta,
Som vid människors elände,
Blödde, flammade och kände –
Dödens köld har isat det.

Flyktad är den sköna Anden,
Mästerverket av Naturen:
Sjunken är den milda handen
Som **de uslas** tillflykt var.
Men av Änglavingar buren,
Själén, lik en vitklädd Tärna,
Över **portens** sista stjärna,
Hänryckt mot **sin brudgum** far.

Där, beprydd av helgonkransen,
Där i gyllne Sabbatsvila,
Ömt tillbedjande i glansen
Av Guds anlete hon står.
Barn och Make glättigt ila
Där den kommande till möte,
Gråta i den Högas sköte
Kärlekens och fröjdens tår.

Allt vad Månans ljus beskiner,
Allt vad dagens öga röjer
Skall förvandlas. I ruiner
Sjunker varje byggnad här.
Varje ros sig vissnad böjer:
Släkter uppstå och försvinna,
Sekler **kvälla** och förrinna –
Endast dygden evig är.

Wladimir den Store

Skal dedikt i tre sånger

Tryckt hos Carl Deleen, 1817.

Första Sången

Över de östliga klippornas topp Fullmånen sig höjde,
Log bland silvrade moln och beglänste med darrande strålar
Theodosias stad och WLADIMIRS skimrande läger.
Självt i det furstliga, höga, av festbloss glimmande tältet
Härskaren satt, i hövdingars krets, och sög ur en pärlsatt
Väldig pokal av guld det ljuva Lesbiska vinet;
Medan en spelman slog guldharpan med fladdrande händer
Och, vid strängarnas ljud, två undersköna Grekinnor,
Klädda i glesa flor och med blomstrande kransar om håren,
Vände sig glättigt för härskarens blick i yppiga dansar.
Men av festernas prakt, av musikens förtrollande toner,
Skönhetens blickar och druvornas must, ej stillas det väckta,
Ångrande hjärtats kval och själens hemliga uppror,
Tystas ej samvetets röst och hämmas den evige Andens
Strävan ur bojor och natt till ljusets och frihetens zoner.
Dyster Monarken satt och ett moln betäckte hans panna.
Så för den skrämde seglarens blick, ur vågornas sköte,
Höjer sig väldigt mot skyn en nattfull, hotande klippa.
Drömmande, tankfull WLADIMIR satt, i sitt inre fördjupad,
Såg ej den lysande, stolta, den guldkedsmyckade skaran,
Hörde ej harpans svävande ljud och gav ej en vänlig
Blick åt de milda behag, som under slavinnornas lätta,
Fladdrande slöjor tindrade fram, likt nattliga irrbloss.
Mörker betäckte hans själ, av ångest skälvde hans hjärta,
Och på hans läppar till gift förbyttes det gyllene vinet.
Hemsk var den tystnad, som rådde bland guldkedsmyckade
skaran.

Alla sågo det kval, som tärde Monarken; men ingen
Vågade tala och ropa hans själ ur drömmen tillbaka.

Äntligen höjde sin röst den till lovtal färdige IVAN:
 »Novgorods Furste! vi plågar Du så dina trogna Bojarer?
 Bjud dem försingras, de moln, som hemskt din panna betäcka,
 Och från ditt kungliga huvud de svarta bekymren förjaga!
 Ängsligt vårt hjärta slår av bävande väntan, då Härskarns
 Solansikte i moln fördöljer sin lysande klarhet,
 Och ej andas vi förr, än den alltupplivande strålen
 Gläder vårt öga på nytt, ur förintelsen kallar oss åter.
 Säg, vad **kväljer** din själ? Så vitt den grönskande jorden
 Vilar i havets blånande famn; så vitt som de höga
 Skyarne tåga, var finns en dödlig, i sällhet din like?
 Se! ifrån **RÖRIKS tron** behärskar Du blomstrande länder,
 Dem, i ormande lopp, väl hundrade älver beströmma,
 Och det trognaste folk, som dagens fackla beskiner,
 Vaktar din konungastol med tättomglimmande lansar.
 Vimlande hjordars tal de rodnande ängarna betar,
 Och beströdde av dagg, för **västanammade** fläktar,
 Yppiga kornfält gå i långhänsvallande vågor.
 Tallöst silvrade fiskar bebo dina hav, dina älver,
 Bergen med lysande guld och silver havande äro,
 Med mångnyttiga kopparn och mannamördande järnet.
 Skogar dem kransa, där tätt, i tusenåriga skuggor,
Kostliga villbråd sväva, med brokiga fällar beklädda,
Och från håliga träd nedkvälla bäckar av honing.
 Novgorods lysande stad, som i **Volkovs** försilvrade vågor
 Speglar sin åldriga prakt, och **Pleskov och Kiev och Isborsk**,
 Vörda din lag; Dig tjäna de folk, som bygga i **Kasans**
Bördiga trakt och vid **Bog**, den stora, gudomliga floden.
 Se! vid din fot har Polens Monark sin krona ju nedlagt:
Bjarmernas rika land av Polariska havet och Dvinas
 Kyliga vågor sköljt, där i **JUMALAS** heliga tempel
 Drakar ligga på gyllene ägg, tillbeder din spira,
 Och vid Europas sydliga gräns snart **Tauriens halvö.**

Ingen njutning förmår det mänskliga hjärtat sig önska,
 Som ej Gudarne Dig med **ymniga** händer beskarde:
 Skrämd eller kuvad av Dig all världen offer Dig bringar.
Arkipelagens öar Dig **tulla** ljuvliga viner,
 Och **Cirkassiens bygd** och Grekland unga slavinnor,
 Sköna med gyllne hår och rosiga kinder, samt lärde
 Än att i hänryckt, lockande dans, vid det festliga målet,
 Väcka ditt hjärtas begär, och än, vid stjärnornas blickar,
 Vagga med sånger din själ på svandunsbäddar i slummer.
 Vitt över jorden skallar ditt lov: för ditt hjärta i striden
 Blixtrar Gudomens sköld: vid din fot i kedjor de ligga
 Alle som vågat att trotsa din makt: för ditt svärd, dina åskor
 Bävar det stolta **Bysans och korset och kejsaretronen**.
 Sist, när till himlen en gång, att öka Gudarnas **samkväm**,
 Undan ditt trogna folks tårduggande blickar Du stigit,
 Skall i ett tempel din tron, i evigt brinnande offer
 Slavernas vördnad och tro sig byta, samt gyllene harpor
 Klinga i **rullande** sekler ditt lov, förgudade Hjalte!«

Detta Bojaren: och nu med sörjande stämman Monarken:
 »IVAN! hör opp att prisa mig säll: de himmelske endast
 Sälle må nämnas: i ro ur evigt brusande kalkar
Dricka de gudom och se, med **liknöjt** öga, i tidens
 Älv, huru år och sekler och folk och ätter försvinna.
 Upp över stjärnorna sällheten bor, om dess väsende finnes;
 Men förbannelsens hem är den havomgördlade jorden.
 Människans glödande själ, en gnista från ljusare rymder,
 Irrar i livets natt, från sitt höga, sitt himmelska ursprung
 Ständigt allt längre bort, och slocknar omsider förlorad.
 Alla, fast purpurns dräkt och maktens krona vi bära,
 Fast med vår trälomssvett vi främmande tegar befukta,
 Böjas suckande dock i samma ödes **demantok**.
 Nakne och utan värn med tårade blickar vi hälsa

Dagens kväljande sken; genom livets törniga dalar
 Gå vi med blödande steg, av sorgerna följde, och **digna**
 Sist i en nattfull grav och sova den eviga sömnen.
 O! det är rysligt att kasta sin blick i förruttnelsens boning!
 Harpor och skimrande bågare där omklinga ej segrarn:
 Aldrig en kyssande Mö till njutning den multnande kallar,
 Aldrig basunernas skri, av härmande klippor besvarat,
 Ropar till kamp och seger den djuptinslumlade Hjälten.

Ångest betager min själ, så ofta på människolivets
 Sorgliga lott jag tänker och ödets nattliga gåta.
 Dock ej tysta jag kan de kväljande frågor, som Anden
 Evgit sig gör. Ej blott i nattens ödsliga timmar,
 Även på segrens fest, i nöjets bedövande armar
 Fatta de mig, omtöckna min blick och döda mitt löje.
 Vänner! I tron mig säll, I skåden min lycka med avund.
 Ack! I ej kännen de kval, som under den yppiga skruden
 Fräta mitt bröst: I kunnen ej se den hemliga oro,
 Vilken till Konungens innersta rum, till Konungens hjärta
 Banar sig väg, genom härarnas vakt, genom riglade portar,
 Och vid yppiga bord, på elastiskt svällande bäddar,
 Griper med armar av järn det aldrig förfelade rovet.
 O! när det inträtt har, det rysliga spöket, då brinna
 Lamporna svavelblå i den skimrande borgen, då sitta
 Gästerne bleke som lik, då strömma från harporna döds ljud,
 Och i ett gravvalv byts den höga, festliga salen.
 Ack! en förkastad jag är, ett mål för himmelens vrede.
 Ofta då tystnaden rår i jordens hyddor, och natten
 Spänner kring länder och hav den av stjärnor glimmande **pällen**,
 Blodiga skuggor jag ser omsväva mitt furstliga läger,
 Och till mitt öra nå, som ur gravar, klagande toner.
 Ofta när dagen sitt klaraste sken kring rymderna sprider
 Och i skarornas krets jag den gyllene tronen bestiger,

Tror jag mig höra en röst, dovt viskande: »Furste! en avgrund
 Gapar under din fot, ett svärd med blodiga strålar
 Över din hjässa blixtrar i skyn och är färdigt att falla.«
 Vänner! Ett medel likväl jag vet att förjaga min oro
 Och att **njuta mig själv**. När de sträva lurarne skalla
 Härligt från bergen igen, när fålarne gnäggande stampa
 Marken i krigiskt begär, och fanorna svaja, och svärden
 Blixtra i kämparnes hand, och kopparbågarne spännas:
 O! då sväller mitt bröst av tjusning, då jublar min Ande.
 Alltså, Bojarer! hören mitt bud, och färdige varen
 Att, förrn sjöar och fält av den kommande Solen förgyllas,
 I blodregnande storm Theodosias murar bestiga.
 Gån nu till vila envar, att i sömnens förnyande armar
 Hämta till striderna kraft; men vaknen tidigt, då lärkan
 Klingar sitt jubel i skyn, och **dagens prunkande härold**
 Svänger bland österns blodiga moln sin purprade fana.«

Teg och reste sig opp: de andre bugande gingo.
 Midnatt rådde kring länder och hav, och tystnad i lägret.
 Men på sin yppiga bädd, av själens marter bestormad,
 WLADIMIR ensam låg. Genom tältets öppning med vemod
 Tittade Månen in, och längre i blånande rymden
 Blänkte stjärnornas eld som lampor i helgade gravkor.
 Fjärran ifrån ett dån av de brusande älverna hördes,
 Blandat med vindens sus i en nära belägen cypresskog.
 Så, när till Skaparens tron, på musikens gudomliga vingar,
 Jordens klagan och nöd ur templet melodiskt sig höjer,
 Ljuda kring nejden vitt **Cecilias orgor** och sången.
 Uppåt WLADIMIR såg i den eviga rymden med tårar:
 Mäktigt hans hjärta slog av himlarnes aning; han knäppte
 Händerna **festligt** till bön och vred dem och kunde ej bedja.

Hastigt ett bländande sken omstrålade härskarens läger,
 Himmelska toner fyllde hans tält, och ett doft, som av rosor.
 WLADIMIR blickade opp, och över hans hjässa en himmel
 Väckte sin lysande rund, mer skön än den himmel, som fordom,
 Brämad av åttonde morgonens guld, över Adams och Evas
 Doftande näktergalomspelade läger sig välvde.
 Buren på rosiga moln, stjärnblommor om gyllene håren,
 Och i mantlar av ljus en himmelskt strålande ungdom
 Vaggades långsamt ned. En del av den heliga skaran
 Göt ur gungande skålar av guld paradisiska rökverk:
 Andre med händer av snö ur melodiskt klingande harpor
 Kallade stormar fram av harmonier, och andre
 Sjöngo i festlig kor den nattligt varnande sången:

»WLADIMIR! Rasa ej så mot KRISTI rike på jorden
 Och med de trognas lik beså ej de blomstrande fälten.
 Bäva för Domarn i skyn. Om hämnd till den eviga himlen
 Ropar de Kristnes blod, som i brottliga fejder du gjutit,
 Ropar det högt ur städernas grus, ur störtade tempel;
 Och anklagande talar din synd med tusende tungor.
 Vänd, o WLADIMIR! vänd från avgrundsranden tillbaka,
 Innan din sol går ned i den eviga natten, och mörker
 Plötsligt betäcker din stig. O, släck den härjande facklan
 Och böj ångrande knän för det saliggörande Korset.
 Härligt är Frälsarens kors: till ett livsens träd har det uppväxt,
 Skuggar en helgad värld och blommar med levande rosor.
 Dröj i dess himmelska skygd en timme allenast, och själens
 Marter skall gjutas strax i vederkvickande tårar.
 Lugnt skall ditt hjärta slå, med svalkande vingar skall tröstens
 Ängel din själ omsusa, och himmelsk frid och förtjusning
 Sänka sig ned i ditt bröst, som till jorden en leende majdag.
 WLADIMIR! skådar du ej den heliga staden där borta?
 Ljuvligt rodna dess torn i den eviga morgonens strålar;

Murar ej kransa dess rund, ej väpnade männer den vakta,
 Men kring den himmelska kärlekens tron de frälsades Andar
 Saligt trygge där bo och fira sin eviga sabbat.
 Aldrig ett nödens rop från dess fredliga gator sig höjer,
 Aldrig en kvalfull suck ur rosenhyddorna stiger.
 Renat från varje fläck, i odödligt blomstrande skönhet,
 Går under palmerna där det förlösta människosläktet,
 Sådant, på tidernas morgon, i Edens grönskande lundar
 Skaparn Sig tänkte dess bild och var glad åt sin himmelska tanke.
 Vill du, o WLADIMIR! ej föröka den heliga skaran?
 Åtrår icke din själ den oförgängliga kransen?
 Andens begär för trång är Jorden med hela dess ära,
 Men oändligt stort är det himmelska riket där uppe,
 Och den Evige blott kan räkna dess lysande kronor.«

Sången och harporna tystnade ren: den strålande synen
 Flöt meteoriskt bort i ett långsamt döende skimmer.
 Bländad och stum låg Novgorods Drott och trodde sig länge
 Än de himmelska se, än de gälla strängarne höra;
 Och då sansen till slut han vunnit tillbaka, ett under
 Mötte hans öga på nytt. I kläder, vita som dagens
 Fullaste sken, som fjällarnes snö på de åldriga bergen,
 Stod vid den häpnas bädd en himmelskt blomstrande Kvinna.
 Gyllene strålar sig välvde till krans om dess lockiga huvud
 Och en viftande palm hon bar i den glänsande handen.
 Fridsamt dess öga brann. På dess höga, olympiska anlet
 Härskade mildhet, allvar och lugn. Så lyser i molnfri
 Välluktspridande natt på fästet den ensliga Månen.
 Och hon öppnade milt sina rosiga läppar och sade:

»WLADIMIR, frukta mig ej! SVIATOSLAVS frejdade Moder,
 OLGA jag är, men HELENA nu i himlen jag kallas.
 Fruktat var fordom mitt namn och min vilja lyddes av tusen;

Men som en skugga, en dröm, försvann min jordiska storhet,
 Och ett skönare liv jag bland helgonen lever däruppe.
 Även mitt hjärta klappade förr av brottliga lustar,
 Och ej ett högre väl än jordens vanskliga goda
 Kände min nattomdunklade själ, från sin källa förvirrad.
 Blodiga offer, som Du, åt hedendomens **fantomer**
 Bar jag och anade ej det världsförsonande Korsets
 Mystiska kraft, ej den värld av rena, förlossade Andar,
 Som hos sin Fader och Mästare bo i himlarnas himmel.
 Dock med förbarmande nåd till sin **usla**, förlorade dotter
 Skaparen såg och tände ett ljus för mitt nattliga hjärta.
 Genast förvandlad jag blev. Som vinterdrivor om våren
 Smälte min forna köld i den himmelska kärlekens strålar
 Och, lik en rök, förskingrades strax den stolthet, som fordom
 Svällde min barm: då försjönk i en aftonrodnad mitt förra
 Liv, och världen försvann och nya mystiska solar
 Glimmade upp för min tårade syn, i den eviga rymden.
 Liksom en Flicka, när först av jordens förgängliga kärlek
 Mäktigt dess hjärta slår och tårdagg fuktat dess rosor,
 Älskar att ensam gå i lundarnes susande skymning
 Och vid källornas sorl och näktergalarnes korsång
 Drömma sig **tryggt** i den älskades famn, till den älskades hjärta:
 Så ett magiskt begär, en evigt lockande trånad
 Fjärran i öknar mig drog, där oförvirrad av världen,
 Själen i ostörd ro på **sin himmelska Brudgum** fick tänka.
 Dock hur möta den Heliges blick? I betraktelsens spegel
 Såg jag min själ i dess sanna gestalt, och ryste tillbaka.
 Dyster och vild **hon** stod, dess snödräkt fläckad av synder,
Himlaförvisande, röda som blod. Då skälvde av ånger
 Häftigt mitt bröst, och med tårar jag bad om ett medel till rening.
 Aldrig sitt öra den Evige slöt för ett ångrande hjärtas
 Rörda, bedjande rop: en Ängel från höjden mig sändes,
 Som min bävande själ till försoning och helgelse ledde.

Dopets heliga dagg på mitt sänkta huvud jag mottog
 Och i en Nunnas dok förbytte min lysande krona.
 Bitter är ångrens rot, men stammen gyllene frukter
 Bär för eviga dar: till ett smycke av himmelska pärlor
 Blir dess blodiga gråt, dess helgande plågor till vållust.
 Tyst i [cellen](#) förflöt min återstående levnad;
 Stilla i tårar vid korset den flöt, som en klagande regnbäck
 Halkar från klipporna flyende ned i den ensliga dalen.
 Glömd var av världen nu den lysande OLGA, som fordom
 Fyllt den med vapens brak: i graven slumra jag tycktes,
 Dock ett skönare liv i den ensliga cellen jag levde.
 Änglar besökte mig där, vid morgonrodnad och månsken,
 Viskade tröst i min själ och läkte de frätande såren.
 WLADIMIR! Se! i en mantel av ljus är den sorgliga, svarta
 Klosterdräkten förbytt och huvuddoket i strålar.
 Nu med palmen i hand från [eterns](#) saliga rymder
 Blickar jag ned i triumf till den låga, besegrade jorden,
 Djupt sig vältrande under min fot, med nöjen och kronor.
 Dock ej himlarne lösa det band, som med älskade söner
 Modren förenar, och än, vid [det Nya Jerusalems troner](#),
 Klappar som fordom vårt bröst för det jordiska fäderneslandet.
 Ofta vid Skaparens tron, i kretsen av jublande Andar
 Fyller en sorglig tår mitt förklarade öga, så ofta
 Ned till jorden jag ser och röjer de blodiga offer,
 Som i [Sarmatiska lundar](#), i Kieve och Novgorods städer
 Rysligt glöda ännu åt mörkrets förkastade makter.
 WLADIMIR! hör min bön! låt Nådens gyllene vårsol
 Skrida för Ryssarne opp: Vid det saliggörande Korset
 Knäböj Du och ditt folk: i Korsets heliga tecken
 Segrar, ära och makt åt den väldiga Ryska nationen
 Himlen bestämt. I den Heliges bok med lysande eldskrift
 Tecknad för sekler står den oförgängliga domen.
 Sällare dagar jag ser över [Volgas](#) bygder [sig randa](#):

Lyckliga tidvarv rulla jag hör från blickade himlar:
 Änglar med flammande svärd, av blänkande rustning bekläde
 Vaka kring RÖRIKS tron: i triumf över häpnande länder
 Sväva *de Ryska örnarne* fram med dånande vingar,
 Föra den Eviges bud och slunga Hans straffande åskor.
 Stolt mot stjärnornas höjd *Moscovia* lyfter sin hjässa,
 Väger i rättvis hand Nationernas öden, och sitter
 Trygg på sin eviga tron, betäckt av den himmelska skölden.
 WLADIMIR, nu farväl! för länge jag redan har saknat
 Änglaharpornas klang och den *ångande* skuggan av livets
 Blommiga träd. Farväl, men i Edens rosiga dalar
 Hasta min famn till mötes en dag, och av frälsade Söner
 Där, i triumfens värld, myriader kring Modren församla.«

Sagt: och den himmelska kvinnan försvann, som en blix, som
 ett stjärnfall.

Men från de svavelflodomrullade bergen i *Orcus*
 Satan det hörde: då skälvde hans bröst av fruktan och vrede
 Och i rysliga moln den förkastades panna sig höljde.
 Strax ur plågornas värld, sina vacklande troner att rädda,
 Fradgande stod fördärvaren opp: så hemskt då han uppsteg
 Brakade helvetets berg och de blåa lågorna fräste
 Upp i hans spår. Så beträdde han tyst den blomstrande jorden.
 Matt göt Månen sitt nattliga sken kring slumrande länder:
 Satan mot jorden dock sin panna sänkte, ty evigt
 Bävade mörkrets *Drott* för ljusets gudomliga stråle.
 Redan han stod för WLADIMIRS bädd, *förbytt* i *dess* Faders
 Väpnade *hamn*: hjälmgallret han slog från *sitt diktade anlet*
 Festligt i skymningen opp och med hålig stämman han sade:

»WLADIMIR! hör mig, älskade Son! o, skaffa min aska
 Ro i sin heliga grav, min Ande i himlarne glädje.
 Hjältarne fradga däruppe av harm, och det himmelska vinet

Orört dröjer i kalkarne kvar, så ofta de höge
 Blicka till jorden ner och den nya [styggelsen](#) skåda.
 Världen förändrar sitt skick: knappt dröjer på fjällarnes toppar
 Än ett döende sken av den forna gyllene dagen.
 Jättarnes lysande ätt försjunker i nattliga gravar,
 Dvärgar bebo deras land och håna de väldiga benen,
 Suckande duvor [nästla](#) i ro på örnarnes molnberg:
 Vredgad har Gudarnes här ren lämnat den brottsliga jorden.
 Icke i kampen mer krigsguden sin fradgande fåle
 Svänger med tyglande arm; ej den ljuvligt [mysande LADA](#)
 Kransar med rosor sitt hår i vårens [balsamiska](#) dalar.
 Fåfångt dånar i skyn den blixbeväpnade [PERAUN](#),
 Talar förgäves i stormarnes gny, i åskornas dunder;
 Offer ej längre han får, och ej mer på de gräsiga fälten
 Vallar den rike [VOLOSS Slavoniens](#) råmande hjordar.
 Ack! en enda förträngt den lysande skaran – och vilken?
[Naglad](#) vid straffets kors, av smälebens törne bekransad
 Plågas Han, lider och dör, de Kristnes mäktiga Gudom.
 Ryktets och ärans väldiga röst ej längre till bragder
 Manar de dödliges ätt: för pilgrimsstaven och [gisseln](#)
 Redan man bortbytt krigarens svärd och behärskares spira.
 Nöjet dyrkas ej mer. Försakelser, tårar och armod
 Bana allena en väg till de Kristnes diktade himmel,
 Och i ett kloster snart förbyts den härliga världen,
 Där blott klockornas sorgliga ljud, som ropa till bönen,
 Ängsligt beteckna få den trögt framskridande tiden.
 WLADIMIR! endast vid Dig sitt hopp de himmelske fästa,
 Dig ur skyarnes famn betrakta med darrande längtan
 Fädernas Andar. O, trampa i grus det smädliga korset
 Och en förnyad värld låt blomstra under ditt välde.
 Innan den kommande Solen har släckt sin fackla i havet,
 Högtidsbägaren tömma Du skall, inom kuvade murar.
 Stor din ära skall bli. Så länge den kungliga Volga

Rullar i Kaspiska havet sin våg; så länge som **Dnieperns**
Källor flöda och Dons, så länge den nordliga Dvina
 Genom de rika Bjarmernas land brådstörtar i havet,
 Leva din hågkomst skall och Rysslands **Barder** dig sjunga.
 Älskade Son! farväl och glöm ej din suckande Fader.«

Detta Satan, och sjönk som en dimma tillbaka i jorden.
 Men av en Ängel från himmelen sövdes den **kvalde** Monarken.

Andra Sången

Morgonens rosiga sken förgyllde WLADIMIRS läger,
 Månen försjönk i böljornas famn, och på lekande vingar
 Höjde sig lärkan så glad under hymner, Solen till möte.
 Novgorods Furste vaknade upp ur den flyktiga slumren;
 Hjärtat av oro sved: ty nattens magiska syner
 Målades än för hans själ; på dagens tavla och livets
 Stodo de kvar från Andarnes värld, hemskt varnande bilder.
 WLADIMIR dröjde ännu på det morgonbestrålade lägret,
 Talande så med sig själv. »Har en dröm mina sinnen bedårat?
 Var det mitt kroppsliga öga, som nyss i det heliga mörkret
 Ljusuppenbarelsen såg? Mitt vakande öra, som hörde
 De odödligas sång och himlalyrornas **samljud**?
 Var det väl OLGA, SVIATOSLAVS MOR, som ljuvligt i natten
 Talade himmelska ord från evigt blomstrande läppar?
 Var han min Fader, den hamn, som, i månens darrande skimmer,
 Stod här så dystert och höll det varnande talet? Så gives
 Ovanföre den rymd, som av Solen med gyllene strålar
 Famnas, där stjärnornas eld i **azuren** tindrar, en annan
 Ljusare värld? så gives ock en av mörker och villor
 Jämt med den förra i strid? Och allt vad på jorden vi **röna**,
 Är av Andarnes värld blott skuggor och dunkla symboler?

Mellan himmel och jord en väg, där Änglarne vandra,
 Givs då? Så släpper likväl den stränga, eviga döden
 Genom sin kopparport försjunkna vålnader åter
 Upp på vår jord? Så älskar man än och hatar i graven?
 Eviga gåtor! vem löser Er rätt? Varföre, o Andar!
 Störa WLADIMIRS sömn, hans manliga hjärta förskräcka?
 Icke han tillhör Er – i Solens ljuvliga strålar
 Vandrar han än på en grönskande jord – och etern och ljuset
 Fröjda den lycklige än – Vad angå Eder, I döde!
 Väl de levandes värv, de levandes tankar och uppsåt?
 WLADIMIR! vad? Du tvekar ännu? hur **dårligt** att vänta
 Råd från de himmelskas värld, från skuggornas nattliga rike!
 Här, i ditt hjärta bor det enda och sanna oraklet:
 Följ det och störta i blodiga krig. Den mäktiga äran
 Vinkar dig ut på bragdernas fält med sin lysande krona.
 O! jag vill följa dess vink och mot stjärnornas eviga fäste
 Snart i festlig triumf, omstrålad av ära, mig höja.
 Hjältarnes lysande tid ånyo skall blomstra på jorden,
 Gudarne vända på nytt i renade tempel tillbaka.
 PERAUN! härligt för Dig på kransomslingade altar
 Skall till dagarnas slut, av de vakande Prästerna vårdad,
 Brinna en helig eld. För Dig, ljuvt leende LADA,
 Skall en blomstrande tropp av lekande gossar och tärnor
 Sväva i dans med smyckade hår och **retande later**.
 Dig, **fyrpannige Gud**, som året och fejderna styrer,
 Vill jag av marmor resa en borg mer härlig än denna,
 Vilken på **Vendernas Ö**, det blomstrande Rügen, du äger.
 Offer jag även vill stifta åt Dig, **grönmantlade HERTHA!**«

Sagt: och han reste sig upp från den purpurslöjade bädden,
 Klädde i stål sin gigantiska kropp och fattade vapnen.
 I **självhärskarens** tält, att stridens befallningar taga,
 Redan församlade sig de ädla Bojarernas skara,

Alla betäckte med rustning av järn och alla beredde
 Lemmar att offra och liv åt Drotten och fäderneslandet.
 Redan till vapen gällt **den krumma kopparen** ropte:
 WLADIMIR fålen besteg: genom lägrets öppnade portar
 Strömmade hären fram på de silverdaggiga fälten.

Glättigt Monarken red genom Ryssarnes ordnade leder.
 Härligt från hjälmen i vindarne flöt den svävande **busken**,
 Och i den mäktiges hand brann festligt det blottade svärdet.
 Stolt på sitt folk han såg. På de ädla Ryssarnes kinder
 Glödde i purpur stridens begär, och ur kämparnes öga
 Blixtrade mod. Sin väldiga röst nu Härskaren höjde:
 »Ryssar! ej tarvas att egga med ord er lågande iver.
 Fiendens stad I sen, de väpnade männer I skåden,
 Som omkransa dess rund: nog högt till Eder det talar.
 Åldriga sagor föras omkring och dunkla orakel
 Om ett kommande, stort, av Ryssar blomstrande rike
 Och en bestämmelse, högre än vår, för prisade söner.
Lagom att desse en dag för de gångne fädernes aska
Hånligt ej blygas må och vårt namn i glömska begravas.
 Livet är endast skönt när ärans kransar det smycka:
 Liv utan ära är död, är långsam förruttelse – ljuvast
 Blommar dess härliga träd, när kampen det vattnar med blodregn.
 Hastom då, Ryssar! att lära vår makt åt vekliga Greker!
 Hastom, ty minnet blott oss överlever på jorden.«
 Teg, och ett högljutt skri av tusen förenade röster
 Svarade Härskarens tal och av nejdens tusende genljud
 Svarades själv. Mot himmelen steg det väldiga ropet:
 »Leve Kievs Monark och Ryska äran och kriget!«
 Grekerne hörde **Sarmaternas** röst och skälvde som lammen
 Skälva, när fjärran de hört det åskande lejonets stämma.
 Gällt till kampen på nytt den krumma kopparen ropte;
 Och med ett olycksbådande dån mot fiendeborgen

Ryckte Slavonerne an, som havets fradgande böljor
 Tallöst vältra sig fram, av stormarne drivne, mot stranden.
 Väl från murarnes höjd, från de vittkringskådande tornen
 Härjande skurar störtades ned av slungor och bågar.
 Mången till marken föll, dock fram Sarmaterne trängde.
 Allt var i ordning ren till den grymma, den blodiga stormen,
 Graven med vasar fylld och de hotande stegarne reste;
 För murbräckornas slag dovt suckade portarne redan,
 Och till murarne fram, liksom fiendens skansar att gäcka,
 Fördes rörliga torn, från vars höjd beväpnade männer
 Strödde ett mördande regn av stenar och väsande kastspjut.
 Mången Romaniens son vid den redan växande striden
 Slungades ned av Ryssarnes arm i den eviga natten,
 Och med rosor av blod Theodosias vallar besåddes.
 Oviss kampen dock var. Den outsläckliga elden,
 Byzantinernas fynd, itände WLADIMIRS stormtorn
 Och i lågornas svalg nedstörtade skaror av Ryssar.
 Dånande stockar rullade tungt över stegarne neder,
 Förde i loppet förkrossande med dovt kvidande männer.
 Sjudande tjära och glödande sand från murarne götos
 Över de viltframstormande ned: genom pansarens fogning
 Med olidliga kval den heta materien trängde.
 Fåfång var Ryssarnes kamp. Så rusa förgäves orkanens
 Vredgade ilar till fejd mot ekbekransade fjällen.
 Fälten de svepa i virvlar av damm och skaka från trädens
 Kronor ett grönskande regn: dock står den åldriga skogen
 Kvar på sin plats ännu med väldiga stammar och rötter.
 Mången ädel Bojar här slöt sin lysande bana,
 Mången förträfflig Ryss med sitt blod här fuktade jorden.
 JURI den modige föll, och WSEWOLOD, grånad i strider,
 Segrare förr i hundrade slag, och den blomstrande IGOR,
 Vilken på Volkovs strand i gråt kvarlämnat en Flicka.
 Ljuvt om krigarens hals hon lindade kärliga armar

Och i dess blåa öga en tår sig darrande trängde.
 »IGOR!« så bad hon, »Lämna mig ej. Res icke. Mig anar,
 Att till min längtande bädd du aldrig vänder tillbaka.«
 Tätare än sin älskling hon slöt till den svallande barmen:
 Öm var dess bön, het brände dess kyss, vild strömmade gråten;
 Men ej kärlekens röst förmådde hos IGOR mot ärans.
 Även WLADIMIRS vän, den tappre OSKOLD, till jorden
 Stympad och blödande sjönk: då han föll bedrövades Härskarn
 Och i vänskapens tår den krigiska blicken försmälte.
 OSKOLDS lysande mod än glödde i döden. Till strider
 Manade än hans rosslande bröst den följande hären,
 Och i hans matta hand det skarpa, vinkande svärdet
 Visade vägen än till fiendens hotande murar.
 Men bland de lysande männernas fall, den högsta bestörtning
 Väckte ROMANOV dock, den ädelstammade hjältens,
 Vilken ett vinande skott från den höga ballistan på muren
 Slungade blodig och blek med krossat hjärta till jorden.
 Vilt, när hans dödspost kom till marmorpalatset i Kiev,
 Slet hans Änka sitt gyllene hår och smälte i tårar.
 Torka, du sorgsna, från kinderna bort det skimrande regnet
 Och till moderligt bröst slut panten som myser i vaggan.
 Späd är väl telningen än, men snart mot himmelens rymder
 Skjuter dess segrande stam och med vittomskuggande grenar
 Hägnar en lycklig värld. Så länge Uraliska bergen
 Lyfta sin trotsiga panna mot skyn, så länge som Neva
 I Varegernas hav de brusande urnorna tömmer,
 Pryder ROMANOVS ätt Europas och bragdernas himmel.
 Evigt blomstrar dess hus. Lagstiftare, Hjältar och Gudar
 Ger den åt Rysslands folk, ej åt Rysslands ensamt, åt jordens,
 Och världsdelar i arv till de rika Sönerna falla.

Bävande Solen steg från zenit. I snedare riktning
 Göt hon sitt brännande sken, och tvenne stormar förgäves

Ryssarne redan gjort på Theodosias murar.
 Modfälld WLADIMIRS här, bland kamraternas stympade kroppar,
 Än kring skansarne stod. Av harm och förtvivlan de ädle
 Kämparne tändren skuro och smädade högt sina Gudar.
 Men i WLADIMIRS bröst sig modets gudomliga flamma
 Höjde med ökad kraft och, lik ett lejon, det jägarns
 Vingade pil har sårat, han röt kring nejden sin vrede.
 »Ryssar!« så dånade mäktigt hans röst, och de åldriga bergen
 Gåvo hans stämma igen, och de tornade murarne skälvde.
 »Ryssar! skall då till slut den himlavandrande Solen
 Skåda vår smälek, vårt fall, och det segergynnade folket
 Hånligt mista i dag sina hundraåriga palmer?
 Icke så länge en gnista av liv i WLADIMIRS hjärta
 Flammar ännu! I skurar av blod, vem följer sin Furste?
 Ej till fädernas borg, till Kievs lysande salar
 Slagen och flyktande nu jag ämnar vända tillbaka,
 Att med rodnad och harm mina forna troféer betrakta.
 Död eller Seger! Vänner, se där min eviga lösen!«
 Sagt, och av skummande fålen han for och stötte med väldig
 Arm, förfärlig och vred, stormstegen mot suckande muren,
 Och dödsängelen lik, med det flammande svärdet i handen,
 Rusade opp på sin vådliga stig. Men när Ryssarne sågo
 Härskarn i våda, strax med ett bergen skakande härskri
 Störtade alle vilt i hans spår och drevo som flodens
 Böljor varann, som himmelens moln, när den rasande Nordan
 Tjuter sin vrede i skyn. För den älskade Fursten av stridsmän
 Trängde sig levande bröstvärn fram, genom dödar och blodregn
 Banande ivrigt en väg. Som en flod över bräddarne stiger
 Och kring blomstrande fält, där silverulliga hjordar
 Vandra i bet, och kring odlarens tjäll, och kring yppiga tegar
 Gjuter förödelsens våg: så växte den böljande mängden
 Ständigt allt högre och svallade ren över kuvade murar.
 Fåfångt i templens famn Theodosias bävande Döttrar,

Bleka som lik, med svävande hår och klappande hjärtan,
 Ropte med böner och tårar om hjälp till [den himmelska Modren](#).
 Fåfångt i festlig skrud, vid det undergörande Korset,
 Silverlockiga Präster till bön för de Kristne sig sänkte.
 Ödet fyllde sin dom. Theodosias timma var slagen,
 Och i himlarnes famn [den stjärnbekransade Jungfrun](#)
 Vände från staden sitt anlete bort. Sitt himmelska öra
 Slöt hon för barnens skri och intet förbarmande kände.
 Ty hon visste [förut](#) vad sällhet WLADIMIRS seger
 Skulle bereda en dag den nattomdunklade jorden,
 För århundraden slumrande än i tidernas kaos;
 Och ur slaktningens blod hon såg odödliga palmer,
 Stänkte av himmelens vårliga dagg, i ljuset sig höja,
 Blomstra i evig prakt, och skugga frälsade ätter.
 Redan med fladdrande hand och kinderna röda av tjusning
 OLGA på harpan slog en triumfsång: helgonen gladdes.
 Intet motstånd hämmade mer de stormandes iver:
 Blek stod Grekernas här. Ur de tröttade händerna föllo
 Bågar och svärd. En del tog, bävande, flykten åt staden,
 Andre på murarne sablades ned, och det Slaviska järnet
 Badade lustigt i blod, med slagne det vallarne sådde.
 Så, när en vådeld rasar i fredligt blomstrande städer,
 Långe med enad kraft invånarne söka att mota
 Brandens förfärliga makt och i häftigt brusande forsar
 Regnar det släckande vattnets kristall: men eggad av stormen
 Rasar den mäktige fram i dånande virvlar och våldsamt
 Spyr ifrån hus till hus sina vilda förödande lågor.
 Snart vid arbetet stå de släckande männer stilla:
 Elden ökas, de fly. Då falla de åldriga, höga
 Kyrkornas [domer](#) brakande ned, då ramla palatsen.
 Så besegrade nu för den övermäktiga hären
 Vek försvararnes skara: åt plundring lämnades staden.
 Torgen och gatorna såddes med lik: de heliga templers

Väggar stänktes med blod, i koren skändades kvinnor,
 Och ett rörande skri av jämmer till himlen sig höjde.
 Men på sin fragande häst, med det blodiga svärdet i handen,
 WLADIMIR vild genom gatorna red och härjningens iver
 Mäktigt tillbaka höll. Var Monarkens dundrande stämma
 Hördes, där sjönk de slaktandes arm, där stannade våldet.
 Så i *Skaldernas dikt* jordskakande Guden POSEIDON
 Näpser böljornas ras och bjuder åt stormarne tystnad.
 Hög på sin char han står med treuddsspiran i handen,
 Kör över vattnen sitt frustande spann, och mantel och lockar
 Fladdra kring Guden skönt i den långsamt vikande stormen.

Aftonens döende Sol de västliga molnen förgyllde.
 Plundringens yra var slut: ej skränet av sårade Greker
 Hördes i staden mer, ej de segrandes festliga jubel:
 Snyftningar blott av skändade Mör, av Änkor och Mödrar
 Dovt sig höjde ännu: Så havet, när vindarne tystnat,
 Klagar än länge och stränderna slår med suckande vågor.
 Men i ett praktfullt rum, av rikt *utstickade* täcken
 Smyckat kring väggar och golv, låg Novgorods Furste på borgen,
 Vilande makligt ut från den långa blodiga striden.
 Kantad med fransar av guld, omhöljd med rodnande siden
 Var den soffa, vars spänstiga bädd gav segraren vila.
 Nerom hans fötter rustningen låg, den lysande skölden,
 Svärdet förslöat av mord, och *demantomgnistrade* hjälmen;
 Medan i purpurskrud en blåögd gosse, med rosor
 Krönt om sitt gyllene doftande hår, *kredensade* Härskarn
 Fragande Lesbiskt vin i *akantomlövade* bägarn.
 Dörrarne hastigt öppnas man såg: för den vilande Drotten
 Trädde högtidligt in två vapenbärande Ryssar,
 Mellan de två en bävande Mö – vem målar den hulda?
 Vit som dess glänsande hals, dess liljefingrade händer,
 Var den slöja hon bar; på den kyska, suckande barmen

Hängde ett gyllene kors, den lidande Gudomens tecken.
 Fritt kring skuldorna flöt det saffransfärgade håret,
 Kinden var daggig av gråt, och mot himlens eviga rymder
 Bedjande såg hennes blåa, i tårar slocknande öga.
 Men till jorden för Härskaren ned sig krigarne böjde,
 Stego så långsamt upp och den ene begynte att tala:
 »Värdes betrakta, o Novgorods Drott! det byte vi bringa.
 Se vilken tjusande Mö! Så länge den strålande Solen
 Himmelens guldvagn kört, ej en skönare flicka hon skådat.
 Djupt i ett klostres dystra kapell vi funno den hulda.
 Knäböjd, tårad och stum, med kinderna bleke av fruktan,
 Bland svartmantlade Nunnor hon låg i darrande böner,
 Skön, som bland nattens moln den silverhornade Månen:
 Och vi beslöto strax att föra det härliga fyndet,
 Furste! till Dig, ty Härskarens är det skönaste rovet.«
 Teg: men från huvud till fot, under känslor av bävande vällust,
 WLADIMIR Flickan besåg: för Hjältens lågande blickar
 Mild som en Kristen Venus hon stod och smälte i tårar.
 Redan av kärlekens eld brann WLADIMIRS trotsiga hjärta,
 Ren av sin fånge besegrad han var: hur gärna kring Flickans
 Blomstrande liv han lindat sin arm och med brinnande läppar
 Kysst från dess ljuva anlete bort den skimrande daggen!
 Dock han vågade ej, ty även i tårar och bojor
 Övar Skönheten ut sitt från himlen stammande välde.

Rörd, med förvekad röst tog Novgorods Furste till orda:
 »Himmelska Flicka! vi bävar du så? vi tåras ditt öga?
 Icke jag vill dig ont. Du känner ej WLADIMIRS hjärta.
 Männer jag kallt ser lida och dö, men en Skönhet i tårar
 Härdar min blick ej ut. O! torka den sorgliga daggen
 Bort ifrån kinden och le, om Segrarn skall njuta sin seger.
 Ack! dina suckar skaka mitt bröst, ej av striden förfärat,
 Och som ett eldregn faller din gråt på mitt älskande hjärta.«

Honom svarade nu den milda, den sörjande fången.
 »Novgorods mäktige Drott! om endast mot väpnade männer,
 Icke mot kvinnor **härnad** Du för, så förbarma Dig, Hjärte!
 Sänd mig till fädernas bygd, till dyra förvanter tillbaka.«

Teg: då begynte på nytt den väldige Fursten av Kiev:
 »Tjusande Flicka! vad land, vad föräldrar ha givit dig livet?
 Säg på vad blomstrande fält som barn du lekte. O! säkert
 Glimmar däröver en skönare sol och mildare stjärnor.
 Bure mitt huvud ren ej Novgorods lysande krona,
 Vore om världens största Nation ej vården mig lämnad,
 Genast jag följde dig hem och, glömsk av min flyktade storhet,
 Skötte ditt altar och bleve din präst i helgade lundar.«

WLADIMIR detta; och så med rosiga läppar den fångna:
 »O! att en dag med **fridens** oliv i handen du komme
 Hem i min fädernestad, mellan jordens ädlaste folkslag
 Fridens gyllene band att knyta för kommande tidvarv!
 WLADIMIR! vet då allt, ty varför längre mig dölja?
Konstantinopel mig fött. Mitt namn är **ANNA**. Min Broder
 Heter **BASILIUS**. Stolt, i maktens lysande purpur,
 Sitter han, härlig och stor, på **den världsbehärskande tronen**,
 Vilken av KONSTANTIN från Tiberns strand till Bosporens
 Flyttad för sekler är. O Novgorods Drott! åt de mina
 Värdes mig skänka. Med pärlor och guld min Bror kan mig lösa.
 Dock ej pärlor och guld dig fresta, o segrande Furste!
 Dubbelt mera det är för ditt stora, ditt kungliga hjärta,
 Fienders aktning att få, av fiender älskad att bliva.«

WLADIMIR Flickan i anletet såg med frågande blickar,
 Höjde till slut sin röst: »O sköna Prinsessa! jag tror dig.
 Ack! att jag strax ej gissade allt! Din furstliga panna,
Majestätsk, lik Solens, din växt, den adel, som himmelskt

Blixtrar igenom tårarna fram, din röst, dina later,
 Allt förråder en börd, med **purpurn** besläktad och tronen.
 Dock hur tänka dig här, den mäktiga Kejsarens Syster?
 Dig bland Romaniens döttrar den första? vad händelse, ANNA!
 Har från din Broders lysande borg, från det skimrande hovet
 Flyttat dig hit i Tauriens bygd, på fejdernas bana?
 Bragt dig i WLADIMIRS våld?« Han teg och Prinsessan begynte:

»Furste! jag ägde en vän. EUDOXIA hette den hulda.
 O, hur vi älskade ömt med systerlig kärlek varandra!
 Ständigt förenad med henne jag var. Knappt strålade Solen,
 Innan jag hänryckt flög i dess famn; och vinkade nattens
 Stjärnor till vila igen, jag slumrande tänkte på henne.
 Glädje vi delte och sorg, ty även i marmorpalatsen
 Gästar den frätande sorgen: men sved mitt hjärta av oro,
 Vid EUDOXIAS röst min sällhet vände tillbaka.
 Mild som en vårdag log den himmelska Flickan. Dess glädje
 Kastade, lik en Sol, sitt purpurskimmer kring världen.
 Lugn var EUDOXIAS själ. I sin famn den, förskönande, upptog
 Jordens och himmelens bild. Så källans slumrande yta
 Härmar Måne och Sol och blomstren, som kransa dess bräddar.
 Dock en dödlig ej finns, som i frid fullbordat sin vandring,
 Alla sårar den orm, som lurar bland ungdomens rosor.
 Sorgsen i hast EUDOXIA blev. Hon talte ej mera,
 Sänkte mot jorden ner sin guldomlockade panna,
 Blicken fördränktes i gråt, för suckar hävde sig barmen,
 Och på den ljuvas blomstrande kind förbleknade purpurn.
 Vid min sida en dag guldrosor på **Koiska tyget**
Stack hon med darrande hand; då föll ur dess öga en pärla
 Glimmande ned: men i famnen jag slöt den gråtande Flickan
 Och i vänskapens namn begärde att dela dess plågor.
 Sårat dess hjärta var av kärlekens mäktiga pilar,
 Ack! och ej längre ägde sig själv den älskande Kvinnan.

Henne ALEXIS snärt i eviga bojor. Ej denne
 Var i rikdom och börd EUDOXIAS like, men tapper,
 Ädel och god och värd EUDOXIAS kärlek att vinna.
 Hårda föräldrars dom från varannan de älskande skilde,
 Och i ett blodigt krig mot **Saracenernes skaror**
 Sökte ALEXIS hjältarnes död. Han fann den och äran.
 Men då från stridens fält ett bud med hans sorgliga dödspost
 Till EUDOXIA kom, då rev hon de gyllene håren
 Och av förtvivlans dånande slag hemskt rodnade barmen.
 Blek i min famn och förintad hon föll: mina kyssar till livet
 Väckte den arma igen, till nya förfärliga plågor.
 O! hur jag ömt henne bad sig själv att skona! hur ofta
 Lockade ej min gråt ur dess hand den mordiska dolken! –
 Lugnare snart EUDOXIA blev: dock blomstrade aldrig
 Rosorna mer på dess hy, ej **löjet** bebodde dess läppar.
 Dyster hon satt och tryckte min hand och suckade endast,
 Då med vänskapens röst jag försökte dess hjärta att liva.
 »ANNA!« hon sade en dag: »Mitt liv har försvunnit. Ett gravkor
 Världen mig är, en lampa däri den härliga Solen.
 Endast betraktelsen lugn åt mitt krossade hjärta kan skänka.
 Långt från vännernas krets, från det bullrande Konstantinopel,
 Vill jag i Tauriens bygd i ett kloster begrava min forntid.«
 Fåfångt jag stridde mot vännens beslut. Hon for, och en boning,
 Rest åt de kyska Mör som, vid Trons gudomliga flamma,
 Vänta med saligt darrande hopp sin himmelska Brudgum,
 Henne i staden här en gästfri skugga förlänte.
 Ensam i hovets skimmer jag stod. I dystrare färger
 Klädde sig nu för min blick den fordom så sköna naturen,
 Och i natten försjönk **inbillningens** strålande fevärld.
 Harpornas muntra klang i den höga Kejsareborgen
 Gladde min håg ej mer, ej **Mimernas yppiga dansar**.
 Så bortflydde ett år. Nu ett brev till den sörjande vännen
 Från EUDOXIA kom. »O ANNA!« skrev hon, »mitt timglas

Lider till slut, snart genom den port, ur vilken tillbaka
 Aldrig en dödlig kom, med darrande längtan jag träder.
 Kom till min bädd, o ANNA! av dig jag avsked vill taga.
 Ila att dödens svett från min panna torka, att sluta
 Vänligt mitt brustna öga, o kom! förvandlingen stundar.«
 Strax i den rullande vagnen jag steg: två tärnor mig följde.
 Redan från midnattsskyn **Selene** havet försilvrat,
 Innan till staden jag kom: med bävan flög jag till cellen.
 Där vid en lampas flämtande sken, på smärtornas läger,
 Låg min döende vän, knappt **kännbar** längre. Dess anlet
 Blekt och **förfalnat** var och stämplades redan av döden.
 Dock kring dess huvud jag såg förklaringens gryende morgon,
 Och i dess slocknande blick log hoppet om sällare världar.
 Vissnade armar sträckte hon ut mot den komna och ville
 Resa sig opp mot dess famn, men sjönk vanmäktigt tillbaka.
 Ömt dess öga mig sökte. »O ANNA! min älskade ANNA!«
 Suckade än dess rosslande barm. Hon dödde, och lampan
 Flämtade dystert opp och slocknade genast. Vid liket
 Rysligt allena jag stod, allena med natten och döden.
 Snart i tårar förmäلت jag såg den sorgliga kistan
 Sjunka i mullen vid klockornas dån. Det var mig, som hade
 Hela mitt liv förgåtts, som hade endast på jorden
 Dröjt av min flyktade varelse kvar en sörjande skuggbild.
 Ej från den ort, som gömt hennes stoft, jag kunde mig skilja.
 Ofta i klostrets park, omhägnad av dystra cypresser,
 Satt jag vid Månens ljus och väntade gäckad att skåda
 Vännens förklarade hamn framsväva i skinande kläder,
 Att från de saliga själarnes land mig **tidningar** bringa.
 Dock på Andarnes port man klappade evigt förgäves,
 Och till plågornas värld ej Helgonen vända tillbaka.
 Hastigt, som blixstens vigg från en molnfri himmel sig störtar,
 Eller som floden, svälld av de smälta drivornas vatten,
 Vild över bräddarne stiger och bortför åkrar och hjordar,

WLADIMIR stod med sin här för Theodosias murar,
 Stängde dem in till vatten och land; jag kunde ej undfly,
 Ville det knappast. Jag önskade dö. Sen allt jag förlorat,
 Intet jag fruktade mer. Du allt nu, o WLADIMIR! känner.
 Över mitt öde bestäm. Dock vet att BASILII syster
 Mellan träldom och död ej nedrigt tvekar i valet.«

Teg, och WLADIMIR så: »O sköna Prinsessa! Min fånge
 Icke Du är. Befall. Den kuvade borgen dig lyder,
 Och dess besegrare själv. – Men redan aftonens stjärna
 Glimmar med gyllene strålar i skyn, och den täckande natten
 Sveper sitt dunkla flor kring skogar och städer och sjöar.
 Lova att bliva min gäst i natt på borgen. I morgon
 Skall jag, om WLADIMIRS bön ej förmår ditt hjärta att röra,
 Sända dig tryggad och fri till [Kejsarestaden](#) tillbaka.«

Tredje Sången

ANNA till vila gick. På elastiskt svällande bäddar
 Sänkte hon ned i [gardinernas hägn](#) sina blomstrande lemmar.
 Av mångborrade flöjter och lutors darrande strängar
 Hastigt en öm musik i nattens högtidliga skymning
 Höra sig lät. Än bröto med kraft de kärliga ljuden
 Segrande fram, än de svävade skyggt tillbaka och dödde.
 Än var det glädjens röst, än i sorgens klagande toner
 Ljuden förvandlade sig, dock mild var den klagan de göto.
 Så kring den rodnande flickans behag, i kärlekens majdar,
 Svävar Ynglingens själ och triumferar och bävar.
 ANNA slumrade in. Ur österns gyllene portar
 Tågade Solen fram i naturens jublande riken:
 Skönt var dess himmelska ljus, men dubbelt skönare glansen,
 Som framstrålade snart ur Prinsessans vaknande öga.

Nu i dess sovrum trädde en tropp av unga slavinnor.
 Ett välluktande bad åt dess skimrande lemmar de redde,
 Smorde med oljor dess hår och räckte den höljande dräkten.
 Redan på zenit stod den bländande Solen. Då insteg
 Härskaren själv till ANNA. Slavinnorna veko, och vördsamt
 Talade så med bedjande röst den stolte Monarken:

»Sköna Prinsessa! förgäves min kropp var tröttd av striden:
 Själens tänkte på dig. I **himmelsk strålande fågling**
Stod för min tanke din bild och fördrev den gyllene sömnen.
 ANNA! Du snärt i bojor min själ. O, jag dåre, som trodde
 Fordom mig kärlek ha rönt! Ett rus, en svindlande yrsel
 Var det allena, vad förr i en Flickas armar jag kände.
 Tusende känslor, ej anade förr, nu mitt hjärta bestorma,
 Nya Solar gå opp för min blick: jag trånar; jag söker,
 Lik en förlorad hälft, dig Hulda! med darrande längtan.
 Giv mig, o ANNA! ditt hjärta, din hand. På gyllene troner
 Härlig sitta du skall. Från Dons till det nordliga Dvinas
 Mynning mitt välde dela du skall och offer dig bäras.
 Novgorods handlande stad och det tornförsvarade Kiev
 Skola sig böja för dig, deras härskare hylla din spira.
 Fridens gyllene band, mellan Greklands ätter och Rysslands,
 Mäktigt du knyta skall, och av tvenne de ädlaste folkslag
 Dyrkas i långliga tider som Skyddsgudinna och Moder.«

Teg; och i ögat Prinsessan han såg med glödande väntan.
 Rodnad begöt den frågades hy: nu en darrande blekhet
 Följde på kindernas brand: sitt glimmande öga till jorden
 Slog hon förvirrad ned, men höjde det segrande åter,
 Och med en stolt, dock bävande röst tilltalade Drotten:
 »WLADIMIR, icke så. Gå, krigiske Furste, och avtvå
 Först dina händer från Grekernas blod; först, WLADIMIR,
 avsvär

Evigt de spökens tjänst, dem med rysliga offer Du dyrkar,
 Innan om kärlek till mig, till BASILII Syster Du talar.
 WLADIMIR! ständigt min själ skall tacksamt vörda din godhet;
 Älska Dig vågar jag ej. Om Du önskar att lycklig mig göra,
 Sänd mig då hem till de mina, och evigt jag skall Dig välsigna.
 O, hur jag längtar att träda på nytt bland de heligas skaror!
 Saligt mitt hjärta slår, när **malmens** ropande stämma
 Kallar i templet opp, när festligt de trognas församling
 Sjunger sitt Halleluja, när Prästen, i skinande kläder,
 Skyar av rökverk strör, och de vigda, härliga ljusen
 Brinna med guldrött sken **för det Allrahelgastes förlåt**,
 Liksom de klara stjärnornas här på den blåa **olympen**,
 Vilken en förlåt själv blott är till en sällare ljusvärld.
 O! vid din bild på nytt, i tårar jag längtar att **digna**,
 Helga MARIA! **Himmelens Brud och Dotter och Moder!**
 Även vid Din, o GUD! som, bestänkt av försoningens blodsdagg,
 Sträcker från Korsets stam **besällande** armar mot världen!
 WLADIMIR, hör! o, skänk mig på nytt till de heliga åter!«

Detta Prinsessan. En tår i dess blåa, strålände öga
 Trängde sig fram: hon vände sig bort och torkade av den.
 Moln, ett sörjande moln, betäckte WLADIMIRS panna,
 Stridiga känslor sleto hans bröst av ömhet och vrede.
 Ömheten segrade dock, och så tog Härskarn till orda:
 »Hårda Kristinna! res, och le åt hedningens tårar.
 WLADIMIR hindrar dig ej: ej hans själ uthärdar den tankan
 Att en minut han förbittrat för dig, gudomliga Flicka!
 Bifall endast en bön: en skänk dock värdes emotta,
 Som vid Bosporens strand, i din Broders gyllene salar
 Tyst påminner dig än den suckande Ryska Monarken.
 Ringa är skänken för dig: blott pärlor och guld kan jag giva;
 Men ej till offret själv, till de offrandes hjärtan och uppsåt
 Skåda de himmelske blott.« Han teg, och i lådor av silver

Buro, på Härskarens bud, två slavar till höga Prinsessan
 Allt vad Novgorods handlande män på kölar och vagnshjul
 Bringa från **Gangens strand**, från **den bärnstensammande**
Glissjön,

Täckast och kostligast hem till de Ryska Furstinnornas prydnad.
 Gyllene smycken åt armar och hals: en **tiar** av demanter,
 Härmande stjärnornas eld: en ros av glittrande stenar,
 Ämnad att pryda den strålendes barm, pärlsmyckade gördlar,
 Slöjor av luftigt **gas**, de silvrade dimmorna lika,
 Vilka ur ängens famn, **skördmånadens** kvällar, sig höja;
 Vidare kostliga dosor av guld, kristalliska flaskor,
 Fyllde av **Syriens oljor**, av **Myrrhas balsamiska tårar**;
 Allt, med ett ord, man här fann, vad Skönhetens välde förhöjer.
 Kalla nu **WLADIMIR** lät den tappre, den redlige **DMITRI**,
 Vilken, en Kristen själv, dock i kamp mot hedniska folkslag
WLADIMIR följt, och nyss ur **det grymma, Bulgariska kriget**
 Tågat med palmer hem: sin klinga dock aldrig han badat
 Rysligt i trosförvanternas blod: till Härskarens läger
 Nyss i ett viktigt värv från det lysande Kiev han kommit.
 Inför **WLADIMIR** trädde han nu; då började denne:
 »**DMITRI** sadla din häst: med en skara av väpnade män
 Skyndsamt färdig dig gör, till det mäktiga Konstantinopel
 Och till den Grekiska Kejsarens borg dess Syster att föra.
 Henne, o **DMITRI**! ditt liv för allt slags våda försvarar:
WLADIMIRs nåd skall löna ditt värv.« Han gick och på **ANNA**
 Fäste en sörjande blick vid sin bortgång. Glimmande tårar
 Badade tyst hennes kind. Snart kom den gyllene vagnen
 Dragen av gnäggande fålar och följd av ridande stridsmän.
ANNA i vagnen steg, ledsagad av tjänande tärnor.
 Hastigt den rullade av. I slöjan sitt blomstrande anlet
 Höljde Prinsessan och grät, och tänkte **serafiska** tankar.

Djupt i en grotta, ej långt från det yppiga Konstantinopel
 Bodde en from Eremit: ANTONIUS hette den gamle.
 Honom ej bågarns must, ej flickans förföriska löjen,
 Honom ej ärans bländande glans, ej människors bifall
 Lockat ifrån den väg, som till rening och helgelse leder.
 Tidigt ur brödernas krets, från sin faders hägnande koja
 Fjärran han flydde i öknarnas famn. Blott Månen och Solen
 Voro hans sällskap där, och strålande Änglar, som ofta
 Ned till betraktarens bädd i saliga drömmar sig sänkte.
 Jordan den helige bar viltväxande frukter till föda,
 Källans kristallvåg släckte hans törst, hans läger var stenar.
 Redan kring sjöar och land den alltomhöljande natten
 Dubbelt mantlarna svept: i svarta förfärliga skyar
 Gömde sig Månens olympiska kind, och himmelens stjärnor
 Slocknade alla bort. Med rysligt dånande vingar
 Rasade stormen kring skogen och granarne föllo på bergen;
 Neder till jorden etern sig göt i brusande skurar,
 Ormande blixtar väste i skyn, och ur hundrade klyftor
 Skallade redan högt fjällskakande dundret tillbaka.
 ANNA färdades tryggt med de följandes skara i bergen.
 Henne beskyddade GUD. Nu stod den ledsagande mängden
 Rådlös, stilla i mörkret. Av himmelens åskor förskräckte,
 Ej sina förare mer hornfotade hästarne lydde.
 Hastigt glimmade fram en gästfri stråle i natten:
 Alla styrde ditåt. Vid dörren av hägnande grottan
 Såg man den helige stå, med sprakande fackla i handen,
 Skön i sitt rimfrostglittrande skägg, i de silvrade håren,
 Liksom en helig bild från patriarkernas fornvärld;
 Och han talade högt genom luftens gnyende uppror:

»Hell dig, o ANNA, WLADIMIRS Brud och BASILII Syster!
 Har Du längtat en gång att den gamle ANTONIUS skåda,
 Trygg i hans boning nu stig och förbida den kommande dagen.

Snart är stormen förbi: snart morgonens lysande häröld
Över en lugnad jord sina gyllene vingar skall breda.«

Hänryckt ropade nu den änglalika Prinsessan:
»Lyckliga natt! hur välsignar jag dig, med din storm, med din
ljungeld!

Mild har du låtit mig se den Man, vars heliga ära
Mera än Hjältarnes namn och Behärskares glans jag värderar.
Glad i din boning jag går, o ANTONIUS! värdes mig lära
Livets och sanningens väg, Du GUDS och Helgonens älskling!
Att ur din grotta förädlad jag snart må vända tillbaka.«

Sagt: och ur vagnen hon steg och in i den heliges boning
Trädde av Tärnorna följd; den ställigt härdade skaran
Vilade utanför på den regnbeströmmade jorden,
Och sin profetiska röst den gamle höjde och sade:

»Hell Dig, o ANNA! WLADIMIRS Brud och BASILII Syster!
Hell Dig, ty stor din bestämmelse är. Till din fredliga vagga
Såg från sin tron över stjärnornas rymd MARIA med kärlek,
Och från din barndom ren vid din sida Änglarne vandrat.
Korsets banér plantera du skall på Sarmatiska borgar,
Och till den Eviges tjänst otaliga släkter församla.
Ren ur Ryssarnes jord jag ser ett blomstrande livsträd
Skjuta mot himlarne opp och sitt hägn åt sekler förläna.
Ren över Novgorods tak hon lyfter, den höga SOFIA,
Lysande domer mot eterns valv: av blänkande döttrar
Samlas kring henne en rad från Volgas mynning till Obys.
Falla en dag skall den tron, som först åt det jagade Korset
Gästfri skugga har länt. Turbanomkransade horder
Skola ur Asiens djup Europas gränser beträda,
Och vid Bosporen resa en borg: var de härjande framgå,
Trampas i blodigt grus de Kristnas församlingar neder,

Höljer sig Kyrkan i flor. Då skall allena mot våldet
 Russia sätta en levande mur, och **den växande Månen**,
 Innan sitt fülle han nått, förbytas i slocknande nedan.
 Djupare skådar min blick i tidernas heliga mörker:
 Se! ur sin egen kved Europa sig föder fördärvet.
 Fjärran på Seinens blommiga strand, **en hotande jätte**
 Stiger mot himlarne opp, och jorden under hans fötter
 Ängsligt suckar **ifrån gulförande Tagus till Neva**.
 Kyrkor och kloster skövlar hans arm, och slutne i kedjor,
 Sorgsne Nationerne gå kring den mäktige segrarns triumfvagn.
 Men på Ryssarnes tron skall sitta en lysande Furste,
 Stor av sin egen kraft och stor av de himmelskas kärlek.
 Ödet i honom gett **en ny ALEXANDER** åt världen,
 Störr' än den forna likväl: han äger dess strålande dygder,
 Ingen dess last: milt skyddar han blott och härjar ej världen.
 Denne i kamp mot **förtryckarn** skall gå, av krigiska Änglar
 Följd på sitt segrande tåg, med himmelens åskor beväpnad,
 Och i ett hånligt grus nedstörta den vilda kolossen.
 Snart i triumf han vänder igen, omjublad av folken,
 Och åt en suckande jord **guldåldren** han skänker tillbaka.
 Gläd dig, o ANNA! Du moder skall bli åt väldiga Tsarer,
 Skönast **Moscovias tron** dock glänsa, när ROMANOV'S **stämma**
 Tar efter RÖRIKS in det i sekler vördade rummet.«

Teg. Nu ANTONIUS gick ett enkelt mål att bereda,
 Tände en fladdrande brasa opp i den kyliga grottan;
 Men i sitt innersta bröst den höga, den strålande Jungfrun
 Tyst förgömde den heliges ord, **som fordom MARIA**
 Herdarnas saliga bud i **den världsbesällande natten**.

Äntligen stormen teg: allt dovare bullrade åskan.
 Stjärnorna än en gång från det blåa, renade valvet,
 Innan de släcktes, blickade ned, och, vid västliga randen,

Månen döende låg, på en bädd av vikande skyar.
 Härlig nu Solen ur vågorna bröt. Av **demanter** besmyckad,
 Härmande själv en Sol, för sin brudgums lågande kyssar
 Glänste och rodnade jorden. Från skogens skimrande toppar
 Skallade fåglarnes sång, från lätta, vårliga guldmoln,
 Och ur de nattliga klyftornas djup framsmögo sig djuren,
 Dansen att börja i skogarnes famn och på ångarne åter.
 Ryssarne reste sig opp ur trädens och buskarnes skugga,
 Torkade varsamt av från de glimmande skrudarne regnet
 Och från stammarne glatt de bundna fålarne löste.
 ANNA lämnade rörd den heliges grotta. Till avsked
 Kysste hon ömt den åldriges hand. Hon reste och hemkom
 Före aftonen ren till det lysande Konstantinopel.
 Ömt BASILIUS slöt till sitt hjärta den älskade Systemn:
 Denna åtminstone ej i det blodiga kriget han mistat.
 Rikligt **begåva** han lät de kämpar som henne ledsagat,
 Fäste om DMITRIS hals en gyllene kedja och sände
 Skaran till Kievs Monark med tackande hälsningar åter.
 Inne var kvällens stund. I den skimrande Kejsareborgen
 Skallade festligt harpornas ljud. Mot speglar av silver
 Tusende lampor bröto sitt sken, och rankor av blomster
 Ormande smögo sig opp för **pariska marmorns** kolonner.
 Hundrade Tärnor ren, att livligt sin glädje betyga,
 Slogo kring ANNA en ring. Men ANNA lämnade salen,
 Och i sitt ensliga rum, beglänst av den vandrande Månen,
 Länge hon tankfull låg på gardinomskuggade bädden:
 Slumrade äntligen in; och från himlens saliga rymder
 Steg i dess dröm EUDOXIA ned. Ej det sorgliga doket
 Sløjade Nunnan mer, ej dödsfärg målade kinden.
 Sådan hon var som förr, när i Kejsarens lysande salar
 Glättigt till lyrans klang sin gudomliga stämma hon höjde,
 Räckte åt dansen sin arm, med pärlor smyckade barmen,
 Och juvelernas krans i de blonda lockarne fäste:

Och hon viskade ömt, likt västan, som andas bland rosor.
 »ANNA«, hon sade, »o älskade vän! Ej får jag mig visa,
 Prydd av glorians prakt, i slöja av rodnande skimmer,
 Ej för din öppna, vakande blick. Att önska dig lycka,
 Kommer jag dock från den värld, där i kärlekens eviga strålar
 Jag och ALEXIS bo i seklernas sekler tillsamman.
 Mycket av helgonen talas om dig. Stor ära och sällhet
 Bliva på jord och i himlar din lott. En strålande krona
 Väntar dig redan här, en strålande krona däruppe.
 ANNA, farväl! Till ett bud, som Gudomens vilja dig tyder
 Valdes ej jag: därtill en högre Ande man korat.
 Blott för min kärleks skull jag steg ur skyarne neder.
 ANNA, farväl! vi träffas en dag i ljusare rymder.«

Sagt: och en himmelsk kyss på den sovandes läppar hon tryckte.
 ANNA vaknade upp och sträckte förgäves sin tomma,
 Lågande famn. **Aurora** ej än, av glödande rosor
 Krönt om sitt gyllene hår, framtågat i öster; och Natten
 Dvaldes kring jorden mäktigt ännu: dock vakade ANNA.

WLADIMIR trenne dar i Theodosia dröjde.
 Ingen Behärskaren såg. I borgens innersta kamrar
 Dolde han sig. Blott GUD och Helgonen kände hans tankar.
 Men när den tredje morgonens Sol förgyllde olympen,
 Lät han till festligt råd de höge Drottarne kalla.
 WLADIMIR tronen besteg: **hermelinommantlade** redan
 Kring dess Konungastol de ädle Bojarerne stodo.
OLEG bland desse man såg, den stolte, som ledde från RÖRIK,
 Kievs och Novgorods förste Monark, sina lysande anor:
 BORIS, förfaren i råd och grånad för hundrade vintrar,
 JAROSLAV, Grekernas skräck, och den rike KONEK, vars åkrar
 Plöjdes vid Volkovs strand av tusen suckande oxar:

MADING dessutom och **ROGNVALD** och **DIR**, vittfrejdade kämpar.
 Genom de välvda fönsterna steg den rosiga dagen
 I de församlades sal. Så stiger en strålande Ängel
 Ned i de trognas krets med kraft och glädje från höjden.
 Alla tego; då höjde sin röst den väldige Fursten:
 »Ädle Bojarer! beprövade Män i fejder och rådslag!
 Ej att stridernas råd av Eder taga, att åter
 Över fredliga folk besluta det blodiga kriget,
 Kallar jag Eder i dag. Mig kväljer ett högre bekymmer.
 Sen I hur Solen, gyllne och röd, framljungar i öster?
 Så ur villornas natt, för tio sekler tillbaka,
 Uppgick Sanningens dag för i mörkret irrande ätter.
 Fjärran där **Jordans heliga flod** med silvrade vågor
 Vandrar i palmernas skygd, där **Libanons härliga cedrar**
 Susa i himmelens vind och det tornade **Sion** sig höjer,
 Levde en **GUD** och blödde och dog och försonade världen.
 Allt nu förvandlar sitt skick. En väg mellan himlen och jorden
 Öppnar sig vänligt på nytt, och, på ångerns och reningens bana,
 Vandrar de dödliges ätt till ursprungslivet tillbaka.
 Duvan förföljer den blodiga örn. Mer väldig än alla
 Krigares svärd, än hjältars triumf och Behärskares kronor,
 Flyger, från strand till strand, korsfanan av Änglar beskyddad;
 Och **en lysande stad** från himlen till jorden sig sänker,
 Vattnad av **livets älv**, omvälvd med skyar av rökverk,
 Själv dock symbol av **den stad, som högt över stjärnorna glimmar**.
 Ljuset besällar allt. Blott Ryssland suckar i mörker,
 Slaktar hånligt ännu åt **PERAUN** blodiga offer.
WLADIMIR gör det ej mer. Han längtar att rena från syndens
 Brännande fläckar sin själ, att ur **Nya födelsens vågbad**
 Stiga föryngrad opp och vila i skuggan av livets
 Evgigt blommande träd, vid kärlekens stora kristallhav.
 Ädle Bojarer, hören min röst! I mig kännen, I veten
 Allt vad för Rysslands ära jag gjort, för min egen och eders.

Greklands Kejsaretron med väldiga armar jag skakat,
 Kuvat de folk, som bygga vid Bog, i det bördiga Kasan.
 Glad vill jag lämna ändå i edra händer tillbaka
 Krona och **scepter** och svärd, och maktens lysande purpur
 Byta i munkdräkt bort, om ej mitt exempel I följn.
 Innan den Sol, I nu skåden, sitt bloss i böljorna kastat,
 Träder jag resan an till det höga Konstantinopel,
 Dopet att motta där, och svära lydnad åt Korset.
 Mäktige kämpar! till mord och segrar I fordom mig följden.
 Viljen I nu min väg till livet och helgelsen följa?
 Sorgligt I tveken! Välan! sitt beslut har WLADIMIR fattat.«

Teg: och för allas blick ett lysande under sig tedde:
 Över de samlades huvud en himmel av silvrade skyar
 Välvde sig, härlig och stor: en Sol av gyllene strålar
 Brann i dess mitt, med förbländande glans och sommarlig värma.
 Nu i **ett skimrande kors**, omslingat av himmelska rosor
 Solen förvandlade sig, och med vårligt susande vingar
 Över de samlade flög en snövit blänkande duva.
 Ljuv var dess vinges fläkt: så andas den milda **sefyren**
 Sakta kring lyckliga herdar, så kysser den svalkande vinden
 Odlarens kind, då säden han skär på den steniga åkern.
 Vingade **Kerubshuvun**, med saligt rodnande kinder,
 Blickade mellertid, ur de purpurbrämade molnen,
 Strålande ned och sjöngo med silverklingande läppar:

»Lov ske FADREN, som varit, som är, som evigt skall bliva!
 Lov ske SONEN, som steg till gruset, försonande, neder!
 Lov ske ANDEN, som vintrar och natt ur själen förjagar!«

Och på anletet ned Bojarene föllo med Fursten,
 Stego så långsamt opp, men flydd var den härliga synen.
 Alla svuro de nu åt Korset **evärdelig** lydnad,

Och förrn dagen sitt bloss i de västliga böljorna kastat,
 Trädde Novgorods Drott med Bojarernas skara och hären
 Fredligt sin resa an till det mäktiga Konstantinopel.
 Före de vandrandes tåg ett kors av lysande silver
 Bars av en helig Präst: så fordom för **Persiens Mager**
 Vandrade stjärnan vänligt förut till Betlehems kojor.
 Och ett under på nytt snart mötte Sarmaternas blickar.
 Se! ur skyarnes famn **en Örn, tvåhövdad, sig sänkte**
 Långsamt mot jorden ned, omflög det heliga tecknet,
 Satte sig **äntligt** därpå och med blodiga näbbar det kysste;
 Dröjde där även kvar, tills redan vid Konstantinopels
 Murar **WLADIMIR** stod: vitslöjade Grekiska Jungfrur
 Skredo, på Kejsarens bud, som **WLADIMIRS** ärende visste,
 Denne till mötes, och sjöngo hans lov och strödde ut blomster.
 Så, när den heliges själ ur kroppens tryckande bojar,
 Prövad och segrande, går till **det Nya Jerusalemets bygder,**
 Möta i portarne där snöglänsande **Jungfrur, som tvagit**
Kläderna vite i Lammets blod, och, vid klingande harpors
 Toner, sin gäst välkomna till **Andarnes eviga sabbat.**

Men i ett ensligt Kapell, blott sedd av de himmelskas skara,
 Låg Prinsessan och bad; ej Myrrhas balsamiska tårar
 Fuktade nu dess lockiga hår, ej pärlor det krönte.
 Svart var den slöja hon bar: på den kyska, den suckande barmen
 Hängde allena ett gyllene kors: väl **hövdes** den arma
 Att sig i sorgdräkt klä; sitt eget hjärta hon sörjde,
 Fordom så rent, och nu ett kvidande rov för begären.
 Badad i tårar hon låg, och vänd mot den heliga Jungfruns
 Strålomkransade bild hon sade med flammande andakt:

»Himmelens eviga Brud, **den försonande Kärlekens Moder!**
 Helga **MARIA,** mig hör! till Dig med bävande längtan

Vågar jag ställa min bön, till din himmelska Son jag ej vågar.
 Ty för en jungfru blott kan jungfrun yppa sin plåga,
 Men i Gudomens eld förtvinar den bävande rosen.
 Dig jag min jämmer förtror. Du själv är kvinna, Du känner
 Själv våra kval; **igenom din själ** det marterande svärdet
 Även har gått; o, vinka mig tröst från din eviga himmel!
 Se, jag ej är vad fordom jag var: **Sireniska** stämmor
 Locka mig bort från helgelsens väg och mörkrets Demoner
 Gyckla omkring min själ, i ljusets Änglar förkläde.
 Brottsliga lågor förtära mitt bröst. Jag älskar, och vilken?
 Ack! en tyrann, som med lågor och svärd de Kristne förföljer,
 Smädar det heliga Korset och offerar åt hedniska Gudar.
 Släck, o MARIA, min syndiga brand. Nej, himmelska Jungfru!
 Icke jag längre förmår för mig själv att bedja, o rädda
 Endast WLADIMIRS själ! – Din nåd den adle förtjänar.
 Själv kan jag lida allt – O himmelens Drottning, mig störta
 Ständigt allt djupare ned från ditt strålande anlet – må endast
 WLADIMIR vinna de heligas arv, den eviga kronan.«

Teg: och dess huvud djupare sjönk. Gudomliga tårar,
 Värde att kyssas av Änglarne bort, beströmmade kinden,
 Och för en kvalfull suck korsvaggande barmen sig höjde.
 Hastigt ett gyllene sken omstrålade bedjerskans huvud:
 Upp förbländad hon såg, och se! på rosiga skyar
 Svävade, härlig och hög, en himmelskt blomstrande Yngling.
 Kinderna brunno som morgonens glöd, hans ögon som stjärnor,
 Glorian strålade milt om hans hår: en gyllene harpa
 Bar i sin ena arm den himmelske gossen, den andra
 Förde en viftande palm: med silvertonande läppar
 Talade så till den häpnande ned **det eteriska budet**:

»ANNA! med hälsning till dig från Himlarnes Drottning jag
 kommer

Dröj icke längre här. Din Brudgum, WLADIMIR, väntar.
Gack, och i festens purpur dig kläd. O ANNA! av Rysslands
Ätter som Mor välsignas Du skall i rullande sekler.«

Sagt: och den strålande Ängeln försvann: i brinnande böner
ANNA på jorden än låg. Vad hon bad, en dödlig ej känner,
Men i den Eviges bok med guldskrift tecknad är bönen.
Nu hon reste sig opp och gick. Betjänande Tärnor
Mötte vid dörren ren. Med Syriens doftande oljor
Stänkte den höga sitt hår, med Indiens gemmer det krönte,
Och kring de veka höfterna göt en slöja av purpur.

Prospekt till
Liljor i Saron

Tryckt hos Olof Grahn, 1820.

Liljor i Saron, Teosofiska Diktningar.

Under ovanstående Titel kommer att av undertecknad ifrån trycket utgivas en samling av religionspoesier, i mestadels lyrisk form.

Ordet Teosofisk må ej skrämman någon. All Teosofi är icke annat än innehållet av en religiös världsåsiikt, iklädd olika färgor hos olika Individuer, men alltid utgående från ett och samma intellektuella ljus. Det är icke svårt att finna, vari hon skiljer sig från egentlig Teologi. Det senare namnet antyder en **systematiskt** anordnad framställning av det skrivna, såsom en blott minnes-sak uppfattade, Ordets innehåll. Teosofien åter är hjärtats och fantasiens, eller, om man så vill, en ännu högre organs levande åskådning av det Gudomliga Ordet, varhelst det ock uppenbarar sig, i Skrift, Natur eller självkontemplation.

Om lättfattlighet och frihet för allt metafysiskt **ordkram** kan man på förhand försäkra. Men då de eviga idéerna endast genom sina symboler kunna uttryckas, och dessa symboler, dels icke finnas, oss veterligt, i den omgivande Naturen, dels icke kunna av Skalden efter godtycko skapas, har man vid deras framställande måst begagna sig av åtskilliga, mer eller mindre gamla mytiska **denominationer**, vilka dock i korta anmärkningar skola förklaras.

På detta arbete begäres härmedelst **prenumeration** med **1 R:dr Banco** för **3:ne häften av 3 à 4 ark vardera**. Om upplagans typografiska natur i övrigt vill man på förhand ingenting avgöra; den skall emellertid bliva värdig arbetets förmodade förtjänst och den aktning man är sin Allmänhet skyldig. Första häftet utkommer senast i början av nästa Mars; de andra följa **oförtövat**.

Länge nog har Poesien till ovärdigt föremål nedsänkt sin himmelska låga; det är tid att hon återvänder till källan. Lik

människosjälén, vars älskande Eko hon i dödligheten är, har hon sökt förglömma sitt eteriska ursprung och med förgängliga blomster, i Tidens dalar, kransat sina hår. Dock fåfängt söker hon att förneka sig själv; så länge hon ännu förbliver Poesi flammar dock ständigt minnets Vestasflamma i hennes inre och saknadens tårar glänsa i hennes blick. Stockholm den 12 December 1820.

E. J. STAGNELIUS.

Milda, skapande kraft, som, fluten ur Gudomens sköte,
 Fyller himmel och jord och havets suckande rymder,
 Med din plastiska drift ock de stela massorna tvingar,
 Klädde i skönhhetens vårliga dräkt och med ljuset försonte,
 Att för Andarnes släkt Guds kärlek och vishet bekänna!
 Du som, härlig och mild, till Skaparens levande Tempel
 Bygger de fallna själarne opp och riktar det sorgsna
 Ögat mot Andarnes Sol, av förlåtelsens gloria kransad,
 O! med vad heligt namn dig nämna, du världarnes Ande?
 Eviga suck från Gud, i materiens och tankarnes rike
 Lika Gudomlig och hög, dig vågar mitt bävande hjärta
 Till sin ämnade heliga sång anropa om bistånd,
 Medan i prästerlig skrud, med rökelsens gyllene skålar,
 Dristigt i Sanningens Tempel jag går och rysande fattar
 Harpan, som hittills stum behängde den åldriga muren.
 Fjärran ifrån mig driv var lämning av mörkret, som magiskt
 Än omtöcknar min själ, kom skära ånyo mitt hjärta
 Med din gudomliga eld och rena min själs tabernakel,
 Att den eviga Sanningen där i det stilla må trona,
 Ej av styggelser trängd, ej störd av passionernas suckar;

Ty med kärleken blott sig visheten himmelskt förenar
Och vid sidan ej kan det töckenbekrigande ljuset
Dimmor av **Hyle** födde och **nattgestalter** behålla.

Tingens natur förkunna jag vill, vill skåda dem flyta
Ur det gudomliga Varandets sköt, den kristalliska källan,
Ej av **Eoner** tömd, ej av rastlöst välvande sekler,
Vilken i Tider och Rum med oändliga vågor sig gjuter,
Vattnande **livets glada familj** på melodiska stränder.
Vänner! Er helgas min sång. Vad i långa bedrövliga nätter,
Livad av Gudomens tröst min forskande Ande har uttänkt,
Då med sitt dystra bloss **den tregestaltade Månen**
Över mig blänkte i skyn och stjärnornas lysande samling
Höllo sin vakt med nickande ljus på den blåa **Olympen**
Vill jag till närmare granskning Er ge i dristiga sånger.

Liljor i Saron

Första Häftet

Tryckt hos Carl Deleen, 1821.

TILL
CANCELLI-RÅDET,
LEDAMOTEN AV KONGL. NORDSTJERNE-ORDEN,
HERR DOCTOR
M. NORBERG

*Det givs ett Ord allena –
Högt skallar detta Ord,
Det eviga och ena,
Kring himlar och kring jord.
Med tusen skilda munnar,
Med tusen nya ljud,
All världen det förkunnar:
Och Ordet heter GUD.*

*Med **stjärnbokstäver** prålar
I **etern** detta namn,
Och blommors skrift det målar
I sommardalens famn.
Med dova åskors **brusning**
Det isar flärdens bröst.
I västans lena susning
Hör kärleken dess röst.*

*På talets flod det seglar,
En silverfärgad Svan.
Sin gudaglans det speglar
I tankans Ocean.
I lärdomstempleet skiner
Dess fackla himmelskt klar.
Det blomstrar på ruiner
Av flydda folk och dar.*

Det språk, som gruset talar,
 Ett genljud är, en fläkt
 Av Ordet, som *bugsvalar*
 Det första Livets släkt.
 Ett mörkt, ett grusat *Babel*
 All mänsklig visdom är.
 I dräkten blott av *Fabel*
 Det sanna träffas där.

Dock strålar djupt i *töcknar*
 All världens milda ljus,
 Dock *banas genom öcknar*
 Vår väg till Fadrens hus.
 Blott trogen, bergfast vilja
 Får riva tidens *flor*,
 Och *sanningarnes lilja*
 På branta alper gror.

Så tänkte Du och sökte
 Det rätta guldets skatt,
 Och tyst din bana krökte
 I ålderdomens natt,
 Såg *enbetsstrimman dela*
 Sig *sjufalt* för din blick,
 Och talets *Proteus* spela
 I tusen formers skick,

Tills *rena silverstrålen*
 Fromt hälsade sin Brud,
 Och alla tungomålen
 Bekände HERren Gud.
 Tidåldrar och Nationer
 Du såg kring Korset då,

Som *rymdernas Eoner*
Kring *Nilens stjärna* stå.

Den bok, som natt betäckte
I långa seklers dar,
Den Änglar fordom räckte
Åt människornas far,
På nytt i dina händer
De lämnade, och snart,
Kring jordens alla länder,
Dess ljud förnimmas klart.

Likt *Serafstungor* viska
De ett odödligt hopp,
Milt locka de, som friska
Kristallekällors lopp.
Högt flammor här en *brånad*,
Av jordens eld ej tänd.
Ömt blickar här en *trånad*,
Mot tidens sol ej vänd.

Sin vinge själen lyftar,
Vill trotsa *fästets tvång*,
När *bemmets längtan* snyftar
I djupa toners gång.
Sin *örnflykt* vill hon sträcka
Mot ljusets Ocean,
Sin eldtörst vill hon släcka
I *himlarnes Jordan*.

Men ej för lustans trälar,
För snövit oskuld blott,
För kyska jungfrusjälar

Sig öppnar ärans slott.
 Vad *båtar* älska ljuset,
 Om mörker själv man är?
 Gud är en eld för gruset –
 Han flappar och förtär.

Blott Kärleken, som brinner
 I själva dödens kval,
 Blott Korset övervinner
De vreda stjärnors tal.
 Marias Son allena,
 Med genomstungen band,
 Oss beför till de rena
Kerubers fosterland.

Trots *Demiurgens spira*
 Och falska lärors röst,
 Jag evigt dock skall fira
 En nattvard vid Hans bröst.
 Ut från ett *vrångvist* släkte
 Beträktelsen mig tog.
 Sin modersfamn hon sträckte,
 I månskenskrans hon log.

Att lida och att glömma
 Vad ej är hågkomst värt,
 Att älska och att drömma,
 Mig *fridens Genier* lärt.
 Än blomstrar i mitt minne
 Det forna Edens vår.
 Djupt skriven i mitt sinne
 Än *Adamsboken* står.

*Ty vill jag tåligt skåda
Mot fästets klara höjd,
I harpans ljud förråda
Min saknad och min fröjd.
Så bör, bland furuträden,
Det matta Echos röst
Av morgonlandets kväden
Ur Skandinaviens bröst!*

KÄRLEKEN

Metafysisk Lärodikt

Ljuset vitt kring Alltets kretsar råder.
 Av **dess kärlek** svallar varje åder,
 Glöder varje nerv i jordens kropp.
 Dalens rosor det ur knoppen tvingar,
 Ger åt örnen och åt fjäriln vingar.
 Skiftande i tusen former, livet
 Blomstrar för dess vink ur natten opp.

När ur Oceanens salta floder
Strålarnes och dagens gyllne Moder
 Tågar fram vid lärkors fröjdeljud,
 Strax av njutning vimla **däld** och **vallar**,
 Rodnande av glädje havet svallar
 Och ett återsken av Evigheten
 Purprar, **Uranos! din mörka brud.**

Men när Solen sjunker nerom bergen,
 Tystnar jubeln, bleknar rosenfärgen,
 Och i sorgflor sig Naturen klär.
 Lunden mörknar, blommans kalk sig sluter,
 Daggens gråt sig över fälten gjuter,
 Och av sömnen **typiskt** uppenbaras
 Dödens hemska, fruktade **mystär.**

Dock, bland livets alla myriader,
 Mänskan blott av varelsernas Fader
 Unnades att njuta Skönheten.
Medvetlösa plantorna och djuren
 Blicka opp mot ljuset och **azuren** –

Mänskoanden ur sin **mikrokosmos**
Ger förklarad varje bild igen.

Allt vad skönt för dennes blick sig målar
Av sin **urbilds** ljusa gloria prålar,
Adlat blir av själens gudadrag.
Rosens mun av **menlös** glädje **myser**,
Oskuldsglans från liljans krona lyser,
Blyg i gräset gömmer sig violen,
Cedern strävar stolt mot **eterns dag**.

Och, vid lyrans **skära** himlatoner,
Gudaliv befolkar världens zoner,
Blek i skyn **Endymions flicka** går.
Cynthierns gullvagn kring Olympen rullar,
Bacchus ler från solbeglänssta kullar,
Och en krans av **gullax och cyaner**
Flätar **Ceres** åt sitt blonda hår.

Sefyrs kyss en himmelsk barm förfriskar,
Milt från eken skogens **Dryas** viskar,
Och i böljan klagar en **Najad**.
Syrinx sakta hörs i vassen snyfta,
Nymfen ropar dovt i bergets klyfta,
Och mot källan **hennes älskling** lutar
Trånande sin vita kronas blad.

Fåfångt fattad av begärens svindel,
Täckt förgäves av passionens bindel,
Skönheten, o mänska! dock du ser.
Smäktande i nödens låga kojor,
Irrande i öknar, smidd i bojor,
Saligt dock **Naturens fallna drottning**
Mot sin forntids gyllne bilder ler.

Med förtjusning Grönlands vildar skåda
 Morgonrodnan, som, att dagen båda,
 Rosenkrönt på deras isberg står.
 Glad ser **Irokesen** månens strimma
 Tyst försilvra älvens bleka dimma,
 Och, med skuggors dans, vid lövens susning,
 Magiskt liva **grästapetens** vår.

Skön är rosen nyss ur knoppen **bruten**,
 Lent av daggens morgontår begjuten,
 Kysst av fjärlilns ilande begär.
 Sköna tindra **aftonstjärnans** blickar,
 Dem en vårlig **ambranatt** hon skickar
 Ned till älskande i myrtenlundan –
 Skönast dock i Alltet Kvinnan är.

Skapardriften ej **dess** like **danar**,
 Ljuvare ej tankens forskning anar,
 Blomstrar ej i skaldens purpurdröm.
Dagens eld av blåa ögat släckes,
 Dödens sömn av silverrösten väckes –
 Högre ljusbild ej av evigheten
 Målar sig i tidens dunkla ström.

Hell dig, livets sol! Naturens krona!
 Fåglarne din äras hymner **tona**,
 Bäckan sorlar viskande ditt lov.
 Ljuvt för dig sig buga lundens toppar,
 Blomma träden, svälla blomstrens knoppar,
 Breder våren sina gröna mattor
 Festligt ut i **Vestas rika hov**.

Tusen bilder föddes av Naturen.
 Kvinnan, sist av modrens sköte **buren**,
 Tävlade med Solens Gud – och vann.
 Från den stunden föder icke jorden.
 Ofruksam är **tidens maka** vorden
 Sen behagens alla rosenstrålar
 I en brännpunkt samlade hon fann.

Vitt som skyn den blåa pällen spänner,
 Ljuset glimmar och ett väsen känner,
 Kärlek! och din blomsterspira **rår**.
 Brinnande du ser från Solen neder,
 Månens **char** kring jordens klot du leder,
 Kysser **Floras barn** ur vintersömn
 Och med stjärnor **firmamentet** sår –

Starkast dock i mänskans svaga hjärta,
 Rika källa till dess fröjd och smärta!
 Härskar du med en oändlig drift.
 Barnets glada morgonliv du **ammar**.
 Vilt i ynglingen din låga flammor,
 Livar mannen och med hoppets skimmer
 Målar än den gamles öppna grift.

Allt det stora mänskolynnet föder,
 Varje bragd som lik en stjärna glöder
 Segrande i flydda tiders natt,
 Varje drag av snille, som förvånar,
 Liv och glans av kärlek ensam lånar –
 Han på gränsen mellan jord och himmel,
 Härskande sin gyllne tron har satt.

Se! med svärdet hjälten sig beväpnar,
 Ej för dödars hot den starke häpnar,
 Vadar glad i purpurström av blod.
 Fåfångt regna loden, blixtrar stålet
 Kring hans hjässa; oförskräckt till målet
 Tränger han – men kärleken allena
 Fött hans vilda, segerrika mod.

Skaldekonst! vem strängade din lyra?
 Konstens söner! vem med helig yra
 Rusade ert hjärta? – Eros blott.
 Magisk pensel han åt Zeuxis räcker,
 Han till liv Pygmalions bildstod väcker,
 Stämmer Amfions cittra, och mot etern
 Reser Tempelvalv och Kungaslott.

Höga Vishet! vem mot himlaljuset
 Lyftade din skumma blick ur gruset,
 Återgav dig paradiset hopp?
 Kärlek! kärlek! att din urbild finna,
 Heligt vörda skönhhetens Gudinna,
 Platos själ mot blåa fosterlandet
 Svävade ur Hyles dimmor opp.

Amors fackla dock ej endast tänder
 Dygden, snillet – även Furiens bränder
 Hemskt sig nära vid dess silverbrand.
 Se en Helena i blodström dränka
 Frygiens fält, i flammor Ilion sänka –
 Se den blanka, avgrundssmida dolken
 Tragiskt röka i Medeas hand.

O! vad söker denna allmakts flamma?
 Till vad rymder syfta, vadan stamma
 Dessa vilda, eviga begär?
 O! vem är du, *Amors ljusa Moder*?
Steg du opp ur Oceanens floder?
 Sjönk du ned ur solarnes församling,
 Himlens tolk i ändlighetens sfär?

Ros från ros, på gullbestänkta vingar
 Fjäriln sig i *ambraluften* svingar
 Över fält, där vårens kärlek brann.
 Varje blomma *Sylfens* tjusning väcker,
 Varje vällustkalk, som *Flora* räcker,
 Suger han med eldig törst – men ingen
 Honom mätta och *besälla* kan.

Av materiens dunkla irrbloss dårad,
 Locken fladdrande och kinden tårad,
Psyche trånsjuk följer Amors spår,
 Anar honom bakom rosenhäcken,
 Hör hans lena röst i silverbäcken,
 Ser hans vink ur aftonrodnans salar –
 Aldrig dock hon hjärtats Konung når.

Pilgrimsstaven tag och sök att hinna
 De palats, där *österns väktarinna*
 Slumrar ljuvt på *Tithons saffransbädd*.
 Sök den kust, där, *avklädd ljusetets strålar*,
 Febus vattnar sina trötta fålar,
 Och mot *Guden i kristalleporten*
Thetis går, i guld och azur klädd.

Fåfång strävan! evigt målet viker,
 Varje dag din spända väntan sviker,
 Gäckar med en diktad himlarand.
 Fåfångt så mot drömda kärleksfröjder
 Sväva vi kring dalar och kring höjder –
 Evigt, evigt vinkar Idealet,
 Aldrig, aldrig räcker det sin hand.

Vad är skönhet då? En himmelsk skugga,
 Röjd i tårarne, som evigt dugga,
 Isis! på din bleka moderskind.
 Vad är kärlek? En narcissisk villa,
 Känslor för en bild i vattnets stilla,
 Härmande kristall elysiskt målad,
 Grumlad av ett fallet löv, en vind.

Oceaner stifta Frejas rike.
 Evigt växla, havets vågor like,
 Alla former under månens klot.
 Fåfångt, ack! vid deras mörka vimmel
 Ler i djupets famn en dunkel himmel –
 Sträva ej att nå dess kalla Solar:
 Räds! en avgrund tar dig där emot.

Avhör ej vad böljans nymfer sjunga:
 Se mot himlen där de evigt unga
 Stjärnorna i fackeldansen gå.
 Över sfärer, som i rymden klinga,
 Djärvt till minnets fosterland dig svinga,
 Där Idéerna kring Gudatronen
 Glänsande i ljusets rustning stå.

Höljd av natt, i jordens dunkla hjärta
 Härskar Vällust och dess syster, Smärta.
 Skönheten i färgers trollvärld bor.
 Men den höga, eviga Gudinna,
 På vars altar oförvanskligt brinna
 Andevärldens [rökverk](#) – ovan Solen
 Tronar hon i [Kerubimers kor](#).

[Morgonrodnor](#) hennes klädnad spinna,
 Stjärntiarer kring dess huvud brinna,
 Segrens harpa brusar i dess famn.
 Djupt för henne Änglarne sig böja,
 Tjuste helgonen i skimret dröja –
 Vishet nämnd av himlens myriader
 Under molnen bär hon Dygdens namn.

Ur sin larv den unga fjäriln ilar
 Svärmar fritt kring ängarne och vilar
 Vingen ej förrn han en maka fått.
 Se! han väntas av sin älskarinna,
 Mellan blomstren deras kyssar brinna,
 Men på ruset följer dödens slummer –
 O! hur avundsvärd är fjärilns lott!

Glad han njuter sina [sommarmånar](#).
 Innan dystert [höstolympen](#) blånar
 Evigt [bärgas](#) han från saknans kval.
 Så ej mänskan. Väckt ur glädjens drömmar,
 Står hon ensam. Fåfångt tåren strömmar,
 Och en törnbekransad stig till graven
 Vandrar hon i sorgens kulna dal.

Hemskt i dunklet minnets hamnar spöka.
 Forna toners efterljud föröka
 Saknaden av njutningarnes år.
 Varje ros för åldrens köld försvinner,
 Varje stjärna, som i azurn brinner
 Med ett tröstrikt sken, av molnet släckes,
 Och odödligt blöder hjärtats sår.

Dock vart för mig känslans feberyra?
 Klinga ålderdomens fröjd, o lyra!
 Klinga dygdens himmelska behag!
 Hell dig gamle där med silverhåren!
 Leende igenom andaktståren
 Skådar du mot blåa fosterbygden
 Och begråter ej din flydda dag.

Och du småler? Fegt av himlen tigger
 Du ej döden? Och omkring dig ligger
 Lik en rosig sommarkväll din värld?
 Ack! du ser den änglarena bruden:
 Glänsande i oskuldsvita skruden
 Blickar hon från himlen ned och viskar
 Gudalöftet om en återfärd.

I sin fornbygd, nattens hav, tillbaka
 Sjunker långsamt, o Vulkan! din maka,
 Silverdimman lik, i markens famn.
 Långsamt mörkna jordens låga dalar:
 Festligt klarna himlens gyllne salar,
 Och Urania med belöningskransen
 Ur sin gullport ropar segrarns namn.

Yngling! svär en evig fejd åt kvalen!
 Blomsterkrön din tinning, töm pokalen
 Och mot livets glada majsol le!
 Nöjets tärna vinkar dig, o ila
 Vid dess barm på rosors bädd till vila!
 Thetis lik i skiftande gestalter
 Skall hon gäcka dig, en ny Pelé.

Upphör då att skuggor längre jaga!
 Låt det inre ljuset dig ledsaga
 Fridsamt upp till Andarnas förbund.
 Varje glansbild i din levnads töcken
 Själens vålnad är i rummets öcken,
 Av ditt bättre själv ett brutet skimmer,
 Gycklande på tidens svarta grund.

O Amanda! när din bild sig målar,
 Krönt av liljor eller helgonstrålar,
 Stilla månskensnätter för min själ:
 Vadan då så öm, så gränslös trånad?
 Dessa tårar? dessa suckars brånad?
 Denna önskan att vid dina fötter
 Offra liv och varje jordiskt väl?

När i dalen, där oss skuggan gömmer
 För vart lystet öga, jag mig drömmer
 Tryckt, o Ängel! till ditt hulda bröst.
 Vadan då mitt hjärtas milda tjusning,
 Skimret lik av evighetens ljusning,
 Balsamfläkterne ur Edens lundar
 Och Serafens kärleksfulla röst?

Sköna flicka! ej ditt öga tände
 Dessa lågor. Samma eld mig brände
 Innan härlig för min blick du stod.
 Samma vällust intog mina sinnen
 När omsvävad av en forntids minnen
 Ännu barn jag upp till stjärneborgen
 Såg ur andaktsrika tårars flod.

Ej, Amanda! dig min trånad söker.
 Hemskt bland törnen sig min bana kröker,
 Svarta åskor skymma bort min dag.
 Ensam, ensam vill jag banan skrida,
 Ensam viggen darrande förbida –
 Blott mig själv jag älskar i Amanda,
 Blott symbolen av mitt forna jag.

Skön, lik strålen i ditt blåa öga,
 Glänste själen fordom vid den höga
 Gudatronen i Kerubers kor.
 Ljuvt hon brann, som dina kinders blomma,
 Log som dina läppar, tills den fromma
 Sjönk, förledd, ur sina himlar neder
 Till det grus där vanskligheten bor.

Rastlös oro nu den svaga bränner.
 Eviigt skild från sina himlavänner
 Finner hon på jorden ej en vän.
 Fåfångt, fåfångt hon i öknar gråter –
 Vad hon varit, blir hon aldrig åter,
 Blott vid skönhetsens och diktens tjusning
 Flämtar matt dess urliv upp igen.

Dock, vad fröjd mitt **kvalda** bröst förfriskar!
 Tröstens Ängel med sefyren viskar,
 Friden sänks med daggens pärlor ner.
 Fjärran, fjärran, bortom havets vågor,
 I den skära aftonrodnans lågor,
 Gullbestrålad av försoningsdagen
 Paradisets kust jag vinka ser.

Så jag sjöng. Med **balsamgråt** på kinden
Vallmokronan nickade i vinden,
 Göt kring rymderna sitt opiedoft.
 Lutan sjönk – dess silvertoner dogo,
 Dvalans känslor långsamt mig betogo,
 Och i milda rosendrömmar själen
 Höjde sig ur bojorna av stoft.

Minnets värld rann opp i månens strimmor,
 Klädd i flor av gråa aftondimmor
 Jordan tyst i slummerdräkten låg.
 Skog och dal i **sabbatsstillhet** tego,
 Änglaväsen ned från himlen stego,
 Och mot Amors blåa himlaboning
 Psyches öga, ömt och trånematt, såg.

Ljuvt av sömnens blomsterband jag trycktes –
 Själens blick, då kroppens öga lycktes,
 Såg en mö i drömmens underland.
 Vällustfullt i tårar ögat blänkte,
 Himmelsk oskuld kinden purpurstänkte,
 Saligt myste läpparnes rubiner,
 Barmen slog av överjordisk brand.

Som i dunkla cederskogens sköte
 Tvenne duvor till varannans möte
 Hänryckt fly med kuttrande begär,
 Så vi tjuste mot varannan foro.
 Varje smärta, varje dunkel oro
 Kysstes bort, och i ett gullrött fjärran
 Kringflög oss Kerubers lätta här.

Till mitt bröst jag henne slutit hade,
 Snövit arm hon kring min skuldra lade,
 Såg i ögat smäktande på mig.
 Och hon talte: Hennes röst var tonen
 Av en cittra, som vid gudatronen,
 Öm, högtidlig sitt [adagio](#) klingar
 Medan [Serafsharpan](#) vilar sig.

Och hon sade: »Hoppas ej att finna
 Här en vän, en trogen älskarinna.
 Har du ej i himlarne din brud?
 Se mig kärligt i mitt ljusa öga!
 Minns du festen i det blåa höga?
 Solar våra bröllopsfacklor svängde,
 Och vårt band välsignades av Gud.

Minns du sorlet än av Edens bäckar?
 Minns du skuggan av de rosenhäckar,
 Där min blyga änglakyss du njöt?
 Varför brottsligt överge din maka?
 Skall hon fåfängt ropa dig tillbaka?
 Blott för ångrens tårar öppnas åter
 Himlens port, den [Kerubsvakten](#) slöt.

Djupt du föll – ditt högmod dig förledde –
 Långa år av smärtor du beredde
 Åt dig själv och åt din himlavän.
 Ack! din maka kunde dig ej följa.
 Suckande hon går vid **livets bölja**,
 Och i tårbriljanter bytt dess saknad
 Regnar på smaragdestranden än.

Till ditt grus jag ville gärna tränga,
 Ack! men portar av **demant** mig stänga
 Obevekligt, älskade! från dig.
 Blott när månen, som här nere prålar,
 Härmar världens sol med länta strålar,
 Unnas mig i dunkla andedrömmar
 För din själ att uppenbara mig.

Jordisk kärlek alstrar brott och plågor.
 Stoltheten vid **Hyles bleka lågor**
 Vildsint tände denna avgrundsbrand.
 Vänd, o vänd till himmelriket åter,
 Kärleken ej **yves** där, han gråter –
 Ömhetens och salighetens tårar
 Fukta rosorna i livets land.

Vill du åter dricka Edens floder,
 Glöm den kärlek, som är hatets broder,
 Tag ditt forna barndomsliv igen.
 Till den höjd, där silverstjärnan bävar,
 På den ban, där Korsets fana svävar,
 Smyckad av försoningens rubiner,
 Hasta så förklarad mot din vän!«

Så hon talte: och, med gråt på kinden,
 Ur mitt sköte, lik en suck av vinden,
 Flydde hon och vinkade farväl.
 O! var är du, [himlaburna](#) väsen?
 Morgondaggen tindrar ren på gräsen
 Och i etern klingar lärkans jubel:
 Ensam klagar min förblödda själ.

DIALOG

Ängeln och Själen

ÄNGELN.

Träd närmare gallret,
 O sörjande Nunna!
 Så vill jag dig räcka
 De bävande sippor,
 De tårade liljor,
 De röda pioner,
 Som Kristus dig skickar,
[Eonernas Konung](#),
 Ur himmelens park.

SJÄLEN.

Hur saligt du glimmar,
 O strålande yngling!
 Skönt tindrar ditt ögas
[Olympiska](#) skimmer,
 Ljuvt kinderna glöda
 Av hälsa och oskuld,

Och sirligt sig välver
 Kring mjölkvita pannan
 Ditt krusiga hår.
 Mig tyckes som ofta
 Jag hörde din rena,
 Melodiska stämma;
 Mig tyckes som ofta
 Jag hänryckt betraktat
 Ditt glänsande anlet.
 Dock vet jag ej var.

ÄNGELN.

Väl ofta du såg mig
 I Allfaders rike,
 I skönhetens världar,
 Den eviga vårens
 Elysiska land.
 Av Gudomens öga
 Med kärlek bestrålad,
 På gyllene skyar
 I fullhetens salar
 Du byggde din tron.
 I susande kransar
 Av palmer och lagrar,
 Omgördlad av blåa
 Kristalliska floder,
 Ditt rike Naturen,
 I Majsolars skimmer,
 Låg under din fot.
 Från uppgångens portar,
 Till skuggrika nejder,
 Där aftonen slumrar
 I doft av violer,

Från nordstjärnans hembygd
 Till molnen,* som kransa
 Med darrande skimmer
 Den sydliga Polen,
 Du **bjudande** vände
 Ditt strålande öga
 Och fyllde olympiskt
 Med Allfaders kärlek,
 Med **enhetens dyrkan**,
 Det livfulla rummets
 Oändliga vidd.
 Då steg jag med blommor
 Från himlen ej neder,
 Till **Animas** häkte:
 Då steg jag med blommor
 Från **lägre Jordaner**,
 En offrande Ängel,
 Till Anima opp.

SJÄLEN.

Hur lever den sälla
 Odödliga skaran
 Däruppe i etern?
 Ack! tungt är mitt huvud
 Av jordiska dunster.
 Knappt gjuter ett minne
 Av flyktade dagar
 Sitt månbleka skimmer
 I tankarnes natt.
 Bekransar Maria**

* **Stora och Lilla Molnet**, tvenne konstellationer i Södra **hemisfären**, nära **Världspolen**.

** **Intellectualvärlden, Himmelriket – Pleroma**.

Än festligt med stjärnor
 De gullgula håren?
 Säg, tronar ej Kristus,
 Eonernas Konung,
 Bland saliga andar,
 Bland ljungande solar,
 I kärlekens purpur,
 I maktens **tiar**?
 Säg, minnes den Höge
 Sin Animas kyssar,
 Sin Animas rosor?
 Säg, har Han förgätit
 Sin längtande Brud?

ÄNGELN.

Evärdligt Maria
 Med gyllene stjärnor
 Bekransar de blonda
Ambrosiska håren.

Evärdligt Han tronar,
 Eonernas Konung,
 I kärlekens purpur,
 I maktens **tiar**.
 Otaliga skaror
 Av kvinnliga Andar
 För Honom sig kröna
 Med vårliga rosor
 Och härligt sig kläda
 I oskuldens rena
 Snöglänsande dräkt.
 Dock kan Han ej glömma
 Sin förstfödda kärlek.

Än hoppas Han ständigt,
 Att Anima kommer
 I solkronans skimmer
 Försonad, förskönad
 Till Honom igen.

SJÄLEN.

Träd närmare gallret,
 O strålande gosse!
 Så vill jag försöka
 Att genom de kalla,
 Att genom de täta
 Och fuktiga järnen
 Dig giva en kyss.

ÄNGELN.

O snöbleka flicka!
 Blott högröda läppar,
 Blott kinder av purpur,
 De Evige kyssa.
 Skön blänkte du fordom,
 Lik ångande rosen
 I himmelens trädgård,
 Beduggad av känslans
 Olympiska tårar.
 Nu är du, o arma!
 Som vårdalens lilja,
 Så tvinsjuk och blek.
 Vad hälsningar sänder
 Du Kristus tillbaka?
 O svara! jag trivs ej
 I skymningen här?

SJÄLEN.

Ack! slöte ej galler
 Och bommar av koppar
 Mig inne från vårens
 Hesperiska dalar,
 Vad blommor jag skulle
 Åt Brudgummen plocka!
 Nu har jag ej annat
 Att giva tillbaka,
 Än Brudgummens egen
 Gudomliga skänk.
 Kom! tag denna sippa,
 Bär henne, o Ängel!
 Åt Kristus tillbaka:
 Berätta att pärlan,
 Som darrande glimmar
 I silvrade skålen,
 Är Animas tår.
 Säg Honom, att evigt
 Hon ångrar sin villa,
 Begråter den stunden,
 Då, lockad av Ijuden
 Från Achamots harpa,*
 Hon steg i den låga
 Materien ned.
 Nog länge åt tidens
 Och rummets Eoner
 I brännande tårar
 Den friborna tärnan
 Har skatten betalat:

* Achamot – Materiens idé, den ursprungliga synden, Demiurgens Mor.

Nog länge, av Solens
 Kerub med det höga
 Det flammande svärdet
 Från livsträdet jagad,
 Hon suckande irrat,
 Bland dunkla gestalter,
 I djurkretsens natt.
 Skall Psyche då aldrig
 Med Amor försonas?
 Skall Fenix ej uppstå
 Förskönad från bålet?
 Ack! brister ej världsäggets
 Höglåa skal?

FÅNGEN

I Världsfurstens* Harem
 Är Anima fången.
 På grönskande mattor
 Hon suckande skrider,
 Och kronljusen sänka
 Från mörkblåa taket
 Sitt darrande skimmer
 På vandrerskan ned.
 Sju bistra Demoner
 Med blodröda sablar
 Vid portarne vaka:

* Världsfurste eller Demiurg – den som Naturens absoluta medelpunkt sig sättande, från Gud avfälliga fenomenmänniskan. I Bibeln kallas han syndens människa, Antikrist.

Tolv lågande drakar

Kring borgen sig lagt.
 Av forntida vänner
 Ej någon hon skådar –
 Blott Månguden kommer –
 (En väktare är han;
 Men Animas tårar
 Den kalle dock röra!)
 I stjärnklara nätter
 Han leende kommer
 Och klappar på fönstret

Och för till den arma
 Gudomliga budskap
 Från Andarnes land.
 Och Soljungfrun kommer –
 (En väkterska är hon;
 Men Animas böner
 Dock henne beveka!)
 I ångande vårar
 Den strålande kommer
 Med blomstrande skänkerna
 Sunnan ifrån.

Ack! Världsfursten gravligt
 Den fångna behandlat.
 Från skinande barmen
 Han stjärnkedjan ryckte,
 Från snövita midjan
 Han kämpande löste
 Den lysande gördeln,
 Som rodnande blygsel,
 Din älskling, Maria!

Den strålande eterns
 Gudomliga dotter
 I himmelen vävt.
 Från glänsande lemmar
 Han ryckte den ljusa
 Eteriska slöjan,
 Och klädde den fallna
 I fruktansvärt svart.
 Ty Världsfursten älskar
 Det nattliga svarta:
 Ej kan han sig vänja
 Vid skimmer och ljus.

Beträktelsens spegel
 Med darrande händer
 Den sörjande flickan
 För anletet håller
 Och kastar den bort,
 Och gråter och vrider
 Bloddaggiga händer
 Och ropar: »O Himmel!
 Hur rysligt förvandlad
 Nu Anima är!
 Vart flydde de rosor
 Som kinden förgyllde?
 Hur slocknade ögats
 Eldstrålande skimmer?
 Ur gullgula lockar
 Är solkronan fallen,
 Från tynande kroppen
 Är snödräkten rövad.
 O! såge mig Kristus,
 Han hatade mig.«

O Anima! torka
 Från svanvita kinden
 Din bävande gråt!
 Ur **Pleromas salar***
 Dig Kristus betraktar –
 O! vet att i ångrens
 Försonande tårar
 Du skönare blänker
 För **Ljusdrottens** öga,
 Än förr i den leende
 Kärlekens prakt.

MARIA

Med forskande blickar
 Såg Kristus från himlen
 Till jordgruset neder
 Och sökte en Tärna
 Bland människors barn.
 En Tärna, så **menlös**
 Som **blomstret i Saron**,
 Som duvan så öm.
 En Tärna, vars **Livsfrukt**
 En gång från de mörka
 Demonernas välde,
 Materiens bojor
 Och synden och döden,

* Pleroma – Allhet; Enhetens uppenbarelse genom oändelig mångfald; den absoluta Medelpunktens periferi – Idévärld, änglahimmel, Olymp; även dess symbolik i Tiden och Rummet, Stjärnhimmel, Församling.

Milt skulle befria,
 O Adam! din ätt.
 Då såg Han Maria:
 I Betlehems lundar,
 Bland susande palmer
 Och Salomos liljor,
 I aftonens skimmer
 Hon tänkande gick.
 Än bröt hon en blomma
 Vid ormande bäcken
 Och stänkte med tårar,
 Med andaktens tårar,
 Den gyllene kalken:
 Än såg hon, med stora
 Gudomliga ögon,
 I systerlig azur
 Mot Pleroma opp.
 Och Kristus, av kärlek
 Gudomligt betagen,
 Till Furstar och Makter,
 Planeter och Solar
 I himlarne vände
 Sitt glänsande anlet:
 »O vänner! nu klingar
 Försoningens stund.«
 Och Gabriel svävar
 Med susande vingar
 Och glödande kinder
 Till Betlehem ned.
 Och, »Hell Dig, Maria!«
 Så tonar hans stämma
 Från gullröda läppar
 I blommande lunden,

Och himlarne giva
 Från klingande harpor,
 Från sjungande Änglar
 Hans hälsning igen.
 Och floderne brusade,
 Skogarne susade:
 »Hell Dig, Maria,
 Guds Dotter och Brud!«
 Än sorlar i vågorna,
 Tindrar i lågorna,
 Klappar i mänskornas
 Skakade hjärtan,
 I fröjden och smärtan:
 »Hell Dig, Maria,
 I eviga dar!«

BRUDEN

Långt skild från ärans gyllne salar
 Och flärdens yra ljud,
 I ödmjukhetens låga dalar
 Bor Kristi trogna Brud.

En salig vår dess parker sirar:
 Med varje månvarvs lopp
 En ny gudomlig Flora spirar
 Ur mullens sköte opp.

Den glömda dygdens eterneller
 Befolka denna trakt,
 Och kärleksrosen himmelskt sväller
 I silvertårars prakt.

Oskuldens liljor mot den skära
 Smaragdegrönskan le,
 Och blyghetens violer bära
 Ambrosisk rökelse.

Upp mot den bländande symbolen
 Av Andarnes Regent
 Ser längtans solros, kysst av strålen
 Från högblått firmament.

Och där en tårebäck sig böjer,
 Nerom granitens berg,
 En späd *Förgät-mig-ej* sig höjer
 Klädd i sin hembygds färg.

Av fridens evigt gröna palmer
 Omsusad dalen är.
 Ljuvt klinga näktergalens psalmer
 Och duvans suckar där.

Elysiskt ensamheten breder
 Sitt lugn kring denna ort.
 Ej steg en vandrare hit neder
 Ur stadens höga port.

Blott Änglar ned till Bruden sväva
 Ur himlens blåa hus.
 Ljuvt deras *ambra*väringar bäva
 I månens kyska ljus.

»Gläds!« De till *Eolsharpor* sjunga
 Vid himlatoners lopp.
 »Snart skall den nya *Solen* ljunga
 Med evig majfest opp.

Än **kornet dött** och ensamt drömmer
 I dunkel nattfull jord.
 Än dödens skugga mystiskt gömmer
 Det helga **Livsens ord**.

Snart susa milda skaparväder
 Kring **vansklighetens fält**,
 Och evighetens morgon träder
 Ur österns rosentält.

Och tusen himlaburna drifter,
 Som dött i jordens grus,
 Gå rodnande ur sina grifter
 Fram i evärdligt ljus.

Hur salig skall du då, i andra
 Odödligas förbund,
 Bland Edens **amaranter** vandra
 I friska palmers lund!

Och glöda av **serafisk** tjusning,
 Då hänryckt du får se
 Din nya bild, i purpurljusning,
 Ur himlakällan le.

Vad glädjetårar skall Du gjuta,
 Då till sitt gudabröst
 Dig Kristus ses för evigt sluta
 Vid Änglars jubelröst!

Så vattna då med fromma tårar
 De späda blommors knopp.
 Snart **rinna** de i Edens vårar
 Till stjärnor **bytte** opp.«

LUSTVANDRINGEN

Ur flärdens sidenprydda salar
 Den fromma själen enslig går
 I parkens famn, där näktergalar
 Besjunga jordens himlavår,
 Där blomstren paradiskt spira
 I dagen fram ur almars [skjul](#)
 Och [tingens nya Andar](#) fira
 Kring jordens krets [en mystisk jul](#).

Vad tårar hennes kind bedugga!
 Av helig rysning pressas de
 I skogen, där ur ekars skugga
 Betraktelsernas rosor le.
 Guds kärlek där med [nardusfläktar](#)
 Omsvävar vänligt hennes stig,
 Och glädjebranden, som försmäktar,
 Förskönad åter höjer sig.

Ljuvt på [sin Brudgum](#) hon då tänker
 I [strålars eller törnens krans](#):
 Ur minnets gyllne spegel blänker
 Hans skugga i olympisk glans.
 Av svarta skyar, av [azuren](#)
 Förgäves från sin kärlek skild,
 Vitt kring den blomstrande naturen
 Hon hör Hans stämman, ser Hans bild.

I rosens hy med våta blickar
 Försonarns blod hon glänsa ser.
 Från solen Han sin hälsning skickar,

I aftonstjärnans guld Han ler.
 I Honom andas blott den fromma,
 Av Honom blott dess hjärta vet.
 Vart träd predikar, varje blomma
 Förkunnar korsets hemlighet.

Med barmen svälld av evig **brånad**,
 Närd av ett ljuvt oändligt hopp,
 Hon skådar med en namnlös trånad
 I azurn genom tårar opp.
 När blixstens röda eldhav svalla,
 Och dundrets dova viggas slå,
 Upp till den höjd, där åskor knalla,
 Hon skådar långtande ändå.

Klar stiger börens offerflamma
 Ur hjärtats natt, ur jordens grus,
 Och Edens vindar henne **amma**
 Och Änglar fröjdas i dess ljus.
 Guds Ande far på **duvovingar**,
 Halleluja! ur eterns höjd,
 Och känslans **Eolsharpa** klingar,
 Och tanken smälter bort i fröjd.

STJÄRNORNA

Se stjärnorna! se hur de evigt unga,
 Beskrudade av glans,
 Kring **rymdernas kristallesalar** ljunga
 I härlig fackeldans.

HANS lov, som över Rummet, över Tiden
 Dväljs mellan Kerubim,
 De sjunga gällt, som, i den högre friden,
 En kor av Serafim!

Ej seklers allmakt deras kraft försvagar.
 I dag de följa än
 De samma heliga och visa lagar
 Dem gavs i skapelsen.

Odödlighet dem himlen därför skänker,
 Ej vissnar hårens gull,
 Ej ungdomsblomman, som på kinden blänker
 Eldfärgad, skimmerfull.

När släkter tallöst blomstra opp och falla
 I jordens låga dal,
 Sin Bardasång de lika modigt skalla
 I fästets kungasal.

Så lönar himlen dem, som själen rena
 Från jordiska begär,
 Vars hjärtan slå för Gudomen allena,
 För allt vad evigt är.

Olympisk glans skall var och en förklara,
 Som vandrat dygdens stig.
 Vill du en ros? Vill du en stjärna vara?
 O yngling! svara mig.

JORDEN

»Vem skapte dig så mörk, o Moder!
Så tung och kall?
Vem bjöd dig gråta dessa floder,
Ett världshavs svall?

Ej tröstar glansen av din yta
Din sorgsna Son.
Blott härmad är dess prakt, – där skryta
Blott ljusets lån.

Av rosor och av hyacinter
Din mantel ler,
Men tanken endast natt och vinter
Därunder ser.

Häruppe gycklar livets skara
I **menlös** ro.
Förruttelse och maskar bara
Där nere bo.

Hårt är ditt hjärta – Ej det ömmar
För barnens lott.
Ej blod i dina ådror strömmar, –
Metaller blott.

Hur grymt med våra kval du skämtar,
Med vårt begär!
Det bröst, som efter sällhet flämtar
Du guld beskär.«

O Son! ej mörk jag skapad blivit,
 Ej kall jag var.
 Den dräkt din ondska åt mig givit,
 Jag sedan bar.

Sen brottsligt du dig skilja låtit
 Från ljusets Gud,
 Jag natt och dag allena gråtit
 I sorgeskud.

Blott minnets bleka krona **sirar**
 Mitt dunkla hår,
 När jag din oskulds dödsfest firar
 Var flyktig vår.

Gå! helga du på nytt din vilja!
 Var åter ren
 Och silvervit som dalens lilja
 I månens sken.

Med livets Fader dig försona!
 Mot världen strid,
 För himmelrikets sköna krona,
 För dygdens frid.

Då skall jag åter mot dig **mysa** –
 Med glädjens namn
 Du skall mig nämna och ej rysa
 För modrens famn.

Då, när min sorgetid har farit
 Som moln förbi,
 Skall jag ånyo, vad jag varit,
 Ditt Eden bli.

O gläds! snart dödens tegar föda
De helga ax.
Då skall jag högt av kärlek glöda
Som fordomdags.

Och hänryckt uppstå till det möte
Jag länge flytt,
Och bära i Gud Faders sköte
Hans barn på nytt.

FLODEN

Se den klara
Strömmen fara
Genom fält och skogar hän.
Se dess ljusa
Böljor susa
Under gröna poppelträn.
Aldrig rastar,
Fjärran hastar,
Fjärran bort hans silvervåg.
Intet hinder
Honom binder
På hans långa vandringståg.

Vårens händer
Kring hans stränder
Blommor strö till tusental,
Och de unga
Fåglar sjunga
Runtomkring i skuggrik dal.

Elyséer,
 Land av Feer
 Rikt befolkade han ser,
 Och kring *svallen*
 Av *kristallen*
 Gjutas myrtenskuggor ner.

Månens milda
 Klot ses bilda
 I hans våg sin återglans.
 Solens skära
 Gudomsära
 Livar den med stjärnors dans.
 Gröna öar,
Vattnets möar,
 Sträcka honom famnen mot.
 Guld och klara
 Pärlors skara
 Trampas flyktigt av hans fot.

Evig trånad,
 Dunkel brånad
 Honom för mot havets strand.
 Oceanen
Länkar banen
 Med fördolda kärleksband.
 Utan vila
 Ses han ila,
 Vill i *azurdjupets ro*
 Sig förlora,
 I det stora
 Fadrens vatturike bo.

Så ock Anden,
 Löst ur banden
 Av en jordisk kärleks tvång,
 Söker friden,
 Genom tiden
 Rastlöst välvande sin gång.
 Vårens löjen,
 Livets nöjen
 Han föraktar – Glädjens hamn
 Vill han hinna
 Och försvinna
 I oändlighetens famn.

KÄLLAN

Jag vet en ljusblå källa.
 Ur jordens dolda sköte
 Hon silar mellan rosor,
 I gröna sommardalen,
 Kristalleådrans lopp.
 På avstånd dånar forsen:
 Betäckt av snövit **fradga**,
 Han nejdens alla skogar
 Med sina genljud tröttrar
 Och tystar näktergalens
 Och turturduvans sång.
 Men stilla flyter källan,
 Tyst suckar hon, och himlen
 Allena hör dess suckar.
 Milt småler hon, och himlen
 Mot hennes **löjen** svarar.
 Av morgonen och kvällen

Med dubbelt purpur brämad
 Han i dess lugna yta
 Sig kärleksfullt betraktar,
 Och måne, sol och stjärnor,
 Den klara midnattshären,
 Inbilda sina flammor
 I hennes djup, och kyssa
 Med ljusets rena läppar
 Dess silverklara våg.
 Från cederkrönta bergen
 En vänlig Herde kommer.
 Förbi den vilda forsen,
 De evigt mulna floder,
 Med lätta steg han ilar,
 Av friska blomster kransad,
 Och nedgår till den blyga,
 Den jungfruliga källan,
 Att spegla i dess bölja
 Sitt gudaanlete.
 Och röd som druvans blodsdagg,
 Och vit som mjölk av hjorden
 Från spegelytan strålar
 Hans fågring ljuvt tillbaka:
 Det kalla vattnet älskar,
 Och källans hjärta darrar
 Av ousäglich fröjd.

O mänska! vill du veta,
 Var källan är belägen?
 Var Herden dväljs? – Hon kväller
 I oskuldsfulla hjärtan
 Den rena silvervågen,
 Och GUD är Herdens namn.

KORSET

Fritt kväde världens barn hur krigets åskor ljunga,
 Hur nöjets rosor le!
 Om JESU helga Kors jag vill i öknen sjunga,
 Vid fridens psaltare.

Allsmågtiga symbol av gudalivets låga!
 Du som av evighet
 Förintat med din kraft demonernas förmåga
 Och mörkrets väldighet.

Hur milt i våra bröst Du Edens minnen väcker,
 En himmelskt säll minut,
 Där rosenkrönt av blod Du nådens armar sträcker
 Mot fyra världar ut.

Det fångna Ordets ljus uppflammar då i natten,
 Och, av din solblick mött,
 Framkväller ur vår blick de klara tårars vatten,
 Där själens fornliv dött.

Lik dagens gyllne Drott i mörka villors töcken
 Du lyser, mild och skär.
 Om ljusets fosterland Du i materiens öcken
 Ett himmelskt vittne är.

O Kors! ett ljuvligt skygd i evighet Du giver
 Åt en förlossad värld.
 Förfriskad vandraren i dina skuggor bliver
 På livets pilgrimsfärd.

Vad under tima där! ur dödens armar frälsas
 Den bundne syndaren,
 Den blinde får sin syn, och sjuklingen sin hälsas
 Majfriska dar igen.

En dag skall domarns röst med nya dunder skalla.
 I kamp mot eldens brand
 Skall vattenriket upp ur djupets källor svalla,
 Och lossas alla band.

De höga stjärnorna av sina troner neder
 För evigt stiga då.
 Ej mer **det gyllne bloss** som årets skiften leder
 Skall upp i öster gå.

När domens eldstorm vilt kring himlens poler viner,
 Allt skövlas i dess lopp.
 Blott Korset räddas skall ur världarnes ruiner,
 Skall stå förklarad opp.

På **vansklighetens fält** det evigt var allena.
 I Edens sälla bygd
 Det omplanteras skall och skänka åt de rena
Guds Brudar evigt skygd.

ORAKLET

Från tusen sinom tusen år
 Vid **Libanon** en ceder står.
 Omringad av skyddande **Geniers** vakt
 Den speglar i **Phialas källa** sin prakt.

I skuggan av dess höga stam
 Ses underblommor spira fram,
 Och nattvinden höjer, en andesång lik,
 I lummiga kronan sin klagomusik.

Med vördnad månens öga ser
 Från dunkla silverskyar ner,
 Med vördnad de gullröda stjärnornas tropp
 På gåtfulla trädets olympiska topp.

Tyst samlas här i nattens stund
 De rena Änglarnes förbund
 Att drömma, vid lövens **elegiska** sus,
 Om flyktade världar, om kommandes ljus.

Ej bygger örnen här sitt bo,
 Men ljuvlig trygghet, ostörd ro
 Den skälvande duvan, den flämtande rån
 Glad finner hos skogarnes fridlysta son.

Dock ren ett järn jag slipas ser:
 Till jorden vilt han störtas ner,
 Vid Libanons suckar, vid nymfernas sorg,
 Den kungliga Cedern på fjällarnes borg.

Men efter detta grymma fall
 Sitt rätta liv han börja skall.
 Som **Fenix** föryngras av flammor och bål,
 Så föds han ånyo av härjningens stål.

Likt **Edens livsträd** skall han då
 I evig purpurblomma stå,
 Åt **barnen av Adam** än bjuda en gång
Odödlighetsäpplen mot gravarnes tvång.

Och milt församla i sitt skygd
 Tro, ånger, kärlek, hopp och dygd,
 Förbrödrade skaror i kärlekens band,
 Från morgonens portar till nedgångens land!

O träd! med vördnad då för dig
 Skall *Ares' poppel* böja sig,
 Och *Cynthierns lager* och *Dundrarens ek*
 Och *Cyprias myrten*, *Sefyrernas lek*.

Föråldras även Solens ljus,
 Förvandlas klipporna till grus
 Och falla av fästet än stjärnorna ner,
 Du, evigt dock trygg, åt förstörelsen ler.

LILJAN

På Liljan i dess silverskrud
 Med tårar själen ser.
 »Hur präktigt smyckas hon av Gud!
 Hur oskuldsfull hon ler!

Ej hinner fjällens snö dess glans,
 Ej böljans stolta svan,
 Ej månen, där i strålars krans
 Han vandrar luftens ban.

Bland *Floras alla himlabarn*
 Dess stängel kronan bär,
 Och *sløjans rika etergarn*
 Av majglans spunnet är.

Ej smycken hon tillsammans bragt.
 Djup är dess sabbatsro,
 Och dock så klädd i all sin prakt
 Var icke Salomo.

Säg blomma! varför älskas du
 Av himlens Konung så?
 Hans egen dotter måste ju
 I sorgkläder gå.«

O mänska! mitt exempel följ,
 Dig värdig gör min skrud:
 Var oskuldsfull som jag och dölj
 Ditt eget liv i Gud.

Mig bjödo solens milda ljus
 Och västans ljumma vind,
 Att blicka fram ur jordens grus
 Med glädjetårad kind.

Och le bland unga blommors flock
 Inunder höglå pol.
 På dig, o mänska! väntar ock
 En vårvind och en sol.

Åt ljusets och åt andans kraft
 Dig endast överlåt,
 Och drick av livets himlasaft
 En mystisk pärlgråt.

Ej Liljans hjärta slår av harm,
 När fjärln, vild och yr,
 Förbi dess stjälk till Rosens barm
 Med purpurvingar flyr.

När **Filomelas** silverröst
Förtrollar lundarne,
Tyst ur sitt avundsfria bröst
Hon andas rökelse.

Stolt örnen far mot himlens slott,
Mot stjärnors blåa sal.
En bönesuck med honom blott
Hon skickar ur sin dal.

Stum badar hon i tårars flod,
När i olympisk prakt
Den flydda solens offerblod
Förgyller västerns trakt,

Och när den höga morgonen
På **rosenröda charn**
Predikar om uppståndelsen
För jordens alla barn.

O mänska! mitt exempel följ,
Dig värdig gör min skrud:
Var oskuldsfull som jag och dölj
Ditt eget liv i Gud.

VÅRSÅNGER

I.

Ur Solens gyllne öga
 Guds kärlek strålar ner,
 Till jorden milt den höga
 Oändligheten ser.
 Kring spegelklara vikar
 Ler Maj i hoppets dräkt,
 Förlossning han predikar
 För ljusets bundna släkt.

Se! älvens forsar **ljunga**
 Ur sina bojors tvång.
 Hör! vattnets andar sjunga
 Sin glada frälsningssång,
 Och **Proteus** och hans tärnor
 Förnya på vår jord
 För himlens alla stjärnor
 Den gamla sagans ord.

Vid lätta vindars gyckel
 Och sång av fåglars tropp
 Milt löser **vårens nyckel**
 Det stora häktet opp.
 Mot strålarne och fläkten
 Med fröjdens silvertår
 Den glada blomstersläkten
 Ur nattens kamrar går.

Ren blåser HERRANS anda
 I trädens kronor liv,
 Där luftens skaror blanda
 Sitt gälla tidsfördriv.
 Väckt ur den långa dvalan
 I böljornas gemak,
 Lovsjunger åter svalan
 Vid odlarns låga tak.

Ej Psyche längre dröjer
 I skepnaden av larv.
 Gullvingad hon sig höjer
 Till glädjens fulla arv.
 Magnetiskt rosens knoppar
 Dess kyssar till sig dra.
 Ren uppstå alla kroppar –
 När vakna själarna?

När gryr den sälla våren,
 Som trotsar tidens makt?
 När fuktar glädjetåren
 Hans amaranters prakt?
 När lösas gravens fångar?
 När blomstrar Adams ätt
 Kring livsens träd, som ångar
 Vitt över Edens slätt?

O själ! vem lossar vingen
 På dig, som, blek och matt,
 Än dväljs vid jorderingen
 I vintrar och i natt?
 När spirar, för att skilja

Sig evigt från allt grus,
 Odödlighetens Lilja
 I [Andesolens](#) ljus?

II.

Ert frälsningstecken sen, I [ljusets fångne bröder](#),
 Er långa trældoms slut.
 Naturens [Hermesägg](#) i solens strålar föder:
 Ren svävar fostret ut.

O! sen den sköna [Maj](#)! På safirblåa vingar
 Och i smaragdskrud
 Han över hav och jord vid lärkors jubel svingar
 Och vattnens [fågneljud](#).

Milt ler hans anlete. Det blåa ögat flyter
 I glädjens sälla gråt,
 Och manteln, skiftande, mot strålens udd sig bryter
 I tusen färgers ståt.

Var Ros som leende ur jordens sköte spirar,
 Var lycklig fågels röst,
 Var sakta västanfläkt, o Himlabarn! dig [prisar](#),
 Var suck ur Alltets bröst.

Ej länge vi dig se. Ditt änglahjärta brinner
 Av eviga begär.
 Högt över [kräftans pol](#) du svävar och försvinner
 I Fadrens armar där.

O flyktiga *Seraf*, som *årets morgon* kröner
 Med njutningar och hopp!
 Tag mänskans offerrök, dess suckar och dess böner,
 Med dig till himlen opp!

III.

En Ängel är den sköna Vår:
 På blåa vingars par
 Med sippor kring sitt ljusa hår
 Från Pleroma han far.

Och står i dalen, himmelskt skön,
 Bland västanvindars kor.
 Strax smälter för hans blickar snön,
 Och gräset sakta gror.

Av längtan och av kärlek slår
 Naturens stora barm.
 Vid hennes läger Solen står
 Så röd och älskogsvarm.

Ren kransar lövet trädens stam.
 Ömt tonar näktergaln,
 Och alla blommor titta fram
 I gräsbeväxta daln.

Förgät-mig-ej mot himlen ser,
 Kysst av en *ambrabläkt*,
 Och festligt *Hyacinten* ler
 I blåa kronors dräkt.

Narcissen vaknar på sin vall
 Vid silverkällans bryn,
 Och ser i vågornas kristall
 Sig själv på nytt och skyn.

Ur knoppen sticker *Rosen* ut
 Sin friska purpurmund
 Och viskar: »År ej vintren slut?
 Säg, grönskar jordens rund?»

Med våta kinder själen sov,
 Förtärd av åldrig sorg,
 I *Demiurgens* skumma hov,
 I *stjärnbevakad* borg.

Kom så en viskande *Sefyr*:
 »Vak opp, o sköna Brud!
 Hit anländ i sin blomstersir
 Är Vårens unga Gud.

Igenom *Vädurns portar* nyss
 Hit ner han kommen är.
 Från honom bringar jag en kyss,
 Från Kristus en han bär.

Vart djur, var blomma på sitt vis
 Hans ankomst firar ren.
 O Lilja från Guds Paradis!
 Var du ej mera sen!«

Med tårar på sin bleka kind
 Och lösta silkeshår,
 Kringfläktade av himlens vind,
 Ur borgen flickan går.

Med undran hennes blickar se
 Den mörka jordens ring,
 Och *Demiurgens parker* le
 I festglans runt omkring.

»*Tro, älska, hoppas*, ömma Brud!«
 Så klingar vårens röst.
 Snart sluter dig *Eoners Gud*
 För evigt till sitt bröst.

Tag denna kyss. Till himlarne
 Jag återilar ren,
 Där *Kyrkans myriader* le
 I Andesolens sken.

En skugga blott, en rosendröm
 Jag är i dödens trakt.
 Farväl, och i ditt hjärta göm
 Det budskap jag dig bragt.»

IV.

De svarta molnen skingras mer och mer.
 Oändligheten över jorden ler.
 Från blåa rymden hänryckt svävar Anden
 På ljumma vingar kring de kulna landen.

Och Kristus vänligt från det höga ser
 I kärleksglorians helga strålar ner.
 Han väcker jorden ur sin vinterdvala:
 De döde uppstå, röra sig och tala.

Se livet gjutes i Naturens barm.
 Med änglabarnen på sin **modersarm**
 Hon i **sin Brudgums** milda ljus sig gläder,
 Av liljor krönt och klädd i högtidskläder.

Ur Oceanen svävar svalan opp,
 Ur mullen blomstren framgå ur sin knopp,
 I purpurfjäril larven sig förbyter,
 Och **stela** vågen mellan säven flyter.

Av trånad blek den kyska liljan står.
 På rosens kinder glädjens flamma rår.
 Kring henne Västan, varm av älskog, kryssar:
 Glad som en Brud hon darrar för hans kyssar.

Dit upp, dit upp! så suckar varje bröst.
 Dit upp, dit upp! så viskar varje röst.
 Dit upp, dit upp mot ljusets sälla länder
 Min **kvalda** själ sitt våta öga vänder.

När skall hon lösas ur materiens band?
 När skall hon, livad av sin gudabrand,
 Odödligt sig förlora i **azuren**,
 På silvervingar lik en duva buren?

V.

Våren är inne. Försonaren åter
 Milt av en Kvinna sig framföda låter.
 Neder till henne på lekande vingar
Gabriel svävar ånyo och bringar
 Sällhetens budskap.

Ljuvligt Hans röst i **Sefyrerna** susar,
 Mäktigt Hans stämma i floderna brusar,
 Sakta den viskar från vaknande träden,
 Festligt den klingar i fåglarnes kväden:
 »**Hell dig, Maria!**

Himlen dig älskar, benådade Kvinna!
 Evigt som ljuset, Hans kärlek skall brinna,
 Evigt sin Brud Han i famnen skall trycka.
 Tider och öden ej kunna dig rycka
 Bort från Hans hjärta.

Ty av er **låga** en **pant** skall du bära,
 Ämnad att stråla odödligt i ära.
Väl skall Han **göra förgångelsen möte,**
 Men ur de nattliga gravarnes sköte
 Uppstå förklarad.«

Kvinnan det hörer med klappande hjärta,
 Glömmet de stormiga vintrarnes smärta.
 Snömanteln kastar den leende Bruden
 Glättigt ifrån sig och sträcker mot Guden
 Kärliga armar.

Tiden fullkomnas. Då föder Maria,
 Oss från materiens bojar att fria
 Vänd mot sitt ursprung, det himmelska ljuset,
 Framgår en strålande Yngling ur gruset,
 Framgår ur natten.

TÅRARNES LOV

(Efter A. W. Schlegel.)

Ljumma vindar,
Skygd och lindar,
Glädjens kransar i vårt hår,
Flickans söta
Kyssar möta,
Vaggad ljuvt vid barmens vår,
Bacchi ljuva
Nektardruva,
Skämt och dans och harpors röst, –
Allt, o sinnen!
Vad I vinnen,
Fyller detta väl vårt bröst?

När de våta
Blickar gråta
Vemodsdaggen, klar och mild,
I vårt öga
Ser den höga
Empyréen då sin bild.
Saligt tåren
Lindrar såren
Av begärens grymma krig.
Lik den fromma
Fältets blomma
Själén vattnad höjer sig.

Tårmängd vorden
Är den jorden
Av vars grus vi daning fått.

Gråt och smärta
 I vårt hjärta
 Äro livets ådror blott.
 När de lossas,
 Liksom krossas
 Då vår själ vid bojan van;
 Men de bryta
 Fram och flyta,
 Kärlek! i din Ocean.

Tårefloder
 Världars Moder,
 Skaparns helga längtan göt.
 Från den ömma
 Än de strömma
 Hult kring barnen i dess sköt.
 Skall då Anden
 Slita banden,
 Livets källa åter nå,
 Må han gråta,
 I den såta
 Modrens famn tillbaka gå.

SKUGGAN

I tidens dunkla källa
 Sin vålnad **Psyche** ser.
 Strax heta tårar **kvälla**
 På strandens liljor ner.
 Ack! flyktad rosen glansen
 Från hennes kinder är,
 Och **för** den gyllne kransen
 Ett sorgedok hon bär.

»O nymf i vattnets bölja!
 O jämmerbleka **hamn!**
 Vi söker du att dölja
 Din hembygd och ditt namn?
 Vi voro fordom vänner
 I blåa himmelen.
 Trots doket jag dig känner,
 O saknade! igen.

I kärleksocceanen
 I Andelivets våg,
Den himmelska Jordanen,
 Bland Änglar jag dig såg.
 En krans av stjärnor lyste
 Då festligt kring ditt hår,
 Och **menlös** glädje **myste**
 Från rosenläppars vår.

Säg, vi du nu förbyter
 Ditt gudaanlete?
 Säg, vi ditt öga flyter
 I dunkla tårars ve?
 Beprydd av stjärnors vimmel
 Och krönt av skyars gull,
 Dig ju en **azurhimmel**
 Än famnar kärleksfull?

En outsäglich trånad
Mot honom lyftar mig.
 De långa kvalens brånad
 Jag släcka vill hos dig.
 Vår gråt och våra kyssar
 Vi kärligt blanda må,

Tills vattnet ljuvt oss vyssar
I slummer bägge två.«

»Det är ej jag som lider.
Ack! tåren är ej min,
Som här i dunklet skrider:
O syster! han är din.
Den forna Psyches vålnad,
Dess jordliv blott jag är.
Som dess min glans är kolnad,
Som hon jag likdräkt bär.

Först när, med Gud försonad
Och med din forntids dar,
I strålars huvudbonad
Du åter skimrar klar,
När **Ordets sol** begjuter
Dig med sin kärleksglans,
Och **Kyrkan** hänryckt sluter
Dig i sin Änglacrans,

Då hasta till mitt möte:
I eterflodens lopp,
Det första Livets sköte,
Sök då din syster opp.
Då skall jag, milt omfluten
Av härlighetens pol,
Mot vattnets speglar bruten,
Framskymta lik en sol,

Och le mot dig i stråligt
Aurorafärgat ljus.
O! vandra därför tåligt

I prövningsbanans grus.
 Från vattnet lyft ditt öga,
 Från mina stjärnors kor.
 En avgrund är den höga
 Olymp, där nu jag bor.

Åtskiljas och förenas
 Vi kunna ej likväl.
 Minns att med dig jag renas,
 Med dig jag fläckas, själ!
 På mörkrets vägar vandra –
 En Demon i mig se!
 På ljusets – mot varandra
 I syskonfröjd vi le.

Sök själv ej kvalen lykta –
 Från himlens sälla trakt,
 Till Orcus kan du flykta,
 Ej undan Jagets makt,
 Tills med förlovningsringen
 Den eviga Idén
 Nedstrålar över tingen
 I kärleksglorians sken,

Och trycker, under ljuden
 Av Änglars segerröst,
 Den återvunna Bruden
 Med tjusning till sitt bröst,
 Dess trånad ömt hugsvalar
 Och läser för dess hopp
 Till evighetens salar
 Demanteporten opp.<

BRUDGUMMEN

Ur **Kyrkans modersarmar** jagad,
 Av bleka minnen blott ledsagad,
 Går Psyche, hölj'd i sorgens flor,
 På stränderna, där döden bor.

Än ses hon mot Olympen häva
 Sin blick, där vemodstårar bäva;
 Än slår hon, tynande och matt,
 Den långsamt ned till jordens natt.

Av rosor kransad sitter kvällen
 I purpurdräkt på västra fjällen.
 Ett återsken av glädjens land
 Ser själens öga i dess brand.

Av stjärnor glimma **eterns zoner**.
 En här av saliga **Eoner**
 I nattens klara ljus hon ser
 Ur dunkelt fjärran blicka ner.

Tyst knoppas blomstren, dalens stjärnor.
 Försvunna syskon, **Kyrkans tärnor**,
 I örtgestalter fångslade,
 Tror Psyche mystiskt kring sig le.

En tår i liljans kalk hon gjuter,
 Till sina läppar henne sluter
 Och viskar: »är vår moder ej
 Med dottren än försonad, säj?»

Vad? Eller vredgas än den höga,
 Där inför Gud med hänryckt öga
 Och Solens krona om sitt hår
 På månens silverklot hon står?

När höjs jag, frälsad, över tingen?
 När skimrar jag i syskonringen?
 När famnar mig i gyllne ro,
 Han, mina tankars **A och O**?

Vars **kropp** från åkerns gullhav kallar,
 Vars **blod** i vinets druvor svallar,
 Vars blickar, ömt välsignande,
 Ur alla stjärnor på mig se?

Var mossig håll, som vila giver
 Åt vandrerskan, Hans altar bliver,
 Hans tempel varje skuggrik lund,
 Där tyst hon dväljs en middagsstund.

I alla världar och naturer,
 I stumma blommors **signaturer**,
 I nattens silver, dagens gull
 Hans namn jag läser, vördnadsfull.

O bleka andevålnad, svara!
 Skall Han ej snart sig uppenbara?
 När famnar mig i gyllne ro,
 Han, mina tankars **A och O**?«

En hälsning klingar bortom Tärnan.
 Hon ser sig om, och **Morgonstjärnan**,
 Som går i Österlandet opp,
 O ljusets kärlek! för ditt hopp,

Den Klippa, varest dygden vilar
 Odödligt trygg för ödets pilar,
 Det **Livsens Träd**, vars krona står
 I blomman av en evig vår,

Den Herde, som i gröna dalar
 Ömt leder hjorden och **hugsvalar**,
 Den Våldige, som nyckeln har
 Till jord och himmel och **Tenar**,

För hennes blick Han saligt blänker.
 Sin hjässa törnekrönt Han sänker,
 Och korsets nattliga mystär
 På blodbestänkta skuldror bär.

Av purpurstrålande rubiner,
 Av martersårens glans Han skiner.
 I prästerlig försoningsskrud
 Han blickar på sin fallna Brud.

Och silverstämman himmelskt ljuder
 »Till **Lammets bröllop** jag dig bjuder,
 Till himlarne jag leder dig –
 Kom följ min dunkla rosenstig.«

Och blek av glädje själen känner
 Den Helige igen. Då bränner
 Ett tusenårigt kval dess bröst,
 Men svalkas snart av himmelsk tröst.

Till Hjältens fot hon störtar neder,
 Omarmar rörd Hans knän och beder,
 Vad ej till stoftets öra hann,
 Vad harpans språk ej nämna kan.

SAMTAL

»Vi suckar du, Flicka?
 Kring nejderna blicka,
 Dem Solen bestrålar
 Med levande glans.
 Se sjöarnes vatten
 Dem månen om natten
 Med trollsilver målar –
 Se fjällarnes krans!
 Räds icke mitt dunder –
 På **Tabor** du står.
Olympiskt därunder
 Jag blixtrar och slår.

O! torka från kinden din vekliga tår!«

»Nej! evigt han rinne!
 Mitt sörjande minne
 Dock aldrig förglömmet
 Sitt heliga förr.
 Med gråt mot det höga
 Dig **lyfta**, o öga,
 Tills öppnad jag drömmet
 All salighets dörr.
 Se! lärkorna svinga
 Från cedrarnes topp:
 Hur festligt de **klunga**
 Sin njutning, sitt hopp!

O! finge jag följa med skaran dit opp!«

»Kom, blicka hit neder!
 Sin himmel där breder,
 Bland rosiga vårar,

En yppig Natur.
 Stolt vandrar **Jordanen**
 Den ilande banen:
 Milt vattna hans tårar
 Jerusalems mur.
 Till Drottning dig kröna
 Skall **Världsfurstens** hand.
 Du är i hans sköna
Förlovade land.

O! nalkas ej kvällen med facklornas brand?«

»Vad ödsliga länder!
 Från **dödshavets** stränder
 Förfärliga **töcknar**
 Stå kvävande opp.
 Din vår är så kulen,
 Din flod, ack, hur mulen!
 I svartbrända öcknar
 Hemskt kröker sitt lopp.
 Din makt och din ära
 Ej tjusa min håg,
 Sen en gång de skära
 Guds himlar jag såg,

Där **Ordet** sig speglar i **Livskällans** våg.«

»Se Libanons fjällar!
 Med tidiga kvällar
Omskygga hans toppar
 De vandrandes stig.
 I nattliga schakter
Planeternes vakter
Guld, silver och koppar
 Där vårda åt dig.

Se, vinbergen sjuda
 Av färger och lust.
 Snart druvorna bjuda
 Sin fradgande must,
 Vid bäckarnes viskning och vindarnes pust.«

»Fritt glöde de klara
 Metallernas skara,
 Av stjärnorna ammad,
 I gruvornas natt.
 Fritt mogne din ljuva
 Nektariska druva,
 Av Solen beflammad,
 Sin fuktiga skatt.
 Din lust jag föraktar,
 Din skimrande mull.
 Till himlen jag traktar –
 Av fröjd är den full,
 Av oskuldens silver och kärlekens gull.«

»Mig lockar azuren,
 Den högre Naturen,
 Dit stjärnornas dyrkan
 Och Tidens ej hann,
 Där Sanningen prålar
 I Urtankens strålar,
 Och Kristus och Kyrkan
 Betrakta varann.
 Klart gjuter kring polen,
 I helgonens krans,
 Den andliga Solen
 Sin eviga glans.
 Djupt vimlar därunder planeternes dans.«

Liljor i Saron

Andra och Tredje Häftet

Tryckt i Ecksteinska boktryckeriet, 1821.

MARTYRERNA

Dramatisk Skaldedikt

Personerne:

HILARIANUS, **Prokonsul i Libyen.**

SYLVIUS, **Senator**, stadd på en resa i **Provinserna.**

ALBANUS, Romersk **Riddare**, bosatt i Karthago.

EMILIA, hans Maka.

AULUS, deras Son.

PERPETUA, deras Dotter, Änka
efter Riddarn Flavius.

FELICITAS.

THEODORUS.

EUBULUS.

MARCION.

AMATUS.

EVANDER.

LYCOPHRON.

} Kristne

CORNELIUS, **krigstribun**, tjänstgörande vid de i Libyen
förlagda **Legionerna.**

FLAVIUS, Perpetuas Son, åtta år gammal.

GABINIUS, **Centurio.**

DAMON, favoritslav hos Hilarianus. EN ANNAN SLAV.

SOLDATER. KRISTNE. INVÅNARE I KARTHAGO.

*Tiden för handlingen är början av **Septimii Severi regering.** Rummet,
kolonistaden Karthago och dess grannskap.*

FÖRSTA AKTEN

(Ett Torg, skuggat av *Plataner*.)

THEODORUS. FLERE KRISTNE.

THEODORUS.

Ja, mina Vänner! Frestelserna nalkas.
Likt svarta moln, som över glada skördfält
Och lugna hav, där handelns kölar gunga,
En kvalmig sommar, dundrande sig höja,
Så nalkas ångstens jämmerfulla dar.
Snart ljungar vigggen, snart det strida haglet
I späda brodden, väsande, skall nedslå
Var stoftets fröjd, var grönskande förhoppning,
Som såddes för en jordisk framtid ut.
Säll den, vars skördar icke blomstra här,
Som fasta ägodelar har i himlen!

EN STÄMMA.

O Fader! bed för dina svaga barn,
Att deras tro i prövningen ej sviktar.

THEODORUS.

Så gör jag städse. Vandren I allena
Den bana tåligt, som till himlen leder,
Den korsets Hjälte vandrat före Er.
Lycksalig den, som lider för det goda!
På honom *eterns alla troner* skåda
Med kärlek ned. Mot honom *Änglar sväva*
Med tröstens kalk i marterdjupets famn.
Trons öga ser dem. Glänsande de komma,

I snöljus dräkt, av vita rosor krönta,
 Till vittnet neder, i hans dunkla häkte.
 Med harpoklang hans kval de överrösta
 Och gjuta olja i hans sår och fläkta,
 Med vingar doftande av Edens vällukt,
 Ifrån hans kinder kvalens brånad bort.
 O mina Bröder! vid de sälla tårar
 Ert öga gjutit, vid den lugna glädje
 Ert hjärta rönte i de första stunder,
 Då, stänkt av salighetens sköna blod,
 Från syndens bojor det sig frigjort kände
 Och morgonstjärnan uppgick i Er natt!
 Vid detta kors, där livet själv sig offrat,
 Där Gudomen sin kärlek uppenbarat,
 Vid allt vad heligt är på jord, i himmel,
 Besvär jag Er! den krona ej försaken
 Som härligt vinkar er vid banans slut.
 Ej för en mullhög eternas arv förspillen,
 Ej saliga Eoners liv i höjden
 För några timmar under Månens klot
 På vansklighetens kust den mörka Jorden.

EN STÄMMA.

Vi tro, o Fader! Tron är himlens Dotter.
 Ej fångslas hon av järn. Ej våldets glav,
 Ej bålets flammor henne övervinna.
 Glad till sin hembygd hon tillbakasvävar,
 I oskuld klädd, av segerstrålar krönt.
 Men säg oss du, Guds älskling – ty din blick
 Profetiskt genomsådar tidens mörker –
 Säg, huru länge skall det heta blodet
 Av trogna vittnen än till himlen ropa,
 Och kyrkans ark kring syndaflodens vatten

Av stormen vråkas? kommer snart ej **duvan**
Med oljbladet tröstande igen?
 Hur länge skall **den grymma vilddjurshammen**,
 Den **ljusets heliga Apostel** såg
 Sjuhövdad uppstå ur det salta havet,
 Än strafflöst rasa? Svävar icke snart
 Guds **tabernakel**, i kristalliskt skimmer,
 Och brudlig skönhet, ned till **Adams barn**?

THEODORUS.

Med brottsligt förvett strävom ej att skåda
 Vad Guds Försyn i heligt mörker slutit.
 Nog av, den Helge, som på korsets stam
 Besegrat **fästets mäktiga Eoner**,
 I himlars himmel ren han ingått har
 Och bär i evighet all världens spira.
 O tvivlom ej! Han tidens stjärnor dömt.
 Snart ordningen ock kommer till **de sju**
Förmättna berg, där än, med villans kalk,
 I rosendräkt, den stolta Kvinnan tronar.

Nu skiljoms åt. Bland fiender vi äro.
 Som Libyens tigrar på sitt rov, så lura
 Ovännerna på oss. Med falkens blick
 De genomskåda våra dolda gömslen.
 Gån var till sitt. En Kristen skyr ej faran:
 Ej brottsligt själv han störtar sig däri.
 O, faren väl! Guds milda fadersöga
 Bevake kärligt alla edra steg!

*(Theodorus avträder och med
 honom efter hand de övriga.)*

HILARIANUS, SYLVIUS (*uppträda*).

HILARIANUS.

Het bränner middagsstrålen. Lät oss dröja
 Ett ögonblick i skuggan av Platanen. –
 Du lämnar oss då genast? Likt en Sol
 På vintrens dag, du skymtar och försvinner.
 Ostadige! kring sjöar och kring land,
 Flyttfågeln lik du svävar, kan ej finna
 På något ställe ro.

SYLVIUS.

Du irrar dig.

Av äventyr och resor trött jag vänder
 Tillbaka nu i skötet av det gamla
 Det kända Rom, vill tömma där i stillhet
 Falernpokaln...

HILARIANUS.

Klokt, oss emellan sagt,

Gör du däri. Vad du på resan söker,
 Ditt hjärtas lugn, bor ej i tid och rum.
 Ju flere *stadiers väg* du far, ju flere
 År av din levnad glättigt du fördriver,
 Ju fjärmare du kommer från ditt mål.

SYLVIUS.

Vem säger detta? *Seneca*? *Pantaenus*?

HILARIANUS.

Läs deras verk. Men, fast mitt skägg, min kappa
 Ej är en Filosofs, vad hindrar mig
 Att lära dem, som visa råd behöva?

SYLVIUS.

Jag hindrar ej, fast längesen i **Pallas'**
Olivbegrönta stad, jag släckt min lystnad
 På **Akademie**, trädgård och **portik**.
 Vad först jag fråga bort, till sist jag sparat.
 Säg mig vad nya tidningar du sport
 Från Rom. Sju hela månar ha förflutit
 Sen från Italiens kust ett bud jag träffat.

HILARIANUS.

Knappt vet jag då vad som kan vara gammalt,
 Vad nytt för dig. Att **Didius Julianus**
 Sitt huvud mistat i **Palatium** vet du.

SYLVIUS.

Bah! gammalt nytt.

HILARIANUS.

Också att **Niger** stupat
 Med sina legioner?

SYLVIUS.

Självt jag sett
 Den valplats där han föll. Av vita ben,
 Av dödens liljor skimrar den mot Solen.

HILARIANUS.

Då vet du säkert själv det andra nya.
 Severus härskar, genom Romas portar
 Han tågat i triumf, har rikt belönat
 Med guld och silver sina legioner
 Och gett åt Pöbeln **skådespel och bröd**.

SYLVIUS.

Du hade rätt. Det visste jag förut.
 En sällsam tid! Knappt händer något nytt.
 Den gamla kända visan ensam skallar
 Oss jämt i öronen. En mördad **Caesar**,
Pretorianer, säljande hans spira,
 Och borgarkrig, och slutligt en triumf!

HILARIANUS.

Du misstar dig. Vår tid är rik på under.
 Vad äro väl **Nicanders** och **Ovidii**
Metamorfoser mot de sällsamheter,
 Som redan timat eller tima snart?
 Den gamla världen ligger i sin dödskamp,
 Och **Fenix** bygger än en gång sitt bål.
 En annan **Romulus**, ett annat Rom
 Ur gruset uppstår av förstörda världar,
 Och nya Gudar skaka innan kort
 Från **Capitolium** maktens nya viggjar.
 Ren spinner **Parcen** på sin dunkla slända
 En mystisk följd av underbara sekler
 Och **Pyrrhas hårda mänskosläkte** lämnar
 Rum för ett annat. Ej från Himlen dock
 Nedsvävar detta. Nej! ur mörka skogar,
 Ur djupa hålor i den svarta jorden
 Framvimlar det, likt Nilens gräshoppsvärmar,
 Förstör allt gammalt, omgestaltar livet
 Och bildar snart ett ängsligt skuggors rike
 Av Romarvärldens strålände Olymp.

SYLVIUS.

Du fruktar alltså att det höga Roma
 Med sina Gudar, sina hjälteminnen

Skall återfalla i sitt forna Intet,
 Att järnets ålder, av en sämre än
 Utträngas skall, att dessa Kristianer...

HILARIANUS.

Jag fruktar ej – jag vet att allt det gamla
 Plats måste lämna åt det friska nya
 Och stjärnbeströdda nätter evigt följa
 I spåren av den sjunkna dagens Sol.
 Nog länge ren **varginnans fostersöner**
 Behärskat världen. Längre nog har **Mars**
 Med blodrött sken på tidens himmel brunnit.
 Snart uppgå andra tider, andra släkter.
 Ja tro mig, Sylvius! dessa Kristianer,
 Så arma, svaga, hatade, betryckta,
 Som, bävande för dagens gyllne strålar,
 I skogars djup, i grottors natt sig dölja,
 Tro mig, de äro rikare än vi
 Förlegna **Romulider**. Långa sekler
 Och nya världar vänta dem som arv.

SYLVIUS.

Jag medger. Stort är deras antal.

HILARIANUS.

Antal!

Vad gör väl mängden! Myriader myggor
 I sommarkvällen surra över fälten.
 En kulen regnnatt dödar likväl alla.
 Nej! mängden är ett intet. Styrkan blott
 Av enheten, som denna mängd förenar
 Och ordnar alla delar till ett helt,
 Mångfaldens själ, kort sagt, den är att frukta.

Men se, vem nalkas? Ha! Centurionen
 Quintus Gabinius. Dröj ett ögonblick.
 Du innan kort skall veta mer i ämnet.

GABINIUS. DE FÖRRE.

GABINIUS.

Prokonsul! uppfyllt är ditt bud.

HILARIANUS.

Vad fann du?

GABINIUS.

Bör det ej sägas mellan fyra ögon?

HILARIANUS.

Jo visst. Men denne är mitt andra jag,
 Är Kejsarns vän, Senatorn Marcus Sylvius.

GABINIUS.

Gott! elva stadier från den väg, som för
 Landsbygdens folk med hjordar, mjölk och frukter
 Till och ifrån de bullersamma torgen,
 En gångstig böjer sig från stora vägen,
 Likt silverbäcken, som i sank aängder
 Sig skiljer, sorlande, från huvudfloden.
 Bland stenar, grus och rosenprydda törnen
 I tusen bukter ormligt den sig kröker
 I trakter hän, beständigt mera vilda,
 Av människor ständigt mera obesökta,
 Och sänker sig omsider i en dal,
 Skön lik [det Tempe Skalderna oss måla](#).
 Av höga klippor dalen omvärvd är

Med väggar av granit. För Nordans anda,
 För vindarne från alla världens hörn
 De honom skydda. Endast blomstrens Aura
 Kring Floras bädd på lätta vingar leker
 Och hälsar vandrarn med en ambrakys.
 Av mänskofjät jag såg det höga gräset
 Nedtrampat mångenstäds, ett säkert tecken
 Att människor samlas där, men, fast var buske,
 Med lodjursblick, var klyfta genomsöktes,
 Fanns intet märkligt vidare på stället.

HILARIANUS.

Var detta allt? Säg, fann du intet mer?

GABINIUS.

Den gångstig, som i dalens djup försvann,
 Vi återfunno på den andra sidan,
 Alpheus lik, som på Olympias fält,
 Av Nymfens kärlek förd, i jorden döljes
 Och först vid Syrakusa åter slår
 Sitt blåa öga upp ur tårars svall,
 Mot dagens strimma, blinkande och dyster.
 Vi följde stigen. Efter många strider
 Med tättförvuxna törnesnar och myggor,
 Som avlades av närbelägna träsk,
 Vi kommo slutligt i en dyster skog,
 Svart, stum och ödslig. Tusenåra ekar
 Bortskymde där med dunkelgröna valv
 För blommorna vid deras rötter Solen.
 I skuggors rike vi oss vandra tyckte.
 Dödstystnad rådde överallt. En fågel
 Blott här och där i trädens kronor sjöng,
 Och fjärran dånet av en bölja hördes,

Som störtade från mossbeklädda berg
 Ned i ett natfullt djup. Ej Ekos röst
 Besvarat här en herdes flöjt. Aurora
 Och aftonstjärnan aldrig här beglänst
 Den kogerprydda jägarns gång på fjällen.

HILARIANUS.

För lång är din prolog. Min tunga brinner
 Så het i svalget. Jag dess glöd vill släcka
 I Massiskt vin. Berätta vidare.

GABINIUS.

Välan! jag vill bli kort. Djupt in i skogen
 Oss stigen ledde slutligt till en grotta,
 Stor, vid och rymlig. Själv Naturens ande
 I berget henne bildat på den tid,
 Då Kaos födde världarne, då vattnet
 I djupet sjönk, och, till en Sol förbytt,
 På gyllne vingar elden i triumf
 Uppsvävade till blåa himlasalen.
 Två oljeträd planterade man såg
 Vid grottans öppning. Milt en källa flöt
 I deras skygd. Av bleka facklor lyste,
 Vi stego in i bergets dunkla salar,
 Med helig skräck, som i Trofonii håla
 Orakelfrågarn, som i Maners rike
 Aeneas fordom eller Thrakiens skald.
 Längs klippans väggar trenne rader lampor,
 Med skålarne av Pallas' olja än
 Till hälften fyllde och med släckta vekar,
 Vi funno här, och lyktor av kristall
 Nedhängde överallt bland droppstensbilder.
 I kulans bakgrund höjde sig ett altar.

Ett kors av silver glänste däruppå
 Mot våra facklor i det gråa mörkret.
 Nu vet du allt. Jag verkställt har mitt uppdrag,
 Ej mer och icke mindre. Nu jag väntar
 På ny befallning eller ock belöning.

HILARIANUS.

Gott! hör mig nu, Gabinius. På din trohet
 Och drift jag litar. Välj ibland centurian
 En tretti fyrti raska karlar ut.
 På skilda tider och på skilda vägar,
 Till bönder eller jägare förklädde,
 Dock alla hemligt rustade med svärd,
 De tåge genom stadens höga portar.
 Så länge Solen strålar från den höga
 Olympen ned, de hälle sig fördolda
 I skogens mörker, icke långt från grottan,
 Tätt invid stigarne, som leda dit.
 Men då *Selene står på silvercharen*,
 Med nattens spira i sin ljusa hand,
 Och tystnaden behärskar fält och byar,
 Då ruse de, likt skogens lömska tigrar,
 Till kulan fram, tillfångatage allt
 Vad levande där träffas och i band
 Till stadens häkten de sitt byte före!
 Du vet min vilja. Föranstalta nu
 Att allt går skyndsamt och förutan buller.

(Gabinius går.)

SYLVIUS.

Vad skall då bliva härutav? Vad tänker
 Du göra med det arma folket?

HILARIANUS.

Släppa

Amfiteaterns grymma lejon lösa
Och mätta dem med Kristnas kött och blod.

SYLVIUS.

Och sådant, tror du, skall förvärva segern
Åt vår *Olymp*, åt Capitoliums åskgud!
Bedrag dig icke. Blod är endast olja
På svärmeriets eld, en fruktsam dagg
På hennes åker. Alla bödelsvärd
Ha endast putsat Kristendomens träd
Och, hindrande en alltför yppig växt,
Blott härdat kraften, som i stammen bor.
Lät trädet ostört växa. *Jofurs ek*
Det skall likväl i ålder ej besegra.

HILARIANUS.

I detta tar du felt. Ett ringa träd
Var i sin första början Kristi rike,
(Så kallar detta folk sin dunkla liga.)
Nu är det vuxet till en väldig stam,
Ett stort, osynligt underträd, vars rötter
Omarma djupen, och vars stolta grenar
Snart hindra stjärnorna i deras lopp.
Rätt sade du likväl att inget svärd,
Att ingen bila mäktar det förstöra.
En fåfång kamp sig Roma företog.
En *Hydra* Kristendomen är, långt värre
Än den *Alcides* nedlagt; för vart huvud,
Som du slår av uppväxa andra hundra.
Först måste nattens alla *Eumenider*
Av oss *besoldas*, först *den glupska hunden*,

Som ur tre svalg vid Orci portar tjuter,
 Först alla barn av Erebus och natten
 Och alla häxor i Thessaliens bygd,
 Förn Kristianerna vi övervinna.
 Ty dessa hopar ej bestå av människor
 Med kött och blod. De äro bleka Maner
 Från underjorden. Vad för oss är skugga
 Är verklighet för dem, för dem en skugga
 Vår verklighet. Hur vill man dem bekämpa?
 I luften kriget förs. Med ljungeldssvärd
 Idéerna där mot varandra strida,
 Men dylik kamp ej Roma vuxen är.
 Emellertid den ädla Sköldmön nyttjar
 De enda vapen, dem hon vet – och jag,
 Jag fullgör Caesars och Senatens vilja.

Men, lät oss gå. Ett ankar gammalt Massiskt
 Jag vid din sida än en gång vill tömma,
 Bland myrtenskuggor i min park, och sen
 De brev dig lämna, dem till Rom jag skriver.

(De gå.)

FELICITAS, PERPETUA.

PERPETUA.

Hur var det dig, Felicitas, när hjässan
 Ur dopets vågor segrande du höjde,
 En daggig morgonstjärna lik, och slog
 Ditt blåa öga, dränkt i glädjetårar,
 Till en försonad himmel tacksamt opp?

FELICITAS.

Hur är det fjäriln, när, på nya vingar,
 Kring rosorna han far i sommardalen?
 Hur är det [svalan, när ur oceanens](#)
[Kristallegrottor, vaknande](#), hon svävar
 Mot vårens himlar under hymners ljud?
 Så var det mig, Perpetua! ack, en luft,
 Mild som den [eter fästets](#) stjärnor dricka,
 Jag andades och världen kring mig låg
 Lugn som ett sommarhav, förgyllt av solen.
 Allt var förvandlat. Ny var jordens rund
 Och annan [pol](#) sig välvde över nejden.

PERPETUA.

Såg du ej mig, Felicitas, bland skaran?
 I samma källa renades vi båda.
 På samma gång vi stodo båda opp
 Ur dopets vågor till det nya livet.

FELICITAS.

Om jag dig såg? Med visshet jag nu känner
[Att vänskapen](#) av jordens grus ej föddes –
 Att ej på bålet han till aska brinner,
 Ej blandar sig med blomsterkullens stoft.
 Flydd ur min själ var varje forntids minne,
 Var jordisk bild. Guds härlighet i skyn,
 Försonarns sköte, fridens ljusa änglar
 Jag endast såg, ack! och, Perpetua, dig.
 Av snödräkt höljd, i himlatårars flod,
 Ur korsets skygd du smålog, [halvt förklarad](#),
 Och vänskapen än lyste i din blick,
 Den purpurröda strimma lik, som dröjer
 I kalken mystiskt av en snövit ros.

PERPETUA.

Ack! även du, Felicitas, stod ensam
 Mig kvar av fordom älskade gestalter.
 Från himlarne, dem öppnade jag såg,
 Till jorden knappt min druckna blick sig vände
 Förrän han sökte medvetslöst och fann
 Vad kärast han i stoftets dalar ägde.
 Ljuv, månan lik, en vårlig [Narduskväll](#),
 Då rodnande ur böljans sköt hon stiger,
 Du himmelskt smålog mot din trogna vän.
 O fröjd! så vakna tvenne ömma syskon,
 På domens morgon, i jasminedalen,
 Där, tröttade av lekars flärd, de somnat,
 Vid popplars sus och näktergalars sång.
 Så vakna de ur tusenårig sömn,
 Vid änglaharpans viskning upp, och känna
 Med glädjegråt varannan sällt igen.

FELICITAS.

Perpetua, ack! och, minns du efter festen
 Vårt glada möte sen i ensamheten,
 Där himlen blott oss såg? Vad änglatårar
 Vi göto då! Ej en av dem jag byter
 Mot Röda havets alla pärlor bort.

PERPETUA.

Pris ske Försynen! Ej sin himmel endast
 I rikligt mått han över oss har gjutit.
 All jordisk lycka även han oss skänkt.
 Felicitas! han vänskapen oss skänkte.
 Kom i min famn! [Serafer](#)! sluten kretsen
 Kring syskonparet närmare och fläkten
 Var sorglig hågkomst från vår kärlek bort!

O Ljusets Fader! från din klara boning
Se ned, välsignande, på barnens fröjd!

FELICITAS.

Hur lugnt, hur saligt brinna dygdens flammor!
Allt gör han nytt och himmelskt allt förskönar,
Den Helige, som våra offer har.
O! tänkom oss i forna dar tillbaka!
Påminn dig kvällen, då med tysta tårar
Jag [Hymens krans](#) i dina lockar fäste,
Och före dig med bröllopsfacklan gick,
Vid tärnors korsång, till din brudgums salar.
Perpetua! öm var redan då vår vänskap.
Vad är han nu? Vad [liljans urbild](#) är,
I paradiset, mot en jordisk lilja.

PERPETUA.

Vi talar du om dagar, som för evigt
Bakom oss sjunkit i ett nattligt kaos?
I kedjor då av [mäktiga Eoner](#)
Vi höllos nesligt fjättrade. Ej var jag
Perpetua då, ej du Felicitas.

FELICITAS.

Ej är det sagnans vemodsfulla blickar,
Som åt vår forntid jag tillbakasänder,
Nej, segerglädjens! vilande på spetsen
Av höga berg, i dunkla cedrars skugga,
Jag skådar i triumf på dalens stigar
Och byarne vid flodens stränder ned.
Så blickar seglarn från sin trygga hamn,
Dit undan stormarne han räddad blivit,
Ut på de [fraggbegjutna](#) sjöars ras.

PERPETUA.

Felicitas! vår farkost är ej än
 I hamnens lugn. Dit når den först i graven,
 Ack! först i himlarna vi kunna höja
 Triumfens sång. Att vaka och att bedja
 Är mellertid i gruset här vår plikt.
 O, undra ej om mina tårar flyta!
 Felicitas! jag dotter är och mor.
 Grymt är att ej med älskade föräldrar
 Ha samma himmel, samma tro och hopp.
 Grymt är att skiljas från en älskad son,
 Förn livets väg man honom visa hunnit.

FELICITAS.

Ditt öga lyft förtröstansfullt mot höjden.
 Vet, tidens stjärnor äro dygdens vänner,
 Sen Kristus spiran över världen bär.
 Var övertygad, tiden skall dig ge
 Vad du för himlens skull av honom fordrar.

PERPETUA.

Jag fordrar intet. Jag mig överlåter
 Åt Skaparns vilja. Hon är ensam god.
 En hemlig aning säger mig, att länge
 Bland pliktens törnen jag ej vandra skall
 Här under fästets kretsande planeter.
 Min Flavius då åt dig jag överlåter.
 Behöver jag att säga mer? De första
 Bokstäverna av salighetens lära
 Han känner knappt –

FELICITAS.

O, tänk ej, ömma vän!

Att jag ett liv förutan dig kan leva.
 På samma gång, i vigda böljors sköt,
 Vi renades för kommande Eoner,
 På samma gång, i andars klara luft,
 Vi skola pröva våra nya vingar.

PERPETUA.

Välan, ej mer en suck, en ängslig blick
 Mot tider, sløjade i heligt mörker!
 Må han, som ingen skyddare och far
 I himlen äger, speja i det svarta,
 Fördoldas natt. Må han, vars högsta Gudom
 Ett dunkelt, blint och järnhårt öde är,
 För världens gåta bäva – fritt han fråge
 Dodonas ek och Pythierns mörka håla,
 Och korpens flykt och hanens rop om råd!
 Vår Gud är kärleken, – nog för vårt hjärta,
 Nog för vår trygghet – nu farväl, min vän!
 Vi träffas ju vid aftonstjärnans blick
 På Tempelgrottans dunkla väg –

FELICITAS.

Vi träffas.

En avskedskyss. Än träffas vi. Farväl!

(De gå åt motsatta sidor.)

ANDRA AKTEN

Atrium i Albani Hus.

ALBANUS. EMILIA. CORNELIUS.

ALBANUS.

Ja, ädle vän! berodde det på mig,
I denna afton tändes bröllopsblossen.
Men ute är, Ni vet det, fadrens makt,
Sen ur hans boning *Hymens fackla* lyst
I andra *Larers krets* en mognad dotter.
Sök själv att vinna hennes kärlek. Svårt
Bör sådant för Cornelius icke bliva,
Och utomdess är änkan alltför ung
Att bliva trogen *den försjunknes Maner*.

CORNELIUS.

Jag märker nog, förlorat är mitt hopp.

ALBANUS.

Varföre så? Har Ni med henne talat?

CORNELIUS.

Knappt har jag vågat. Något överjordiskt
Ler ur dess öga, underbart och milt,
Likt glorian, som *Dianas panna* kransar,
När, sent om kvällen, månens vagn hon kör
Bland silverskyar på Olympens branter.
Ej pilen fruktar jag av kvinnans vrede,
Men väl det kalla, mördande föraktet,
Men väl den tanke, som i hennes bröst
Med stum förtryksamhet min eld besvarar.

ALBANUS.

Ni svärmar, bäste, älskade Cornelius,
Kär, som en skägglös, fjortonårig gosse!

CORNELIUS.

Ni kan ha rätt. Jag inser mellertid,
Att i en osäll stund min låga tändes.
Allt måste glömmas. Varför brusar ej
Med dunkla böljor vid min fot ett [Lethe](#)?
Bort, bort i krig! bland sköldars vilda brak,
Och lansars regn och skarpa klingors ljungeld,
Där skall mitt hjärta återfå sitt lugn.

EMILIA.

Er ej förhasta, ädle man. Jag själv
Vill tala med min dotter. Säkert, säkert
Hon skall ej motstå er förtjänst, er kärlek,
Ej mina böner.

ALBANUS.

Också jag för Er
Vill göra allt, som står i min förmåga.

CORNELIUS.

Gott! haven tack, I vänner! hända må
Emellertid vad hända vill. Ej störas
Skall vänskapen emellan våra hus
Av någon motgång – snarare förökas.
(Han går.)

ALBANUS.

Emilia! säg mig du – ty modrens öga
Är lika skarpt som ömt – säg av vad orsak

Vår dotter envist avslår alla **tillbud**.
 Hon blomstrar dock i livets sommar än
 Månn trohet hon åt mannens aska svurit?

EMILIA.

Jag tror mig känna denna orsak. Gudar!
 Hur grymt om jag den känner! Ovissheten
 Dock grymmast är av allt. Strax vill jag gå,
 Av dottrens läppar att min dödsdom höra.

ALBANUS.

Vad är på färde? Tårar ser jag glänsa
 Uti ditt öga. Ofta jag dem såg
Förstulne darra i din blick. O, dölj ej
 Ditt moderliga kval för fadersorgen.

EMILIA.

Lät oss gå ut. För varm är kammarns luft.
 Han kväver hjärtat, han min tunga binder.
 Bland lundens svala, susande plataner
 Jag vill min oro yppa. Himlens åsyn
 Vårt inre öppnar och ger själen kraft
 Att fritt bekänna smärtorna och glädjen.
 (De gå.)

Ett rum hos Perpetua.

PERPETUA, FLAVIUS (*inkomma från motsatta sidor*).

FLAVIUS.

Ack, mamma! länge har du varit borta
 Ifrån din Flavius. Säg mig var du varit.
 Du är så tankfull. Dystert är ditt öga
 Och våt din kind. Jag tror att du har gråtit.

PERPETUA.

Jag kommer från en sjuk. Eländets åsyn
Mitt hjärta **kväljer**, och i tårars lopp
Det ömma kvalet sig en utgång söker.

FLAVIUS.

Säg, varför är du alltid hos de sjuka?
Bliv hellre hemma, spela på **teorben**
Och sjung en glättig visa för din Flavius.

PERPETUA.

Min son! man skaptes icke blott för sig.
Man är ej ensam på den vida jorden.
Tro mig, o Flavius! Ej teorbens röst
Är ljuv som vittnesbördet i ens hjärta,
Att pliktens fordran man tillfyllest gjort.
Så **himmelsk säll** är ingen veklings sömn
På rosors bädd, i myrträdens skugga,
Som dygdens vila efter mödans kamp.
Ack, Flavius! alla måste vi omsider
Från världen dö. Ej evigt Solens ljus
Skall kyssa oss ur lätta morgondrömmar,
Ej evigt månans växlingar regera
Vår snabba tid. Snart ingen hälsning mer
Från vårens lärka, ingen vänlig sång
Från näktergalarne i rosenlunden!
Då, när en slutlig kväll i blodig purpur
Vår himmel klär, då fröjdas dygden först,
Som dagens tyngd bland pliktens törnen burit.
Likt åkermannen efter slutad skörd,
Hon minnets fest i fridens skugga firar,
Och änglar torka från dess panna svetten
Och räcka vänligt aftonens pokal,

Där glömskan av det jordiska sig blandar
 Med himlens försmak. Mot en evig morgon
 Hon slumrar in vid [psalmodiers ljud](#).

FLAVIUS.

Ljuvt är ditt tal, o moder! väl begriper
 Jag ej din mening. Högt mitt hjärta slår
 Likväl av tjusning vid de söta ljuden.
 Se, när du talte, i mitt öga trängde
 Sig underbart en tår. Jag tyckte mig,
 I famnen av en mörk omätlig skog,
 En vänlig fågels sång om natten höra.

PERPETUA.

Med tiden, Flavius! skall du allt förstå,
 Skall fröjdfullt se vad än du endast anar.
 Till Gud jag hoppas det, ej sanningen
 Skall flyktigt blott ditt glada öra tjusa,
 Nej, heligt bo i hjärtats helgedom
 Och ordna, lik en himmelsk trollmusik
 Till dygdens offertjänst det korta livet.

(Hon sammanknäpper händerna till bön.)

Ja! du som räknar barnens suckar alla,
 Gud! hör den bön ett sorgfullt modershjärta,
 Ur jordens dalar skickar till din tron!
 Ej guldets låga skatt, ej ärans skimmer,
 Ej nöjets kalk, av druckna sinnen bräddad,
 Jag för min älskling gråtande begär.
 Må glädjens Sol hans bana städs förgylla,
 Må svarta moln hans levnads himmel hölja,
 Allt det är intet – räkna honom blott
 När livets dröm av evigheten slutas,
 Till [brödrafolkets sälla myriader](#),

Som i [den vita sabbatsdräkten](#) klädde
 Och skuggade av segrens friska palm,
 Triumfens sång på [Andars Sion](#) höja.

FLAVIUS.

Skön är du, när du beder. Strålar glänsa
 Då i ditt öga och ditt anlet skimrar
 Som liljans krona, som en marmorbild
 I Tempelsalen. Lär ock mig att bedja.

PERPETUA.

Jag kan det ej. [Det Ord](#), som skapte hjärtat,
 Kan ensam lära hjärtat bödens ord.
 Så ögat ej av egen kraft kan se
 Om dagen ej dess spåda dag bestrålar.
 Ett underverk nödvändigt är om stoftet
 Skall tala med sin Gud, och Anden blott,
 Den rena duva, som med silvervingar
 Milt svävar över tidens mulna flod,
 Lär våra bröst den helga suckens genljud.
 Kom hit emellertid. Jag vill dig visa
 Hur du till bödens nåd skall dig bereda.
 När till ditt upphov med din känslas offer
 Du ämnar framgå, tankarne då ropa
 Från varje jordiskt föremål tillbaka;
 Knäpp sedan händerna till vittnesbörd
 Att dina sinnen du för världen sluter,
 Böj sedan knän. För hela världens Herre
 Böj dina knän. Blott till det låga sänkes
 Det höga neder. [Bödens himlastege](#)
 Står djupt i ödmjukhetens blomsterdal.
 Höj sedan tungans, höj ditt hjärtas röst
 Och bed med [dessa eller lika uttryck](#):

O Du, som, fjärran över molnens rymder
 Och stjärnornas och änglarnas församling,
 Bor i ett ljus, dit tanken fåfängt lyftar
 Sin matta vinge! Du som, himmelskt god,
 Av stoftets barn dock hälsas vill som Fader!
 Må, Evige! för äran av ditt namn
 I varje bröst ett heligt rökverk brinna!
 Må jorden, länge höljd av brott och plågor,
 Omsider fri och lycklig bli, o komme
 Till oss ditt rike, Herrans Stad, *det nya*
Jerusalem, bebott av nåd och sanning,
 I gyllne skyars krans från himlen ned!
 Då skall ej längre blott en maktlös suck,
 En fåfång bön vårt hjärtas kärlek tyda:
 Ske skall bland oss din vilja, som den sker
 Ibland *din himmels eviga naturer*.
 Allgode Gud! åt våra själar giv,
 I prövningens och jämnens törnedalar,
 Vad för det högre livet de behöva;
 Styrk deras kraft och faderligt dem mätta
 Med gyllne frukter ur ditt paradiset!
 Förlåt oss, Herre! så, som vi förlåta,
 Mät bördan efter våra svaga skuldror
 Och led oss ej i frestelser, där segren
 Ej är beredd. Oss från det onda fräls!
 Ty kärlekens och ljusets gudaspira
 Du evigt sträcker över ting och andar,
 Och i Eoners skiftande Eoner
 Är makten, äran, härligheten Din.

FLAVIUS.

O vilken bön! var har du lärt den, moder?

PERPETUA.

Har jag ej sagt? Det ord, som skapt vårt hjärta,
 Kan ensam lära hjärtat börens ord.
 Ja Flavius, Gud, den milda Gud, vars blod
 Försonar jorden, lär oss så att bedja.
 Kom till mitt bröst. Snart skall din moder sova
 I gravens natt. Snart skall du fåfängt söka
 Dess öppna famn, dess varma kyssars tröst.
 Fly då till Gud, den kärleksrike Fadren,
 I fästets höjd, vars öga aldrig blundar –
 Gråt ej min son – den intet kan förlora,
 Vars kärlek är **ovanskligheten** själv.

Nu lämna mig. Jag ser din mormor komma.
 Ej må ditt joller hennes allvar störa.

(Flavius går.)

Vad kan hon vilja? häftigt slår mitt hjärta.
 Månn ren hon vet? Perpetua, blygs! Du bävar,
 För mörkrets öga bävar ljusets barn.

PERPETUA. EMILIA.

PERPETUA.

O moder! vilken godhet! ej du glömmet
 En ensam dotter, som, likt skogens fågel
 Flydd ur det faderliga nästet, byggt
 Sitt eget dunkla bo i världens öken.

EMILIA.

Självmoder bör du modershjärtat känna.
 Det kan ej glömma, innan **Lethes vågor**
 Dess **pulsar rusat**, ty av livets trängtan
 Det spetsen nådde, svalkas icke förr

Än urnans kalla famn dess aska gömmer.
 Naturen själv är mor. Till moderskärlek
 Hon gradvis stegrar alla sina drifter,
 Och högre rang Gudinnan icke känner
 Än vara mor. Snart **Amors fackla** slocknar,
 I bly förbytas gossens gyllne pilar,
 Och rosenkransen, som hans lätta hand
 I våra mörka ungdomslockar fästad,
 Avbladad faller för en kulen vind.
 Då, vad är Kvinnan om ej moderskärlek
 Med gyllne frukt, för vårens korta blommor,
 Dess höstdag kröner, och i dyra **panter**
 Dess forntid ej, förskönad, återstrålar,
 Likt Solens ljus från Månans silverglob,
 Med mildrad glans och rörande förtjusning?

PERPETUA.

Ja, du har rätt, ty denna jord är minnets,
 På gravar växa alla livets rosor,
 Och själva hoppets fröjd en hågkomst är.
 Tro likväl ej att Modren ensam älskar,
 Att Dottrens själ är kall som marmorstoden.
 Av tacksam låga flammar detta bröst.
 Se mina tårar och förstå mitt hjärta.

EMILIA.

Ack! jag förstod det förr så väl – ditt inre
 Låg öppet för min blick, ett majfält likt,
 Beglänst av solen – allt är nu förvandlat,
 Allt av ett sorgligt midnattsflor betäckt.
 Ditt sanna själv i hemlighetens slöja
 Du evigt döljer, – själva detta anlet,
 Förr så bekant, din tankas rena spegel,

Ett återsken ifrån min egen själ,
 O! blott en larv jag fruktar där att finna,
 Och tårarne, som ur ditt öga flyta
 På bleka rosenkinder ned, ej vet jag
 Vad källa alstrat dem i själens djup.

PERPETUA.

Varför, o himmel! är ej mänskohjärtat
 För varje dödlig genomsådligt? Brottet
 Då skulle först den helga rodnan lära,
 Och kärleken och ödmjukheten fira
 På jorden ren en himmelsk segerfest.
 O! kunde i mitt bröst en blick du sänka,
 Öm, barnslig lydnad, tacksamhet och vördnad
 Dig skulle vänligt stråla där emot,
 Som genom vattnets luftiga kristall,
 Av pärlor krönt, en gyllne flodbädd lyser.

EMILIA.

Om du mig älskar, varför ej förtro
 Din smärta och din glädje i mitt sköte?
 Förtroendet den helga näring är,
 Som underhåller ömma känslors brand:
 Så lampans eld av Pallasoljan näres.
 Tro mig, envar, som drömmande och tyst
 Inom sig själv sin fröjd, sin oro sluter,
 Av egen kärlek flammar blott hans bröst.
 Ty lika visst som elden allt besläktat
 Vill i sin virvel upp mot himlen rycka,
 Och järnet, lockat av magnetens tjusning,
 Sin vila överger, sin plats förändrar,
 Så kärleken, evar han finns, ej vilar
 Förn med sin likhet han förenad är.

Vart flydde nu den forna sälla tiden,
 Då i ditt öga, leende, jag läste
 Var nyfödd tanke? då med ljuva suckar
 Du i min ömma modersfamn bekände
 Ditt hopp, din fruktan, allt ditt väl och ve?
 I tårar badad, svärmande och dyster
 Av mig du ständigt överraskad bliver.
 Du lider – modren får ej lida med,
 Ej ansedd värd att för sin dotter ömma.

PERPETUA.

Jag lider ej, o Moder! om du kände
 Hur salig tåren ofta är! ej daggen
 Är ljuvare, i aftonrodnans stund,
 För *Syriens nardusros*. Ej *myrrhas svett*
 I *Sabas lundar* dyrbar är som tåren.

EMILIA.

Ja, det är sant – han svalkar, men hans svalka
 Av kvalens brånad föregången är,
 Och ödets sol med heta middagsstrålar
 Hans balsam pressar. – Arma barn! – Du lider.
 Försök ej le – En Andes löje blott
 Jag sväva ser på dina kalla läppar.

PERPETUA.

Ack! denna jord är ingen glädje värd.
 En fjärl lik, som överlevat rosens
Elysiskt glada dar, vår själ här nere,
 Kring öknarne på dunkla vingar far,
 Och för sin trånad inget mål hon finner.

EMILIA.

Min dotter! andra prisa livets fullhet.
 Vi klagar du allena? Ungdomskalken
 Dock brusar än för dig, och varje pust
 Av himlens andedräkt vill dig besälla.
 Du älskar ej – se till din trånad här
 Det enda skälet – älska och var säll!
 Med hundra stämmor manar dig naturen.
 O, lyd dess röst! av dödens händer släcktes
 Din första bröllopsfackla. – Högre sällhet
 Dig **Cypern** ämnar i den andras ljus.
 Bjud henne tändas och begynn ett nytt
 Olympiskt liv i hennes gyllne strålar.
 Cornelius älskar dig – än blommar han,
 Ett palmträd lik, i livets middagsära
 Och lyckan gästar i hans höga salar.
 Vid Hymens altar honom räck din hand
 Och parcen bjud att spinna åt er båda
 En rosenfärgad tråd av glada år.

PERPETUA.

O, jag besvär dig! nämn ej mer ett ord
 Om jordisk sällhet, om en jordisk kärlek!
 Jag känner dem. De mätta ej vår själ.
 O! tvinga mig på hjärtats högre längtan
 Ej mord begå och falska offer tända
 Åt gudar, vilkas vanmakt jag har rönt!

EMILIA.

Med stolthet, dotter, alltså du förskjuter
 Var tröst, som bjudes dig av modershjärtat.
 Ett irrbloss likt i skogens dunkla famn,
 Du undflyr hånande den sträckta famnen.

Välan! så tale ej min kärlek mer!
 Må förebråelser din själ bestorma!
 Hör mig och svara. Varför övergiva
 Din moders hem, din faders kända salar?
 Vi firar du ej våra **årsdagsfester**?
 Vi kransar du med rosmarin och myrten
 Ej våra fromma Lärer mer och offerar
 Ett helgat salt åt deras blyga altar?
 Har du med boning även ömsat hjärta,
 Och till det hus, som skyddade din barndom,
 Drar ingen stilla låga mer din själ?
 Ha! flydde då med **Horers ringdans** bort
 Din morgons alla rosenröda minnen?

PERPETUA.

Gud ser mitt hjärta. Från sin höga himmel
 Han hör de suckar för ert väl jag gjuter.

EMILIA.

Med diktens blomster ock du pryda vill
 Ditt hjärtas vinter. Som en orm bland rosor
 Din själ sig döljer. Du för oss en suck
 Till himlen lyfta? nej! de mulna höjder,
 Till vilka du i enslig andakt beder,
 Blott straff och ljungeld äga de för oss.
 O hemska ord! dö ej på mina läppar!
 O avgrundstanke! dig i ljud förvandla!
 Hemskt tjute det likt nordans suck i skogen,
 Liket ugglans rop från mossbeklädda gravar!
 Stig hit, o dotter! mig i ögat se!
 Förräderska, stig hit. Sjunk ej i jorden
 En dimma lik, då vad du dölja tänker
 I evig natt, för modrens stränga blick
 Avslöjat ligger. Usla! du är Kristen.

PERPETUA.

Ve mig, olyckliga! att jag ej själv
 Den första var min ära att bekänna!
 Ja, moder! jag är Kristen. Helga vågor
 Min ande skärat, och ur villans mörker
 Det höga korsets saliga mystär
 På ljusets väg och sanningens mig kallat.
 Ja! ren jag smakat **det fördolda manna**,
 Som själarne i öknen när, har brutit
Den gyllne frukt, som över livets älv
 I Edens morgondagg **serafiskt** blänker.
 Missunna ej din dotter hennes fröjd –
 Kom, dela själv dess sällhet och dess ära.

EMILIA.

Ha! vilken häxa från Thessaliens bygder
 Har med sin trollsång dig förfört? vad drömmar,
 Ur underjordens bleka dimmor stigne,
 Ditt hjärta dårat? vilken Eumenid
 Har dig bevekt att brottsligt överge
 Din barndoms tro, din ungdoms gyllne Gudar?

PERPETUA.

En drömbild endast äro dessa Gudar.
Med rätta säga Skalderne att natten,
 Den öde, svarta, väsenlösa natten
 Dem alstrat har. Blott dunkla återsken
 Av mänskans egna känslor och begär,
 Blott **vädersolar**, bildade en kväll
 I jordens moln, vår längtan grymt de gäcka.
 Ja, detta hjärta, som i barmen klappar
 Så högt, så mäktigt, ej dess röst bedrar.
 En Gud, en vila, ett försvar det söker,

Men ett allena blott för en det slår.
 O, se dig kring! I himmel och på jord
 För Enheten den gyllne härskarspiran.
 Var fältets blomma mot den enda solen
 Sig trånsjukt vänder, alla floder söka
 I samma ocean en ljuvlig vila,
 De må bland hållar, dånande, sig bryta,
 De må på gullsand, under palmer, flyta
 Omärkligt fram, en blomstersirad väg.
 Så strävar ock den stora Andevärlden
 Med helig längtan till en enda Gud.
 Själv för de fallna själar på jorden
 Han uppenbarats, full av nåd och sanning.
 Ej maktens vigg han i sin hand då svängde,
 Ej nöjets lyra klingade på armen,
 Och stridens hjälm ej från hans hjässa blänkte.
 Till slav förnedrad han på korset blödde,
 Han, för vars tron [Eonernas församling](#),
 Vid hymners ljud, vid glada harpors dunder,
 Nedkastar hänryckt sina kronors guld.

EMILIA.

O darra, darra! evig är ej drömmen.
 Snart vaknande du skall med blodig gråt
 Den stund förbanna, när ditt öra först
 Åt villans tjusande [Siren](#) du lånat.

PERPETUA.

Nej, moder, nej! väl skall mitt öga vakna,
 Men ej till jämmer. Gladligt skall det vakna
 Ur dvalans tvång, ur livets tomma drömmar,
 I evighetens rosenskimmer opp.
 När larven fjäril blir, när törnet blommar,

När **turturduvan** i sin hembygd åter
 Bland unga vinträd höjer glädjesången,
 Då skall jag **väckas av min älsklings röst**,
 I Edens skuggor salig och förklarad.

EMILIA.

Ljuv är din dröm. Så drömmer även fången,
 I häktets natt, på halfförmultnat läger,
 Om fria fält, om glada tävlingslekar
 Vid **Elis** eller vid **Korinth**, om dansen
 Av **Tyrussvingande Bacchanters flockar**,
 En månljus kväll, på gräsbeklädda stranden
 Av **Apidans kristalleflod**. O, räds
 Att bödelns svärd snart väcker dig som denne!
 Ja räds, o flicka! **för den grymma örn**,
 Som Jofurs blixtpå Capitolium svänger.

PERPETUA.

Jag kan ej rädas. Blott det yttre skenet
 Regera världens Herrar. Till det inre,
 Det sanna livet når ej svärd, ej bål.

EMILIA.

O grymma barn du störtar mig i graven.
 Tro ej att jag dig överleva kan.
 Du är den sol, vars milda purpurskimmer
 Förgyller än min sena höst och lockar
 Min levnads sista glädjebloomster fram.
 Flyr även du, vad återstår mig sen?
 Blott dödens vinternatt och evig slummer.
 O arma, sansa dig! om ej förnuftets,
 Om ej min kärleks ömma röst du lyder,
 O följ likväl försiktighetens råd!

Ej givs en skapad varelse, som ej
 Flyr bojorna och döden. Frihet, liv
 Regerar alla väsen med sin kärlek.
 Det späda lammet flyr vid ulvens rop,
 Och svalan snabbt från silverbäcken far
 Till nästet hem, när gladans vingar brusa.
 Lät djuren ej i klokhet dig besegra.
 Tro vad du vill – dölj endast vad du tror.
 Bland myrten sucka fritt, o turturduva!
 Väck blott ej örnen ur hans korta slummer
 I kronans famn av Dundergudens ek.
 Fly varje samkväm med de Kristnas skara,
 Som ulvars bo, som basiliskers håla,
 Fly deras sammankomster. Dolda giller
 Omvärva överallt de uslas steg,
 Och blott till döden leda deras vägar.

PERPETUA.

Jag kan ej lyda dessa ömma råd.
 Mot samvetet du manar mig att handla.
 Tro och bekänna livets villkor är.

EMILIA.

Medlidande med detta hjärta hav,
 Som klappade för dig förr än ditt eget.
 Vänd om! vänd om! bliv vad du fordom var.

PERPETUA.

Du, som med smärta födde mig till smärtans
 Och dödens liv! tag fritt din skänk tillbaka!
 Här är jag, moder! villigt till ett offer
 Jag bjuder mig. Allt det är ditt vad urnan,
 Vad blomsterkullen dölja kan av mig,

Blott ej den kraft, som världarne ej rymma.
 Slit hjärtat ur min barm. I stoftet trampa
 Mitt huvud ned, blott mörda ej min själ.
 Tag åter allt, blott skona samvetsfriden.

EMILIA.

Ve mig att denna dag jag överlevat!
 O hårda själ! jag borde dig förbanna.
 Jag kan det ej. Olyckliga, farväl!

(Hon går.)

PERPETUA *(efter några ögonblick av stum smärta).*

Gud! många boningar däruppe skimra,
 Och tusen glada rosenhyddor blomstra
 På Edens fält – finns ej för henne rum?
 Gråt ej, misströstande och svaga hjärta!
 Guds kärlekseld en moders ju besegrar,
 Månn han ej älskar mer än döttern? – Blygs,
 Blygs, och din egen uselhet betrakta!
 Hur matt, o Himmel, var mitt tal! hur svaga
 Och tvekansfulla voro ej de orden,
 Varmed, o Gud! för äran av ditt namn,
 En ljusets krigerska jag kämpa skulle!
 Ha! vilken blygd att veta detta allt
 Och känna dock och handla dock så litet!
 O kärlekssol! från höjden mig bestråla,
 Tänd Andens liv och hjärtats is försmält!
 Vad är min andakt? blott en luftig fradga
 På blodets vågor, när Guds kärlek susar
 Med kraft däröver. Vad min bön, min lovsång?
 Blott återskallet ur en jordisk klyfta
 Av högre väsens milda symfoni.
 Vad är jag själv? ett kaosvatten blott,

Mörkt, öde, kallt. O fläkten, duvovingar!
 O, klinga gällt, du nådens skaparord!
 När skall en gång, Förbarmare! det rena
 Medvetandet i själens grund sig spegla,
 Likt solens ljus i härmande kristaller?
 När vilar barnet i Marias famn?
 Dock fåfängt hopp om felfri dygd på jorden!
 Sig själv förneka och i korsets skygd
 Sin trygghet söka är all levnads vishet.
 Välan, o Gud! så vill jag, rankan lik,
 Kring detta kors min kärleks armar fläta
 Och, månan lik, mot Andevärldens sol,
 Det svarta levnadsklotet evigt vända.

TREDJE AKTEN

En dal, omgiven av berg.

AMATUS. EVANDER.

AMATUS.

I denna dal, av höga klippor stängd
 För nattens vind, för mörkrets alla söner,
 Nedsättom oss att vila en minut.
 Än brinna spåren av den sjunkna dagen
 På Västerns berg. Än stjärnornas församling
 Ej tågat upp i blåa tempelsalen.
 Blott kvällens stjärna speglar, klar och mild,
 Sin gyllne blick i bäckens silvervågor.

EVANDER.

Ja, lät oss vila. Än ej midnattsstunden
 Brett tystnans helga vingar över jorden,
 Och inga fromma **peligrimer** än
 Jag smyga ser, bland rosenprydda törnen,
 Till vårt församlingsrum i skogens djup.
 O blygd! då mörkret skändar dagens ljus
 Med blodig pomp, med vilda offerfester,
 Och solens eld förmörkas av den rök
 Som höjer sig från **nattliga Demoners**,
 Från hemska monstrets altarbord, då måste
 I nattens famn det sanna ljusets barn,
 För våldets arm en dunkel fristad söka.

AMATUS.

O, undra ej därpå! Ej denna jord
 Är själens hemland, är ej ljusets rike.
 Med järnets spira tronar mörkret här,
 En **nattlig, hemska, sjuhövdad vilddjursbild**,
 Och alla tungomål dess välde hylla.
 Evander, ja! det helga ljus vi söka,
 Ur solens urna strömmar det ej ned,
 Livgivande, på jordens friska majfält.
 I ängens blommor, gruvornas metaller
 Det speglar ej sin fågring och sin prakt.
 Vad är den värld, som våra sinnen dårar?
 En skugga blott av det försvunna Eden,
 Där själen föddes. Bortom **stjärnförlåten**,
 Först där gå verklighetens scener opp.

EVANDER.

Skön är likväl vår jord. Amatus, skåda
 Hur dagens guld på **nattens azurslöja**

Olympiskt blänker! Se hur månan stiger
 Med rosig kind ur vattnets spegelsalar!
 Skön är vår jord. Se, dunkelgrön hon vilar
 Vid himlens bröst, av *nardusfläktar* vaggad
 I paradisisk slummer. O min vän!
 Vad vore denna jord om tro och kärlek
 Från ena polen till den andra sträckte,
 Välsignande, sin blomsterspira ut!

AMATUS.

Hör opp att sucka! Än vi hunno ej
 Det mål, där själens fromma blomsterdrömmar
 Bli verklighet, där hjärtats *eolsharpa*,
 Förstummad här av kvalens hesa röst,
 För glädjens fläktar klingar sällt och evigt.
 Vet, endast korset löser världens gåta –
 Blott korset svarar här din Andes frågor.
 Lid och försaka! lid, min vän, och dö!
 Ej gives annan väg till härligheten.

EVANDER.

Jag vet det väl, o älskade! mig styrk
 När frestelsernas dunkla morgon nalkas.
 Ren är min vilja, ack, men späd ännu,
 En blomma, som ur kvalets tysta jord
 Nyss runnit opp i korsets helga skugga.
(Vandrare nedstiga från bergen i fonden.)
 Men vilka nalkas där på bergens rygg?
 De komma hit, de stiga ned i dalen.
 O! det är våra bröder! lät oss gå
 Med fridens glada hälsning dem emot.

DE FÖRRE. EUBULUS, LYCOPHRON,
med flere Kristne.

EVANDER.

Guds älsklingar! välkomne undan dånet
Av lasternas och mörkrets barn till lugnet
I denna dal, vårt blyga tempels förgård.
Välkomne! tvenne bröder ömt er räcka
Trofasta händer. Himlen er beskydde,
Er och oss alla, som av ordets bloss,
Av löftets ark ledsagade, vår färd
Till palmers land igenom öknar sträcka.

EUBULUS.

Tack för er hälsning! himlen eder give
Sjufaldigt åter vad åt edra bröder
I välment önsken! Sälla kärleksband!
Hur flätar du ej i en praktfull krans
Kring Skaparns tron tillsammans bröst och viljor!
Lång är vår väg. Ej fästets stjärnor än
Förkunna midnattstimman. Låt oss vila
På mossans bäddar, under fromma samtal,
Som hövas Kristna läppar. Må förnuffet
Och kärleken och andan spegla sig
I våra ord, som himlens skära ljus
I silverkällors bryn, i ädelstenar.
Var är du, Lycophron? stig fram med harpan!
Ljuvt måste nu en helig aftonpsalm,
Vid himlens lugn, bland dessa fjällar klinga.
Ty skön är kvällen. Härligt den predikar
Om Skaparns under, om hans faderskärlek.
I lundens mörker tonar näktergalen,
Och nattviolen tyst sitt rökverk gjuter.
Bör mänskan ensam vara stum? o bör

Dess varma hjärta känslans gärd ej bringa?
 Kom Lycophron och spela. Över oss
 Gjut lik en vårdagg sångens himlamanna.

LYCOPHRON.

Mot klippans barm jag krossade min lyra:
 Ej tävlar hon med bergens eko mer.
 Mitt hjärta nu mitt strängaspel må bliva.
 Väl ger det än förstämnda toner blott,
 Dock, hoppas jag, på Edens morgonfest,
 På Lammets bröllop skall det klinga gällt,
 Gud! av din kärlek helgat och förnyat.

EUBULUS.

Kom i min famn, o Lycophron! Välsigne
 Dig himlarnes Monark! o flyte trösten
 Ur livets källa rikligt till din själ!
 Är än, o yngling! ej ditt hjärta lugnt?
 Le inga stjärnor än från nådens himmel?

LYCOPHRON.

De le, o fader! med demantestrålar
 Ömt de mig vinka. Dock jag vågar knappt
 Se ur mitt dunkel upp till deras ljus.
 Ack! stora äro mina brott.

EUBULUS.

Och stor
 Din kärlek är. Dig mycket skall förlåtas,
 Ty mycket, Lycophron, du älskat har.
 Kom än en gång i dessa fadersarmar!
(kort tystnad.)
 Men är ej Marcion här? Fram och berätta
 En ny historia. Ty från dina läppar

Berättelsen så ljuv och stilla flyter,
 Som källans våg, av unga blomster krönt,
 På gullsand rinner, klar och genomskinlig.
 Kom och berätta. Ty kring varje ämne,
 Likt vårens månsken, magiskt du förbreder
 En stilla tjusning, och som biet skattar
 Var fältets blomma på nektarisk honung,
 Så du av varje sak förstår att locka
 Det yppersta och bästa ut. [Ett äpple](#),
 Bland rosor vilande på silverfatet,
 Är kärnan av ditt tal, en andrik skatt.

MARCION.

I allt din själ sitt eget genljud hör;
 Det ädla hjärtat röjer överallt
 Blott återskenet av sin egen ära,
 Och ingen missklang av det öra märks,
 Som öppet är för världars harmonier.
 Hur gärna stod jag ej fördold i hopen
 Och lånte örat åt de vises röst,
 Som vandringsmannen på [Ausoniens kust](#)
 Åt [Filomelas](#) sång i myrtenlunden!
 Men du befaller och jag nödgas lyda.
 En sällsam händelse jag nyss förnummit
 Och för de helige vill den förtälja.
 I själen milt dess genljud tonar än,
 Likt efterklängen av en andestämna.
 En broder, som, för någon tid tillbaka,
 Kom flyende från Rom och tvenne dar
 Njöt gästrätt i mitt hus, mig den berättat.*

* Efterföljande Legend torde, genom [en gammal Folkvisa](#), vara en och annan av mina Läsare bekant. Den oändliga skönhet dikten i sin nakna framställning äger, måste väl genom dess närvarande artistiska draperi fördunklas, men kan, som jag hoppas, aldrig fullkomligt förlora sig.

I **Tiberdalen**, icke långt ifrån
 Den höga, fruktansvärda Romas portar,
 Ett helgon bodde. Än man hyddan ser,
 Av säv betäckt, av höga pinjer skuggad,
 Som i sin famn dess jordliv inneslöt.
 Dess jordliv blott. Ty över **stjärnornas**
Kristallevalv den högre levnadsflamman,
 Vid stoftet fåfängt bunden, höjde sig
 Mot syskonflammorna i **tabernaklet**.
 En flicka var det. Kysk som dagens ljus,
Otadelig och ren som diamanten
 I furstens krona, och som liljan skön.
 Dess namn var **Theodora. Ammad** blev hon
 I ringhetens och kojans sälla mörker,
 Till ljusets arv av Kristliga föräldrar.
 De vattnade – en härlig växt av höjden
 Gav **alla världssystemers milda sol**,
 Och gyllne frukt och purpurblommor bar
 I vårens dagar ren den ädla plantan.
 För Gud allena flickans hjärta brann.
 När morgonrodnan höjde dagens fana
 På österns berg, när aftonstjärnan tändes,
 Vid korsets fot, ljuvt smältande i tårar
 Den hulda låg och anade ej ens
 Den grymma värld av mörker och av brott,
 Som gränsade till hennes blomsterlundar.

EN STÄMMA.

O vilken sällhet att ej annat veta
 Än Världsförsonarns sår, än himlens kärlek,
 Att, i en helig tårebäck förbytt,
 Bortströmma obemärkt i Oceanen!

MARCION.

Så flöt dess liv, av inga skiften stört.
 Kom så en afton Kejsaren från jakten
 Och såg den fromma, när på dalens stig
 Hon ville smyga till församlingsgrottan.
 Från tärnans blåa oskuldsfulla öga
 En himmelsk stråle träffade tyrannen.
 Strax flammade av vilda lustars brand
 Hans tigerbröst, ty ej det lägsta anar
 Sitt himmelsvida avstånd från det högsta.
 Likt barnet det med stjärnor leka vill.
 Till Kejsarns borg, stum badande i gråt,
 Den arma flickan måste tåget följa.

EN RÖST.

Vem var den Kejsarn? Han som nu regerar?

MARCION.

Vad mer, o vänner, om hans namn vi veta?
 Vi få likväl ej hata, ej förbanna.
 Dock är min plikt att ingenting förtiga.
 Aurelii Son, den grymme Commodus,
 Atleten, som till Hercules förklädd,
 Med slavars och med elefanter blod
 Själv fuktade Amfiteaterns sand,
 Om honom handlar denna gång min saga.

FLERE RÖSTER.

Berätta vidare. Vårt hjärta slår
 Av längtan fromhetens triumf att höra.

MARCION.

Med tvenne spiror styra jordens Herrar
 En slavisk hop, med löften och med hot.
 Med löften länge stormade Caesaren
 Mot flickans hjärta. Vad på denna jord
 Av druckna sinnen som det högsta skattas,
 Guld, ädelstenar, harpoklang och vällust,
 Han i en ändlös framtids perspektiv
 Framställde lockande för Theodora.
 Förgäves! livets alla retelser,
 O! vad förmå väl dessa mot ett bröst,
 Det korsets helga kärlek genomborrat!
 Och vredgad nu han skred till hot, men hotet
 Vad mäktar det? sen nöjet man besegrat,
 Hur lätt man segrar över plågans udd!
 I häktets djup blev Theodora sänkt,
 I fjättrar smidd, av tunga kedjor lastad.

EUBULUS.

Hell fångelset och bojorna och döden!
 O mörkrets söner! själve milt I leden
 Till himlens port den suckande martyren.
 En tillflyktsort mot livets alla kval
 I honom bjuden i de skumma valven.
 Guds kärlek där i det fördolda andas,
 Beträktelsen sin gyllne lampa tänder,
 Och tystnaden det nya livets frö,
 Med hulda, moderliga vingar täcker.
 I mörkrets famn det sanna ljuset ler
 Mot själens blickar, och då kroppen fångslas
 Av hårda järnband, o då skakar Anden
 Vid jubeltoner sina kedjor av.
 Berätta vidare! hur led, hur dog hon?

MARCION.

Köld, natt och hunger skulle nu beveka
 Dess stolta hjärta lastens bud att hylla.
 Hemskt ormar visslade i fångselvalven,
 Och svarta ödlor i dess springor bodde,
 Och grodor kröpo på den våta jorden.
 Från takets stenar kalla droppar föllo
 Entonigt ned, och fyra gånger dog
 Solstrålens milda ljus förrän han trängde
 Ner i det svarta, töckenfulla djupet.
 Men, liljan lik, som bland förstörda gravar,
 Allena höjer en **balsamisk** krona,
 Så blomstrade i mörkrets famn den fromma.
 Lugn var dess själ, ty när det inre livet
 En gång på hjärtats helga altar brinner,
 Vad är allt yttre? Angår det en kropp,
 Om, klart bestrålad av sin purpursol,
 Han morgon- eller aftonskugga kastar?

Då Kejsaren omsider fann att plågan
 Mot flickans hjärta lika maktlös var
 Som nöjets retelser, beslöt han hämnas,
 Och skickade en frigjord slav från borgen
 Ned med en bödel i den skumma hålan.
 Klart, som en ängels, strålade i natten
 Den huldans anlet. Glad sin dom hon hörde,
 Och knäppte stilla händerna till bön.
 Nu hastigt livad av en himmelsk tjusning
 Hon ropade: »o paradiset's öar,
 Jag hälsar Er! milt svävar rosendoftet
 Ur edra parker redan mig emot.«
 Då log med ilskans löje **Libertinen**
 Och fräckt han sade: »sänd, mitt vackra barn,

Från paradiset's sälla örtagård,
 Dit snart Ni kommer från vår onda värld,
 Mig ock en knippa täcka purpurblomster!«
 Nu Theodora hopband i en fläta
 De långa håren. Med en sakta rodnad
 Hon blottade sin elfenvita hals.
 Ett hugg – och ned dess sköna huvud föll
 Guldlockigt, blodigt, leende i döden,
 Och sanden drack den röda levnadsfloden.
 Då skälvde valvet av ett sakta jordskalv
 Och **blossen** släcktes. Av ett rysligt mörker
 Omsveptes mördarena. Plötsligt nu
 Ett sken, som vårens aftonrodnad milt,
 Upplyste rummet, och en bildskön gosse,
 I snöljus mantel och med stjärnprydd gördel,
 Framstrålade och log. En rosenkorg,
 Av tusen blommors regnbågsskimmer fylld,
 På lilje-arm han bar. Vid namn han nämnde
Despotens vän. Ljuv, som en harpas klang,
 Som brudens sång var himlabudets stämma.
 »Se«, sade han, »från paradiset skickar
 Dig Theodora dessa sköna blomster.
 O, kom och välj.« Till jorden sanslös sjönk
 Vid bödelns sida Libertinen neder.
 Ett jordskalv väckte dem och – flydd var synen,
 Men dagens strålar från det bräckta valvet
 En väg dem viste, under stenars fall,
 Upp ur den mörka, fasansfulla kulan.

EUBULUS.

Hav tack, min vän! Som anderösters viskning,
 En månljus kväll, i dygdens stilla koja,
 Så ljuda dina ord, och festligt skimrar

Det himmelska Jerusalems kristallborg
 Igenom väven av berättelsen,
 Som genom rosenröda dimmors flor
 En jordisk stad, beglänst av morgonsolen.

EN RÖST.

Historien sällsam är, men månne sann?

EUBULUS.

Vad mer om hon är diktad, mine vänner?
 I diktens glas det eviga sig speglar:
 Allt vad som händer ingen sanning hyser,
 Blott vad som aldrig händer, det är sant.

NÅGRA RÖSTER.

Vem nalkas där på bergets krökta ås?
 En gubbe är det. Flämtande han stöder
 Vid vandringsstaven sina trötta fjät.
 Det är vår Biskop. O! hur vördnadsvärd
 I bleka silverlockars prakt han nalkas.

(Theodorus nedstiger.)

Välkommen, fader! dina barn förbide
 Välsignelsen av dig.

THEODORUS.

Som **Hermons dagg**,
 Av morgonrodnans unga sköte född,
 Så rikligt över Er Guds nåd sig gjute!
 Vad fröjdfull syn! hur broderligt förenta
 I sitten här! Osynlig andekärlek
 Omslingar Er med sina blomsterband,
 Och änglarne från nattens alla stjärnor
 Se, tindrande av fröjd, till Eder ned.

O, mina vänner! troget, som Vestalen
 På Capitolium vårdar silverflamman,
 Så vården I er brödrakärleks eld.
 Ty, utan Kärleken, vad är väl Tron,
 Vad är församlingen? En öken blott,
 Där hjärtats rop av tomma genljud svaras.
 Men tiden skyndar. Låt oss därför gå
 Till bön och sånger i vår samlingsgrotta.
 Det midnatt är och ren Plejaderna
 Släckt sina sammanträngda bloss i havet.

FLERE RÖSTER.

Är du ej trött, o Fader? Hällens mossor
 Dig bjuda här ett läger.

THEODORUS.

Snart i graven
 Bland dödens liljor slumrar jag förnöjd.
 Än är min plikt att vaka och att handla.
(Alla gå. Platsen är några ögonblick tom.)

PERPETUA. FELICITAS.

FELICITAS.

Perpetua, lång är vägen än till grottan.
 O! vilom här ett ögonblick i dalen.
 Hult som en modersfamn han öppnar sig;
 I månsken klädd, av nardusångor fylld,
 Han småler, lik en dröm om paradiset.

PERPETUA.

Gud! vad din himmel, vad din jord är skön!
 Allt, allt är gott, blott icke mänskohjärtat.

Felicitas! se liljan vid vår fot.
 Vit, som en Ande i det nya Eden,
 Hon glädjerusig står i daggens tårar
 Och andas vällukt över dal och höjd.
 Fromt än i dag hon lyder Skaparns ord –
 Felicitas! jag rodnar för en blomma.

FELICITAS.

Om du, Perpetua, rodnar, o vad böra
 Då jag och andra? genast sjunka ned,
 Av blygsel höljda, bävande, i jorden.
 O älskade! du känner ej dig själv,
 Lik detta blomster ej din egen fågring.

PERPETUA.

Hör upp att smickra, o min vän! nej, gjut
 Från vreda läppar hellre tadlets röst!
 Till jordens grus mitt hjärta förödmjuka!
 Nedtrampa det i ett besläktat stoft!
 Blott så görs *Psyches bundna vinge* fri.
 Med detta villkor blott sig Gud förbarmar.
 O vilken blygd! Ren trenne månvarv flytt
 Sen ordets ljus bestrålade min själ,
 Sen vågornas och ångrens dop mig sköljde,
 Och ingen frukt likväl min tro än bar,
 Ej blommade den ens i nådens strålar.

FELICITAS.

Om annat vittna tusen fromma böner,
 Som, vid Serafers glädjetårar, höjas,
 Ur torftighetens hyddor, för ditt väl.

PERPETUA.

Vad mer om då och då en jordisk nöd
 Jag lindrade? Uppoffringen allena
 Gör själen fri. Jag gav, men av mitt eget
 Jag aldrig gav ännu – jag gav blott guld.
 O Gud! mitt hjärta blott jag har att giva,
 Tag det emot. – Bjud [stjärnorna](#) det slakta,
 Ett bränneoffer, Evige! åt dig.

FELICITAS.

Vi har jag ej Serafens ljusa öga,
 Blott för ett ögonblick, att glorian se
 Med gyllne strålar flamma kring ditt huvud?

PERPETUA.

Håll, o min vän! vet, detta hjärta lider –
 Det icke led, om det ej brottsligt vore.

FELICITAS.

Välan! så skäras det i kvalets glöd
 Till änglarenhet, till Försonarns likhet.
 Perpetua, säg! vad fattas dig i kväll?
 Nyss glänste från din panna saligt lugn,
 Som vårens himmel från kristallesjöar.

PERPETUA.

Vad är vårt lugn, vår glädje och vår frihet?
 Ack! ett besök av högre väsen blott,
[Guds uppenbarelse i Mamres lundar.](#)
 Ja! lik en fackla lågade mitt hjärta
 Av fröjd och kärlek, klara vattenkällor
 Mig vederkvickte. Nu i öknens sand
 Jag vandrar, höljd av ett [Cimmeriskt mörker.](#)

FELICITAS.

Av tidens lagar **Psyche** här regeras,
 Och, månan lik, som hennes väg bestrålar
 I jordens grus, hon själv av skiften lider –
 Led hennes Gud ej tidens alla kval?
 Tro mig den sol, som markens frukter mogna,
 Ej ensam löper i en **zodiak**,
 Ej ensam bor i **vinterliga tecken**.
 Väl triumferar över furstendömen
 Och väldigheter Tron. **Ett högre fäste**
Väl henne driver. Stjärnor dock beteckna
 På detta ock dar, timmar, månvarv, år.
 Misströsta ej! Snart glädjens stunder komma
 I evigt kretslopp glänsande tillbaka –
 Snart själens midnatt för dess morgon flyr,
 Och hjärtats vinter lämnar rum åt våren.

PERPETUA.

Vän! du har rätt. **Ett blomsterliv, som blöder**
 På årets kors, är själens liv i gruset.
 Först dödens lia slutar hennes kval
 Och flyttar henne till sin urvärld åter.
 Välan! hur snart förlöper ej ett år,
 Och dör och uppstår ur sin grav naturen!
 Felicitas! En dröm jag haft. I skuggan
 Av parkens träd jag slumrade, när Solen
 Steg glödande från zenits höjder ned.
 I ungdomens och flärdens rosendar
 Jag drömde tyst oss bägge då tillbaka.
 Med friska blomster om vårt dunkla hår,
 I purpurfärgat **seriskt tyg**, vi skredo,
 Vid glada **hymenéers ljud**, och svängde
 I kvällens skymning våra silverbloss.

Du vet, min vän, vad drömmens stilla **Genius**
 Med bröllop menar. **Vad vi kalla liv**
Är död däruppe, och vår sarkofag
 En rosenkransad brudbädd där betyder.

FELICITAS.

Hur underbart! jag själv haft samma dröm.
 Den var förglömd, men väcktes av din röst
 Ur minnets natt. Så far **Minervas fågel**,
 Skrämd av den nära vandringsmannens fjät,
 Upp från sitt bo bland mossiga ruiner.

PERPETUA.

Säg snarare, så far en purpurfjäril
 Från blommorna i morgonstrålen opp.
 Är döden ej vårt enda hopp? och kronans
 Och palmens villkor? är vårt fosterland
 Ej bortom gravens mörka dal beläget?
 Vad är vår kropp? en dunkel kedja blott,
 Som binder kärlekens och glädjens vingar,
 Ett dystert flor, som hindrar oss att skåda
Eonerna och Gud. Nej, ömma vän!
 Ej denna kvalens jord den arvslott är,
 Till vars besittning Andens röst oss kallat.
 Mot höjden lyft, Felicitas, din blick!
 Se himlarne! oändligt över oss
 De välva sig i praktfullt midnattsskimmer.
 Se stjärnorna! med gyllne högtidsfacklor
 Milt de oss vinka. Se **Orions bälte**,
 Där broderligt tre solar sig förena.
 Snart vandra vi måhända där. Vad glans,
 Vad glädje måste ej däruppe vara!

FELICITAS.

Gud, vilken anblick! uppehåll den svaga,
 Att, lik ett [solgrand](#), hon ej simmar bort,
 Förintad, i oändlighetens öken!
 Ja, du har rätt, Perpetua, denna jord
 Är ej vår arvdal. O! jag längtar dit,
 Där helgonen, av Herrans kärlek tända,
 Som lampor brinna i Guds tabernakel
 Och evigt glädjas åt varannans prakt!
 Men låt oss gå. Ren tycker jag mig höra,
 I nattens lugn, den stilla hymnens ljud
 Ur Tempelgrottan genom skogen vandra.

PERPETUA.

Ja, låt oss gå. Vål är naturen skön,
 I skuggans flor, i rika stjärntiaren:
 Dock skönare är [Kristi Brud](#), den helga
 Församlingen, i svanvit oskuld klädd,
[I blodets helga purpurbölja skärad.](#)
 Ack! mot en blick, där korsets kärlek brinner,
 En enda tår, av själens trånad född,
 Vad är [Capellas rena silverglans?](#)
 Vad [Sirii strålar?](#) vad Orions skimmer?

FJÄRDE AKTEN

Hilariani Sovkammare.

HILARIANUS. DAMON.

HILARIANUS.

En evig natt är denna. **Männ' Apollo**
Försovit sig hos Thetis? Gack till fönstret
Och se vad tiden lider.

DAMON.

Himlens stjärnor
Matt strida än mot gryningen. En flik
Av **Eos' purpurmössa** syns i öster.

HILARIANUS.

Tag ur mitt Atrium hit en bok och läs!
Måhända kallas sömnens himladagg
Av ordens ljud, som av en källas sorl,
På mina ögonlock från höjden neder.

DAMON.

Vad önskar du att höra? **Tullii verk**
Om plikterna, måhända? Flacci skaldbrev?

HILARIANUS.

Den vishets dryck är bäst, som innehåller
Mest av **papaversaft**, den skaldekälla,
Som sover bäst med sina böljors svada,
Låt henne sorla...

(En slav inkommer.)

Men, vem vågar störa
Min morgonsömn? vad vill du, slav?

SLAVEN.

O Herre!

Du själv befallde mig att ge tillkänna
Gabinii ankomst...

HILARIANUS.

Är han redan här?

SLAVEN.

I Atrium väntar han på företräde.

HILARIANUS.

Låt honom komma! Damon, ingen läsning
För denna gången. Släck nu lampan. Eller
Är dagen än ej full?

DAMON.

Den sista stjärnan
Har slocknat ren, och [Tithons maka](#) visar
All världen nu sin rosenkrönte barm.
Snart flamar morgonsolen.

HILARIANUS.

Gott! släck lampan,
Och lämna mig. – Jag måste vara sjuk,
En hemlig rysning isar mina ådror.

HILARIANUS. GABINIUS.

HILARIANUS.

Är allt beställt?

GABINIUS.

Allt är beställt. I nätet
Jag villebrådet fått. På torgets plan
Av skarpa lansar fångarne bevakas.
Vill du dem se?

HILARIANUS.

Jag borde det. Måhända
Bekanta träffas däribland. Vem vet?
Pestartat härjar Kristendomens farsot
I hydda och palatser. Arm och rik
Och hög och låg den till sitt *orcus* rycker.
Men nej! jag vill ej se dem. Domarns plikt
Har utomdessa med sådant ej att göra.
Rättvisan är ju blind. Har du ej sett
Ibland de många någon som du känt
I bättre dar?

GABINIUS.

Blott en, och det en Kvinna,
Vars skönhet fordom jag med undran skådat,
Då, purpurslöjad, på *Dianas fest*,
I dansens kor hon flätat sina armar.

HILARIANUS.

Och vem är denna?

GABINIUS.

Riddarn Flavii Änka,
Vår tappre Auli Syster.

HILARIANUS.

Vilket öde!

Jag kände hennes man. Aurelii fanor
 På samma gång vi ofta följt i striden –
 Jag kände henne själv, såg henne offra
 Åt hulda Gratier mången libation.
 Hon räddas bör – men kan du säga huru?

GABINIUS.

Här vet jag inget råd. När buren öppnas,
 Så ilar fågeln, sjungande och säll,
 I blåa rymden ut till glada syskon –
 En Kristen dröjer i sin järnbur kvar,
 Fast porten ock står öppen dar och nätter.

HILARIANUS.

Skilj henne från de andra. Ensamt fångrum
 Åt henne giv.

GABINIUS.

Och natt och kedjor?

HILARIANUS.

Ja!

Den andra skaran proppa, bäst du gitter,
 I kulorna och valven in. Sen skicka
 Vår Aulus hit till mig. Vid brodrens röst
 Hon skall måhända återvinna sansen.

(Gabinus går.)

En sällsam tid är denna. Fyllda plikter
 Med samvetsfrid vårt hjärta ej belöna,
 Ej lagrens skugga svalkar själens brand.
 Ack! hur bedrövligt att ett verktyg vara

I ödets hand! Blint är ju detta öde
 Och känslolöst. Vi skall dess verktyg se?
 Vi skall det känna? Sällare det är
 Långt sällare, att själv, ett offer, stupa
 I kampen mot den **kopparhårda Guden,**
Nödvändigheten, än att tjäna den,
 Att blott för honom öva arm och huvud.
 Dock, bort för evigt varje sorgsen grill!
 (*ropar.*)

Kom, Damon, kom!

(*Damon inträder.*)

Ur källarvalvet hämta
 En flaska **Lesbiskt.** Krön med unga rosor
 Ditt gyllne hår, av **nardustårar** stänkt.
 Tag sen din cittra, följ mig ned i parken
 Och sjung **en ode av Horaz, hans kväde**
Till Dellius sjung! där silverbäcken irrar
 Med blanka vågor under poppelträden,
 På gräsets lena sammetskuddar sänkt,
 Jag sövas vill av **Bacchus** och **Apollo.**

(*Ett underjordiskt fängelse.*)

(*Perpetua, sluten i kedjor, införes av Soldater.*)

PERPETUA (*ensam*).

Så långt har då Försynens hand mig lett,
 Guds nåd mig uppehållit. Gläds mitt hjärta!
 Snart genom ödets alla labyrinter
 Du lyckligt vandrat, och den frälsta Anden,
 På korsets dunkla himlastege, ilar
 Ur dödens natt i Änglars sällskap upp.
 O mörka fängelse! jag dig välsignar.
 Ej klappade mitt hjärta förr så lugnt
 I festens gyllne kransbehängda salar.

O tunga kedjor! glad med er jag leker,
 Glad som ett barn med blommorna i dalen.
 En pant I ären mig av himlens kärlek,
 En dyrbar gåva av [min själbrudgum](#).
 Gud! med vad ord skall jag din godhet prisa?
 Dock vartill ord? o, hade jag blott tårar
 Och känslor nog! men du mitt armod ser.
 Allsmäktige! hur skall jag tacksam vara
 Mot all den nåd din kärlek mig bevisat?
 Mig har du aktat värdig, för ditt namn
 Att lida döden. Marterkronans ära
 Av evighet mig, arma, du bestämt,
 Mig som av nattliga demoner nyss
 Grymt fångslades i villorna och gruset.
 O glada hopp! snart provningarne slutas,
 Snart, efter vintrens mulna sorgedagar,
 Med sina blommor, sina fågelröster,
 En evig vår på [ambravingar](#) nalkas;
 Snart vid lycksalighetens gröna kuster
 Min farkost vilar, frälst ur stormens våda;
 Snart inget rop och inga tårar mer,
 Snart ingen röst från Capitoliums åskor,
 Där, blodigt krigande mot ljusets rike,
[Världsfursten](#) tronar, hotande och vred.
 Nu bort var jordisk tanke ur mitt hjärta!
 O gråa valv! en [Vestibul](#) mig bliven
 Till glädjens sälla borg, ett brudgemak,
 Av vita änglars myriader vaktat,
 Där själen tyst förenar sig med Gud,
 Vid tusen andeharpors lätta viskning.
(Ett ögonblicks tystnad. Fångelsedörren öppnas.)
 Vem kommer? rysligt gnissla portens riglar.
 Det Aulus är. Nu börja dödens strider.

AULUS. PERPETUA.

AULUS.

O jämmerfulla anblick! vad? min syster,
I bojor smidd, av tunga kedjor lastad!

PERPETUA.

Du bävar, Aulus. Fången själv är lugn.
Ej kvinnan gråter, sänkt i häktets järn,
Och mannen, hjälten ryser vid en skymt
Av hennes bojor. Kom, min ömma Bror!
Betrakta mig vid lampans bleka skimmer.
Är jag förändrad? Lyser ej mitt anlet,
Lugnt som en månens, mellan nattens moln?

AULUS.

Olyckliga! vad har du gjort? dig själv
Din far, din mor, din hela släkt du störtat
Djupt i ett hav av jämmer och elände.

PERPETUA.

Om ock så vore, är jag utan skuld.
Rår elden, väckt av himlens storm, därför,
Att i sin fart han, dånande, förtär
Vart jordiskt ämne, som kom honom nära?
Men, Aulus! varför kalla mig olycklig?
Jag är det icke. Tro mig, det fördolda,
Osynliga i oss, som ömsom skapar
Vår sällhet och vår plåga, ej med järn
Det fångslas kan; av lyckans falska blomster
Du flätar ej dess glada högtidskrans.

AULUS.

Bort, grymma svärnerska, med dina drömmar!
 Här gäller verklighet. Då nästa morgon
 Ur Oceanen lågande sig höjer,
 Du måste, med de andra fångnes skara,
 Inställas för Prokonsuln. På ett ord
 Ditt och de dinas liv och död bero.
 Ditt och de dinas. Du förstår mig, syster.
 Vad? eller tror du att *de gamla båda*,
 Din kärleks första, dyra föremål,
 Av år och sorger lutande mot graven,
 Uthärda kunna än den bittra sorg,
 Den grymma skymf, att, av en blodig straffdöd,
 I folkets åsyn, vid dess glädjesorl,
 En älskad dotter nesligt bortryckt höra?

PERPETUA.

O hårda släkt! Du unnar mig ej dö.
 Ack! döden, döden är dock livets högsta
 Vålgärning. Aulus! har du sagan hört
 Om *Kleobis och Biton*? Modren bad
 För dem till himlen om den högsta skänk,
 Som ovanfrån kan jordens söner givas,
 Och, efter slutad bön, hon fann de kära
 Omslingrade av dödens liljeband.
 Så tänken I, nationer, I, vars gudar
 Dock själva känna ingen högre vällust
 Än detta livets, flickor och pokaler –
 Vad bör en Kristen då om döden tro?
 Förlossning blott från träldomen han är,
 En gyllne port till livet i Eoner.
 Som himlens ena stjärnbeströdda pol
 Den andra motsatt är, så era tankar

Och våra tankar. Vad I kallen död
 Är liv för oss, Er sol vår **Hekate**,
 Er natt vår dag, ert jordliv den **Tartar**,
 Där sorgsne vi, som bleka Maner, gå,
 Och namn åt tidens flod av Lethe giva.
 Ja, tro mig, Aulus! Vaggan är en nedgång
 Till **Plutos rike**, graven är en uppgång
 Till blåa etern och de sällas land.

AULUS.

Vansinniga! hör upp med detta språk!
 Tag sansen åter, rasande Bacchant,
 Förförda drömmerska, ur slumren vakna!

PERPETUA.

Jag rasar ej – känn, hjärtat klappar lugnt.
 Väl drömmer jag, men blott en morgondröm,
 Av andevärldens nära sol ingiven.

AULUS.

Dröm sedan gärna. Hör mig endast nu.
 O syster, hör mig. Liv och död du äger
 I dina händer. Med ett ord du räddar
 Dig och de dina. Med ett ord du störtar
 Oss alla hjälplöst ned i kvalets avgrund.

PERPETUA.

Så säg mig, Aulus, vilket är det ord,
 Med vilket magiskt jag kan lyckliggöra?
 Ljuvt är att dö, ljuvt att ha kämpat ut
 Den sista kampen, men då plikten bjuder
 Att kämpa än, hur kvalfull måste då
 Den alltför tidigt sökta vilan bliva!

AULUS.

Ett enkelt ja kan lossa dina kedjor.
 En mild och upplyst Herre är vår Caesar.
 Ej mot er tro och era tänkesätt
 Han lyfter straffets blodbestänkta bila.
 Er inre mänska han ej fjättra söker.
 Er yttre blott han tvinga vill till likhet
 Med lagens föreskrift. Är detta hårt?
 I övermorgon firar han en årsdag
 Av sin regering, och hans vilja är
 Att varje Romare sin trohetsed
 På brukligt sätt förnyar och, som tecken
 Av hjärtats egen tysta hyllningsgård,
 Ett festligt offer hembär åt hans Genius.

PERPETUA.

Vad är då Kejsarns Genius?

AULUS.

Är en dikt,
 Om du så vill, är annars Kejsarns liv,
 Av oss med gudomsära rättvist vördad.

PERPETUA.

Är Kejsarns liv ej, som den lägsta slavs,
 En skänk av Gud? en bland hans skapelser?
 Vad är ett offer? Bilden av vårt hjärta,
 Symbolen av vår kärlek. Men vårt hjärta
 Vår kärlek är ej vår. En stråle blott,
 Avlägsen, dunkel, av Guds härlighet,
 I tidens natt på stoftets grund han blänker.
 Vad ej är vårt vi kunna ej ge bort,
 Blott återbära vad ej längre vi

Förmå att vårda. Sådan är vår plikt.
Gud själv är kärleken – Guds är all kärlek.

AULUS.

Förryckta! upphör med ditt grymma joller.
Hemskt i mitt öra ljuder det, likt sången
Av en vansinnig människa, då huset
Står högt i lågor över hennes huvud.
O, syster, syster! vid vår barndoms minnen
Jag dig besvär, vid denna oskuldstig,
Då än i stilla fröjd, på blomsterfälten,
Vi plockade vid aftonrodnans skimmer
I späda korgar daggiga violer,
Än musslor samlade på havets strand,
Än, lägrade bland mossiga ruiner,
Med barnsligt vemod läste [Mantuas skald](#)
[Om Didos kärlek](#), om dess offerdöd
I bålets lågor, fordom, här på kusten. –
Ack! ofta, ofta tyckte du dig se
Den högas vålnad. Svävade en duva
Upp ur sin klyfta, rasslade en vind
Med plötsligt gny bland nattliga granater
Och oljeträd, strax tänkte du, hon kommer!
Och darrande dig till mitt hjärta smög. –
Dock vartill minnet av det evigt flydda,
Av [sjunkna elyséer](#)? – vid mitt lugn! –
Det var dig förr så dyrbart – vid min framtid! –
Han dör med dig – vid allt vad heligt än
Ditt hjärta känner! lova mig, o syster!
Att Kejsarens och lagens bud hörsamma.

PERPETUA.

I allt, blott ej när offer de befalla.
[Giv Kejsaren vad Kejsarns är](#) och Gud

Vad honom tillhör, talade det Ord,
Som, iklädd kött, försonat våra synder,
Den goda herden, till vars fromma hjord
Jag, vilseförda, även samlad blivit.

AULUS.

O vilken hårdhet! lät ditt hjärtas röst
Omsider tala! Ej för mig jag beder,
För mig ej mer. Säg, har du mod att stöta
I älskade Föräldrars hjärta dolken?
O svara mig! har du väl mod att gå
Som fadermörderska till andra livet?

PERPETUA.

Ja, hellre det än samvetet befläcka.
Rent samvete är dyrbarast av allt.
För världens riken, alla himlens stjärnor
Det köpes ej. Dess värde att betala
Guds son, Gud själv, högtlovad i **Eoner**,
På kvalets kors sitt blod ju måste gjuta.
Ack, hör min bön! ack, tvinga mig ej fläcka
Den **bröllopsdräkt**, som himlarne mig givit.
Vet, samvetssåren svida mera grymt
Än alla **furiers järnris**, mera hjälplöst
Förinta de än alla maktens åskor,
Än alla gräsliga förbannelser
Av släkt och vänner, fader, moder, broder.

AULUS.

Ve! jag ej äger flere ord. Blott tårar,
Blott tårar har jag. Kom i mina armar.
Se upp från jorden! se, vid lampans sken
Mitt bleka anlet, badande i tårar.

O Kvinna, Kvinna! mannens gråt du pressar.
Ve och förbannelse! vad kan jag mer?...

PERPETUA.

O, Broder, mig förskona! brännhet faller
Din gråt på systemens hjärta. Vid vår kärlek,
Vid alla minnen av vår forna sällhet,
I tårefloder knäböjd vid din fot,
Besvär jag dig! Förbannelsen ej kalla
På detta huvud, förr så älskat, ned.
O, unna mig mitt hjärtas lugn och döden.

AULUS.

Stig upp, stig upp... Beklagansvärda fader!
Beklagansvärda mor!... Må aldrig mer
Jag återse Er... Och, o arma syster,
Farväl för evigt. Gudarne förbarne
Sig över dig i dödens grymma kval!...

PERPETUA.

Säg icke Gudarne. Säg Gud! Blott En
Allsmäktig, *väl*ver himlarne och jorden,
Och om än flere Gudar, flere Herrar
Behärska skilda världar, skilda hjärtan,
Så har likväl din syster endast en.

AULUS.

Nå väl! Gud dig välsigne. Övergivna!
Din Gud välsigne dig! farväl, farväl!
(han lämnar hastigt fångelset.)

PERPETUA.

Han mig välsignar – o, vad fattigdom!
Jag intet har att honom ge tillbaka.

Ett tröstar mig likväl. Du, Gud, är rik,
 Ger över allt vad vi förmå begära.
 Hur uselt dock är ej vårt liv på jorden!
 Blott på bekostnad av en annans sällhet,
 En annans lugn är mänskan lugn och säll.
 Vad skaparn själv i tidens gryning skilde,
 Vad himmelen till helvetet förkastar,
 Och helvetet i sina kulor saknar,
 Uppväxer här i broderlig förening –
 En evig jämvikt mellan ljus och mörker,
 Ett kunskapsträd på gott och ont är världen.
 Dag förutsätter natt, var rosig vår
 En sorglig vinter, och en hälsoblomma
 Uppspirar ej i tidens mulna dal,
 Att ej dess motsats, giftets hemska ört,
 Sin dunkla krona vid dess sida höjer.
 För varje ros som jag i gruset bryter,
 En tagg jag trycker i min likes hjärta,
 Och fridens Genius, i mitt famntag sluten,
 Är orons Demon vid den andras barm.
 O klara ljus, av ingen blandning skuggad!
 Du högsta goda, för vars blick det onda,
 Förintat, flyr i evig natt tillbaka,
 Hur längtar jag att dina borgar nå,
 Där kärlek spiran i Eoner för,
 Och allas salighet är vinst för alla!
 Dock fjärran än jag är från målet skild.
 Än prövningar mig återstå, och tungt
 Mitt hjärta slår av nya plågors aning.
 Ha! rysligt brakar kopparbommen åter.
 Han kommer... Valv, nedstörten över mig!

ALBANUS. PERPETUA.

ALBANUS.

O, att min stämman sprängde dessa murar,
 O, att den hunne över molnens rymder
 Till Jofurs tron och kallade från höjden
 Benådningsblixten på mitt huvud ned!
 O grymma syn! vi släckte nattfull blindhet
 Ej längesedan mina ögons ljus?
 Vi dogo ren ej alla mina sinnen?
 Vi sparades till denna grymma stund
 Av stjärnornas beslut det tunga livet?
 O, dag, som ödet bjöd mig överleva!
 Ha! en förbryterska, i kedjor läst,
 Min dotter för mig står, en vålnad lik,
 En ryslig håndikt på min flydda levnad!

PERPETUA.

Vad skall jag svara? Vittne i det höga!
 Min oskuld känner Du. O, värdes skänka
 En ängels lugn åt uppsyn och åt röst!
 O fader, räck din hand! Med gråt och kyssar
 Jag vill den hölja. Fader, mig förlåt
 Var sorg, varmed din levnad jag förbittrat
 Ack! dubbelt svider i min egen barm
 Det svärd, varmed din själ jag genomborrat
 Tro mig, din smärta ensam gör min smärta.
 Jag är så lycklig annars i mitt häkte.
 Besvarade av valvens muntra genljud,
 Som harpor klinga kedjorna. Min halmbädd
 Ett läger är, av nöjets rosor smyckat,
 Och lampan brinner som ett bröllopsbloss.

ALBANUS.

Du lycklig, du? förirrade, förförda,
 Berusade av svärmeriets gift,
 Av ormars gift, av basiliskers lära?

PERPETUA.

Håll, fader, håll! o Gud, hör ej hans ord,
 Se blott det kval, som rasar i hans inre!
 Tro mig, o gamle! hjärtats fröjd och plågor
 Ej målas i det yttre. Efter skenet
 De mätas ej. Fördolt är själens liv.
 En annan sol än den, vars gyllne fackla
 I zodiaken brinner, henne lyser,
 En annan Sefyr än den vind, som alstrar
 I Floras armar liljorna och rosen,
 Är hennes vårvind. Andra stjärnor dela
 Väl eller ve åt hennes känslor ut.
 O, när den yttre människan förgås,
 Då höjer först den inre sin triumfsång.
 Så lever axet först vid kornets död,
 Och bojans fall förkunnar trälens frihet.

ALBANUS.

Ej kom jag hit att dina läxor höra.
 Den grymma klippan, som mitt hjärta trycker,
 Du vältrar ej, med detta joller, bort.
 Ack! tunga kval och svidande bekymmer
 Mig förde hit. Medlidande jag kom
 Att i mitt fadersnamn av dig begära.

PERPETUA.

Vad kan jag göra? Endast dö med lugn
 Och dig välsigna.

ALBANUS.

Lova blott att offra
Åt Kejsarns Genius, och din boja faller.

PERPETUA.

Jag känner detta medel. Av min bror
Jag nyss besöktes. Även han med tårar
Grymt kvalde detta hjärta.

ALBANUS.

Och vad svar
Gav du hans tårar?

PERPETUA.

Ett blott kunde givas.
Jag lovade att pliktens ban ej lämna,
Att mot det högsta mened ej begå.

ALBANUS.

Feg var han, som dig släppte. Hoppas ej
Att fadren ock är lika flat som brodern.
Från denna stund jag vill hos dig förbliva,
Vill till Prokonsuln följa dig och slutligt
Upp till den blodiga amfiteatern –
Vill kvälja dig med suckar, rop och tårar,
Tills marmorhjärtat veknar i din barm.
O hör min bön! en tröstlös mor förenar
Ifrån sin dödsbädd sina rop med mina.

PERPETUA.

Ifrån sin dödsbädd? Nämn ej om det ordet.
Hemskt i mitt öra väste det, likt blixten,
Som vid min sida dödade en vän.

Är det ej sant? du skämtar blott? hon lever,
Är frisk och snart förgäter mig?

ALBANUS.

Hon kämpar
Med döden.

PERPETUA.

Gud! *din vilja ske på jorden,*
Som den bland stjärnor och bland änglar sker!
Du krossar mig – högtlovat i Eoner
Dock vare ditt tillbedjansvärda namn!

ALBANUS.

O, vänd i tid, sömnvandrerska, tillbaka
Från avgrundsdjupet, på vars rand du leker
Ursinniga *Menad!* förnuftets röst
Och kärlekens till sans dig återkalle!
Minns du ej mer din barndoms sälla dagar?
På hoppets blommor, smekt av glädjens vindar
Du sorgfri lekte, som en nyfödd fjäril
I solens glans, i vårens liljedoft.
Din moders ömhet var den sol, vars strålar
Om dagen lyste dina fjät, den måne,
Som, himmelskt blid, i dina drömmar log,
Den morgonrodnad, som, med kinden daggig
Av glädjetårar, väckte dig ur dvalan
Till liv och fröjd i rosenlundar opp.
Omänskliga! din forntid du förnekar,
Din sköna urvärld, med dess gudamakter,
Du gör till intet, vändande barbariskt
Emot ditt ursprung dödens skarpa dolk,
Vilt sönderslitande det sköt dig födde.

O, ryck dig lös ur Eumenidens armar,
 Ur Furiers kopparhänder! Återtag
 Ditt mänskohjärta, mot en tigers bortbytt.
 Ej för mig själv och ej för dig jag ber,
 Blott för din moder. Låt den aftonstjärna,
 Som borde lysa hennes levnadskväll,
 Ej i en hotande komet förvandlas,
 Och detta träd, som blommade så härligt,
 Som gyllne skörd åt hennes höstdar lovat,
 För glädjens frukt ej ge den bittra dödens!
 O skall en älskad dotters hand ej strö
 Med tröstens blommor hennes dödsbädd? – sluta
 Det Brustna ögat? – Skall en fridens kyss
 Från dyra rosenläppar icke hämta
 Den armas själ vid gravens portar upp?
 Skall vålnaden till Orcus vredgad fly,
 Högt jämrande, av livets hånskratt svarad,
 På allt bedragen vad den älskat här?

PERPETUA.

Du **fintlig** är att plåga mig. Så grymt
 Ej vilddjurståndren såra. Romas bödlar
 Ej slipa järn, så vasse, som de ord,
 Med vilka du mitt hjärta söndersliter.
 Dock fåfång är din möda. Han, som lagar
 För solens gång i zodiaken skrivit,
 För havets ebb och flod, för månens skiften
 Och stjärnans lopp – den väldige vars blick
 Tyst välver himlarnes kristallesfärer,
 Han bjuder ock mitt arma hjärta stå
 Örörligt på den plats hans kärlek anvist.
 Högt ropar blodets, högt naturens röst:
 Guds egen stämma likväl högre talar.

ALBANUS.

Ett hälleberg, o dotter! är ditt hjärta.
 Förgäves regna tårarne och bönen
 På dess granit. En klippvägg är ditt bröst,
 Mot vilken talets vågor fåfängt brytas.
 O avskyvärda skådespel, från vilket
 Den gyllne solen bör sitt anlet vända,
 Som från **Thyestes'** måltid förr! En fader,
 Vars hjässa grånat under ärans kransar,
 Vars liv förflutit under pliktens övning,
 Vid gravens rand, han till ett älskat barn
 Om nåd för sig och sina fåfängt ropar.
 O dotter, hör mig! för mig själv jag beder,
 För detta huvud, prytt av tidens hand
 Med **fyrtion lustrers tunga silverkrona**,
 För detta hjärta, som för livets väl
 Ej dött ännu, ej för dess avgrundsplågor.
 Jag var så lycklig nyss. Av landsmäns aktning
 Min tinning kransades, och eget bifall
 Mitt inre gladde. **Kvällens Eos** lik,
 Min forntid myste från en molnfri himmel,
 Och, medan drömmar från **Elysium** krönte
 Med underblommor glömskans trollpokal,
 Av minnets träd med friska **guldoranger**
 Jag vederkvicktes. Nu, vad dystert moln
 Beklär min pol! Vad dunderöst mig skakar
 Ur livets glada aftondrömmar upp!
 O dotter, dotter! du allena är
 Den vreda gudamakt, det stränga öde,
 Som mig förföljer, är den Eumenid,
 Som i min skymning straffets fackla skakar.
 Förbarma dig! o, låt mitt trötta hjärta
 I ro förenas med sitt stoft, mitt namn

Med blygd ej höljas av ditt brott, din död!
O, låt i fred min levnadslampa slockna!

PERPETUA.

Gud, rädda mig! beröva ej mitt öga
Den gyllne strålen av din nåd och sanning,
Den höga känslan av din Andes kraft!
Vart skall jag fly? All världen sig beväpnar
Emot min kärlek och min tro. Naturen
Och stjärnorna besluta mitt fördärv.
Gud, hör min röst! ur frestelsernas storm
Till dig jag ropar, ur förtvivlans böljor!
O Evige! din starka hand mig räck,
Och lyft mig frälsad ur de svarta djupen!
Jag bönhörd är. O, svävade en Ängel,
I ljustalar, med fridens palm i handen,
Ej mig förbi? o, viskade en röst
Ej i mitt öra från koralleläppar,
Ömt varnande: förvara dina kläder!
Håll lampan tänd, snart är din brudgum här.
»Jag kommer, jag, den förste och den siste,
Ditt A och O!« från sina himlar ropar
Min älskling så, och Andens milda röst
Och brudens suckar svara: amen amen!

ALBANUS.

All möda är då fåfång. Ordens pilar
Förlorade vid dina fötter falla.
Ej böner dårligt vill jag slösa mer,
Förbannelser jag vill likt åskregn gjuta
Ned på ditt huvud, gräsliga Megära!
Ve, ve den stund, då aftonstjärnans stråle,
Med lömska blickar, leende, mig inbjöd

Till kärleksfesten, som dig livet gav!
 Ve, ve den stund vars stjärnor hemskt dig lyste
 Ur nattens djup i tidens dalar in!
 Ve modersbrösten, dem du sög! Den jord
 Dig närde, basilisk! Dö fritt, men straffet
 Dig rysligt överleve, följ dig
 I **Maners öken** ned! Trehövdad tjute
Det grymma djur, som vaktar avgrundsporten,
 Dig snart en hälsning mot, och Orcus själv
 Av fasa darre vid de hemska ljuden!
 Vid **Ixions hjul** ditt hjärta fjättrat blive!
 Svartmantlade, må hämnens Eumenider
 Och **Flegeton** med röda eldsvall taga
 Din själ emot! Dock vart, o Gudar, vart
 Förs jag av Furiens järnarm? Nej, o Gudar,
Olympens och Tartarens! hören ej
 Den rasande, som mot sitt hjärta beder.
 O vilda kval! Eld är min andedräkt,
 Storm hjärtats slag och midnattsmörker själen.

PERPETUA (*ensam*).

O Gud! ej blott de helige du vårdar,
 Som himlens pant, som korsets tecken bära:
 Till varje själ i stoftets kedjor bunden,
 Du sträcker hjälpande din fadershand.
 De äro dina, liksom vi. För alla
 Står himlen öppen, som för oss. Vart öga
 Av solens klara gudomseld bestrålas:
 Vart hjärta fröjdar sig i nådens sken,
 Om självmant ej sin purpurblick det sluter.
 Till alla alla närmar Anden sig,
 För alla blodets helga bölja flöt,
 En paradisflod, ut i **fyra världar**.

Om endast Kristne, vigda händer blott
 Av livets träd få gyllne äpplen bryta
 Och blommors prakt, till evigt friska kransar
 Åt sina lockar, o, så grönskar dock
 Ert hopp, Nationer! på vart blad där spirar.
 Se därför vågar jag till eternas höjd
 Mitt öga lyfta med en bödens tår,
 En stilla suck för honom, som mig födde
 Till jordens liv. O Herre tillstånd ej
 Att mörkrets andar honom platt förgöra!
 Gjut tröstens dagg i branden av hans kval,
 Näps stormarne, som rasa i hans bröst,
 Och lät förnuftets klara solbild åter
 Tillbakastråla från en lugnad själ.
 O kärlek, kärlek, som, från ljusets rymder,
 Att i din famn de villade församla,
 Till jorden steg i mänsklig skapnad neder
 Och älskade och dina armar sträckte
 I korsgestalt mot världens Allhet ut!
 Symboler blott av tidens sol bestrålas.
 Blott en symbol, ett tecken av den kärlek
 Som älskat oss, förrn världens grundval lades
 Var din i tiden speglade försoning
 Då mellan Gud och människan du trädde
 På Golgata i blodig offerskrud.
 Men endast krigerskan i stoftets dalar,
 Blott människan behöver ord och lösen,
 Ej du, Alltseende! – Du känner dina,
 Och ingen makt dem sliter ur din famn.

(lång tystnad.)

Hård var min kamp. Den ändad är. Hav pris,
 Barmhärtige, som uppehöll min svaghet!
 Jag segrat har. Förvarad är min skrud

Och fridens palm och helgonkronans skimmer.
 Ack! denna kamp bestods ej av den svaga,
 Den övergivna kvinnan. Gud! din kärlek
 Milt stridde, led och segrade i mig.
 Gud! vilket offer kunna mina läppar
 Hembära dig? ej hjärtat äger tankar,
 Ej språket ord att mäta nådens djup.
 Dock gläds, min själ! Snart Edens majfest kommer,
 Snart klingar även du, en tonrik svan,
 På livets älv, de frälsta andars hymn,
 Snart jublande mot Evighetens sol,
 Du hänryckt svävar, en melodisk lärka.

(tystnad.)

Så är jag ensam med mig själv och Gud.
 Kom glömska av allt jordiskt, kom från himlen
 Guldvingad ned och med din trollpokal
 Mitt hjärta söv i paradiset's drömmar.
 Ett enda minne, fruktar jag, skall följa
 Mig ur min landsflykt hem till fosterlandet.
 Ett enda enda föremål än håller
 Min tårblick fjättrad lågt vid tidens dal.
 Det är min Flavius. Lik den späda **telning**,
 Vars moderliga stam, för yxans järn,
 I förtid sjönk på bergens fria höjder,
 Mot ödets storm han ensam strida skall,
 Mot livets och förförelsens, o himmel!
 Hans själ bevara och i modrens famn
 Det dyra barnet återför en dag
 Vid Änglars korsång på de rosenfält
 Där livets träd beskuggar Edens strömmar.
 O nådens Gud! Du modershjärtat skapat,
 Din egen kärlek är en moders lik.
 Se, åt din vård med tårar jag förtror

Den enda skatt jag än i livet äger.
 O, slut min älskling till ditt fadersbröst!
 Lät honom trygg och salig vila där,
 Ack, tryggare än förr i dessa armar!

FEMTE AKTEN

Torg i Karthago. På en balustrad utanför sitt palats sitter Prokonsuln i purpurdräkt och på elfenbensstolen. Bakom honom stå Apparitorer. Nedanför balustraden är en schavott upprest, varest de Kristne fångarne, slutne i kedjor, bevakas av krigare. Inom ett skrank, åt fonden till, sitter Quaestorn med Notarier. Fonden är uppfylld av invånare i Karthago.

HILARIANUS.

O vilken fräckhet, vilken ryslig blindhet!
 Från maktens höjder fåfängt nåden kallar
 De vilseförda i sin famn igen.
 Ursinnige! än står er fritt att träda
 I pliktens väg tillbaka. Än er lycka
 Uppblomstra kan i värman av den sol,
 Som, leende, från Palatinska berget
 Sin strålgans gjuter kring en lycklig värld.
 I viljen ej. O marmorfolk! ej livar
 En mänsklig känsla era bröst, ej glöder
 En gnista där utav Promethei låga,
 Och Jofurs dunder, skakande Tartaren,
 Kan er ej väcka, kan er krossa blott.

EUBULUS.

Prokonsul! uppfylld är din plikt mot oss.
 Hav tack att våra liv du velat rädda

Medlidande med våra själar haft.
 Nu är det tid att andra plikter sköta.
 Förspill ej mer en dyrbar möda. Skynda
 Att iklä oss vår helga marterskrud.

HILARIANUS.

Hur veten I att dödens korta straff
 Jag er förunnar? än om nya kedjor
 Jag låter smida över dem I bären
 Och sänker er i dubbelt djupa valv,
 Dit ingen fläkt, dit ingen strimma når,
 Att levande förmulna där i natten?

THEODORUS.

Gör vad du vill. Vår frihet icke fångslas.
 Ej järnets lag, blott kärlekens hon lyder.
 En hand, ur molnet sträckt, i rosenband,
 Ur labyrinthen vänligt henne leder.

HILARIANUS.

Tig du. Till dig i alla fall ej talar
 Den hulda nåden. Du skall sjufalt dö,
 Gråhåriga förförare!

FLERE RÖSTER.

O smäda

Vår fader ej. Hans silverlockar vörda
 Och ängelns lugn, som från hans panna ler,
 Likt midnattsstrålarne från månens anlet.

HILARIANUS.

Hur [underbart](#)! Folk, som, ett [liknöjt](#) vittne
 Till detta skådespel, omkring mig står!

Dig frågar jag, om rätt mitt öga ser,
 Mitt öra hör. Vad? eller gäckar blott
 En dröm från Orcus mina druckna sinnen?
 Ej är ovanligt att se Furien tända
 Bland mänskoskaran här och där ett hjärta
 Med sina flammor an; men, sådan mängd
 Vansinnigt yrande, av svindeln fattad!
 Det är förmycket, kan ej vara sant.
 Om ynglingar allena jag dock röjde
 Ibland de rasande, allt kunde lätt
 Förklaras då, ty svärmeriets farsot
 Angriper helst det heta ungdomsblodet
 Och går det kalla, prövade förbi.
 Men nu, o blygd och jämmer! hela fält
 Av silverhjässor, sviktande för ålder,
 Stå väntande på straffets skördedag.
 O I elände! var er hela forntid
 Så litet värd att för en drömbild blott
 I säljen bort dess minnen och dess kransar,
 Tillintetgörande med brottets död
 Ett liv åt dygden och åt äran helgat?

EN GUBBE.

Vårt forna liv var död. Först nu vi leva
 Vid gravens rand, i åldrens vinterdar,
 Oss *livets duva* med en suck besjälat.

HILARIANUS.

O raseri, o dårskap utan like!
 Och sådant språk förs av erfarenheten!
 Välan! ej alltid silvergråa lockar
 Betyda vishet. Till de yngre nu
 Jag vill mig vända. Kanske motstår än

I någons bröst den friska ungdomsglöden
 Fördärvets höjd, och vad en osäll stund,
 Vid grymma [stjärnors fångslände aspekter](#),
 Förstört, upprättas kanske av ett ord,
 Sagt [under gynnande planeters ledning](#).
 O vilken anblick, sorgelig och skön
 På samma gång! Av ynglingar en här,
 Frisk, blomstrande och reslig, som de palmer
 Vars kronor le från [Ganges' speglar](#) åter,
 Jag ser omkring mig stå, en praktfull rad
 Av fosterlandets barn, i fjättrar slagne.
 O, vilken anblick! värdige att strida
 För Caesar och för republik, att bära
 Triumfens krans och genom Romas portar
 Högtidligt gå, i segerdräkter höljde,
 Den helga vägen vid [Paianers](#) ljud,
 Ack! värdige att leva hjältars liv
 Till slavars död de själve sig fördöma.
 O I förförde! Skymfat skall ert namn
 Till eftervärlden komma. Ingen vän
 Skall era ben församla på den höga
 Amfiteaterns blodbestänkta sand,
 Och ingen Brud med tårars dagg beströ
 Er urna i den månbeblänsta lunden.

EN YNGLING.

Vad rör oss mänskors bifall? o! hur fåfängt
 Är ej det lov, som över minnesvården
 Här nere ljuder! fåfängt mer än vinden,
 Som vaggar blommorna på gravens yta!
 Vårt eget hjärtas sälla vittnesbörd,
 Den ära, som av Gud allena kommer,
 Är föremålet för vårt djärva hopp.

Av våldets nyck skall ingen blodig dom
 Beröva oss den ljuva segerkransen.
 Vad mer om ej ett jordiskt ögas tår
 Vår urna fuktar, endast ljuset Änglar,
 En stjärnklar afton, viskande och sälla,
 Det rum besöka, där vårt gjutna blod
 Högt vittnade om Gud i mörkrets dalar?

HILARIANUS.

O svärmeri, hur gränslös är din makt!
 Förnuft och sanning vid din röst förstummas.
 Dock vill jag än försöka, vill på er,
 I unga, sköna, oskuldsfulla Mör,
 Till slut försöka mina läppars svada.
 Ha, vilken syn! I himlen **Venus** gråter,
 Ur stora, blåa, kärleksrika ögon,
 Medlidandets och sorgens helga tår.
 Matt brinner **Amors** fackla, bågen faller
 Ur gossens hand, i kogret pilen dröjer,
 Och bävande **Chariterna** sig vända
 Från deras kedjesmidda systrar bort.
 Hur grymt, hur underbart! Av brottets kedjor
 De hulda armar lastade, som själva
 Till bojor ämnades åt **Latiens** hjältar,
Cytheriskt lena bojor! – Dessa huvun,
 Mer strålände än fästets alla stjärnor,
 Åt nattens Furier snart jag helga skall!
 O flickor, flickor! blomstrände och täcka,
 Liket unga rosor i **Elysiens** dalar,
 Av majdagg strödda, nakna galbesjungna,
 Åt dödens lia självmant I er bjuden,
 Åt dödens och förgängelsens, o fasa!
 Så skola dessa blomsterlemmar rysligt

Då gnissla under skarpa vilddjurstånd,
 Och dessa hjärtan, skapade att älska,
 Att genom kärlek ge och motta fröjd,
 En hisklig grav i lejongapet finna!
 Så skola övergivna mödrar vrida
 I öde tjällen, blodbesprängda händer
 Och älskarn, blek som nattens vålnad, gå
 Bland era minnen, sörjande och stum,
 På livets hela rosendröm bedragen!
 O nej! med blomster krönt av nöjets aning,
 Från purpurbäddar Hymen mot er ler,
 Och **Cupidoner** rikta mot er barm,
 Vid lyrors klang, den gyllne vällustpilen.
 Till Quæstorn gån – uppgiven era namn,
 Och loven blott, vid nästa offerfest
 Åt Kejsarns Genius, ett besök i templet.

EN FLICKA.

Var detta allt, Prokonsul? Var din Svada
 Ej rikare på ord?

HILARIANUS.

Nej, talets koger
 Jag uttömt har. Nu fatten ert beslut.

FLICKAN.

Det redan fattat är. Ej överlägger,
 Ej väljer hjärtat – som den fria lågan
 En enda väg, en enda riktning följer
 Och stiger, skimrande i gyllne prakt,
 Mot fästets rymder, mot besläktad eter,
 Så ilar hjärtat, vingat av sin drift,
 Högt över gruset mot en älskad himmel.

Vad angå oss, Prokonsul, dina skäl?
Vi höra endast vad vår kärlek fordrar.

HILARIANUS.

Vad fordrar då din kärlek, svärmarinna?

FLICKAN.

Vad fordrar väl all tänkbar kärlek? offer,
En ömsesidig skänk av liv mot liv,
Utbyten blott av hjärtan och personer.
Så, genom helga vällustdödars bad,
I evighet hans flammor sig förnya.

HILARIANUS.

Grym är den kärlek, som tillintetgör
Sitt föremål och av dess varma blod
Vill dricka rus ur gyllne offerskålar.

FLICKAN.

Blott genom blod den fallna själen renas.
Blott genom blod hon köpes fri. O avgrund
Av himlens kärlek! Alla fästets stjärnor
Ej sjunga dig, i eviga Eoner,
Nog hög, nog värdig brölloppssång ändå.
Prokonsul, ja! du känner ej vår kärlek.
Ej i en pafisk myrtenlund han svävar,
På lätta vingars par, med bloss och pilar –
Han korsfäst är. – Blott smärtorna och döden
Förena våra själar med sin vän.

EN ANNAN FLICKA.

Skönt talar du, o syster! Jordens glädje
Är smärtans mor, men smärtan, villigt hyllad

Av Andens kärlek, föder evig fröjd.
 På korsets träd den helga manna växer,
 Som själarne i öknen uppehåller.
 Av blod och tårar väva dunkla stunder
 Djupt under molnen våra bröllopskläder.
 O, huru skönt skall ljusets purpurmantel,
 Av stjärnor stänkt, kringfladdra oss däruppe,
 Och snövit oskuld skimra därigenom,
 Likt Fosforos igenom Eos' flor.
 Ha! ren på avstånd skallar brudpaianen.
 Kronljusens glans från bröllopsalens fönster
 Mitt öga, bländande, med tjusning slår.
 Ack! mötas ren åskådningen och hoppet?

FELICITAS.

Perpetua, hör du? snart vår dröm sig fyller,
 Snart tala vi, i Edens rosendalar,
 Med glädjegråt om livets flydda dröm.

PERPETUA.

O ja, min vän! och vandra, hand i hand,
 Ledsagade av Skaparns Fadersöga,
 Från sol till sol, förvånade och sälla,
 Och brinna sakta, inför Lammets tron,
 Likt milda lampor, syskonligt tillsamman.

HILARIANUS.

Vem talte sist? Likt ljudet av en visa,
 Den vandrarn ofta i sin hembygd hörde,
 Och nu, med glad förvåning, klinga hör,
 Ur dalens skuggor, upp till sig på berget,
 Så, i min själ, den rena silverstämman
 Uppväckte dunkla, halvförkvävda minnen.

Träd, kvinna! närmare mitt tribunal!
 Slå ej ditt öga ned. Sänk ej ditt huvud
 Mot jordens bryn, en vissnad blomma lik.
 Väl fruktansvärt är Domarns anlete,
 Men av dig själv vart ögonblick beror
 Att i en väns den hotandes förvandla,
 Åskmolnet i en sol. Väl hämnadesvärdet
 Förfärligt blixtrar i min ena hand,
 Men i den andra vinkar fridens lilja.

PERPETUA.

Vad vill du se, Prokonsul? Lagens öga
 Ser, i den stora mänskoskarans vimmel,
 Blott två personer. Oskuld är den ena
 Och Brott den andra.

HILARIANUS.

Nej! min aning ej
 Har mig bedragit. Det är Flavii Änka,
 Min flydda väns! beklagansvärda stund!
 O dyra vålnad, som, bland lagerträden,
 Nu stilla vandrar, på Elysiens öar,
 Och någon gång på veka blomsterbäddar
 Av ljuden sövs från Orfei gyllne strängar –
 O dyra vålnad! om till denna jord
 En blick du kastar ur din sälla skymning,
 Om detta jämnens skådespel du ser,
 Ej vredgas då på mig, att, smidd i kedjor,
 Din forna maka vid min domstol står,
 Att detta huvud, dig så kärt i livet,
 Jag måste snart åt straffets Furier viga!
 På henne vredgas. Själv den grymma har
 Din ära fläckat, skändat dina Maner.

(Efter en minuts tystnad, förtfar han, med blicken fästad på Perpetua.)

Olyckliga! du brottslig är – och dock
 Medlidande jag med ditt öde känner.
 I bättre dar vi ofta sett varann,
 I andra kretsar, ej med dessa blickar.
 Huld, som en majsol, mellan fromma Lärer
 Du lyste då. Kring dina rosenläppar
 Elysiskt skämtets fjärilar sig svängde
 I vingad dans, och glädjeblommor växte
 I dina fotspår överallt ur natten.
 Nu, himlamakter, vilken grym förvandling!
 I kedjor bytt är nu det liljeband,
 Varmed **Chariter**, fängslande den hulda,
 Den fjärde systemen, **ryckte henne fort**,
 En annan Venus, i Olympisk ringdans.

PERPETUA.

Min natt, Prokonsul, var den tid du prisar,
 En ryslig natt, ej lyst av himlens stjärnor,
 Av irrbloss endast. Skimrande, men kall,
 Min vintertid i bojor då av is
 Höll fångslat varje frö av andelivet.
 Nu är min vår. Nu strålar livets morgon
 Från en försonad himmel vänligt ned,
 Och varje tanke, likt en näktergal,
 Om evighetens glada brudfest kväder.
 Ack, flärdens gyllne kedjor då jag bär:
 Nu bär jag endast svaga band, dem döden
 Snart slita skall, ej själens band jag bär.
 I frihet, ljus och eter svävar Anden.

HILARIANUS.

Vem nalkas där? Vem tränger mellan vakten
Ursinnigt fram?

PERPETUA.

O Gud! det är min far.

DE FÖRRE. ALBANUS.

ALBANUS.

Nej, vaktade ock alla världens härar,
Med dragna klingor, vägen till min dotter,
Nej, höll det grymmaste av Nubiens lejon,
I blodigt gap, emellan skarpa tänder
Den arma ren, ej något skall mig hindra –
Jag henne se, jag henne rädda vill.
O jämmerfulla skådespel! ett mål
För himlens vrede och för folkets hån,
I fjättrar smidd, i järnets boja sluten,
Vid domarns tribunal min dotter står,
Min ömma, fromma, oskuldsfulla dotter!
Kom, o mitt barn! i fadrens kända salar,
I skuggan av hans parker glad tillbaka,
Kom slumra åter vid kristallers sorl,
Bland rosenhäckar, där i livets vår
Du mot en diktad framtids himmel drömde.
Kom, följ mig, flicka!

PERPETUA.

Kan jag väl dig följa?
Jag kedjor bär, mig tusen lansar vakta.

HILARIANUS.

Vem gav dig, säg, o gubbe, lov att trotsa
 Den höga rättens majestät? att störa
 Det helga allvaret vid **Themis' altar**?
 Dock jag förlåter. Du är far. Naturen
 Den äldsta är av alla gudomsväsen.
 Än ingen Konung maktens **scepter** bar,
 Än inget offer brann i Jofurs tempel,
 Då fadersväldet ren med blomsterspira
 Behärskade ett lyckligt herdefolk,
 I gyllne tidens, i **Astreas dalar**,
 Ja, fader, **fader är den äldste Guden**,
 Urvärldens mäktige Regent. Än vandrar
 Hans jättevålnad i den nya värld,
 Som **tidens söner** här i gruset byggde,
 Och, varje gång den helga skuggan nalkas,
Kroniderna för honom sänka ned
 Metallespirorna med helig rysning.
 O gamle man, på mig ej fåfångt vredgas,
 På lagen ej och på vår Caesars bud.
 Hon själv sig störtat i fördärvets djup,
 Hon själv förskjuter, trotsande, den hand,
 Som nåden än till hennes räddning sträcker.

ALBANUS.

Prokonsul, säg! är nåd ännu att hoppas?
 Ej allt förlorat ren?

HILARIANUS.

På himlen flammar
 Kometens svärd. Än det ej träffat har.
 Det svarta molnet under åskors tyngd
 Däruppe sviktar. Än ej blixten ropat.

ALBANUS.

Så vill jag då det yttersta försöka.
 Ej nog jag bett, ej nog jag gråtit än,
 Ej för min dotter nog mig förödmjukat.
 Omsider vintrens ispalats dock smälta
 För solens brand, för västanvindens suckar,
 Och bergets malm för eldens stränga makt
 I klara purpurströmmar slutligt flyter.
 Än klappar, dotter! i din barm måhända
 Ett mänskligt hjärta. Till en [atlasklyfta](#)
 Den nya läran kanske dig ej bytt
 Än med sitt grinande Medusas huvud.
 Så gör jag då mitt yttersta försök.
 Ej harmens känsla vid de grymma plågor,
 Med vilka du min ålder överhopat,
 Ej rättvis blygsel för de tusen vittnen,
 Som förr, i lyckans och i hedrens famn
 Mig vila sett på friska lagerbäddar –
 Avhålle mig att tigga dig om nåd,
 I glödhet gråt till dina fötter [dignad](#).
 Se, dotter, se! För dig till jordens grus
 Jag böjer nesligt mina knä. Se tåren!
 Min hjärtblod är det, som i varma strömmar
 Ur ögat ilar över bleka kinder –
 Se mina kval...

PERPETUA.

Se, fader, även mina.
 Du kan det icke. Endast Gud dem ser.

ALBANUS.

Här vill jag ligga, vill med trötta armar
 Omfamna dina knän, i tårar smälta,

Tills du bevekes, eller ock min själ
 Jag andats bort i heta jämmersuckar.
 O hav medlidande, o hör den röst,
 Som fadershjärtat, ur ett avgrundsdjup,
 Till dig, sitt ödes Drottning, halvdött, sänder.

PERPETUA.

Stig upp, o Fader! Dina armar bränna
 Som [Moloks koppararmar](#). Grymt de kvälja,
 Som [ormens ringar den Trojanske hjälten](#) –
 Stig upp att ej på stället jag förgås.

ALBANUS.

Se dessa hår – de grånade med heder,
 De kransades av [ekens blad](#). Nu sliter
 Jag deras lämningar med våldsamt hand
 Från hjässan bort. Nu, rasande av kval,
 Jag offerar dem åt nattens Eumenider.
 Se detta bröst! fast som en klippa fordom
 Det stod i pilars regn, bland svärdens ljungeld.
 Nu med förtvivlans hemska slag jag vill
 Det själv förkrossa.

PERPETUA.

Himmel! dig förbarma!
 Nu skiljas våldsamt tvenne världar åt.
 Nu brista jordens band. O avgrundsmärta!

ALBANUS.

Du ej bevekes. Nå, välan! jag svär,
 Du skall dock räddas. Ingen vilddjurstand
 Skall gudlöst såra dessa blomsterlemmar,
 Och banans sand ej dricka skall ditt blod.
 Jag vill dig rädda. Trots [Caesarers](#) bud

Och härars vakt och vreda gudars dunder,
 Jag vill dig rädda, vill med väldig arm
 Dig släpa bort ur dina bödlars krets.
 Ur vägen, vakter! Fadershjärtat samlar
 Den sista kraften. Emot jord och himmel
 Det sig beväpnar för ett älskat barn.

*(Han omfamnar Perpetua med ena armen och blottar
 med den andra en under togan hittills förborgad lans.)*

PERPETUA.

Varthän? varthän? o Gud! hans arm förlama!
 Kväv raseriet i hans bröst.

HILARIANUS.

Vad, usling!

Du trotsar vakten? blottar våldets järn?
 Du lägger hand på Caesars fånge? Stridsmän!
 Vi töven I? fort! gören eder plikt!
 Fort! sliten kvinnan ur hans famn och jagen
 Hans fräcka jämmer fjärran från den ort,
 Där obeveklig dom allena tronar.

*(Strid mellan Albanus och vakten. Genomborrad av
 flere lanssting nedsjunker den förre, döende, vid sidan
 av schavotten.)*

PERPETUA.

O Gud, o Gud! till sista droppan tömd
 Är jämnens kalk. Ack! tusen gånger ren
 Har offret dött, som korats åt ditt altar.

(Hon neddignar vanmäktig i Felicitas' armar.)

FLERE FÅNGAR.

Perpetua, ryslig var din kamp. Din seger
 Gudomligt skön. För dig vi hjässan böja

Med helig vördnad. Snart vid Lammets tron
För Änglarne din ära vi bekänna.

(lång, dödslik tystnad.)

HILARIANUS.

Så har omsider svärmeriet vunnit.
Det vill en blodsfest. Må dess vilja ske.
Hör mig, du folk, som, troget Caesars bud
Och Romas Gudar, för en ny **Idol**
Ej rysligt böjde dina knän, ej drack
Ur villans kalk, av Furier bräddad, döden!
Till vittne nu jag högljutt kallar dig,
Om något medel oförsökt jag lämnat,
Ej tålmodets alla skatter slösat,
Det blod att spara, som en vred Olymp,
Till sin försoning länge krävt, men fruktlös
All möda var. Välan, min hand är ren.
I brottslingar, till vilka nåden redan
Förgäves talat, hören domens åska
Gällt dundra nu och rysen, men för sent.
Då nästa sol mot Västerens öknar lutad,
Förgyller **Atlas'** skogbekrönta fjällar –
Hon blir Er sista – rysligt då I skolen
I **cirkens** krets, vid **sistrers** ljud och folkets
Handklappningar, av vilddjur sönderslitas.
I koppar domen ristas må, och sekler
Högt läsa den och era namn bespotta.

FLERE RÖSTER.

Pris Dig, o Evige! Vårt ödes tärning
Är lyckligt kastad. Segerkronan vunnin
Och ändad varje kamp. Ack, himlen öppnas,
Och människan i Gudomsära ler!

SMÄRRE DIKTNINGAR

Kyrkogården

Det midnatt är, och Månens öga stirrar
Med jämnens blick till jordens hyddor neder.
Bland molnen tyst den bleka stjärnan brinner.
I nattens famn jag övergiven irrar –
Mig till de fält en sorgsen **Genius** leder,
Där hjärtat lugn för alla stormar finner,
Där evigt trygg för varje nöd och fara,
Tillsammans bor de dödas syskonskara.

I åldrig prakt det gråa Templet stiger.
Kring gravarne ett sorgligt månsken darrar,
Och hemske stå, likt svarta gastar, korsen.
Naturens krets i **sabbatsstillhet** tiger.
För nordan blott den nakna linden knarrar,
Och fjärran hörs ett dunkelt gny av forsen.
Du säkra hamn för alla ödets ilar!
Hur lycklig den, som i ditt sköte vilar!

I Ynglingar, I Makar och I Fäder,
Som tyste här i vilokamrar dröjen,
Dit ingen Sol och Måne blickar neder!
O, vredgens ej att jag ert hem beträder –
Jag, även jag är död för livets nöjen,
Och blott dess kval mig skilja än från Eder.
O, stigen upp! på mina frågor svaren
Och gravarnes mystärer uppenbaren!

Skall mänskan här sin varelse förglömma?
Av forna dar och njutningar och öden
Bor ingen bild i gravens midnattssvärta?

Givs Anden ej att skapa och att drömma,
 Och sönderslår förutan skoning döden
 Det strängaspel, som klingar i vårt hjärta?
 Vad? drunkna här i glömskans dunkla vågor
 Då kärlekens och hjältemodets lågor?

Det sälla hopp, som likt en stjärna brunnit
 Med helig glans i sorgens dystra töcken,
 Och över skyn en helig ljusvärld anat,
 Den höga tro, som kvalen övervunnit,
 Den kärlek, ack! som milt av livets öcken
 Ett paradys, en flyktig himmel danat,
 Var detta allt en drömbild och en saga,
 Den hjärtat själv tänkt ut att sig bedraga?

I Månens sken, som tyst kring Templet svallar,
 I slumren djupt, som barnen kring sin Moder,
 Vid slutad bön i sena vinterkvällen.
 Ej **malmens** röst Er mer till andakt kallar.
 Ej vaggade på **sångens eterfloder**
 Av tjusning mer, o tomma bröst! I svällen.
 Var är han nu, Er bröllopsdräkt? Er krona?
 Var harporna, som Lammets ära tona?

I svaren ej – ur hundraårig dvala
 I lyften ej vid mina rop ert öra.
 På denna port man evigt slog förgäves.
 Ej givs ett språk att till de döde tala.
 Ej sånger, ej besvärjelser dem röra –
 Av gravens dunst vår Ande blott förkväves.
 Hemskt grinar där, ur mullens dunkla sköte,
 Förgängelsen den spejande till möte.

Vi ropa då där ingen stämman svarar?
 Vi söka liv, där natten blott och döden
 Kring stela fält ha valt ett ödsligt läger?
 Vi fordra än att jorden uppenbarar
 Betydelsen av mänsklighetens öden?
 Var blommas vink oss gåtans ord ju säger.
 Atomers lek, en dans av spöken bara
 Är denna värld med alla väsens skara.

Så hoppas ej, o sönderslitna hjärta!
 Att någon tid din lyckas Eden blommar,
 Din gyllne dröm av verkligheten sannas.
 O! gläd dig blott att livets bittra smärta
 Ej följer dig i gravens helgedomar.
 Från deras port med glädjen han förbannas,
 Och ingen suck ur askan än sig smugit
 I livets spår, vars långa suck förflugit.

Så sjöng jag, kvald av nattliga demoner.
 Ett dystert moln förmörkade **azuren**
 Och stjärnorna och **deras Drottning** flydde.
 Vid blixstars ljus från **eterns** regioner,
 En Ängel kom, på silverskyar buren,
 I snöljus dräkt, med håren strålbeprydde.
 Till jorden ned hans glans mig störtat hade.
 Han väckte mig och dessa orden sade:

»Vi irrar du kring kyrkogårdens gravar
 Förgängelsens och fasans bild att finna?
 Vi söker du på dödens gränsoch döden?
 I gullpalats, bland **vansklighetens slavar**,
 I festens sal, där glädjens facklor brinna,
Tyrannen bor och **välver** stoftets öden.

Så vitt ur skyn **Selenes** strålar gjetas
Hans välde rår – vid graven först det slutas.

Upp! låt din blick kring världens rymder irra.
Likt svarta flor kring fästet molnen hänga.
Vid havets gråt sin liksång vinden ryter.
Med tårar ned Olympens stjärnor stirra,
Planeterna begravningsfacklor svänga
Och solens ljus mot gravar blott sig bryter.
Se dig omkring. En grifteplats är jorden,
Där livets släkt är sorgligt gravlagd vorden.

Blott det är liv, som namn av död du giver,
En skapelse vad du förstöring kallar,
En **bröllopsbädd** din avsky, blomsterkullen.
Tre gångor född den höga Anden bliver,
Först av **det liv ur ordets sköte svallar**,
Av Kvinnan sen och **slutligen av mullen**.
Till dödens slav du föddes andra gången
Av själens död – blott korset frigör fången.*

Så upphör då med **fävit**sk harm att klaga
Att sällheten ej finns i straffets boning,
Att dödens spår i dödens land du finner.
Låt denna tröst till målet dig ledsaga:
Blott smärtans brand är själarnes försoning,
Och glädjens hem på öknars väg man finner.
Blott den är till, vars skuggliv här försvunnit.
Blott döende man dödén övervunnit.«

* *De dö vårt liv; vi leva deras död.*

Heraklit om Själarna.

Så klingade *Serafens* röst i natten.
 Nu stämman dog, lik sucken av ett väder –
 En blix – och flydd var synen från mitt öga
 Det dagades och över havets vatten
Aurora log i ljusa purpurkläder,
 Besående med rosors prakt det höga.
 Åt livets Gud mitt forna kval, min saknad
 Jag offrade, ur feberdrömmen vaknad.

Flyttfåglarne

Se fåglarnes skara!
 Till främmande land
 De suckande fara
 Från *Gauthiods* strand.
 Med vädren de blanda
 Sitt klagande ljud.
 »Vart skola vi landa?
 Vart för oss ditt bud?«
 Så ropar den fjädrade skaran till Gud.

»Vi lämne med oro
 De *Skandiske skär*.
 Vi trivdes, vi voro
 Så lycklige där.
 I blommande lindar,
 Där nästet vi byggt,
Balsamiska vindar
 Oss vaggade tryggt.
 Nu sträckes mot okända rymder vår flykt.

Med rosiga hatten
 På lockar av guld,
 Satt midsommarsnatten
 I skogen, så huld.
 Ej kunde vi somna –
 Så dejlig hon var –
 Av vällust blott domna,
 Tills morgonen klar
 Oss väckte på nytt från sin brinnande char.

Ljuvt träden då sänkte
 Kring tuvor sitt valv,
 Dem pärlor bestänkte,
 Där törnrosen skalv.
 Nu skövlad är Eken,
 Och Rosen har flytt.
 Av vindarne leken
 I storm sig förbytt.
 Av frostblommor vita är majfältet prytt.

Vad göra vi längre
 I Norden? – *dess pol*
Blir dagligen trängre,
 Mer dunkel dess Sol.
 Vad båtar att kvida?
 Vi lämne en grav.
 Att fly i det vida
 Gud vingar oss gav.
 Så varen oss hälsade, brusande hav!«

Så fåglarne kväda
 På skyndande färd.
 Snart mottar de späda

En skönare värld,
 Där rankorna skälva
 I almarnes topp,
 Där bäckarne välva
 Bland myrten sitt lopp,
 Och lundarne klinga av njutning och hopp.

När grymt sig förbyter
 Ditt jordiska väl,
 När höstvinden ryter,
 Gråt icke, o själ!
 Det ler bortom haven
 Mot fågeln en strand.
 På hinsidan graven
 Är även ett land,
 Förgyllt av den eviga morgonens brand.

Livets Villkor

Se ekens strid mot stormarne på fjällen,
 Hör suckarne av lundens näktergal,
 Då mossan växer, lugn och kall, på hällen,
 Och musslan sover i sitt gyllne skal.
 Ju högre liv, ju större kval du röner –
 Ett kors är denna värld för ljusets alla Söner.

Milt ängens ros på grästapeten blänker,
 Av västan kysst ur vintersömmen opp.
 Sitt fromma huvud rodande hon sänker,
 Och blygt ur tårar ler dess rädda hopp.
 O arma blomma! om dig själv du kände,
 Ej flammade din kind – en glödhet tår den brände.

Se turturduvan! mellan skogens tallar,
 I klyftans djup hon valt sitt trygga bo.
 Med rädsla ljud hon på sin älskling kallar
 Och vingen flaxar utan rast och ro.
 Ack, sorgsna fågel! kände du min trånad
 En brudgums kyssar då ej svalkade din **brånad**.

Vart skall jag fly? Mitt fångvalv är **azuren**
 Det famnar mig, hur fjärran än jag går,
 Och djupt i ödets koppartavlor skuren
 Min dom **evärdligt** för mitt öga står.
 Ack! upp mot mig sig tusen vittnen häva,
 Och **stjärnorna mitt blod med hämndens blickar kräva**.

Se! fruktansvärt på **eterns** valv de skimra,
 Med skarpa svärd bevakande min stig,
 Och dunkla stunder under molnen timra
 Ett skyhögt kors i natten upp för mig.
 Vart skall jag fly? Ack! dödens kalk är bräddad,
 Åt mig en iskall säng i jordens sköte bäddad.

Hör upp, o själ, att mot ditt öde strida.
 Ej straffets kedjor du förgäves bär.
 Den minsta blomma skaptes för att lida,
 Och dödens smärta livets villkor är.
 Ett gränslöst Tempel rymden är, där alla
 Guds barn som offerlamm vid tidens altar falla.

Så bäva ej vid straffets vissa möte,
 I **marterskruden** jublande dig kläd.
Det korn, som dött i jordens dunkla sköte
 Står åter upp, en gyllne himmelssäd.
 Blott smärtans djupa hemlighet dig renar.
 Blott korset alla liv med himlarne förenar.

Suckarnes Mystär

Suckar, suckar äro Elementet,
 I vars sköte *Demiurgen* andas.
 Se dig om! Vad glädde dina sinnen?
 Kom ditt hjärta fortare att klappa,
 Och med fröjdens milda rosenskimmer
 Flyktigt stänkte dina bleka kinder?
 Säj! vad var det? Blott en suck av vemod,
 Som, ur andelivets källa fluten,
 Vilsefor i tidens labyrinter.

Tvenne lagar styra mänskolivet
 Tvenne krafter välva allt, som födes
 Under *Månens vanskeliga skiva*.
 Hör, o mänska! Makten att begära
 Är den första. Tvånget att försaka
 Är den andra. Skilda åt i himlen,
 En och samma äro dessa lagar
 I de land där *Achamot* befaller,
 Och som evig dubbelhet och enhet
 Fram i suckarnes mystär de träda.
 Mellan livets sorgesuck och dödens
 Mänskohjärtat vacklar här på jorden,
 Och vart enda andedrag förkunnar
 Dess bestämmelse i sinnevärlden.

Ser du havet? Ilande det kommer,
 Vill med blåa längtansfulla armar
 Under fästets bröllopsfacklor sluta
 Till sitt bröst den liljekrönte jorden.
 Se det kommer. Hur dess hjärta svallar

Högt av längtan! Hur dess armar sträva!
 Men förgäves. Ingen önskan fylles
 Under månen. Själva månens fullhet
 Är minutlig. Med bedragen väntan
 Dignar havet och dess stolta böljor
 Fly tillbaka suckande från stranden.

Hör du vinden? Susande han svävar
 Mellan lundens höga poppelkronor.
 Hör du? växande hans suckar tala,
 Liksom trånsjukt han en kropp begärde
 Att med sommarns Flora sig förmåla.
 Dock ren tyna rösterna. På lövens
 Eolsharpa klingar svanesången
 Ständigt mattare och dör omsider.

Vad är våren? Suckar blott från jordens
 Dunkla barm, som himlens Konung fråga
 Om ej Edens Maj en gång begynner?
 Vad är lärkan, morgonstrålens älskling?
 Näktergalen, skuggornas förtrogna?
 Suckar blott i växlande gestalter.

Mänska! vill du livets vishet lära,
 O, så hör mig! Tvenne lagar styra
 Detta liv. Förmågan att begära
 Är den första. Tvånget att försaka
 Är den andra. Adla du till frihet
 Detta tvång, och, helgad och försonad,
 Över stoftets kretsande planeter,
 Skall du ingå genom ärans portar.

BACCHANTERNA
eller
Fanatismen

Sorgspel

Tryckt i Ecksteinska boktryckeriet, 1822.

Personerna:

ORFEUS.

GORGAS, Orfisk Adept.

HERMAS. }

LYCIS. }

PALEMON. }

TIMON. }

Thrakiska Herdar.

POLYDORA, Herdinna, Bacchant.

KORFÖRERSKA.

KOR AV BACCHANTER.

Skådebanan.

Dal i Hemi bergstrakt. – Floden Hebrus med tvenne bryggor. – Längst bort, mellan klippor, tornspetsar av en Stad. – Längst fram tvenne grottor.

LYCIS. TIMON.

TIMON.

Ett lyckligt möte! varifrån, o Lycis?
Jag hela dagen saknat dig på ängen.

LYCIS.

Från **Strymons kalla flod**. Min Amaryllis
Bevakar där på gröna blomsterplaner
Sin faders hjordar, medan solen tågar
Igenom **Getternas*** och **Kräftans tecken**.
Vad jag är lycklig! Ser du purpurbandet
Omkring min hatt, och nejlikan och rosen
Täckt flätade däri? Allt hennes skänk!

TIMON.

Jag själv mig ärnar åt den trakten.

LYCIS.

Hälsa

Min flicka då!

TIMON.

Blott hälsningar du sänder,
Ej kyssar med?

LYCIS.

Du, Timon, skulle kyssa
En jordisk flickas läppar! Aftonrodnan
Och stjärnorne på nattens dunkla fäste,

* Tvillingarnes forna namn.

Tvinsjuka svärmare! mot dem allena
 Du sträcker famnen med oändlig trånad.
 Sen Orfeus kom från underjorden åter,
 Sen med sin lyras jämmerfulla toner
 Han ömt bevekta stenar och cypresser,
 Allt sedan är du själv en sten, ett träd,
 Döv, känslolös för allt, blott ej för lyran.

TIMON.

Jag tillstår gärna. Mäktigt har mig fattat
 Den stora Siarns ande. Blott i drömmar
 Förrinner dagen och i syner natten.
 O! när, med lagrar om sitt vita hår,
 I sångens rosiga Talar han sitter
 På klippans spets och harpans strängar rör,
 Av skog och dal med tusen genljud svarad,
 Vem röres ej? vem känner icke minnet
 Av fosterlandet vakna i sitt bröst?

LYCIS.

Var har sin smak. För min del kan jag ej
 Den stränge lida, älskar mer de glada
 Bacchanterna med sina tyrsusstavar,
 Sin Evoësång, sin blomsterkrönta fallos.

TIMON.

Jag tänkte hinna före dagens slut
 Till Strymons älv. Dock lär det bli för sent.
 Långt mer än hälften av sin bana solen
 Framskridit har och bergens skuggor vända
 Sig österut, tyst växande. Men kvalmig
 Är dagens luft ännu. Nedsättom oss
 I någon tyst och kylig grottas famn,

Tills kvällens pärlregn duggar över fälten.
 Mig vistan i djupa grottors sköt
 Har städs behagat. Tempel de mig synas,
 Dem Isis själv sig byggt. En helig rysning
 Betar vårt bröst, och andeläppar viska,
 Och andevingar fläktat kring oss där.
 »Självr världen är en grotta«, så han sjöng
 Ej länge sen Apollos höge Son.
 »En grotta världen är, där fallna Nymfer
 Sin rodnad dölja för den kyska sol,
 Vars purpursken bestrålar livets dalar.
 Från blomsterfält, från nardusrika lundar,
 Från rena himlar, spegelklara hav,
 De stego ned bland tårar, natt och dimmor,
 Och fira tyst försoningens mystär,
 Sig badande i skära bäckars vatten.«

LYCIS.

Ja, lät oss vila. Ljuvligt skall jag drömma
 Om Amaryllis i det tysta mörkret.
 Inbillningsögat bäst i mörkret ser.
 Ju svartare vår tavlas bakgrund är,
 Ju klarare din pensels trollgestalter,
 O Fantastos! – Ej länge vi behöva
 Oss söka hägn. En grotta ren ju bjuder
 Sitt milda skygd. Av blommande granater
 Dess ingång skuggas, och narcisser skälva
 På grästapeten utanför.

TIMON.

Ej dit

Jag nedgå vill. Åt underjordens makter
 Den invigd är, vid uvars midnattssång

Och **Hekates** kristallebleka sken,
 Med svarta vädrars blod, av svarta präster.
 Från **Acherons papaverkrönta** flod
 I valvet smyga fruktansvärda dunster
 Försåtligt opp, och sällsamt bleka skuggor
 Församla sig omkring den häpna gästen.

Men mitt emot en vänlig grotta välver
 Sin öppna famn djupt in i marmorberget.
 Åt skogarnes och fältens blida nymfer
 Den helgad är. Bland mossbetäckta hållar
 En silverbäck där sorla hörs, och murgrön
 Sitt friska nät kring tak och väggar slingrar.
 Nedstigom då att söka oss en bädd.
 Men stanna, Lycis! Någon gäst har redan
 Sitt läger valt där nere. Vilken syn!
 Det Siarn är, den höge, den åt solen
Kalliope bland **Pindens** lagrar bar.
 Ljuvt slumrar han med **Dafnekransad** tinning
 Vid mossans barm, och själahärskarinnan
 Den gyllne lyran vilar vid hans sida.
 Vem djärves väl hans helga dvala störa?
 Ack! himlar ens ej anade av oss
 Utveckla ändlöst för hans blickar nu
 I ljusa drömmar sina hemligheter.

(Lycis och Timon gå.)

ORFEUS.

O vilken dröm! Jag hälsar dig, du blåa
 Oändlighet, som välver över mig,
 Din klara rund, av inga stoder buren,

Från morgonens till nedergångens land,
 Från Söderns dolda region till Norden!
 Jag hälsar dig, o sol, vars underljus
 Med gyllne strålar rummets allhet möter,
 Som formen väsendet, som ordet tanken,
 Som människans urbild Gud! Dig ock min hälsning
 Du gröna jord, som till ditt modershjärta
 Med stilla kärlek sluter livets släkt,
 Den Högstes barn, hans kroppsliggjorda tankar!
 Jag hälsar dig, **gudomliga Triad!**
 Än i ditt tempel vandrar jag med fröjd,
 Än bland **naturens strålände symboler.**

O, höga Vishet! ingen yngling söker
 Sin barndoms brud, sin drömda älskarinna,
 I livets vimmel, i de höga städer,
 Vid kölbefarna floders rand, i trängseln
 Vid skådespelen, lika ömt och troget,
 Som, djupt i skogars natt, kring berg och dalar,
 Jag sökte dig. Omsider trodde jag
 Min längtan uppfylld och med strängars ljud,
 Med hymners röst jag prisade min sällhet.
Lik ynglingen jag av en molngestalt,
 Blott senare än han mig gäckad finner.
 En dröm har upplöst livets rosendröm
 Och flyttat bort i vid omätlighet
 Det sälla mål, som ren jag ansåg hunnet.
 En skugga jorden är, ett spöke solen.
 En mörk **tenarisk** dunst, en **Stygisk** dimma,
 En rök är allt vad vi som vakne tänka.
 Blott sovande, blott då, när kroppens boja
 Av dvalans hand symboliskt redan lossas,
 Upplysas vi, o sanning! av ditt ljus,

Och i en ny, en skönare natur
 Med häpnad bo. O, drömde jag ännu!
 Jag såge då, jag visste mycket mera.

ORFEUS. GORGAS.

GORGAS.

Hell dig, **Kalliopes och ljusets Son**,
 Av bien fostrad med **Hymettisk** honung,
 Med skaldekällans friska silvermjölk
 Av Muser ammad upp i lagerlunden!
 Säj mig, om annars i de högre kretsar,
 Dem underbart din Ande genomskådar,
 Mig givet är att häpna blickar kasta,
 Säj vilka nya budskap du förspott
 Från Gudars land. Ty fast en jordisk slöja
 Din själ här täcker, fast i visa ord,
 I toner, ljuva liksom Brudars viskning,
 Sin himlabörd för stoftet hon förkunnar,
 Dväljs hon ej här. Vid Gudars rika bord
 Hon redan frossar. Så i lugna hav
 En gyllne solbild väl olympiskt lyser,
 Den rätta Solen dock på himlen står.

ORFEUS.

En dröm jag hade nyss i denna grotta.
 Försök, o Gorgias, till att tyda den.

Mig tycktes att på spetsen av **Olympus**
 Jag ensam stod och lät mitt fria öga
 Kring världen irra. All sin glans berövad

Låg jorden för min blick, i dimmor svept.
 Avlövad skogen var, förbleknad ängen,
 Och vredgad havets dunkla bölja slog
 En öde strand. I sorgliga ruiner
 Jag Tempel, slott och städer såg förbytta,
 Och uvars skrån i sjunkna gullpalats
 Och vålnaders och ulvars hemska gång
 Jag röjde bland de störtande arkader.
 Då höjde sig av bleka nymfers skara,
 Ur hav och skog, ur grottor och ur floder,
 En jämmersång: »Den store Pan är död!«
 Och alla fjällar, Thrakiens Rhodopé,
 Ombrusad vilt av kalla nordanväder,
 Och Kretas Ida och Thessaliens Pind
 Och Syriens Libanus, av cedrar smyckad,
 Och Libyens stolthet, himlabärarn Atlas,
 Upprepade i korer jämmersången:
 »Den store Pan är död!« Förstenad hov jag
 Min blick mot skyn, och se! de klara stjärnor,
 De gyllne bloss, som ur och till sitt intet
 Lyst myriader ren av mänskosläktet,
 För evigt slocknat. Ingen Titan svängde
 Sin gudafackla mer i zodiaken,
 Och ingen silverhornad måne tände
 Sitt milda ljus. Ett blodrött kors allena
 Bland svarta moln med olycksstrålar brann,
 Och bleka andar i en rörlig krans
 Omsvävade det fasansfulla tecknet,
 Upprepande i korer jämmrens sång;
 »Den store Pan är död!« En våldsam rysning
 Då skakade ur dvalans famn mig opp,
 Och fasans svett omsköljde mina leder.

GORGIAS.

Hur underbart! O finge jag i livet
En blick dock smyga bakom **Isisslöjan!**

ORFEUS.

I slummer snart jag sjönk för andra gången,
Från jorden då min häpna ande flög
I undervärldens bleka skymning neder.
Kring fält, av rodnande papaver klädda,
Tyst krökte **Lethe** här sin dunkla våg,
Och bleka **Maner** gingo på dess strand,
I nattfull skugga av **granateträden**,
Där ingen fågel sjöng och ingen fläkt
Med andeläppar viskade bland löven.
Då såg jag, ack! mitt hjärtas älskarinna,
Eurydike jag återsåg. Cypressen
Sitt mörka tak kring hennes fristad välvde.
I sorgens dräkt, bedrövad och allena,
Blek, som när fordom, vid **Tartarens** portar,
Hon evigt flydde ur sin makes åsyn
Och suckande för andra gången dog,
Tätt vid en källa, vars kristall hon ökte
Med sina tårar, satt den kära hamnen
Och knöt en krans av smäktande narcisser.
Straxt kärleksfullt jag sträckte mot fantomen
Min öppna famn, men **som ur Ixions armar**
Molnhärskarinnans bild, så, bytt i rök,
Den tunna skuggan flydde ock ur mina,
Och hotande på avstånd nu hon stod,
En bild av tröstlös och oändlig jämmer.
I ryslig natt sig dödens natt förbytte,
Avgrundens klippor i en lägre avgrund,
Hemskt brakande från sina troner föllo,

Av åskor genljöd **skuggornas Olymp**,
 Och av ett jordskalv underjorden skälvde.
 Straxt spiran föll ur **Plutos** hand. Dess maka
Den tregestaltade Proserpina
 Blev själv en hamn. Ej **Furiens gissel** smällde,
 Ej hunden tjöt ur trenne koppargap.
 Men fruktansvärt från skuggors myriader,
 Ur **Tartarus** och ur **Elysiens dalar**,
 En korsång höjde sig: »Till **Orcus** kommer
 Den store Pan!« Och mellan avgrundsdjupen
 Genljudet vandrade: »Till Orcus kommer
 Den store Pan!« **Demanterigeln** brast,
 Och blixten flammade, och flydd var drömmen.

Snart tredje gången sövdes jag, och se!
 Förvandlad världen var. I åars glas
 Guldröda druvor speglade sin prakt
 Och rika kornhav svallade kring bergen.
 Ett bättre släkte tycktes nu bebo
 En bättre jord. Till liar svärden smiddes,
 Till plogens bill de breda spjuten om.
 Men vid min sida stod Eurydike,
 Skön, som när fordom kring sitt gula hår
 Ett rosenvirkat band hon knöt högtidligt,
 Och mig emot i myrtenlunden gick.
 »Gläds, Orfeus«, sade hon: »Vi träffas snart.
 Den store Pan har lossat **Hades'** fångar.«
 Så mellan rosor viskar då och då
 En öm **Sefyr**. Så klingar oförmodat
Teorbens sträng. Ja, Gorgias, snart vi träffas,
 Eurydike och jag. Vi träffas alla.
 Måhända skall jag denna aftonsol
 Ej mer se uppstå, fenixlikt, ur natten.

GORGIAS.

O vadan, Orfeus! dessa aningar?

ORFEUS.

De äro mer än aningar, min vän.
Bacchanterna förfölja mig. Jag svävar
I ständig fara.

GORGIAS.

Himlen dig beskyddar
Du är hans tolk.

ORFEUS.

O Gorgias, lät oss gå.
Adepterna oss vänta ren i staden.
(De avlägsna sig.)

KOREN. KORFÖRERSKAN.

KOREN.

Jag hälsar dig, stilla förtroliga dal!
I ditt ångande sköt glättigt jag stiger
Från de **Febusbestrålade** fjällarne ned.
Så ila om kvällen, vid **Hesperi** sken,
De tröttade barnen ur ängarnes famn
Till moderligt tjäll sjungande åter,
Så seglaren vilar sin tröttade köl
I den ekomsusade viken.
Jag hälsar dig, stilla förtroliga dal,
Rikt vattnad av ormande bäckars kristall,
Av Sefyrerna klädd till en doftande brud

Åt den tusenblommiga våren.
 Mer skön är ej **Cyperns elysiska** dal,
 Där, av fejderna trött, Dionysos, vår Gud,
 Vid Cyprias barm firar en **sabbat**.
 Ljuvt rodnande hålla kring **nöjets asyl**
Chariterna vakt. Bland viskande **myrten**
 Snöglänsande duvorna kyssa varann,
 Och på nickande blommor, på bugande gräs
 Guldvingade fjärilar paras.

KORFÖRERSKAN.

Här vill jag vila. Mäktigt härjar solens brand
 På bergens höjder. Bleka fältets örter stå.
Leucotoë ej äger **balsam** mer att ge,
 Och **Klytia**, som i ljustets flod sin eldtörst släckt,
 Omsider **dignar** under nöjets övermått.
 En grotta där mig vinkar i sin tysta famn.
 Narcissomblomstrad öppnar sig dess dunkla port.
 Dit vill jag nedgå. Sjungan mellertid en sång,
 Att på musikens rena **etersvall** min själ
 Må vaggas milt till salighetens öar hän.

KOREN.

Vad vill du höra? Månn jag dig förtälja skall
 Hur **Ceres' dotter fordom blev i Plutos arm**
 Ur **Ennas dalar** bortförd? Efter blomstrens skatt,
 Som oförtänt ur purpurklädda skötet föll,
 Hon sträckte barnsligt elfenvita armars par
 Med gråt ifrån **infernska tordönsvagnen** ner.
 Vad? eller vill du höra hur från eternas höjd,
 Av gossens pil besegrad, alla Gudars Gud
 Förvandlad sjönk till jordens tärnor ofta ner,
 Och än **som Oxe** över havets bistra svall

Feniciens kungadotter bar till Kretas strand,
 Än smög, till gullregn bytt, i Danaës famn, och än
 Ömt tryckte *Ledas sköte*, vänd i silversvan.
 Vad Gud skall jag besjunga? *Egidskakarn Zeus*?
 Apollo, ljusets furste? *Henne*, som i skyn,
 I daggig natt kör silvervita fålars par?

KORFÖRERSKAN.

Vad annat bör Prästinnan sjunga än sin Gud?
 Om Bacchus sjungen, *tigertämjarn*, han, vars tyrs
 Behärskar elementer, stjärnor, mänskobröst!
 På honom vill jag tänka, när för sömnens makt
 Mitt öga domnar, vakna vid hans lovsång opp.

KOREN.

Bland alla Gudars skara
 Vem är som Dionysos?
Olympens rika fullhet
 I honom bor allena.
 Lät myrten och violer
 Bekransa Gudens lockar,
 Lät rosenröda *peplum*
 Omkring hans länder fladdra,
 Bespänn hans *char* med duvor,
 Och Cypem skall med häpnad
 Sin *sköna drottning* hylla.
 Lät silverkogret klinga
 Från elfenskuldror neder,
 Lät *Pythonsbågen* glimma
 I gossens veka händer,
 Och *Cynthus* strax skall böja
 För honom sina kronor,

Och **Dafne** hänryckt bjuda
De friska lagerlöven.

Övergiven, tård av sitt hjärtas plågor
Satt, på klippans mossiga häll, vid havet,
Ariadne, dyster och blek, som nattens
Sörjande Måne.

Ut åt ändlöst böljande rymder såg hon
Bort mot himlens rand, i vars mörka blånad
För dess häpna tårade blick **förrädarns**
Vimpel försvunnit.

Vilda stormar tjöto kring Dias stränder,
Röda blixtar fräste i luftens mörker,
Och ur bergens heliga grottor dundren
Skallade åter.

»Himlamakter!« ropade **Ariadne**,
Och åt höjden bedjande armar sträckte.
»Himlamakter! låten Er vredes blixtrar
Krossa min hjässa!

Jag din ättling, dundrande Gud i molnen!
Kretas stolta prisade Kungadotter,
Jag, av brottslig kärlek förledd, har lämnat
Heliga **Larer**,

Och ur fadrens gyllene salar flyktat
Evigst bort, av nattliga skuggor gynnad.
Jag i nöjets rus åt en okänd främling
Offrat min oskuld!

Så hon sade, reste sig upp och ville
 Ren i havets dånande sköt sig kasta,
 Då en karlhand fattade ömt den sträckta
 Glänsande armen.

Minos' dotter tittade rädd tillbaka.
 Och en yngling, dejlig som morgonsolen,
 Ljus, med snövit panna och purpurkinder
 Mötte dess blickar.

I hans lockar irrade prydligt rankan,
 Tätt av röda, svällande druvor smyckad,
 Och ur ögat, fäst på Ariadne,
 Strålade vällust.

»Håll, o flicka!« sade hans rosenläppar.
 »Jag av Jofur avlad, av Jofur buren,
 Jag som nyss på Indiens fält har skurit
 Eviga palmer,

Och vars altar redan på Gangens stränder
 Festligt brinna, redan på Tmoli höjder,
 Jag Lyaios, druvornas Gud, med tårar
 Ber dig om kärlek!

I en guldvagn, dragen av Leoparder,
 Vid min sida skall du till himlen åka.
 Flicka! vad? Du tvekar. Välan! ett under
 Tyde min allmakt.«

Sagt: och löste varsamt ur flickans lockar
 Den av pärlor glimmande krans hon fordom
 Bar i Kretas gyllene Kungasalar,
 Slungade kransen

Uppåt himlens fäste, och se! av stjärnor
 Tändes strax en krona i blåa rymden.
 Oförgängligt glimmar hon där i nattens
 Heliga mörker.

Hell dig, Bacchus! arma förskjutna hjärtan
 I förtvivlans rysliga stund Du räddar.
 Brusen, viner! kärlekens plågor stillar
 Bacchus allena.

—

KORFÖRERSKAN. KOREN.

KORFÖRERSKAN.

Vad? svävar jag i drömmens underland ännu?
 Och stå omkring mig tomma luftgestalter blott?
 Regerar själen åter sina lemmars band,
 Och ser med kroppens öga jag en verklig Sol
 Beskimra fält och klippor med sin aftonglans?

KOREN.

Ur drömmen vaknad står du åter på den jord,
 Som vitt sig välver, havomarmad, solbeglänst,
 Emellan *Plutos jämmerfulla ökenland*
 Och blåa himlasalar, där i festlig ro
 De sälla Gudar frossa vid *ambrosiabord*.
 Din själ regerar åter sina lemmars band,
 Med luftigt guld en verklig aftonsol beklär
 Din vita skrud, din Venushärmande gestalt.
 Ej tomma molngestalter ser du kring dig stå.
 Medspelarinor, glada Tempeljungfrurs kor,

Omringa dig som fordom, vänta ditt befäl,
 Du må dem bjuda att med än en festlig sång
 Lyaios, själafröjdarn, din och deras Gud,
 Lovprisa, eller på violomdoftad äng,
 Vid gälla [syrinxpipors](#) och vid flöjters ljud,
 Glatt fira [tyrsusbärarns](#) milda gudamakt,
 Den långa natt i [bacchisk](#) stjärnomtindrad dans.

KORFÖRERSKAN.

Välan! jag drömde. Systrar, hören dock min dröm.

Mig tycktes att på isbeklädda Rhodopé
 Jag, skild från mänskors anblick, nyss bland molnen stod.
 Då såg jag Dionysos, min och eder Gud,
 Ej sådan som från tigerdragna vagnens höjd,
 Omskrällad högt av [hesa kopparbäckens ljud](#),
 Han milt kring druvobergen, lik en vårsol ler.
 Mörk stod han, blek och dyster. Kring hans gyllne hår
 En purpurklasig ranka ej sin bindel knöt,
 Och [panterhuden](#) famntog ej med gyllne klor
 Den elfenvita halsen. Molnklädd pannan var,
 Och harmens tårar flöto på hans rosenkind.
 Han talte. Ljuv hans stämma var som källans sorl,
 Som i cypresselundar vindens midnattssus.
 »Anförarinna för de helga Jungfrurs kor«,
 Så ljödo Gudens [ambraläppar](#), fulle av
 Gudomligt hot, odödlig förebråelse.
 »Anförarinna för de Tärnor vilka jag
 Från Thrakiens snöland, Greklands mångkringflutna kust,
 Och fabelns hem, Thessaliens fjällbesprängda bygd
 Utkorat att på jorden föra ut min dom!
 Vartill, Prästinna! [murgrönskransen](#) om ditt hår
 Själskakarn, vinbekrönta tyrsen i din hand,

Och över höga Bassarider ditt befäl,
 Då, utan helig vrede, utan nitfull hämnd,
 Mitt välde och min ära du kan trampas se?
 Förgäves på Citherons festomgnydda höjd
 Tyrannen Pentheus fallit. Fåfångt svänga nu,
 Av luft- och lantdjur löjevärda medelting,
 I natten Minyas' döttrar dunkla vingars par.
 Mitt välde likväl trotsas och den väg jag fann
 Till mänskosläktets frälsning blir för evigt stängd.
 I Hemi stormomtjutna dalar går en skald.
 Den Gud, vars gyllne fackla ljus åt världen bär,
 Sin Far han dårligt kallar och Kalliope,
 Korförelerskan i Pindens lagerskog sin Mor.
 Nyss återvänd ur bleka Maners ödemark,
 Ur spökens famntag, nyss, vid avgrundshundens tjut,
 Invid i grymma Eumeniders hemlighet,
 En väg till Orcus åt Deukalions barn han lär,
 Självskapta smärtors gamla, länge kända väg.
 Ej klingar från hans gyllne strängar vinets lov,
 Ej helig kvinnokärleks, ej sällskaplig fröjds.
 I skogars djup, tartariskt vilda öknars famn,
 Där inga Fauner dansa, inga nymfer le,
 Lärjungar, grymt bedragna, ledas av hans röst.
 Ej sådan var den bana, som, till ljusetets värld,
 Min nåd och vishet föreskrivit Pyrrhas ätt.
 Av glädjens rosor jag den tätt omblomstras lät,
 I hundraårig vinrev Gudars nektar göt
 Och glada Bassarider bjöd i orgisk dans
 Och festlig sång förkunna himlarnes mystär.
 Kom! skåda själv till vad olympisk salighet
 Jag kallar Hades' fångar, jordens sorgsna barn.<
 Sagt: och med rosenläppar ambradoftande,
 Han sakta på mig blåste. Ljuvt mitt öga slöts,

Som jägarns öga för en stilla västanfläkt
 Vid källans rand, vid ekens mångförspridda rot.
 I himmelsk dvala smälte mina sinnen bort
 Så flickan dör av vällust i sin brudgums famn.
 Till sans dock snart jag väcktes, och min häpna fot
 I själens urland, Bacchi himmelrike stod.
 Förvirrat där mitt öga flög från bild till bild
 Av evig fröjd och sällhet, [sommarfågeln](#) lik,
 Som ilar glad från ros till ros i ängens sköt.
 I höga stammar kröpo rankor självmant opp,
 Och fulla jättedruvor, klara som den gråt,
 Av [Heliader](#) gjuten, den av Solens sken
 Till genomskinlig bärnsten långsamt bildas om,
 Nedhängde bland smaragdelöven överallt.
 Kring [jaspisbergen](#) grydde evig morgonglans,
 Ur ekens barm i bäckar gyllne honung flöt,
 Och nektarkällor runno på [demantesand](#).
 Från myrtenlundar hördes muntra lyrors klang,
 I druvlövsalar sutto kärleksdruckna par,
 Halvnakne, rosenkrönte, på violers bädd,
 Och glada nymfer höljde slätten med sin dans.
 Bland tusen sköna föremål det skönsta dock
 Var vår Lyaïos, glädjens [faderburna](#) Gud.
 Rörd, hänryckt, sjönk jag till hans [marmorfötter](#) ner
 Och vätte dem med tysta silvertårars flod.
 »O [Fader Evan](#)!« ropte jag med bönenas röst,
 »Låt mig bland rosenhyddor evigt här få bo.«
 »Blygs, dotter!« hördes [tigertämjarn](#) svara, »blygs
 Att före kampen fordra himlakronans lön.
 Med strider blott det högsta vinnis. I gästfritt skygd
 Av dessa palmer prövad dygd allena bor,
 Blott den i fridens boning, som på orons fält
 Emot det onda förde segersälla krig.

Gack dotter, att förvärva ärans diadem,
 Mot Orfeus lyfta hämnens fruktansvärda tyrs!«
 Sagt: och i blåa töcken denna syn försvann.
 Men nu i avgrundsdjupen, i de boningar,
 Där Plutos kopparspira tämjer vredens barn,
 Jag stod med namnlös fasa, under klippors valv,
 Bland svavellågor, dödsskrän, gisslars vilda ljud.
 Förskonen mig att yppa helvetets mystär!
 Ur Furiens händer drack jag raseriets kalk.
 Oändligt kval nu vilar kring mitt hjärta. Gud!
 Lyaaios! Hades' stolta övervinnare!
 Var mig barmhärtig! milda denna avgrundsglöd!
 Med tyrsen rör mig, med din blick omstråla mig!
 O systrar! jag är bönhörd. Himmelskt lugn på nytt
 Med duvovingar festligt överskyggar mig.

Ren fattas av Guden
 Den längtande Bruden.
 O, hörden I ljuden
 Av bröllopsmusiken,

O, sågen I Faunernas vingade dans?
 Till okända riken
 Jag föres av Guden –
 Till heliga fjällar,
 Där rosiga kvällar

Neddroppa sin balsam vid stjärnornas glans,
 Jag föres, vid Faunernas vingade dans.

Vad mäktar mot Guden
 Den skälvande Bruden?
 I glimmande skruden
 Hon sitter försagd.
 I kyliga grottor,
 Där bäckar förfriska,
 Där vårvindar viska,

Han ömt henne leder
 Från gullvagnen neder
 Och avlar med Bruden en jättelik bragd.
 Ack! fallos mig bränner,
 Ack! tyrsen mig rör.
 Mig själv jag ej känner.
 Jag dör! jag dör!

(Hon nedfaller till jorden under konvulsioner.)

KOREN.

Se hur hon vilar!
 Vindarne fläkta dess ljusgula hår.
 Sanslös hon vilar,
 Träffad av gudomens mäktiga pilar.
 Kärligt dock smilar
 Himmels löje kring kindernas vår.
 Väl hon bland liljorna sänkte här neder
 Blomstrande leder,
 Kroppen väl snärs i magiska band.
 Själen dock hälsar de saligas land.
 I pärlslotten ljusa,
 Där gullharpan rörs,
 Där kalkarne brusa,
 Hon rodnande förs.
 Av stjärnblommor virar
 Den hulda en krans.
 Sitt bröllop hon firar
 Med lekar och dans.
 Men redan dess öga
 Ser opp mot det höga.
 Hon vaknar...

KORFÖRERSKAN.

Ja! till hämnd och mord jag vaknar.
 Lyaïos än ett festligt offer saknar.
 För våra tyrser Orfeus falla må.
 Upp, Systrar, upp, att **Tempelskändarn** slå.
 Som höstens vind från poppeln sliter neder
 Gulbrända löv, avslitom så hans leder!
 Ja, upp till hämnd! må Hebri silverflod
 Förgyllas skönt av Orfei gjutna blod.

KOREN.

Ja, upp till hämnd! må Hebri silverflod
 Förgyllas skönt av Orfei gjutna blod!

—

LYCIS. TIMON.

LYCIS.

Ja! du har rätt. Vi gå på skilda vägar
 Till samma mål. Vi söka bägge sällhet.
 Vem av oss hinner dock väl säkrast målet?
 Du tittar i en ändlös himmel opp.
 Bland rosor dröjer jag i dalens skuggor.
 O Timon! örnen når ej solens eldklot,
 Men fjärlin vilar glad vid rosens barm.

TIMON.

Sant, bästa vän! men ingen vandra kan
 En annan ban än den naturen bjudit.
 Vart skapat väsen fått sitt element.
 I vågor bor den silverklädda fisken,
 I himlars avgrund gladan sig fördjupar.

Ej Svanen i *Meanders krökta flod*
Bevekas kan att kuttra duvans ömhet,
Ej duvan svanens trånad sjunga kan.
Allt i sin art är gott, men utom den
All sanning och betydelse det mister.

LYCIS.

Palemon kommer.

TIMON.

Festligt kring hans lockar
Av åldren flätas silverdiadem.

PALEMON. LYCIS. TIMON.

PALEMON.

Nå, mina barn! I ären inbegripna
I något viktigt samtal, kan jag tänka.
Tillåten I en gammal man att delta
En stund däri, då här, i blomstrens ånga,
Av kvällens friska *Aura* smekt, han vilar,
Trött av sin vandring?

LYCIS.

Oförtjänad heder
Sker oss därmed. Men svårt för visa öron
Det säkert blir två svärmare att höra.

PALEMON.

Av vad natur är då ert svärmeri?

LYCIS.

Av tvenne skilda stridande naturer.
 Jag för en flicka mina rökverk tänder.
 Dess famn mitt världsallt är, min Elysé.
 Långt mer än Kungars scepter jag värderar
 En lilja blott av hennes händer bruten,
 En blomsterkrans av henne vänligt räckt,
 Mer än Monarkens gyllne huvudbindel.
 Vår Timon älskar ock, men himlen vet
 Vad namn hans flicka har. Ixion likt
 Han sträcker armarna emot en Juno,
 Mot tomma moln och trollgestalter opp.

PALEMON.

Jag vet det väl. Vår Timon söker sanning.
 Men hören, mina barn, ett välment ord.
 Ej lustan, av vad namn hon vara må,
 Begär till sanning, till en flickas kyssar,
 Förmår att lugn åt mänskoanden ge.
 Blott nyttans värv ger livet rätt sin hållning.
 Så länge vi på denna jorden bo,
 Elysiens rosor och Olympens ljus
 Med dårlig iver må vi ej begära.
 Om almens stam vinrankan flätas bör,
 Och silverull och mjölk av hjorden samlas.

HERMAS. PALEMON. LYCIS. TIMON.

LYCIS.

Vad fattas, Hermas? Dina lemmar bäva
 Som Hebri vass, och blekhet höljer kinden.
 Vad nytt från staden?

HERMAS.

En ursinnig här
 Av vilda Bassarider honom fyller,
 Och höjer rysligt sina Evoërop,
 Vid hornens skall bland skrällande cymbaler.
 Som vågor dånande på vågor tränga
 I vårens strida fraggbegjutna floder,
 Så genom gator, genom pelargångar
 Framböljar kvinnohären. Som ett hav
 Mot stranden gnyr, som skogens ekar vina,
 Då nordan brusar genom deras kronor,
 Så gnyr, så vinar denna svärm.

TIMON.

Vad vill den?

HERMAS.

I tusen stycken Siarn Orfeus riva,
 Hans panna grymt med **festens stavar** krossa.
 Apollos tempel djärvt de nu belägra
 Och fordra skalden ut med höga rop.

TIMON.

O Gudar! vilket överdåd! Apollo!
 Din Son beskydda! Lät **din systems båga**
 Sig fruktansvärt mot dessa odjur spänna,
 Liksom bland **Thebes sköna kungadöttrar**
 Den fasa och förstöring spred. – O Lycis!
 Jag går till staden. Allt jag veta vill.

LYCIS.

Jag följer dig. Ej Siarns dystra sånger
 Behaga mig. De mig bedrövad göra.
 Dock önskar jag att honom räddad se.

(Lycis och Timon gå över den ena av Hebri bryggor och försvinna bakom klipporna; Orfeus därefter över den andra.)

PALEMON. HERMAS.

PALEMON.

Säj, goda Hermas! var min dotter Mirza
Ej med bland skaran?

HERMAS.

Nej! som plantan trives
Blott i sin egen jord, och skiljes blott
Av skördarns djärva händer därifrån,
Så trivs din Mirza blott i ärvda dygder,
I födseltjället. Men min Polydora!
Vinrevomkransad, högtuppskörtad lopp hon
Ibland de vilda.

PALEMON.

Länge jag dig varnat
För denna kärlek. Ej lättsinnig blott
Är Polydora, även litet elak.

HERMAS.

O smäda ej min enda älskarinna,
Mitt hjärtas Brud! God var hon. Nu förförd
Av Bacchiskt tummel hon sig själv förgätit.

ORFEUS. HERMAS. PALEMON.

ORFEUS.

O! mina vänner, unnen mig ett skygd
 I denna dal. Ej längre jag uthärdar
 Att rastlöst fly. Av kvinnor, i vars barm
 Demoner rasa, mina steg förföljas.
 En Gud allena nyss mig räddat har
 Ur deras grymma, höjda mördarhänder.
 Snart måste jag dock falla. Mina knän
 Av matthet svikta. Ångstens kalla svett
 Min panna sköljer. O! vart skall jag fly
 Att för de vildas mordhugg icke stupa?

PALEMON.

I denna grotta nedstig, till dess ruset
 Bortdunstat har ur våra kvinnors huvud.

ORFEUS.

Ack älskade! I säkert ej förråden
 En gammal man, som mente Er så väl.

PALEMON.

Nej Orfeus, nej! jag svarar för oss alla. –
 Jag måste gå ty sömnens starka **genius**
 På mina ögonlock sig blytung lägrar.
 Dröj du, o Hermas! mellertid i nejden,
 Och om en flock av spejande Bacchanter
 Sig vänder hit, förvill den med **dikter**
 På annan väg.

HERMAS.

Din vilja skall bli uppfylld.

HERMAS.

O Gudar, Gudar! även Polydora
 Var med bland skaran. Öm och blygsam nyss,
 Hon smålog, bävande mot nöjets gryning.
 Så dalens ros, ur knoppens slöja vågad,
 Med silvertårars prakt i purpurögat,
 Står rodnande och andas rädd sin vällukt.
 Ack! himmelskt lugn omkring min flickas anlet
 Sig bredded då, likt aftonglans, likt månsken,
 Och gudaömheter lyste i dess blick.
 Nu i en yrande **Menad** förbytt,
 En vild, blodtörstig Bassarid, hon flög
 Kring stadens gator med en tyrs i handen.
 Djärvt fladdrade, av vinets helga ranka
 Och murgrön smyckat, hennes rika hår
 Kring elfenhalsen, och som midnattsblommor
 Dess kinder brunno. Himmel! vilka vådor
 Min kärlek hota! Svårt det bliva lär
 I festens tummel kyskheten att vårda.
 Hur lätt, när, trött av korens dans, Prästinnan
 I blommigt gräs vid flodens strand neddignar,
 En lysten Faun, bland löven hittills dold,
 Den huldans känslor plötsligt överraskar –
 Hur lätt från bygden någon älskvärd gosse –
 Och före mig når hoppets ljuva mål!
 Men ren jag ser Bacchanterna sig närma.
 Din blick, o Polydora! skön ännu
 I raseriet, strålar mig till mötes.

KOREN. HERMAS.

KOREN.

Var är han, Tempelskändarn, att hans panna jag
 Med härskarspiran, gyllne tyrsen, krossa må
 Och genom brystna ögon driva bort hans själ?
 Var är han? Liksom kogerprydda jägarns fot
 Kring dunkla skogars gömslen, sankar mossors dy,
 Grenhornad hjort förföljer, så kring stadens torg,
 I templens kolonnader och på öknens stig,
 Jag Siarn efterjagat, men förgäves än.
 Dock se! vem är den yngling, som i herdedräkt
 Försagd och blek, vid grottans låga ingång dväljs?
 Jag honom fråga vill. Säj, unge man, har Du
 Talarbeklädda Siarn Orfeus icke sett
 Kring denna bergstrakt vända sina rädda fjät?

HERMAS.

Jo väl! han flydde bakom denna fjällvägg nyss.

KOREN.

Betänk att inför kvinnor, fulle av en Gud,
 Inför den höge Dionysos' Tempelmör
 Du står, och genomskådas av en allvis blick.

HERMAS.

Blott sanning har jag talat. Tvivla ej därpå.

KOREN.

Så svär vid jord och himmel, avgrund, Elysé,
 Att du ej vet var Orfeus uppehåller sig.

HERMAS.

En ed, i otid given, om den ock är sann,
 Är likväl straffbar. Orfeus har jag flykta sett,
 Men om den gamles rädda fötter vanka än
 I skogars natt, på ekomgivna fjällars höjd,
 Om maktlös ren han dignat, eller vilan sökt
 I någon lönnlig fristad, är mig obekant.

KOREN.

Du ljuger, unga Herde! din förlägna blick
 Förråder att du ljuger. Frukta tyrsens makt.
 Som dagens strålar nedergöra mörkrets här,
 Så lyfter tyrsen skräckfullt sig mot lögn och svek.

POLYDORA.

Vad, inför Polydora djärvs du ljuga, bov?
 Din uppsyn dig förråder. Säj var Siarn dväljs,
 Om annars Polydora av dig älskad är.

HERMAS.

O flicka! av mig älskad mer än dagens ljus,
 Än västans sus bland myrten, under hettans brand!
 Skön var du alltid, men som **Kräftans gyllne sol**
 Är skönare än hon, som lågt i söderns trakt,
 Sin trånga båge kröker, under vintrens tid,
 Så festligt överstrålar du i dag dig själv.
 Ljuvt kring din tinning spelar rankans helga löv
 Och purpurdruvor lysa i ditt saffranshår,
 Rubiner like, dem en konstförfaren hand
 Inpassat har i Kungadiademets guld.

POLYDORA.

Ditt älskogsglam må sparas till en annan gång.
 Då midnattsmånen från sin höga silvervagn

Bestrålar våra ängar och violens doft
 Förmäler sig med daggens jungfruliga tår,
 Som lön för dina suckar, som min ömhetspant,
 En festlig brudnatt jag dig ämnat vid min barm,
 På rosors bädd, i näktergalomklingad lund.
 Men, vid den Gud, som mäktigt skakar nu min själ,
 En större Gud än [Cyprias kogerprydda Son](#),
 Vid denna tyrs jag svär, upplöst är vårt förbund,
 Om du ej uppenbarar Orfei tillflyktsort.

HERMAS.

O flicka vänd ditt stora blåa ögonpar
 Och rosenkind och rankomlövad panna bort!

POLYDORA.

Tills du bevekes vill jag vänligt på dig se.
 O hårda Hermas! skall vår kärleks rosendar
 Så hastigt slutas? skall jag dö i enslig sorg?

HERMAS.

Nej, goda Polydora! leva och bli säll.
 Allt bjud. Jag lyder. Du mitt hjärtas drottning är.
 Men i mitt våld står icke vad du fordrar nu.

POLYDORA.

Hör upp en gång att gäcka mig. Omöjligt är
 Att dölja själens tankar för Prästinnans blick.

HERMAS.

Hör, goda Polydora! Lika öm som skön
 Du var i forna dagar. [Aftonstjärnans](#) lik,
 Hult glänste fröjdens gudastråle i din blick,
 Och under barmens liljor bodde kärlek blott.

Vad! har ditt hjärta nu med sådan mordlust svällt?
Vi törstar du så rysligt efter Skaldens blod?

POLYDORA.

Ett odjur blott från jorden jag utrota vill.
Ej för Dianas båga större monster föll.
Men varför dårligt tömma ordens koger ut?
Men varför slösa böner? Du ej aktar dem.
För Polydora aldrig än ditt hjärta brann,
Då kärleksbandet du så lugn kan brista se.
O ve! jag skänkt min ömhet åt en otacksam.
Det ljuva ungdomslugnet är för evigt stört,
För evigt nedertrampad hoppets rosengård.

KOREN.

O, hårda yngling! kan du utan smärta se
Din älskarinna gråta? Redan tårars dagg
Dess kind beströmmar, liksom i [Hesperiens lund](#)
Vårdaggen pärllikt fuktar äpplets rosenhy.

POLYDORA.

Försöken ej att röra mannens tigerbröst.
Vad aktar gamen duvans sorgsna klagoljud?
Spilld är min framtids lycka. Djupt i Hebri våg
Jag ilar nu att släcka mina känslors brand,
Att vaggas av dess blåa svall i helig sömn.
Farväl för evigt, mina följeslagerskor!
Farväl ock du för evigt, o min mördare!

HERMAS.

I alla Gudars namn! vänd åter, o min brud!
O Tempeljungfrur! hindren hennes djärva steg.

KOREN.

En Gudom henne driver. Vilse han ej för.

HERMAS.

Vänd åter, Polydora! alla avgrundskval
För dig jag villigt trotsar. Stanna, stanna blott.
I denna grottas sköte ligger Orfeus dold.

POLYDORA.

Kom i min famn att lönen för din trohet få.

KOREN.

Triumf! nu börjas festen. *Evan Evoë!*

(Dans.)

—

ORFEUS. KOREN.

ORFEUS.

O Tempeljungfrur! vadan denna grymma storm?
Vad är er avsikt? att förkrossa mig? Välan!
Här står jag färdig att för edra *glavar* dö.
En bön mig dock beviljen. Innan livet än
Med blodets strömmar flutit ur mitt hjärta bort,
Förunden mig att denna lyras strängar slå
Och sista sången höja, följd av deras ljud.
Ty likasom det anstår hjälten att i kamp
Bland pilregn, svärdens blixtar, brak av sköldar dö,
Så *hövs* ock Skalden falla under klang och sång.

KOREN.

Ej fruktar jag din lyras allmakt, dansar ej
Vid hennes veka toner. Skogens råa trän

Och markens djur och stenarne på Hebri strand
 Dem må du röra, men för dessa arma ljud
 Ej Bacchi Tärna äger öron, länge van
 Att lyssna till cymbalers stolta segerröst,
 Till **Berecyntska pipor** och **metallehorn**.
 Din bön skall dock beviljas. Skynda därför, Skald.

ORFEUS (*spelar och sjunger*).

Som för vindarnes våld ett moln försvinner,
 Som i klingande bäck en våg förrinner,
 Likså människans dagar
 Rastlöst ila sin kos.
 Om i **Sidons kristall** din nektar sjuder,
 Om du purpurbeklädd en världsdel **bjuder**,
 Dock för **skickelsens** lagar
 Faller ditt liv som en ros.
 Om i ringhetens tjäll du **menlös** sitter,
 Spisar lantliga mål vid fåglars kvitter,
 Och i bäckarnes vågor
 Släcker din törstande brand,
 Måste skuggornas hem du dock besöka,
 Bleka Maners förbund med smärta öka,
 Skåda **Flegetons** vågor,
 Sucka vid Acherons strand.
 Jag i ungdomens brand mot livets bana,
 Höjde glättigt min blick, mot nöjets fana.
 Mänikor! fåfängt I sträven.
 Jorden ej hyser ett väl.
 Klinga, helga teorb, för sista gången!
 Höj, o bleknande mund! den sista sången.
 Svanen, gungad i säven,
 Uppger i toner sin själ.

KOREN.

Jag vet ej vad känsla mitt hjärta betar,
 Vet ej vad kraft bor i teorben,
 Osynlig lik själen i människokropp.
 Tre gånger jag lyftade vredgad min tyrns,
 Tre gånger dock sjönk handen tillbaka
 Vanmäktig vid sidan och darrande ned.
 Ej kan jag förkrossa hans panna, ej se
 Den åldriges ögon, vars strålande par
 Kring skarorna än blicka så själfullt,
 Bloddrypande brista för tyrsernas slag,
 Ej kan jag beskåda hans yttersta kamp,
 Ej hans dödsskrän vågar jag höra.

ORFEUS.

I helga kvinnor! varför så förfölja mig?
 Vi dyrka samma Gudom, blott med skilda namn.
 Jag även tillber denna milda övermakt,
 Som ljuvt i rankans druvor kokar purpurmust,
 Att trösta sorgsna hjärtan, lindra sjukas kval.
 Tron mig. En Gud blott gives. Han må kallad bli
 Apollon, Dionysos, Egidsskakarn Zeus.
 Om maktens vigg han slungar från Olympens tron,
 Admeti hjordar vaktar på Thessaliens fält,
 Omdansas av Satyrer vid cymbalers klang,
 Han alltid är den enda sanna Guden dock.

KOREN.

Du ljuger. Dionysos heter världens Gud.

ORFEUS.

Lät vara. Till hans altar skyndar jag ock nu,
 Att honom tillbe glatt med offerblod och sång.

KOREN.

Rätt gjort. Ej långt från stadens dunkla murar står
 En helig lund, där gyllne rankor fläta sig
 Om höga almars stammar, och en mild Sefyr
 Bland löven svänger lätta **etervingars** par.
 Ett altar där, av trogna Bassarider byggt,
 Står i det fria. Inga dystra tempeltak
 Förhindra lågan **Dionysos' hem** att nå.
 Dig skynda. Bringa skyndsamt dina löften fram.
 Jag följer med att provet av din andakt se.

ORFEUS.

Ja! skyndom. Jag min harpa medtar, att en hymn
 Till Dionysos' ära festligt stämma opp.

—

HERMAS. POLYDORA.

HERMAS.

O Polydora! kort var nöjets rus
 Ljuvt smakte vällustbägarn, men på bottnen
 Bor ångrens **drägg**.

POLYDORA.

Vad säger du, min vän?

Ej denna kalk är tömd ännu. Vi blott
 Ha läppjat vid den fulla gyllne randen,
 Där, ljuvt omslingrade, vi lågo nyss,
 Av månens ljus bestrålade i lunden.
 Än är av salighet oss återstå.
 Skön är din hydda, Hermas. **Västanväder**
 Milt fläkta där, och kornförgyllda tegar
 Ombölja trakten. Ömma svalor bygga

Sitt lilla bo vid kojans lugna tak.
 Ack! evigt där jag i din famn vill dröja,
 Vill kyssa varje dyster tanke bort,
 Vart moln av vemod från din dyra panna.

HERMAS.

O, sköna Polydora! endast kyssar
 Dig kunna svara, blott ett liv betala
 Din ömma kärlek. Men av samvetssår
 Mitt hjärta svider. Vad är Orfeus vorden?
 Ett rov för rasande Bacchanter visst,
 Ett blodigt lik.

POLYDORA.

Det är väl möjligt, Hermas.
 Åt Hades var han invigd längesen.

HERMAS.

Jag nedgå vill i grottans famn. Måhända
 Han träffas där. Måhända mellan hällens
 Mångbrutna väggar har han funnit skygd.

—

POLYDORA.

Ha! Hermas lämnar mig. En gubbes liv
 Han mer värderar än sin flickas kärlek.
 Hur dårligt att på jorden hoppas kärlek!
 Ej mannen älska kan, ej kvinnan själv
 Kan älska, nej! Farväl för evigt, Hermas!
 Mig vinkar tusen ynglingars begär,
 Mig ropar trummans dån och festens tummel.

—

HERMAS.

Han är försvunnen. Även denna lyra,
 Som själarne, likt *Hermes' Kaducé*,
 Allsmäktigt bjöd, är borta, säkert krossad
*Med Herren själ*v mot Hemi branta klippor.
 Var, Orfei vålnad, är ditt lik, att jag
 Med ångrens gråt må tvätta bort det svarta
 Grymt gjutna blodet? Ha! min Polydora
 Är även flydd. Rätt gjorde hon, som flydde.
 Brott är att ömhet mot en brottsling te,
 Och sällheten, som köpes genom brott,
 Är själ v ett brott. Ha! Lycis nalkas där,
 Och Timon dyster vid hans sida vandrar.
 Helt säkert veta de om Skaldens död.

—

LYCIS. TIMON. HERMAS.

LYCIS.

Gråt ej, o Timon! *utan Gudars vilja*
En sparv ej faller. Ingen blomma vissnar,
 Som sin bestämmelse ej fyllt. Ur kampen
 Har Orfeus gått. Hans ära återstår.

TIMON.

Jag vet det väl. Men, himmel! vilken syn!
 Apollos Son till döds av tyrser *gisslad*,
 Av stenar krossad, sölade i blod
 Hans silverhår, och högt på lansens buret
 Hans gråa, helga, vördnadsvärda huvud!
 Ve! och Diana med sin gudabåge
 Ej hämnades *ett brorsbarn*! Känslolös
 Hon såg på mordet ned från silvermolnen.

HERMAS.

Är Orfeus fallen?

TIMON.

Rysligt söndersliten

Av djävulska Bacchanter, och hans lemmar
 Kring fälten sådda. Vad? du bleknar, Hermas?
 Oändligt kval sig målar i din panna.
 Ej visste jag att så du älskat Skalden.
 Kom i min famn. Ljuvt blande sig vår gråt!

HERMAS.

Säj vad du vet om Siarns död. Berätta!

TIMON.

Ej jag berätta kan; men du, o Lycis!
 Förtälj vår broder allt.

HERMAS.

Ja väl, förtälj

Allt allt allt allt. O Lycis, mig berätta.

LYCIS.

Välan! när vi till stadens portar hunno,
 Av Bacchiskt tummel funno vi den uppfylld.
 Som, gisslade av solens middagsstrålar,
 Cikader yra på förbrända ängar,
 Så fylldes nu av rusiga Menader
 Torg, gator och portiker. Koppartrummor
 Förfärligt skrällde. Berecyntska pipor
 Med råa toner örat söndersleto.
 En här av vinlövskransade Bacchanter
 Omsvärmade Apollos marmortempel

Och fordrade med vilda upprorskrän
 Ut Orfeus, som man dold därinne trodde.
 Då steg en vördig Präst med silverlockar
 I porten fram och tillbjöd kvinnohären
 Att låta undersöka Templets dolda,
 Igenom två utskickade. Det skedde.
 Din Polydora en av dessa var,
 Som rusade att Siarn efterspana.

HERMAS.

Jag tror det väl. Jag själv har henne sett,
 Med festlig tunika, med tyrs i handen.

LYCIS.

Du rodnar, Hermas! hastig blekhet täcker
 Din kind. Du bävar. Dina tänder skallra
 Av plötslig skräck.

HERMAS.

Slikt ingenting betyder.
 Man rodnar ofta utan att man känner
 Varför. Man bleknar också utan orsak.
 Ej någon dödlig kan förstå sig själv.
 Berätta vidare. Vad slut tog leken?

LYCIS.

Knappt funno Gudens yrande Prästinnor
 Att Orfeus ej i staden fanns, att redan
 Han undanvikit, förrn med rysligt tjut
 De flögo åter över Hebri brygga,
 Likt svanorna, som skrålande från Strymons
 Iskalla älv till andra nejder fly.
 Vi tänkte följa. Men omöjligt var

Att komma över bryggan. Annan väg
 Vi måste söka. Gingo oss så vilse
 I Hemi bergstrakt.

HERMAS.

Skynda, att mitt hjärta
 Ej plötsligt brister, innan allt jag vet.

LYCIS.

Snart från en klippa Siaren vi sågo,
 Omdansad av Bacchanter närmas staden.
 Helt fredligt gick han. Inga fräcka tyrser
 Mot honom lyftes. Inga hämndrop ljödo.
 Lugn, nattens måne lik bland silvermoln,
 Bland Dionysos' Brudar Siarn gick.
 Vi **mängde oss bland** skaran. Vägen togs
 Bort till en offerlund, åt Bacchus helgad.
 Där slaktade Korförarinnans hand
 En silverskäggit bock, av Orfeus framhavd.
 I gyllne skålar offerdjurets blod
 Högtidligt flöt, och klar brann altarlågan.
 Då hände sig... ack! tungan självmant ryser
 Att mer berätta. Hjärtat slår av fasa.
 Då hände sig att över lundens kronor,
 En **bröms**, ett odjur, från Tartaren sänt,
 Kom surrande, i ständigt mindre kretsflykt,
 Bland Koren ned. Korförarinnans bröst
 Han rysligt stack med den **inferniska** gadden.
 Strax kvinnan flög i namnlöst raseri
 Mot Skalden opp. Dess sköna anlete,
 Lugnt som en källas blomsterspegel nyss,
 Blev plötsligt i en Eumenids förvandlat.
 Mot Skalden vilt hon slungade sin tyrs,

Och hela Koren följde **efterdömet**.
 En lika Demon fyllde allas bröst.
 I blod flöt gubbens vördnadsvärda panna,
 Mot täta slag av rankbeklädda stavar
 Ett fåfängt värn han bakom lyran sökte.
 Avstelnad snart bland liljorna han låg,
 Och grymt jag såg hans lemmar sönderslitas.

(Ett silvergrått moln överskyggar Teatern. I molnet Orfei vålnad, med snövit talar och palm i banden. På ömse sidor om honom glimma Lyrans och Svanens konstellationer.)

TIMON. HERMAS. LYCIS. ORFEI SKUGGA.

ORFEI SKUGGA.

Jag kommer från **Olympens ljusa glädjesal**,
 Där lönen ren jag tillträtt för mitt tålmod.
 Ej livets kval, ej vilda Bassariders tyrs
 Mig **hinner** mer, och av cymbalers kopparröst
 Mitt fromma öra icke sönderslites mer.
 Dig, Hermas! jag i sanning ger förlåtelse,
 Fast fegt åt kvinnohären du mitt liv förrått.
 Förlåt dig själv och vandra troget dygdens stig.
 Gack, Lycis! lycklig bliv vid Amaryllis' bröst.
 Med fröjd Olympens Gudar stoftets ömhet se,
 Och liksom här, på dunkel, solomkransad jord
 I andars värld ock kärlek enda budet är.
 Gråt icke, goda Timon! jag lycksalig är.
Eoner av oändlig glädje för min blick
 Sig öppna, som för mänskoögon himlar, hav,
 Och högt på jorden skall man sjunga mitt beröm,

Så länge **Lyrans silver strålar** än i skyn
Och **himlasvanen** över vintergatans flod
Stjärnprydda vingar breder i den lugna natt.
O, mina barn! ej hundra offertjurars blod,
Trollformler och mystärer, helga vågors bad
Borttvätta själens smitta. Lydnad blott för **den,**
Som öppnar och som sluter Orci kopparport,
Stavbärarn Hermes, Maias vingbeklädda Son.

Albert och Julia,
eller
Kärleken efter Döden

Scen ur Andevärlden

Tryckt hos Carl Deleen, 1824.

(*Cypressedal i Andarnes Värld.*)

JULIA.

Han kommer ej! – hur långt ha åren skridit,
Sen jordens blomsterfält jag övergav?
Hur mången vår har sina kransar vridit,
Hur mången höst har gråtit på min grav,
Sen livets sista avgrundskval jag lidit,
Sen Albert ömt min dödssvett torkat av,
Åt bleka läppar avskedskyssten givit
Och vid mitt lik i tårar stum förblivit?

Han kommer ej! – *En mera lycklig flicka*
På jorden ren hans hjärtas kärlek vann.
Förenta nu de Edens källor dricka,
Omarma, saligt darrande, varann.
Seraferne med slöjad avund blicka
På deras fröjd, och *Solen-Människan*,
Vars sken förgyller evighetens dalar,
Med okänd frid till deras hjärtan talar.

Han kommer ej! – Jag vill dock honom *bida*,
I tårar här bland liljor dignad ned.
Ack! fruktlöst är att mot sitt öde strida,
Men fruktlöst ock att därmed sluta fred.
Välän! mitt hjärta skaptes för att lida.
Det bör ej bäva. Länge ren det led.
Omöjligt är *sig själv att övergiva*.
Vad jag har varit, vill jag evigt bliva.

JULIA. EN ÄNGEL (*nedsvävar på silvermoln*).

JULIA.

Var mig hälsad, sköna yngling!
 Guldbevingad, rosenkransad,
 Strålar du i dalens mörker,
 Lik en morgonrodnad, neder.
 Kommer du med [tröstekalken](#)?
 För du budskap från min Albert?

ÄNGELN.

Ej däruppe Albert vistas.
[Lammets bröllop](#) han ej firar.

JULIA.

Himmel! och kring andevärlden
 Jag förgäves honom sökte!
 Följde genom blomsterfälten
 Hundra silverfloders krökning;
 Ropade i alla grottor,
 Ropade i alla skogar:
 »Albert, hör, din Julia kallar!«
 Men på fältens rosenplaner,
 Men i poppelträdens skugga
 Fann jag ej den hjärtat sökte,
 Och blott sorgsna genljud gåvo
 Svar från andevärldens klippor.

ÄNGELN.

Albert vistas än på jorden,
 Kan din klagan icke höra.

JULIA.

Än på jorden? Ack! omöjligt!
Länge länge här jag lidit.

ÄNGELN.

Anden lider, när den vänder
Sig från Gud till stoftets minnen.
Ej åt mullens modersköte
Har man än förtrott din aska.
Nyss en sorgsen tropp av forna
Jordiska **medspelarinnor**
Flätade **cypressekransen**
Kring din marmorkalla tinning,
Och på stela barmen fäste
Mången tårbestänkt **narcissa**.

JULIA.

O så säg, vad gör min Albert?
Gråter han vid Julias kista?

ÄNGELN.

Glöm, o Flicka! det förflutna;
Tänk på himlen, tänk på friden
I **den stad**, vars gyllne portar
Blott för ljusets helgon öppnas.

JULIA.

Lämna mig. Vid denna källa,
Magiskt född av mina tårar,
Vill jag vänta tills han kommer.

ÄNGELN.

Arma Julia! bliv ånyo
 Vad du var i barndomsåren.
 Minns du ej den helga friden,
 Som ditt späda hjärta fyllde,
 Då med vårens röda blomster
 I din moders sköt du lekte,
 Då i templets pelarsalar,
 Där, vid **höga orgors** brusning,
 Festens kronljus mot dig blänkte,
 Namnet *Jesus* med en salig
 Rysning genomfor ditt hjärta,
 Tårbestänkte purpurkinden?

JULIA.

Ren allt jordiskt jag förgätit,
 Varje scen från barndomsåren.
 Alberts kyssar blott jag minnes,
 Alberts famntag och det läger,
 Som, av vårens rosor smyckat,
 Hyste oss i lönnars skugga.

ÄNGELN.

Flicka, kom! Guds moders armar
 Längtansfullt mot Julia sträckas.
 Gud vill själv till fadershjärtat
 Ömt dig sluta i **Eoner**.

JULIA.

Mig och Albert till sitt hjärta?
 Blott med honom givs en himmel,
 Blott med honom vill jag böja
 Mina knän för **Andevärldens**

Gyllne sol, för Lammets altar,
Och vid Edens floder vila,
Ömt i njutningen förlorad,
Under baldakin av palmer.

ÄNGELN.

Julia! frukta evighetens
Vilda plågor. Själv dig rädda.

JULIA.

Själv mig rädda? Och min kärlek
Skall förgås? Vad tanka! Julia
Vill sig själv ej väl, vill endast
Albert väl, ty blott i honom
Lever Julia, fröjdas, lider.

ÄNGELN.

Svara mig! Kan Albert älska?
Kan din kärlek han besvara?

JULIA.

Ack! hans famntag först mig lärde
Livets, kärlekens mystärer.

ÄNGELN.

Ve dig, om ej förr du kände
Livets, kärlekens mystärer.
Lev en gång det rätta livet,
Brinn en gång av verklig kärlek,
Kom till himlen!

JULIA.

Kommer Albert
Då ej med?

ÄNGELN.

Beklagansvärda!

Albert vistas än på jorden.

JULIA.

Än på jorden? – Gott! Jag väntar

Honom här vid tårekällan.

ÄNGELN.

Bäva! snart förödarn kommer.

Snart snart brusar syndafloden.

JULIA.

Må han brusa! Vid min Alberts

Hjärta vill jag dö för evigt.

ÄNGELN.

Vilken tanka! – Dö för evigt!

(Han försvinner.)

OSYNLIG ÄNGLAKOR.

Julia! glöm

Jordlivets dröm!

Skåda med hopp,

Skåda med längtan till skyarne opp.

Brister och nöd,

Sorger och död

Jorden bebo.

Blott hos små Änglarne finner du ro.

Strålkranen skär

Viras dig där.

Gyllene skrud
Festligt dig räcket vid harpornas ljud.

Julia! glöm etc.

OSYNLIG KOR AV HELVETESANDAR.

Älskade vän!
Slumrar du än?
Morgonens hand
Blomsterbeströr
Himmelens rand.
Skymningen dör.

Pärldaggen skimrar kring **dälder och vallar**,
Och lärkornas korsång i guldmolnen skallar.

Julia, slå
Ögonen blå
Leende opp!
Sträck mig din famn!
Nöjenas tropp
Ropar ditt namn.

Livet, som dagen, har blott *en* **Aurora**.
Ack, låtom oss, Flicka, ej stunden förlora!

SOLORÖST (*från Helvetet till en Harpa*).

Kom, min Ängel! **Amor** viskar
Till **Lucinda** opp.
Aftondaggen ren förfriskar
Varje blommas knopp.

Stilla sover liten fjärl
Hos sin purpurmö.
Helga liljors tempelkäril
Balsamångor strö.

Månens öga vänligt skiner
 Ned på bäckens våg,
 Som bland doftande jasminer
 Kröker tyst sitt tåg.

Näktergalens visor skalla
 Djupt i parkens fred,
 Och från löv och rosor falla
 Glädjetårar ned.

Frukta ej! – din äldre broder
 Skådar du i mig.
 Grymt **din fader och din moder**
 Ha behandlat mig.

Jagat mig ur dalens hydda
 Ut bland ödens rön.
 Gud dock velat mig beskydda.
 Jag är frisk och skön.

Kom! – ej någon skall dig störa,
 Ingen blick dig nå.
 Pappa slumrar på sitt öra,
 Mamma likaså.

Ingen hund i gården skäller,
 Ingen hane gal.
Kom! jag ger dig karameller,
Sviskon tusental.

Och Lucinda fäster kappan
 Om sin **elfenhals**,
 Halkar sakta ned för trappan,
 Glad som till en vals.

Ofta nu, då **Cynthia** pannan
 Höja ses och le,
 Mötas barnen och varannan
 Karameller ge.

(Helvetets portar öppna sig. – Avgrundsandar framstörta på scenen. – Eld och rök.)

KOR AV HELVETESANDAR.
 Minns du sommarnatten?
 Under videhäcken,
 Vid kristallebäcken,
 Du med Albert satt.
 Draken vände **skatten**
 Tyst i månens strimmor.
 Glesa silverdimmor
 Klädde dalens natt.

Då tryckte dig Albert till klappande bröst,
 Då kvävdes av glödande kyssar din röst,
 Då sjönk du i nattens försåtliga fred,
 På älskarens arm bland violerna ned.
 I skyarne tindrade stjärnan så glad,
 Och näktergalskoren er brudvisa kvad.

JULIA.

O vänner! om I **ömmen vid** min smärta –
 I gören det – Er kvalet själva tär –
 Bönhören mig! förkrossen ej mitt hjärta
 Med hågkomst av vad evigt flyktat är.
 O jordens fält! o sköna sommarnätter!
 Violers doft och näktergalars sång!
 O silverkällor, som kring gröna slätter

I stilla månsken krökte eder gång,
 Och I, o lena, blomsterklädda tuvor,
 Omkuttrade av ömma turturduvor,
 Där skälvande i Alberts famn jag låg –
 Ack! att en gång jag eder åter såg!

KOREN.

Förgäves du beder.
 Från Andarnas värld
 En bana ej leder
 Till hyddorna neder
 Den längtandes färd.

JULIA.

Ack! men kan ej kärleksropet
 Hjärtats skri till jorden hinna
 Och från jorden ömt besvaras?

KOREN.

Varför ropa ned till jorden?
 Albert ren är Ande vorden.
 Heta flammor honom bränna.
 Grymt han pinas i Gehenna.
 Kom att se den armes plågor.
 Fläkta svalka i hans lågor.

JULIA.

Albert i Gehenna brinna?
 Förr må Skapelsen försvinna,
 Förr må Andevärldens Sol
 Själv från sina himlar falla
 Och Guds vredes skålar svalla
 Över Lammets egen stol!

Sågen I Albert?
Korpsvarta lockar
Krönte hans stolta,
Snövita panna,
Och ur hans ögon
Lyste en himmel
Julia mot.
O, hur i valsens
Yrande ringar
Flickan han förde!
O, hur i månsken,
Rosenomdoftad,
Cittran han slog!

Himmel! – och han skulle vara
Nu i evighet förkastad! –
Gud sitt mästerverk förstöra! –

KOREN.

Han var brottslig.

JULIA.

Albert brottslig?
Han, min enda gud på jorden?

KOREN.

Har han ej med fräcka händer
Oskuldskransen dig berövat?
Var han ej den **orm**, vars lömska
Avgrundsviskningar förledde
Dig att **dödens äpple** bryta
Och ur **barndomsparadiset**
Fly i nakna ödemarker?

JULIA.

Honom jag förlett. Ej Albert
Ormen var i Paradiset:
Han var Adam, jag hans Eva.

KOREN.

Flyg då i din Adams armar.
Han dig väntar i Gehenna.

KOR AV ANDAR I HELVETET.

Julia, nalkas!
Skynda! av lågor
Helvetets salar
Präktigt förgyllas.
Frukta ej elden!
Festligt han lyser,
Bränner dig ej.
Har du på jorden
Nånsin med tankfullt
Öga betraktat
Aftonens rodnad
Fjärran i väster?
Helvetets gyllne
Gryning den är.

(Julia gör en rörelse att kasta sig i avgrunden, men vänder med förskräckelse tillbaka. – Dunder och blix. – Jordbävning. – Mörker betäcker Andevärlden. – I molnet en arm, med en brinnande åskvigga.)

KOREN.

Ve ve!
Se, se
Handen i skyn!

RÖST (*ur molnen*).
Flyn!

(*Avgrundsandarne nedstörta. – Julia dignar mot en klippa.*)

JULIA. EN ÄNGEL.

ÄNGELN.

Lyssna ej, Flicka, till helvetets röst!
Lugne den himmelska friden ditt bröst!

JULIA.

Spräng dessa portar! till älskarens möte
Vill jag mig störta i avgrundens sköte.
Värma och kärlek därnere man finner.
Svavlet så präktigt bland klipporna brinner.
Albert bland forsarne suckande står.

ÄNGELN.

Albert ej vistas i avgrundens trakter,
Suckande än han i jordriket går.

JULIA.

O, så förbarmen er, himmelska makter!
Låten mig åter i jordrikets vår
Skåda hans anlet – ack, vörden min tår!

ÄNGELN.

Kärlekens tårar
Klipporna smälta,
Kärlekens böner
Ödet beveka.

Ske dig, o arma!
Så, som du vill.
(*Ängeln och Julia försvinna i moln.*)

Jorden. – Skogstrakt.

ALBERT.

Det är förbi – Ej av ett mänskohjärta
Jag dyrkas mer. Ack, inga kinder låga,
Och ingen barm vid Alberts möte höjes
Av salig fröjd, av svällande förtjusning.
En gud jag är, som mistat sina tempel
Och altaren, som, själv förintad, vilar
I evigt svärmod på sin världs ruiner.
Vi andas jag då än? Vi hämtar jag
En luftens fläkt? – Förintelse! o, kom
Att sista fibern av mitt liv förtära.

Klappa, o hjärta!
Klappa och svid!
Snart ändas din smärta,
Din eviga strid!

Djupt under mullen
Slumra du får.
Den kylande mullen
Skall läka ditt sår.

Dina **monader**
Bytas en gång
I rosor och blader
Vid lärkornas sång.

Dricka de skola
Daggens kristall,
I ljuset sig sola
På grönskande vall.

Fjäriln skall kyssa
Dem, rusig och varm,
Och Flickan dem vyssa
Till sömns vid sin barm.

Anderöst tonar
Ur skuggornas dal:
»Blott döden försonar
Med levnadens kval.«

(Likprocession i fonden. – På avstånd ljudet av begravningsklockor:)

Hu! vilken syn! vid tempelklockors sång
Bärs Julias svarta likbår över heden.
Vem är du, Död! o avskyvärda ängel,
Som skörda djärvs det ädlaste på jorden,
Den skönsta blomma, som på gravar växt?
Vem är du, helvetets monark! jag ock
Vill känna dig, till räknenskap dig kalla.

(Han mördar sig.)

(Skybimmel. – Alberts själ föres av änglar till Andevärlden. – På avstånd Julia och hennes Ängel i genomskinliga moln.)

ALBERT. ÄNGLAR.

ALBERT.

O, var är jag? För mitt öga
Vilken ljusning! – Ha! vad sällskap!

EN ÄNGEL.

Ljusets söner dig ledsaga
Genom rymderna, som skilja
Tidens fält och Evighetens.

ALBERT.

För mig åter ned i dalen,
Till den myrtenkrönta källan,
Till den månbeblänsta bäcken.

ÄNGELN.

Nej, omöjligt! sedan Anden
Över livets brygga tågat,
Aldrig kommer han tillbaka.

ALBERT.

Ve! och nyss med dolkens mordudd
Jag mitt hjärta genomborrat:
Lever dock ännu och plågas!

ÄNGELN.

Döden är en sömn allena,
Mera kort än blotta nattens.

ALBERT.

Ha! vad båtar det att leva?
Och att dö, vad båtar sådant,
Då förintelse ej följer
På förtvivlans hemska blodsdöm? –
Finnes ej i andra världen
Guld och kronor, makt och ära?

ÄNGELN.

Himlens guld är endast kärlek,
Samvetsfriden andars krona.
Gud blott tillhör makt och ära.

ALBERT.

Är då mänskan intet?

ÄNGELN.

Intet!

ALBERT.

Ack! jag var dock fordom något.
Jag har Julias kyssar njutit,
Vid dess änglabarm jag tronat,
Med dess själ min själ förenat.
Vänner! fören mig till henne!
I en poppelskog, där vinden
Susar mellan gröna kronor,
Och den blåa silverfloden,
Tusenfaldigt krökt bland rosor,
Går att paradiser skapa,
Vill jag vila, evigt evigt
Till den huldans hjärta sluten,
Och i hennes trogna armar
Gud och Världarne förgäta.

ÄNGELN.

Tyst, tyst, tyst! tänk ej på Julia!

ALBERT.

På vad annat skall jag tänka?
Var hon ej mitt hjärtas urbild
Och mitt enda mål på jorden?

ÄNGELN.

Gud för henne tänt ett julljus
Vid det gyllne himmelsbordet,
Vill i sina blåa salar
Skåda snart det hulda barnet.
Tyst, tyst, tyst! tänk ej på Julia!
(*Teatern förändras.*)

(*Cypressedal i Andarnas Värld.*)

JULIA. EN ÄNGEL (*på något avstånd*).

JULIA.

Ha! jag är ensam i min tåredal.
Den himmelske ledsagarn själv mig lämnat.

ÄNGELN.

Nej, jag är här.

JULIA.

O gudayngling, hör!
Är kärleken i rena Andars värld
Ej, som på jordens dunkla fält, det högsta?

ÄNGELN.

Ack jo!

JULIA.

Så för mig till min Alberts famn.
Ett liv ej Julia utan honom äger.
Ack! våra själar, våra nöjen ren
För evighet hopvuxit med varandra.

ÄNGELN.

Minns du ej längre Gud? Har du för Honom
Ej någon känsla mer?

JULIA.

Min Gud är Albert.

ÄNGELN.

Har Albert kallat världarne ur natten?
Besätt med solar himlarne där nere?
Har Albert dött för dig i korsets kval?
Ack Julia! sista hälsningen jag bär
Från **himlarnes Monark**. I sina salar
Han vill dig se, vill fläta kring din hjässa
En krans av stjärnor, vill **din brudgum** bli.
Vad? längtar du ej Lammets bröllop fira?

JULIA.

Vart Albert går jag följer. Utan honom
Ges ingen himmel. Intet helvete,
Där på min barm hans änglakyssar brinna.
Ack! svara! får ej Albert följa mig
Till himlen opp? – Vi kunna bägge älska.

ÄNGELN.

Ej Albert älskar himlarne, ej rosens,
Ej liljans doft. Han älskar eld och svavel.

JULIA.

Vad Albert älskar, älskar jag. Farväl!

ÄNGELN.

Gud gråter i sin himmel, vill så gärna
Dig möta där.

JULIA.

Tag denna avskedskyssten!

O, vänd ej bort ditt anlete!

ÄNGELN.

Jag kyssa

En Julias läppar? Dock, du vill det, Flicka!

Vad hjärtat vill, Gud själv ej nånsin vägrar.

Må över dig Han nådigt sig förbarma!

Jag, svage, jag blott rysa kan och – fly.

(Han försvinner i moln.)

ALBERT. JULIA.

ALBERT.

O min Julia!

JULIA.

O min Albert!

ALBERT.

Julia! är du min för evigt?

JULIA.

Evigt din! – men var oss resa

Här ett tjäll? – Ack låt oss bygga

Vid en lugn, av näckens rosor

Kransad å, i aspars skugga, –

I en stilla skog av myrten.

Låt oss dricka rosens ånga,

Liljans doft, och kärligt blanda

På en gräsbädd våra kyssar.

ALBERT.

Albert älskar icke rosens,
Icke liljans doft, – ej önskar
Han av källans sus att sövas.
Eld och svavel blott han älskar,
(pekar åt helvetet)
Vill dit ned till sina vänner.

JULIA.

Albert! tryck mig till ditt hjärta!
Jag åt dig mig överlämnar.
Följer dig till himlens salar,
Följer dig i avgrundsdjupet.
(Helvetets portar öppnas.)

KOR AV ANDAR I HELVETET.

Nalkas, o brudpar!
Skynda! av lågor
Helvetets salar
Präktigt förgyllas.
Frukta ej elden,
Festligt han lyser,
Bränner dig ej.

ÄNGLAR *(nedsväva ur molnen)*.

ÄNGLAKOREN.

Julia, Julia! vänd tillbaka!

KOR AV HELVETESANDAR.

Kom att **Hymens vällust** smaka!

STAGNELIUS

ÄNGLAKOREN.

Julia, hör! för sista gången
Gud dig ropar.

JULIA.

Jag är fången,
Kan ej längre lös mig riva,
Kan ett offer endast bliva.

*(Albert och Julia omfamna varandra och kasta sig i avgrunden. Efter dem
nedrasa klipporna.)*

KOR AV ÄNGLAR.

Kärleken vänligt till himlarne leder.
Kärleken störtar i avgrunden neder.
Julia! Julia! kvalen omarma dig!
Herre! förbarma Dig!

Kommentarer och ordförklaringar

Erik Johan Stagnelius (1793–1823) är en av de mest levande bland svenska klassiker, läst och älskad av ständigt nya generationer. Med denna popularitet följer en kontinuerlig återutgivning av hans skrifter. I föreliggande nyutgåva har texterna på nytt granskats mot handskrifter och originaltryck. Den senaste vetenskapliga utgåvan av Stagnelius' samlade verk, utarbetad av Fredrik Böök 1911–1919 och återutgiven i reviderat och stavningsmoderniserat skick 1957, var ett imponerande kraftprov; med tiden har den samtidigt kommit att framstå som i delar föråldrad. Det har därför ansetts värdefullt att nu, på basen av de nya upptäckter som har gjorts kring Stagneliustexten, på nytt gå igenom det samlade materialet, lokalisera de handskrifter som har skiftat ägare och på nytt ta ställning till textläget.

UTGÅVANS ORGANISATION

I denna nyutgåva har texterna organiserats enligt principer som avviker från tidigare Stagneliusutgåvor. I utgåvans första band samlas de litterära verk som Stagnelius själv lät trycka eller befordra till trycket, nämligen eposet *Wladimir den store*, samlingen *Liljor i Saron* (inkl. dramat *Martyrerna*), sorgespelet *Bacchanterna* samt dramat *Albert och Julia*. *Albert och Julia* intar egentligen en mellanställning: Stagnelius lämnade stycket till Carl Deleen för tryckning och skall upprepade gånger ha frågat efter det. Deleen hävdade att handskriften var förkommen, men lät trycka dramat efter Stagnelius' död. Till utgåvans första band förs också ett par tryckta tillfällesdikter liksom prospektet till *Liljor i Saron*.

Den första delen i föreliggande utgåva ger därför en bild av hur Stagnelius själv valde att framträda som författare och en antydan om vilken uppfattning de tidigaste läsarna kan ha fått

av hans författarskap. Det bör dock framhållas att begreppet »tryckt verk« här definieras med utgångspunkt i teknologin (dvs. tryckpressen), men utan några omedelbara antaganden om ett därmed förbundet offentliggörande. Exempelvis kan flera av Stagnelius' handskrivna tillfällesdikter antas ha nått en större offentlighet än den privattryckta barndomsdikten »På Herr Magister PER BRUSENII Promotionsdag«. Också den otryckta tävlingsskriften »Till Kvinnorna i Norden« nådde sannolikt en större offentlighet. Detta till trots hänförs barndomsdikten här till de tryckta verken, medan de handskrivna tillfällesdikterna och tävlingsskriften förs till de otryckta.

I utgåvans återstående fyra band samlas de otryckta skrifterna, det vill säga de skrifter som Stagnelius inte själv lät befördra till trycket men som återfanns efter hans död. Dessa organiseras efter genre: del II omfattar epik, del III dramatik och del IV–V lyrik. I den femte delen samlas dessutom prosa och brev.

Inom varje avdelning är verken organiserade i kronologiska grupper. Dateringen följer i stort sett den kronologiska uppställning av Stagnelius' arbeten som Staffan Bergsten har företagit i *En Stagneliusbibliografi* (1965). Bergsten har inte gjort egna dateringar men har systematiserat de uppgifter som står att finna framför allt hos Albert Nilsson, men även hos Olle Holmberg. Vissa mindre justeringar har kunnat göras i materialet, men i huvudsak står sig Bergstens sammanställning. Även i attributionsfrågor följer jag Bergsten; dikten »Sängens Lov« (»Sängen«), som av Bergsten förtecknas som apokryf (dvs. tillskriven Stagnelius men sannolikt ej av honom), återges dock i appendix. Det är på intet sätt klarlagt att dikten är av Stagnelius, men det går inte heller att helt utesluta det (se vidare appendix sist i del V). Jag har dessutom granskat ytterligare några handskrifter som har dykt upp på senare år och som vid något tillfälle har tillskrivits Stagnelius, men dessa attributioner har kunnat avfärdas. Dessa dikter, som ej återges i utgåvan, är

»Orfeus« (se Bergsten 1965; Louise Vinge kunde 1960 visa att denna dikt skrivits av Ludvig Borgström) samt »Brikollisten«, »Den första snön« och »Bondevisa« (dessa handskrifter, ej av Stagnelius' hand, finns på Kungl. biblioteket).

I enstaka fall gör jag nydateringar av arbeten som finns i egenhändiga handskrifter av Stagnelius. Också dikterna »Ångfartyget«, »På Emerentias Dag« och »Till översten m. m. Kock« har ansetts daterbara med ledning av yttre kriterier (ångbåten Carl Johan passerade Kalmar 1821; Emerentia Bäckerström dog 1817; avskriften av dikten till Kock är daterad annandag pingst 1822). Inom ramen för varje kronologisk grupp är dikterna ordnade enligt titelns begynnelsebokstav, dock så att de dikter som står tillsammans i en och samma handskrift, om de dessutom är daterade till samma period, också står tillsammans i utgåvan. Denna organisation motiveras av att den enskilda dikten många gånger får sin betydelse inom ramen för en större kontext. Tematiskt eller formellt besläktade dikter står ibland tillsammans i mindre handskriftshäften; emellanåt verkar handskriftshäften rentav uppbyggda för att svara mot en sådan enhet. Av samma anledning står de egenhändigt renskrivna diktsamlingarna i en separat avdelning, först i del IV. Dessa står alltså utanför den kronologiska följd.

Sist i varje avdelning står odaterbara verk, vilket här innebär verk för vilka yttre hållpunkter för dateringen saknas (det gäller typiskt de dikter som bara finns bevarade i avskrifter eller postuma tryck). En del av dem kan anses möjliga att datera på inre kriterier, t.ex. estetiska eller psykologiska (så kan t.ex. flera av tillfällesdikterna antas tillhöra ett sent skede i författarskapet). Här betraktas dock sådana kriterier, i enlighet med Bergsten, som otillräckliga för pålitlig datering.

Med denna organisation kommer disparata dikter att stå intill varandra. Danssånger som »Polskan« och »Valsen« står nära »Till Förruttnelsen« och »Till Lyran«; en tillfällesdikt

som »Jennys Melankoli« står intill de kända »Julia! vecken i vår lampa« och »Näcken«. Jag har sett det som en särskild poäng att på detta vis demonstrera Stagnelius' spännvidd och belysa hur dikter som tycks representera vitt skilda känslolägen kan tillhöra samma tidsskikt. Tillfällesdikterna tillhör författarskapet i samma mån som de filosofiska tankedikterna. Kaos är verkligen granne med Gud i Stagnelius' skrifter.

TEXTLÄGE OCH ETABLERINGSPRINCIPER

Bara en liten del av Stagnelius' arbeten – omkring en femtedel – trycktes under författarens livstid. Stora delar av det rika handskriftsmaterial som Stagnelius efterlämnade vid sin död utnyttjades av Lorenzo Hammarsköld i hans utgåva av Stagnelius' *Samlade skrifter* 1824–1826. Hammarskölds utgåva utkom 1836 i en ny upplaga, genomsedd, utvidgad och rättad av Per Adolf Sonden. En rad Stagneliusutgåvor följde under 1800-talet – nämnas kan särskilt Christopher Eichhorns utgåva 1867–1868 – innan Böök gav ut den vetenskapliga utgåvan av Stagnelius' arbeten i serien Svenska författare utgivna av Svenska Vitterhetssamfundet (1911–1919). Bööks utgåva är en djupt respektingivande forskningsinsats och kom också att bli startpunkten för en livlig och tidvis hätsk textkritisk debatt. Bernhard Risberg kom med en mängd förslag till tolkning av oklara textställen och till texträttelser på ställen som kunde tolkas som felaktiga. Också Ivar Thorén framträdde med en uppsats kring tolkningen av handskrifterna till *Sigurd Ring*. Men framför allt inspirerades Albert Nilsson till den oerhört betydelsefulla *Kronologien i Stagnelius diktning* (1926), som med utgångspunkt i Stagnelius' handstil och skrivvanor gjorde nydateringar av en stor del av Stagnelius' författarskap. Nilsson kunde många gånger bekräfta men på sina ställen också revidera Bööks dateringar.

1957 utgav Böök den så kallade Allhemsupplagan av Stagnelius' skrifter. Utgåvan var modernstavad och i stort sett omorganiserad

efter Nilssons dateringar; dessutom var den delvis reviderad i enlighet med Risbergs och Thoréns synpunkter. Kommentaren i Allhemsupplagan är dock synnerligen kortfattad och de begränsade revisionerna framstår inte som alltigenom konsekventa. Man kan också framhålla att modernstavningen är grov: den respekterar till exempel inte växlingen mellan gemen och versal, samtidigt som den kraftigt reviderar Stagnelius' interpunktion.

Den största samlingen av Stagneliushandskrifter finns i Stifts- och gymnasiebiblioteket vid Kalmar stadsbibliotek, i två inbundna och paginerade volymer. En stor Stagneliussamling finns också på Kungl. biblioteket i Stockholm. Därutöver finns Stagneliusrelaterat material i Riksarkivet Marieberg (Sjöholmsarkivet, Stavsundsarkivet), i Svenska Akademiens arkiv, på Örebro universitetsbibliotek, på Göteborgs universitetsbibliotek samt i Brinkmanska arkivet på Trolle-Ljungby. I några fall har handskrifter och tryck som Böök inte kände till återfunnits, varför etableringarna i dessa fall nu kan vila på fastare grund.

Det kan framhållas att det inför föreliggande utgåva gjordes en digitalisering av de Stagneliushandskrifter som finns på Stifts- och gymnasiebiblioteket i Kalmar. Dessa digitala handskriftsfaksimiler har också offentliggjorts genom Litteraturbankens (<litteraturbanken.se>) försorg och finns alltså tillgängliga för den som vill se hur Stagneliusmaterialet ter sig.

Grovt sett faller Stagnelius' verk i fyra olika grupper, för vilka olika textlägen råder. Man kan summera dem enligt följande:

1. Verk som trycktes under Stagnelius' livstid eller som Stagnelius själv lämnade till trycket. Hit hör *Wladimir den store* (1817), *Bacchanterna* (1822) och samlingen *Liljor i Saron*, som inkluderar dramat *Martyrerna* (1821), men även ett par tillfällsdikter samt dramat *Albert och Julia* (1824; se ovan). I fråga om dessa verk ligger det nära till hands för en utgivare att låta textetableringen utgå från originaltrycken, även i de fall handskrifter också finns bevarade.

2. Verk som finns bevarade i egenhändiga renskrifter. Hit hör bland annat två lyriska samlingar, som föreligger i prydliga häften, renskrivna av Stagnelius själv. Textetableringen utgår här från renskrifterna, även i de fall andra handskrifter också finns bevarade.

3. Verk som bara finns bevarade i utkast, förarbeten och mer eller mindre färdiga handskrifter. Hit hör en betydande del av Stagnelius' arbeten i olika genrer.

4. Verk som inte finns bevarade i några samtida tryck eller egenhändiga handskrifter, utan bara i postuma tryck eller avskrifter. Hit hör framför allt alla de verk i Hammarskölds Stagneliusutgåva till vilka handskrifter numera saknas, såsom eposet *Blenda*, dramerna *Wisbur* och *Narcissus*, liksom en mängd av de lyriska dikterna. Här är utgivaren hänvisad till Hammarskölds etableringar, även där dessa kan antas vara i olika avseenden missvisande (det är t. ex. inte omöjligt att Hammarsköld själv kan ha författat vissa strofer i sin Stagneliusutgåva). Uppenbara feltryck och missförstånd rättas i utgåvan, men inga försök görs att göra Stagnelius' text mer stagneliansk än den framstår hos Hammarsköld.

Etableringen av de verk som faller under kategorierna 1 och 4 ovan utgår alltså i stor utsträckning från tryck. I dessa rättas uppenbara fel, men möjligheten till texträttelser utnyttjas restriktivt, i synnerhet i fråga om de tryck som Stagnelius själv torde ha korrekturläst. I enstaka fall påpekas i stället ett möjligt fel i den löpande textkommentaren. Ett exempel kan hämtas från »Värdikter« i *Liljor i Saron*, där ordet *prisar* i originaltrycket står där man hade förväntat sig ett rimord på *spirar*. I föreliggande utgåva står *prisar* kvar. I kommentaren påpekas att rimmet uteblir och att man kan tänka sig att *prisar* är ett feltryck för *firar*.

Etableringen av de verk som faller under kategori 2 utgår från författarens renskrifter. Detta är i regel oproblematiskt:

Stagnelius' handstil är här lättläst och renskrifterna är omsorgsfullt präntade. Uppenbara fel rättas, men de är få.

De textetableringar som gäller verk i kategori 3 ovan är de mest problematiska. Här finns många dikter som likt gudinnan Athena verkar ha fötts färdiga ur gudens huvud. Men här finns också utkast som är notoriskt svåretablerade och även fortsatt bör föranleda stor diskussion bland Stagneliusforskarna. Handstilen är i vissa fall mycket svårläst, skrivfelen många och interpunktionen ibland bristfällig. Emellanåt har Stagnelius arbetat parallellt i olika handskrifter men till slut lämnat texten ofärdig; instruktionerna är motstridiga och det finns inte ett givet sätt att tolka det bevarade materialet.

Det är också på detta område som den textkritiska teorin har förändrats mest under de senaste femtio åren. Där man tidigare var benägen att harmonisera och färdigställa det som författaren lämnade utfört, anses det numera rimligare att låta skarvarna och sprickorna synas. Textetableringar inom denna kategori är också oerhört arbetskrävande och bör åtföljas av välgrundade resonemang där argumenten för utgivarens beslut förankras. Den bästa platsen för sådana fragmentariska etableringar med åtföljande resonemang är dock inte en modernstavad läsutgåva som den föreliggande, utan en utgåva med stort utrymme för textkritiska kommentarer och variantförteckningar. Klassikerutgåvornas syfte är att etablera modernstavade lästexter för en bred allmänhet. Därför har ambitionen i föreliggande utgåva varit att så långt möjligt undanröja texternas oklarheter, ofta i linje med härdvunnen tradition i Stagneliustextens editionshistoria, men emellanåt med andra bedömningar som resultat. I vissa fall har textläget tolkats annorlunda än tidigare och ibland har nya forskningsresultat påverkat etableringen. Antydningar om komplikationerna ges emellanåt i kommentarerna. För framtiden bör man också överväga möjligheten att för en mer specialiserad målgrupp framställa en betydligt mer

fragmentarisk, motsägelsefull – och svårläst – Stagneliusutgåva, som ligger närmare det bevarade handskriftsmaterialet.

De titlar som står skrivna i handskrifterna återges om det bedömts att de är skrivna av Stagnelius' hand. Över vissa av dikterna finns titlar skrivna av annan hand, oftast Hammarsköld; dessa återges i sådant fall ej, men noteras i kommentaren. I två fall har titlar som tidigare har angivits som Stagnelius' egna strukits; detta gäller »Lycksalighetens Ö« och »Dora«, som verkar tillskrivna av annan hand (se »Jag känner en helig« och »Vid det öppna fönstret«, båda i del IV). I de fall titel saknas har den första radens begynnelseord i stället fått fungera som titel. När det gäller verk som bara finns bevarade i postuma tryck eller avskrifter återges titeln. I kommentaren noteras vilken status en titel har: om den är egenhändig, om den härrör från Hammarsköld eller en avskrift, eller om titel saknas.

Samtliga texter har lästs mot sin grundtext, vare sig denna återfinns i tryck, egenhändig handskrift eller avskrift. *Handskrift* används i utgåvan för egenhändig handskrift; om en avskrift avses preciseras detta. Rättelser från errataförteckningar har i förekommande fall införts utan särskild anmärkning. Var grundtexten hämtats anges i kommentaren till varje enskilt verk. I kommentaren förtecknas dock bara de avskrifter och/eller tryck som har använts i den aktuella textetableringen, inte de som i vissa fall finns därutöver. I kommentaren ges vidare uppgifter om datering samt om vilka texter som i förekommande fall har grupperats tillsammans i handskriften – denna uppgift är relevant eftersom ett sådant grannskap kan indikera tematisk eller formell släktskap (se ovan).

En ambition har varit att i större utsträckning än i tidigare utgåvor etablera ett verk utifrån en enda grundtext, det vill säga att avstå från att blanda varianter med ursprung i olika textkällor. Denna strävan har dock i många fall fått stå tillbaka för den samtidiga ambitionen att etablera en sammanhängan-

de, läsbar text. Textläget är när det gäller Stagnelius besvärligt. Emellanåt kan en sammanhängande text bara uppnås genom långtgående rekonstruktioner av förlorade textstrukturer, eller av text som partiellt har bevarats i olika källor. Ett antal av text-etableringarna återgår därför på flera grundtexter och hypoteser om relationerna mellan dessa. Det händer till exempel att ett verk är partiellt bevarat i en egenhändig handskrift samt i sin helhet – men sannolikt i redigerad form – i Hammarskölds utgåva. I ett sådant textläge har handskriften valts för de partier den täcker, medan övrig text, inklusive i förekommande fall vissa scenanvisningar etc., har supplerats från Hammarsköld. Överlag har ambitionen varit att så långt möjligt använda auktoriserade tryck och egenhändiga handskrifter, och att i de lakuner som föreligger supplera med övriga tryck och avskrifter. Ambitionen är att denna sammansatta karaktär hos texterna i förekommande fall skall göras tydlig och spårbar, i den utsträckning som kommentarens omfång medger.

Där en handskrift eller en tryckt edition av ett verk innehåller auktoriserade ändringar (s.k. intern varians) etableras den ändrade varianten, även i de fall där den ursprungliga varianten inte är struken och de båda varianterna strängt taget är alternativa. I dikten »Månan och själen« är ändringarna av så genomgripande karaktär att dikten har etablerats i två separata versioner. Till denna utgåva hör i enlighet med klassikerutgåvornas principer inga variantförteckningar, vare sig över interna varianter (dvs. varianter inom en handskrift eller ett tryck, t.ex. när Stagnelius har strukit och ändrat ett ord i en handskrift) eller över externa varianter (dvs. mellan olika versioner av ett och samma verk). Emellanåt noteras varianter ändå i kommentaren, i synnerhet när det handlar om att en senare variant har etablerats där den ursprungliga varianten inte är struken.

Stagnelius' egen interpunktion kvarstår i princip, i enlighet med klassikerutgåvornas riktlinjer. Det bör dock betonas att

interpunktionen i många av handskrifterna är otydlig och osäker. På en del ställen, och i synnerhet i utkasten, är interpunktionen dessutom ofärdig eller meningsförstörande, och ofta saknas interpunktion där den hade förväntats. På de ställen där den bristande interpunktionen har ansetts förstöra eller störa förståelsen har den försiktigt justerats; toleransen för avvikande interpunktion är dock jämförelsevis hög. Skiljetecken suppleras också när de saknas sist i strofer.

Även skrivfel rättas, mindre fel stillatigande (*gullne* > *gyllne*, *begynnesle* > *begynnelse*, dubblerade ord), medan större rättelser (*ej* > *en*, *ljöd* > *sjöd*) noteras i kommentaren. Grav eller akut accent där vi hade förväntat oss det motsatta rättas. Däremot har metrik och rim i normalfallet inte ansetts motivera emendationer. Så får (o)rimmen *ned-mer* och *omsväven-bäva* stå kvar, liksom rader som i förhållande till versschemat innehåller för få eller för många stavelser. Där en person i texten som resultat av omarbetningar bär två helt olika namn har det genom ändringen införda namnet genomgående fått ersätta det äldre (*Gerda/Edla*, *Kleon/Timon*, *Gerd/Hild*); också stavningen av namn har normaliserats inom ett verk. Förkortningar har upplösts och siffror har skrivits ut med bokstäver i de litterära verken och i prosa-anteckningarna, dock inte i brev. Saknade citat- och parentes-tecken har supplerats. I vissa fall sätts klamrar om supplerade ord; detta preciseras i kommentaren.

Ofta är det svårt att i handskrifterna avgöra om en bokstav avser minuskel eller majuskel, i synnerhet i fråga om vissa bokstäver, som till exempel f och k, och i vissa fall även o och a. I radbörjan tolkas osäkra bokstäver gärna som versaler, eftersom Stagnelius normalt inleder rader med versal. Bokstäverna a och e skrivs ofta lika i radslut. Ambitionen är att följa handskriften, men utslaget är ofta osäkert. Även strofindelningen är i vissa fall osäker.

PRINCIPER FÖR STAVNINGSMODERNISERINGEN

I enlighet med klassikerseriens överordnade riktlinjer har den etablerade originaltexten moderniserats enligt stavningen i den senaste upplagan av *Svenska Akademiens ordlista* (t.ex. *hvad* > *vad*, *silfver* > *silver*, *öcken* > *öken*), medan originalets böjning däremot kvarstår (t.ex. pluralböjning av verb, imperativ *gå* och *gack*, preteritum *viste* 'visade' och *dödde*, plural *gränsor* och *dansar* – dock har *böd*, *budit*, *söng*, *sungit*, *sönk*, *sunkit* moderniserats till *bjöd*, *bjudit*, *sjöng*, *sjungit*, *sjönk*, *sjunkit*). Särskrivna ord skrivs samman (*bröllops bädd* > *bröllopsbädd*) och bindestreck i sammanskrivna ord stryks (*morgon-sol* > *morgonsol*); inledande versal i det senare ledet övergår i förekommande fall på det förra ledet. Också ort- och personnamn har normaliserats och anpassats till moderna namnformer (*Wallball* > *Valhall*, *Danaï* > *Danaë*), utom där namnformen har ansetts särskilt karakteriserande eller där den moderna namnformen skulle bryta alltför kraftigt mot språket i övrigt (som staden *Theodosia*, vilken idag skrivs *Feodosija*). Också där en stavningsform har ansetts särskilt karakteriserande eller där särskilda skäl har talat mot modernisering har originalets skrivning behållits. Ordformer moderniseras inte på de ställen där en modernisering skulle innebära att ett rim omintetgörs; *töcken* får således fortsätta rimma på *öcken*, *tross* ('trots') får rimma på *bloss*, *fenster* på *vänster* och *kammar* på *rammar* ('ramar'). Stavningen moderniseras även i de citat som anförs i kommentaren, dock inte i boktitlar.

Stagnelius' bruk av versal och gemen kvarstår. Äldre typografiska konventioner såsom punkt efter rubrik och skiljetecken före (i stället för efter) avslutande citattecken iakttas däremot inte här. Även i övrigt har typografin gjorts enhetlig inom utgåvan, och följer alltså inte originalen. Detta gäller i synnerhet dramatiken, där den grafiska uppställningen med personförteckningar, scenanvisningar och repliker följer de typografiska

principerna för klassikerserien. Det gäller också några andra element, såsom att understrykning i handskrift samt spärriad text i tryck återges med kursiv stil i utgåvan.

Moderniseringens överordnade mål är att göra Stagnelius tillgänglig för nutida läsare genom att eliminera onödiga läshinder. Den språkdräkt som blir resultatet är en mellanform, avsedd att fungera som en brygga mellan dåtid och nutid. Den som vill veta exakt hur Stagnelius – eller i förekommande fall hans avskrivare eller utgivare – skrev bör följa hänvisningen till originaldokumenten. För den läsare som inte har språkvetenskapligt studium i sinnet vill utgåvan dock erbjuda en pålitlig text. Förhoppningen är samtidigt att de originalstavade textetableringar som ligger till grund för den föreliggande utgåvan i framtiden skall kunna offentliggöras.

Ett specialfall utgör Stagnelius' tjänsteansökan till Ecclesiastikdepartementet, brevet »Högvälborne Herr Grefve«, som här kvarstår helt omoderniserat. Det formelartade brevet består huvudsakligen av titlar, ämbeten och ordnar, vilkas tidsfärg bäst framträder med bevarad originalstavning.

PRINCIPER FÖR KOMMENTARERNA

Utrymmet för kommentarer är begränsat. Kommentarerens överordnade ambition är att kortfattat förklara mytologiska och historiska fenomen samt föråldrade ord, belysa oklara ställen och peka ut allusioner, men inte att gå djupare in i tolkningsfrågor. Det stagnelianska författarskapets karaktär utgör på många sätt en lockelse att kommentera för mycket. En stor del av hans diktning kan uppfattas som ett sammanhängande system eller nätverk, med djupa betydelseschakt och täta meningsförbindelser. Också den synkretistiska grundhållning som präglar Stagnelius' författarskap uppmanar till vittgående kommentarer: karakteristiskt för Stagnelius är hans sätt att återföra fenomen från vitt skilda tankesfärer på en och samma grundtanke,

vilket innebär att ett otal betydelser kan överlagras i ett till synes trivialt ord eller fenomen (såsom t. ex. fjärilen). Denna typ av höggradigt tolkande kommentarer ges dock inte utrymme här; de passar bättre i essäns, artikelns eller monografins form. Däremot gör denna egenskap hos Stagneliustexten att en kommentar ibland kan framstå som alltför entydig där texten tycks oscillera mellan flera samtidiga eller konkurrerande betydelser.

Kommentaren är också restriktiv när det gäller namn på fiktiva personer, metrik samt paralleller inom författarskapet. En generellt sett betydligt utförligare kommentar, riktad till en akademisk målgrupp och i hög grad inriktad på idéhistorisk kontextualisering, återfinns i kommentarbandet till Bööks utgåva i Svenska Vitterhetssamfundet. Vissa typer av fenomen förklaras dock i högre grad i föreliggande utgåva än hos Böök. Det gäller till exempel mytologiska referenser, bibliska allusioner och föråldrade ord. Ett ord eller fenomen kommenteras vid dess första förekomst inom varje enskilt verk; som verk betraktas varje dikt, epos, drama, brev eller prosastycke. Den repetition som blir konsekvensen av denna princip tjänar syftet att en läsare också vid läsningen av en enskild dikt snabbt skall kunna finna de dit hörande kommentarerna.

Stagnelius' skrifter innehåller många allusioner på grekisk och romersk mytologi. Stagnelius tillhör en generation diktare som i viss mån vände sig från det romerska till det grekiska kulturarvet. Samtidigt är det grekiska arvet som vi möter det hos Stagnelius i hög grad förmedlat genom romarna, framför allt Ovidius; i själva verket dominerar romerska namnformer över grekiska hos Stagnelius (därför används också övervägande romerska namnformer i kommentaren). Denna sammanflätning av grekiskt och romerskt motiverar att den grekiska och romerska mytologin här sammanförs under beteckningen *klassisk mytologi*, utom för fenomen som mer entydigt tillhör den ena kultursfären (såsom romerska lärer och penater).

I kommentar- och etableringsarbetet har jag haft hjälp av en mängd litteratur av olika slag, liksom av den rikhaltiga Stagneliusforskningen. Med emfas bör Bööks digra kommentarvolym till Svenska Vitterhetssamfundets utgåva (1911–1919) framhållas; också *Svenska Akademiens Ordbok* skall särskilt nämnas. Bland alla dem som har sysselsatt sig med Stagnelius' författarskap kan nämnas Daniel Andreæ, Staffan Bergsten, Staffan Björck, Carl Wilhelm Böttiger, Fredrik Böök, Sven Cederblad, Christopher Eichhorn, Horace Engdahl, Paula Henrikson, Olle Holmberg, Bengt Holmqvist, Göran Hägg, Roland Lysell, Sten Malmström, Albert Nilsson, Anders Olsson, Henry Olsson, Bernhard Risberg, Johan Bernhard Simonsson, Cecilia Sjöholm, Ivar Thorén, Jan Olov Ullén, Geo Widengren, Stig Wikander och Louise Vinge. Nämnas kan också den omfattande verksamhet som Sällskapet Erik Johan Stagnelii Vänner har bedrivit. En översikt av Stagneliusforskningen fram till 1965 finns i Bergstens bibliografi. När det gäller textkritiska frågor hänvisas till Paula Henrikson, *Textkritisk utgivning. Råd och riktlinjer* (2005).

Jag vill tacka personalen på de bibliotek och arkiv jag har varit i kontakt med för generös och beredvillig hjälp, samt Alice Trolle-Wachtmeister, i vars hem jag släpptes in för att undersöka Stagneliushandskrifterna på Trolle-Ljungby. Många andra har också bistått mitt arbete. Bo Svensén på Svenska Akademien tackas för sin stora och förtjänstfulla arbetsinsats som redaktör. Bengt Jonsell, Uppsala och Bo Persson, Linköping har generöst bidragit med sina specialkunskaper. Titel- och förstaradsregister har utarbetats av Frida Buhre. För sakuppgifter, råd och dåd tackas Lars Burman, Anna Cullhed, Hans Walter Gabler, Johnny Kondrup, Bengt Landgren, Anders Olsson, Per Sandström, Johan Svedjedal och Henrik Williams. Särskilt tackas slutligen min man, David Westberg.

KÄLLOR FÖR TEXTETABLERINGEN

Förteckningen omfattar de handskrifter och tryck som utgåvans etableringar bygger på.

Handskriftssamlingar

- Kalmar stadsbibliotek (Stifts- och gymnasiebiblioteket):
 Erik Johan Stagnelius, Handskrifter (kapsel Stagnelius)
 Kungl. biblioteket, Stockholm:
 Vf 188
 Vf 182
 Vf 112:3
 S 49
 Kempes autografsamling: Stagnelius
 Beskow-Dahlgrens autografsamling: Stagnelius
 Svenska Akademiens arkiv, Stockholm:
 Tävlings skrifter 1817–18, E2:11
 Riksarkivet Marieberg, Stockholm:
 Stavsundsarkivets autografsamling
 Sjöholmsarkivets autografsamling
 Örebro universitetsbibliotek:
 Mörnerarkivet
 Göteborgs universitetsbibliotek:
 Dickson Bukowski-samlingen
 Trolle-Ljungby:
 Brinkmanska arkivet

Tryckta skrifter

- Stagnelius, Erik Johan, »På Hert MAGISTER PER BRUSENII Promotionsdag, den 22 Juni 1805«, privatträck; faksimil i Erik Johan Stagnelius, *Samlade skrifter*, del I, utg. Fredrik Böök (Malmö 1957), s. XIII; även i *Svenska Dagbladet* 30 okt. 1924
 [—], »Öfver FRU DOCTORINNAN EMERENTIA BRITA MARIA BÄCKERSTRÖMs Död«, *Calmar Posten*, 22 mars 1817

- [—], *Wladimir den Store. Skaldedikt i tre sånger* (Stockholm 1817)
 [—], *Liljor i Saron*, häfte 1 (Stockholm 1821)
 [—], *Liljor i Saron*, häfte 2–3 (Stockholm 1821)
 [—], *Bacchanterna eller Fanatismen. Sorgspel* (Stockholm 1822)
 [—], *Albert och Julia, eller Kärleken efter Döden. Scen ur Andewerlden, Argus den IV*, den 31 jan. 1824 (n:o 48), s. 189–191, den 7 feb. 1824 (n:o 49), s. 193–194 samt den 14 feb. 1824 (n:o 50), s. 197–199
 [—], *Albert och Julia, eller Kärleken efter Döden. Scen ur Andewerlden* (Stockholm 1824)

Postuma samlingsutgåvor

- Stagnelius, Erik Johan, *Samlade skrifter*, del I–III, utg. Lorenzo Hammarsköld (Stockholm 1824–1826)
 —, *Samlade skrifter*, [utg. Per Adolf Sondén] (Stockholm 1836)
 —, *Hittills utgifna dikter*, [utg. Carl Rydström] (Westervik 1856)
 —, *Samlade skrifter*, del I–II, utg. Christopher Eichhorn (Stockholm 1868)
 —, *Samlade skrifter*, Svenska författare utgifna af Svenska Vitterhets-samfundet III, del I–V, utg. Fredrik Böök (Stockholm 1911–1919)

Postuma tidskriftstryck

- Barometern*, 16 okt. 1893
Calmar-Bladet, 13 april 1833
Calmar-Bladet, 30 okt. och 2 nov. 1833
Den nya Skånska Correspondenten 1848, nr 44
Eos 1840, nr 20 och 22
Freja. Väckoskrift i litterära och blandade ämnen 1836, nr 13 och 20
Läsning i blandade ämnen, ny serie, tredje häftet, utg. Carl August Adlersparre (Carlstad 1839)
Nordisk tidskrift för vetenskap, konst och industri 1894, s. 329–343
Nyaste Freja 1841, nr 83
Upsala-Posten 1859, nr 30

Förkortningar

- Hammarsköld I = Erik Johan Stagnelius, *Samlade skrifter*, del I, utg.

KOMMENTARER OCH ORDFÖRKLARINGAR

Lorenzo Hammarsköld (Stockholm 1824)

Hammarsköld II = Erik Johan Stagnelius, *Samlade skrifter*, del II, utg.

Lorenzo Hammarsköld (Stockholm 1825)

Hammarsköld III = Erik Johan Stagnelius, *Samlade skrifter*, del III,
utg. Lorenzo Hammarsköld (Stockholm 1826)

Kalmar = Kalmar stadsbibliotek (Stifts- och gymnasiebiblioteket),
Erik Johan Stagnelius, *Handskrifter* (kapsel Stagnelius)

På Herr MAGISTER PER BRUSENII Promotionsdag, den 22 Juni 1805

Datering: 1805. Etablerad från faksimiltryck i Erik Johan Stagnelius, *Samlade skrifter*, del I, utg. Fredrik Böök (Malmö 1957); även i *Svenska Dagbladet* 30 okt. 1924. Faksimilet utgår från ett exemplar i privat ägo.

- 3 *PER BRUSENII Promotionsdag*: Pastorsadjunkten Per Brusenius (1773–1824) fungerade som Erik Johans lärare i Gärdlösa på Öland; hyllningsdikten är skriven vid midsommar 1805, då Brusenius i sin frånvaro promoverades till magister i Lund och därför firades på Öland.

Olympen: Det berg som beboddes av de högsta gudarna i klassisk mytologi.

Apollo: Läkekonstens, musikens och diktningens gud; med Apollo förknippades den lagerkrans som utdelades vid promotionen.

Minerva: Vishetens, vetenskapens och krigets beskyddarinna.

nie skönbeter: De nio muserna, som var sångens och diktens, men också vetenskapens gudinnor.

lät: 'låt'.

Över FRU DOKTORINNAN EMERENTIA BRITA MARIA BÄCKERSTRÖMs Död

Datering: 1817. Etablerad från ett exemplar av originaltrycket, *Calmar Posten*, 22 mars 1817. Dikten är en osignerad gravdikt.

- 5 *EMERENTIA BRITA MARIA BÄCKERSTRÖMs Död*: Emerentia Brita Maria Bäckerström, f. Hopperstedt (1745–1817) var änka efter prosten Anders Bäckerström i Ljungby församling (Kalmar) och bekant med biskopsfamiljen Stagnelius. Även namnsdagsdikten »På Emerentias Dag« (del IV, s. 302f.) är riktad till henne.

- 6 *de uslas*: 'de olyckligas'.

portens: 'himlaportens'.

sin brudgum: Kristus; själens frälsning beskrivs som ett bröllop mellan själen och Kristus.

kvälla: 'flyter fram', 'rinner upp'.

Wladimir den Store

Datering: 1817. Etablerad från ett exemplar av originaltrycket, *Wladimir den Store. Skaldedikt i tre sånger* (Stockholm 1817), i Uppsala universitetsbibliotek; ingen handskrift finns bevarad. Boken trycktes anonymt hos Carl Deleen (1767–1850), som var bokhandlare och boktryckare, och dessutom lexikograf och Swedenborgare. Av allt att döma var Stagnelius själv förläggare.

Ämnet för skaldedikten är hämtat från den ryska Nestorskrönikan, som fanns tillgänglig i tysk översättning av J. B. Scherer under titeln *Des heiligen Nestors [...] älteste Jahrbücher der Russischen Geschichte* (Leipzig 1774). Stagnelius verkar dock primärt ha använt sig av ett franskt verk, Pierre Charles Levesque, *Histoire de Russie*, I (Yverdon 1739). I Nestorskrönikan skildras Rysslands historia fram till 1110; *Wladimir den Store* utgör en mycket fri behandling av det avsnitt som beskriver hur Vladimir I (ca 956–1015) kristnade Kievriket i slutet av 980-talet. Formellt präglas verket av de episka stil dragen, som ursprungligen härrör från Homeros. Dit hör t. ex. stridsskildringarna, gudamaskineriet, liknelserna och de många epiteterna och originella ordbildningarna (som »guld-kedsmyckade«, »svavelflodomrullade«), liksom diktens sexfotade versmått, hexameter. Stagnelius, som avskydde Napoleon, hyste stor fascination för dennes fiende, Ryssland.

- 9 *östliga klippornas topp*: Enligt originaltrycket går månen upp över de *västliga* klippornas topp, men i ett exemplar, dedicerat till den ryske diplomaten Jan Peter van Suchtelen (1751–1836; exemplaret i Göteborgs universitetsbibliotek), har Stagnelius rättat detta till *östliga*.

Theodosias stad: Staden Theodosia (Feodosija) ligger på Krimhalvönns sydkust mot Svarta havet, i nuv. Ukraina; den grundades av grekerna på 600-talet f. Kr.

sög: 'drack'.

Lesbiska vinet: Avser vin från den grekiska ön Lesbos.

nattfull: 'mörk (som natten)'.

- 10 *Novgorods*: Staden Novgorod ligger vid floden Volchov i nordvästra Ryssland.

vi [plågar]: 'varför'.

Bojarer: Höga medlemmar av den ryska adeln.

Bjud: 'Befall'.

kväljer: 'plågar'.

RÖRIKS *tron*: Rurik (ca 800–879) var en furste som enligt Nestorskrönikan grundade det ryska riket och dessutom skall ha grundat staden Novgorod; enligt legenden var han vikingahövding från Mälardalskapen.

västannammade: 'i väster födda'; originaltrycket har *västannammade*.

Kostliga: 'dyrbara', 'utmärkta'.

Och från håliga träd nedkvälla bäckar av boning: Raden är lånat från Ovidius' *Metamorfoser*, I: 111.

nedkvälla: 'nedströmmar'.

Volkovs: Floden Volkov (Volchov) rinner i nordvästra Ryssland.

Pleskov och Kiev och Isborsk: Ryska städer; Pleskov kallas idag Pskov; Isborsk skrivs Izborsk.

Kasans / Bördiga trakt: Staden Kasan (Kazan) grundades i slutet av 1200-talet.

Bog: Floden Bog (Bug) rinner i östra Europa, i dagens Polen och Ukraina.

Bjarmernas rika land etc.: Bjarmaland är det fornvästnordiska namnet för det område där floden Norra Dvina rinner ut i Vita havet.

JUMALAS: Jumala var en finsk himmels gud.

Tauriens halvö: Krimhalvön.

11 *yynniga*: 'givmilda'.

Arkipelagens öar: Den grekiska övärlden.

tulla: 'lämnar som skatt (tull)'.

Cirkasiens bygd: Området (Tjerkessien) ligger i nordvästra Kaukasien och gränsar mot Svarta havet.

Bysans och korset och kejsaretronen: Det kristna kejsarriket Bysans sträckte sig under slutet av 800-talet över stora delar av dagens Turkiet, Grekland, södra Italien och Sardinien.

samkväm: 'skara'.

rullande: 'förrinnande'.

Dricka de gudom: Enligt klassisk mytologi drack gudarna en magisk dryck som gav evig ungdom.

liknöjt: 'likgiltigt'.

demantok: 'ok av demant'; demant är en benämning för en mycket hård metall eller sten.

- 12 *digna*: 'faller samman', 'sjunker ihop'.
pällen: 'himlavalvet'.
- 13 *njuta mig själv*: 'glädjas åt mig själv'.
dagens prunkande häruld: Gryningen.
Cecilias orgor: Cecilia är kyrkomusikens skyddshelgon; *orgor* 'orglar'.
festligt: 'högtidligt'.
- 14 *Brämad*: 'kantad'; raden beskriver den skönhet som omgav Adam och Eva då skapelsen var fullbordad.
rökverk: 'rökelse'.
kor: 'kör'.
livsens träd: Livets träd, som växer i Edens lustgård (1 Mos 2:9).
 Korset som förvandlas till livets träd symboliserar Kristi frälsande offerdöd.
- 15 *Andens begär för trång*: 'För trång för andens begär'.
meteoriskt: 'flyktigt', 'snabbt'.
gälla: 'ljudliga', 'kraftfullt klingande'.
dess [lockiga]: 'hennes'.
olympiska: 'himmelska'.
fästet: 'himlavalvet'.
SVIATOSLAVS frejdade Moder etc.: Kievfursten Svjatoslav levde ca 942–972; hans mor Olga (ca 890–969), som skickligt ledde landet, tog vid sitt dop namnet Helena och helgonförklarades efter sin död.
- 16 *fantomer*: 'gyckelbilder', 'fantasibilder'.
usla: 'olyckliga'.
tryggt: Ev. feltryck för *tryckt*.
sin himmelska Brudgum: Kristus; själens frälsning beskrivs som ett bröllop mellan själen och Kristus.
bon [stod]: Själen.
Himlaförvisande: 'som förvisar själen från himlen'.
- 17 *cellen*: 'klostercellen'.
eterns: 'himlens'.
det Nya Jerusalems troner: 'Guds rike', 'himmelriket'.
Sarmatiska lundar: Folkslaget sarmater levde i nuv. Ukraina, Ungern och Rumänien; de invandrade österifrån men dog ut omkr. 500 e.Kr.
Volgas: Volga, Europas längsta flod, rinner ut i Kaspiska havet.

- sig randa*: 'gry'.
- 18 *de Ryska örnarne*: Dubbelörnen antogs som symbol för Ryssland först av Ivan III 1472, närmast övertagen från det fallna bysantinska kejsardömet.
- Moscovia*: Moskva.
- ångande*: 'doftande'.
- Orcus*: Dödsriket i klassisk mytologi, helvetet.
- Drott*: 'härskare'.
- förbytt*: 'förvandlad'.
- dess [Faders]*: 'hans'.
- hamn*: 'gestalt', 'vålnad'.
- sitt diktade anlet*: 'sitt falska (maskerade) ansikte'.
- 19 *stygghelsen*: 'synden'.
- nästla*: 'bygger bo'.
- mysande*: 'småleende'.
- LADA: Gudinnan Lada, ansedd som kärleksgudinna, var troligen aldrig föremål för någon verklig kult utan antagligen en sentida uppfinning.
- balsamiska*: 'väldoftande'.
- PERAUN: Perun, en slavisk himmels gud.
- VOLOSS: Slavisk gud som beskyddade boskapen och herdarna.
- Slavomiens*: 'det slaviska rikets', ssk. om ett landskap i nuv. Kroatien.
- Naglad*: 'Spikad'.
- gisseln*: 'piskan' (för självspäkning).
- 20 *Dnieperns / Källor [...] och Dons [...] den nordliga Dvina*: Dnepr, Don och Norra Dvina är alla ryska floder.
- Barder*: 'sångare', 'skalder'.
- kvalde*: 'plågade'.
- samljud*: 'harmoni'.
- azuren*: 'himlen'.
- röna*: 'erfar'.
- 21 *Mellan himmel och jord en väg*: Anspelar på berättelsen om Jakobs stege i 1 Mos. 28:12, som bildade en förbindelse mellan himmel och jord.
- dårligt*: 'däraktigt'.
- retande later*: 'tjusande uppförande'.
- fyrpannige Gud*: Den fyrhövdade slaviske krigsguden Sviatovid.

- Vendernas Ö, det blomstrande Rügen*: Venderna, en sammanfattande benämning för flera västslaviska folkslag, anses bland annat ha bebott ön Rügen.
- grönmantlade HERTHA*: Att den germanska fruktbarhetsgudinnan Hertha eller Nerthus omtalas här motiveras av sammankopplingen med den tyska ön Rügen, där Hertha dyrkats.
- självhärskarens*: 'enväldshärskarens'.
- 22 *den krumma kopparen*: Hornet.
busken: 'hjälmbusken'.
Lagom: 'Låt oss laga'.
Hånligt: 'vanärande', 'skamligt'.
Sarmaternas: här 'ryssarnas'.
- 23 *Slavonerne*: 'slaverna', 'ryssarna'.
frågande: 'skummande'.
slungor: 'kastmaskiner'.
Graven med vasar fylld: En vase eller stormvase var ett tätt sammanbundet risknippe som sänktes ned i vallgraven för att soldaterna skulle kunna ta sig över.
Romaniens: Bysans'.
Den outsläckliga elden, / Bysantinernas fynd: Den fruktade grekiska elden, först använd på 600-talet e.Kr., utgjordes av en sorts eldspruta, ur vilken sprutades en brinnande blandning av nafta, beck, harts, svavel och salpeter.
fynd: 'upppfinning'.
slöt: 'avslutade'.
- IGOR*: Ruriks son, som omnämns i Nestorskrönikan; scenen där Igors hustru ber honom stanna hemma från striden är modellerad med den berömda scenen med Hektor och Andromache i Iliadens sjätte sång som mönster.
- 24 *OSKOLD*: En av Ruriks bojarer.
ROMANOV: Romanov var en mäktig dynasti av tsarer.
ballistan: 'stenslungan'.
panten: 'kärlekspanten', 'barnet'.
Hägnar: 'avgränsar', 'omsluter'.
Uraliska bergen: Uralbergen.
Neva: Flod med utlopp i S:t Petersburg.
Varegernas hav: Östersjön; varjager kallades ickeslaviska folk, främst skandinaver, av slaverna.

- 25 *palmer*: Segersymbol.
stormstegen: Stege använd vid stormning.
våda: 'fara'.
- 26 *den himmelska Modren*: Jungfru Maria.
den stjärnbekransade Jungfrun: Jungfru Maria.
föret: 'på förhand'.
domer: 'kupoler'.
- 27 *Skaldernas dikt*: Här avses nog både Odysseen, där Poseidons roll är framträdande, och Iliaden samt Vergilius' (70–19 f.Kr.) Aeneiden.
 POSEIDON: Havsguden Poseidon, vars attribut är den treuddiga spiran, låg bakom de svårigheter som drabbade Odysseus på hans hemfärd.
ras: 'raseri'.
char: 'vagn'.
utstickade: 'broderade'.
demantomgnistrade: 'av diamanter gnistrande'.
kredensade: 'bjöd', 'serverade'.
akantomlövade: 'den med växtslingor smyckade'; uttrycket, som egentligen avser en taggig växt av släktet *Acanthus*, används mest i arkitekturen.
- 28 *Venus*: Kärlekens gudinna i klassisk mytologi.
Övar [...] ut: 'utövar'.
förvekad: 'mildrad'.
- 29 *härnad*: 'krigståg'.
fridens: 'fredens'; olivkvisten är en fredssymbol.
Konstantinopel: Bysantinska rikets huvudstad, nuv. Istanbul.
 ANNA: Anna Porfyrogeneta (963–1011) var dotter till den bysantinske kejsaren Romanos II och hans hustru Theofano; hon blev Vladimir I:s hustru efter hans död 988.
 BASILIUS: Basileios II (958–1025), Annas bror, var bysantinsk kejsare 976–1025.
den världsbehärskande tronen etc.: Kejsar Konstantin den store (272/273–337 e.Kr.) grundlade Konstantinopel vid Bosporon, dit han flyttade den romerska kejsartronen från Rom.
Majestätisk: Originaltrycket har *Majestätiskt*.
- 30 *purpurn*: Symbol för värdighet och makt.
Koiska tyget: Tyg från ön Kos, där lätta, fina silkestyger vävdes.

- Stack*: 'broderade'.
- 31 *Saracenernes skaror*: Det kalifatiska (islamska) rikets undersåtar.
löjet: 'leendet'.
inbillningens: 'fantasins'.
- Mimernas yppiga dansar*: Populära teater- och dansföreställningar; *mim* kallas både skådespelaren och konstformen.
- 32 *Selene*: Månen, efter en mångudinna i klassisk mytologi.
kännbar: 'igenkännlig'.
förfalnat: 'förtvinat'.
tidningar: 'nyheter'.
- 33 *Kejsarestaden*: Konstantinopel.
i gardinernas hägn: 'i skydd av sängförhänget'.
- 34 *bimmelsk strålände fågring*: Så originaltrycket; Stagnelius använder ofta oböjda adjektiv adverbliellt.
- 35 *malmens*: 'kyrkklockans'.
[guldrött sken] för: 'framför'.
det Allrahelgastes förlåt: Här avses ikonostasen, den bildvägg som åtskiljer församlingen och altaret i en ortodox kyrka.
olympen: 'himlen'.
digna: 'knäfalla'.
- Himmelens Brud och Dotter och Moder*: Maria är förenad med Gud såsom brud (som del i den jordiska församlingen, Kristi brud), dotter (Guds barn) och moder (Jesu mor); i ett gnostiskt sammanhang innebär uttrycket att hon är ett utflöde av Gud (dotter), upphov till nya eoner (moder) samt förenad med Gud i en manlig-kvinnlig dubbeleon (brud). Liknande beskrivningar använder Stagnelius i dikterna »Maria« och »Urania«.
- besällande*: 'lyckliggörande'.
- 36 *Gangens strand*: Varor som t. ex. kryddor, rökelse och ädelstenar kom till Europa från Indien.
den bärnstensammade Glissjön: 'den bärnstensrika Östersjön'.
tiar: 'diadem'.
gas: En gles, tunn väv, 'flor'.
skördemånadens: Skördemånaden var en beteckning för augusti.
Syriens oljor: Parfymer.
Myrrhas balsamiska tårar: Myrran utvinns ur myrraträdet, till vilket flickan Myrrha enligt myten fövandlades.

det grymma, Bulgariska kriget: Fram till år 1018, då Bysans under Basileios II (958–1025) slutligen erövrade Bulgarien, pågick upprepade krig mellan bulgarerna, bysantinerna och ryssarna, i varierande konstellationer.

serafiska: 'änglalika'.

- 37 ANTONIUS: Episoden om den ryske eremiten Antonius, vigd till munk i Athosklostret, finns i Nestorskrönikan, där den förklarar uppkomsten av de grottkloster som är belägna utanför Kiev.

bägnande: 'skyddande'.

etern: här 'regnet'.

förbida: 'invänta'.

- 38 SOFIA: Sofiakatedralen i Novgorod.

Obys: Avser floden Ob.

den tron, som etc.: Den bysantinska kejsartronen.

länt: 'lånat'.

Turbanomkransade border: Osmanerna, som erövrade Konstantinopel 1453.

- 39 *den växande Månen*: Anspelar på Osmanska riket, symboliserat av halvmånen.

en botande jätte: Avser Napoleon.

ifrån gulförande Tagus till Neva: Floden Tajo (lat. Tagus) flyter genom Spanien och Portugal och mynnar ut i Atlanten, medan den ryska floden Neva mynnar i Östersjön; uttrycket skall alltså peka ut större delen av Europa.

en ny ALEXANDER: Den »lysande Furste« som hyllas är tsar Alexander I (1777–1825), som här jämförs med Alexander den store (356–323 f.Kr.), berömd för sina krigsbedrifter. Alexander I:s liberala reformer avlöstes senare av tilltagande konservatism. Han låg också bakom den Heliga alliansen, bildad 1815 med syfte att stabilisera det krigshärjade Europa. Den svenske tronföljaren Karl Johan förde en starkt Rysslandsvänlig politik och även E. G. Geijer hyllade Alexander och den Heliga alliansen.

förtryckarn: Napoleon.

guldåldren: Så kallade bland andra den grekiske skalden Hesiodos (700-t. f.Kr.) människosläktets äldsta tid, som ansågs som den lyckligaste, då alla levde i fred och välmåga; på guldåldern följde allt sämre tider.

- Moscovias tron*: Tsaren hade sin tron i Moskva.
stämma: 'stam', 'ätt'.
som fordom MARIA etc.: Anspelar på Luk. 2:19, där Maria efter att herdarna har sagt till henne att hennes son är Messias gömde deras ord i sitt hjärta; jämförelsen antyder att även Anna skall föda frälsare till världen.
den världsbesällande natten: 'den natt som lyckliggjorde världen', dvs. Kristi födelsenatt.
- 40 *demanter*: 'diamanter', dvs. dagdroppar.
begåva: 'förse med gåvor'.
pariska marmorns: Marmor från den grekiska ön Paros ansågs som särskilt vit och vacker.
- 41 *Aurora*: Gryningen, efter morgonrodnadens gudinna.
hermelinommantlade: Dräkter av hermelinens vinterpälss har ofta använts för att kanta kungliga mantlar; den har därför blivit en symbol för makt och ära.
OLEG: Släkting till Rurik, som senare tog över tronen.
- 42 *ROGNVALD*: En furste med vars dotter Vladimir var gift innan han döptes och äktade Anna.
DIR: En av Ruriks bojarer.
Jordans heliga flod: I floden Jordan döptes Jesus, och även innan dess ansågs dess vatten helande.
Libanons härliga cedrar: Libanons cedrar omtalas ofta i Gamla testamentet, i synnerhet i Psaltaren.
Sion: Jerusalem.
en lysande stad: Kyrkan.
livets älv: Livets vatten, som rinner i paradiset.
den stad, som högt över stjärnorna glimmar: Det himmelska Jerusalem; himmelriket.
Nya födelsens vågbad: Dopet.
- 43 *scepter*: 'spira'; symbol för makten.
ett skimrande kors: Visionen av ett kors på himlen skall ha setts av den romerske kejsaren Konstantin den store (272–337), som samtidigt skall ha hört orden »I detta tecken skall du segra«; bilden och uttrycket har sedan blivit allmångods bland kristna härskare.
sefyren: 'västanvinden'.
Kerubsbuvun: 'änglahuvuden'; keruben är i Gamla testamentet

ett skräckinjagande änglaväsen med fyra vingar, men ordet används även om barnänglar, eller barnhuvuden omgivna av änglavingar (putti).

som varit, som är, som evigt skall bliva: Så beskrivs Gud i Upp. 4:8. *evärdelig*: 'evig'.

- 44 *Persiens Mager*: Fornpersiska präster; här avses de tre vise männen som av stjärnan leddes till den nyfödde Kristus.

en Örn, tvåhövdad, sig sänkte: Bilden av den ryska dubbelörnen som kysser korset har en förebild i A. W. Schlegels dikt »Der Bund der Kirche mit den Künsten«, som Stagnelius översatte (se del V, s. 126), och där det är Roms örn som kysser korset. *äntligt*: 'slutligen'.

det Nya Jerusalems bygder: Paradiset.

Jungfrur, som tvagit / Kläderna vite i Lammets blod: Anspelar på Upp. 7:14; uttrycket innebär att människan genom Kristi offerdöd har renats från sina synder.

Andarnes eviga sabbat: Sabbaten innebär vila; här avser uttrycket den paradisiska tillvaron.

bövedes: 'anstod'.

den försonande Kärlekens: Syftar på Kristus.

- 45 *igenom din själ* etc.: Anspelar på den s. k. Simeons lovsång i Luk. 2:35, där det sägs om Maria att ett svärd skall gå också genom hennes själ.

Sireniska: 'lockande', 'frestande'; sirenerna var sjungande väsen som med sin sång lockade sjöfarande i fördärvet.

det eteriska budet: 'budet från himlen'.

- 46 *Gack*: 'Gå'.

Indiens gemmer: 'ädelstenar från Indien'.

veka: 'mjuka'.

Prospekt till Liljor i Saron

Datering: 1820. Etablerad utifrån det enda kända bevarade originaltrycket, som finns i Lunds universitetsbibliotek. Prospektet trycktes vid Olof Grahns tryckeri; prenumerationserbjudandet spreds även via domkapitlens stiftstidningar.

- 49 *Teosofiska*: Om det som gäller visheten om det gudomliga.

systematiskt: Originaltrycket har *systematisk*.

ordkram: 'svada', om vackra men innehållslösa ord.

denominationer: 'benämningar', 'termer'.

prenumeration: Att ett arbete sändes ut till prenumeranterna i förväg betalade priset och efter tryckningen avhämtade sitt exemplar.

1 *R:dr Banco*: 1 riksdaler banco; som jämförelse kostade en ångbåtsresa från Stockholm till Arboga i salon ungefär det tredubbla medan en kanna enkelt brännvin kostade ungefär hälften.

3 *ne bäften av 3 à 4 ark vardera*: Ett tryckark omfattade i detta fall 8 blad, dvs. 16 sidor, och Stagnelius' löfte gäller alltså ett diktverk om totalt 144-192 s. *Liljor i Saron* kom att omfatta sammanlagt 164 sidor.

oförtövat: 'så skyndsamt som möjligt'.

50 *älskande Eko*: Här om poesins återklang av det gudomliga bland människorna; även med association till myten om bergsnymfen Echo, som i sin obesvarade kärlek till gossen Narcissus tynade bort tills bara rösten återstod.

eteriska: 'himmelska'.

Vestasflamma: I Rom brann den eviga elden i Vestatemplet, vaktad av jungfrur (vestaler); Vesta var den gudomlighet som beskyddade hemmets härd. Här innebär Vestasflamman en påminnelse om poesins verkliga hem.

plastiska: 'formbildande', 'skapande'.

med ljuset försonte: När materien formas till vårblommor försönas den samtidigt med ljuset och skönheten.

Andarnes Sol: Gud.

skära: 'rena'.

tabernakel: 'helgedom', 'tempel'.

styggelser: Vämjelse, synd och lastbarhet.

51 *Hyle*: Hos Aristoteles en beteckning för formlös materia.

nattgestalter: 'spöken'.

Eoner: Dubbeltydigt: både om långa tidsrymder och om de världar och väsen som utgår från den högsta gudomligheten.

livets glada familj: Människorna.

den tregestaltade Månen: Om månen i dess tre former: fullmåne, nedan och ny. På motsvarande sätt avbildas mångudinnan Hekate ofta i tre gestalter eller med tre huvuden.

Olympen: 'himlen'.

Liljor i Saron. Första Häftet

Datering: 1821. Etablerad från ett exemplar av originaltrycket, *Liljor i Saron. Första Häftet* (Stockholm 1821), i Uppsala universitetsbibliotek. Boken trycktes hos Carl Deleen; Stagnelius var själv förläggare. Utkast finns i Kalmar.

TILL CANCELLI-RÅDET [...] M. NORBERG

- 55 *CANCELLI-RÅDET, LEDAMOTEN AV KONGL. NORDSTJERNE-ORDEN, HERR DOCTOR M. NORBERG*: Mathias Norberg (1747–1826) var 1780–1820 framstående professor i österländska språk i Lund och hade givit ut handskriften *Codex Nasaræus, Liber Adami appellatus* (del 1–3, London 1815–1816), den s.k. mandeiska Adamsboken. I anslutning till utgåvan gav Norberg också ut ordboken *Onomasticon codicis Nasaræi, cui liber Adami nomen* (Lund 1817). *Codex Nasaræus* gav ny kunskap om den gnostiska läran och i synnerhet om det orientaliska inflytandet på gnosticismen. Såvitt känt träffade Stagnelius inte Norberg under sin Lundavistelse 1811–1812, men *Codex Nasaræus* gjorde stort intryck på honom som en bekräftelse på idén om en uruppenbarelse, vilken med varierande grad av fullkomlighet genomlyser alla religioner (dessa tankar utläggs i Stagnelius' anteckningar på prosa, se del V). Stagnelius' främsta källor till de gnostiska spekulationerna är troligen de båda kyrkofäderna Irenæus (d. ca 202 e.Kr.) och Tertullianus (d. efter 220 e.Kr.).

stjärnbokstäver [...] blommors skrift: Uttrycken bygger på föreställningen om universum som en läsbar bok, författad av Gud. *etern*: 'himlen'.

brusning: 'framfart'.

- 56 *hugsvalar*: 'tröstar'.

Babel: I 1 Mos. 11:1–9 omtalas hur babylonierna försökte bygga ett torn som skulle räcka ända till himlen och hur Gud hindrade detta genom att skapa språkförbistring bland dem; *ett grusat Babel* avser den ursprungligen enhetliga visheten – uruppenbarelsen – som nu är spridd och oigenkännlig.

Fabel: 'dikt', 'myt'.

töcknar: 'dimmor'.

banas genom öcknar: Anspelar på Gamla testamentets skildring

av israeliternas ökenvandring från Egypten till det förlovade landet, Kanaan.

flor: '(döljande) slöja'.

sanningarnes lilja: Anspelar på samlingens titel, *Liljor i Saron*, hämtad från Höga v. 2 : 1.

Det rätta guldets skatt: Vishetsökandet liknas här vid alkemins försök att omvandla oädla metaller till guld; alkemiska idéer om ämnenas rening mot guldets var viktiga i gnostiskt tänkande och motsvarar idén om uruppenbarelsens (guldets) närvaro i den fallna skapelsen (oädla metaller).

Såg enbetsstrimman dela / Sig sjufalt: Uruppenbarelsen (gnosis) sönderfaller enligt *Codex Nasaraeus* i sju utflöden, motsvarande de sju planeterna och de sju metallerna.

Proteus: I klassisk mytologi en gud som var känd för sin förmåga att skifta gestalt; *talets Proteus* återkallar alltså bilden av världens som språkförbistringens plats.

rena silverstrålen / Fromt hälsade sin Brud: Uttrycket beskriver Marie bebådelse; *rena silverstrålen* är alltså ängeln Gabriel.

57 *rymdernas Eoner*: Planeterna.

Nilens stjärna: Solen.

Den bok etc.: Avser *Codex Nasaraeus*.

Serafstungor: 'änglatungor'; seraferna var sexvingade änglaväsen som lovprisade Gud.

brånad: 'brand', 'eld'.

fästets tvång: Anspelar på de faror som själen enligt *Codex Nasaraeus* måste passera under sin färd genom rymderna (*fästet*) till himlariket.

hemmets längtan: 'längtan till hemmet'; avser själens längtan efter sitt verkliga hemland, himlen.

örnflykt: Bilden av örnen som flyger mot solen är ett vanligt emblem; här betecknar örnen flykt mot solen ett fruktlöst försök att genom mänsklig kraft nå kunskap om Gud.

himlarnes Jordan: Den heliga floden Jordan är i *Codex Nasaraeus* en symbol för det himmelska utflödet ut Gudomens ocean, dvs. den högsta ljusvärlden (Pleroma).

58 *båtar*: 'hjälp'.

De vreda stjärnors tal: Stjärnorna anses fiendliga mot Gud och människor.

Kerubers fosterland: Himlen (bebodd av änglaväsen).

Demiurgens spira: Världsfurstens spira symboliserar ondskans makt över den fallna materiella världen.

vrångvist: 'orättvist'.

fridens Genier: 'fridens beskyddare'.

Adamsboken: Avser *Codex Nasaraeus*.

59 *Ty*: 'Därför'.

fästets: 'himlens'.

bland furuträden: Syftar på att Norberg hade dragit sig tillbaka från professuren i Lund till gården Stenhammar i närheten av Härnösand.

Echos röst: Poesin beskrivs som en återklang av det gudomliga; formuleringen anspelar samtidigt på berättelsen om bergsnymfen Echo, som i sin obesvarade kärlek till gossen Narcissus tynade bort tills bara rösten återstod.

morgonlandets: 'Österlandets', 'Orientens'.

KÄRLEKEN

60 *dess kärlek*: 'kärlek till det', dvs. kärlek till ljuset.

Strålarnes och dagens gyllne Moder: Solen.

däld: 'dal'.

vallar: 'ängar'.

Uranos: Himlens gud i klassisk mytologi.

din mörka brud: Jorden, dvs. Uranos' maka Gaia.

typiskt: 'symboliskt'.

mystär: 'mysterium'.

Medvetlösa: 'Omedvetna'.

azuren: 'himlen'.

61 *mikrokosmos*: Uttrycket bygger på föreställningen om människan som en avbild i det lilla av universum.

urbild: Avser tingens oföränderliga och ursprungliga idé; bakom beskrivningen ligger den platonska idéläran.

menlös: 'oskyldig'.

myser: 'småler'.

eterns dag: 'dagsljuset'.

skära: 'rena', 'klara'.

Endymions flicka: Månen; mångudinnan förälskade sig enligt myten i herden Endymion.

- Cynthierns gullvagn*: Solen; solguden Apollo bär binamnet Cynthiern efter berget Kynthos på hans födelseö Delos.
- Olympen*: 'himlen'.
- Bacbus*: Vin- och fruktbarhetsgud.
- gullax*: 'sädesax'.
- cyaner*: 'blåklint'.
- Ceres*: Åker- och fruktbarhetsgudinna.
- Sefyrs kyss*: Västanvindens fläkt.
- Dryas*: 'dryad', 'trädnymf'.
- Najad*: 'vattennymf'.
- Syrinx*: En nymf som enligt myten jagades av herdeguden Pan; för att undkomma honom flydde hon till en flod där hon förvandlades till vass, av vilken Pan tillverkade en flöjt (panflöjt).
- Nymfen*: Bergsnymfen Echo, som i sin obesvarade kärlek till gossen Narcissus tynade bort tills bara rösten återstod.
- hennes älskling*: Gossen Narcissus, som i kärleken till sin egen spegelbild tynade bort och förvandlades till en blommande narciss.
- Fåfängt fattad av begärens svindel* etc.: Innebörden är att varken begäret eller passionerna kan hindra människan att se skönheten.
- Naturens fallna drottning*: Människosjälén.
- 62 *Irokesen*: 'indianen'; irokeserna omfattar flera indianstammar i Nordamerika.
- grästäpetens*: 'gräsmattans'.
- bruten*: 'frambruten', 'utslagen'.
- aftonstjärnans*: Avser planeten Venus, kallad morgon- och aftonstjärnan.
- ambranatt*: 'väldoftande natt'.
- dess [like]*: 'hennes'.
- danar*: 'bildar', 'skapar'.
- Dagens eld av blåa ögat släckes*: Hennes blick överträffar solljuset.
- tona*: 'besjunger'.
- Vestas rika hov*: Den grönskande naturen; Vesta var den husliga härdens beskyddare, men har också anknutits till jorden och naturen.
- 63 *buren*: 'boren', 'född'.
- tidens maka*: Jorden; titanen Kronos (genom ljudlikheten för-

knippad med *chronos* 'tid') var enligt klassisk mytologi gift med Rhea, som ibland identifierades med Gaia, jorden.

pällen: 'himlen'.

rår: 'härskar'.

char: 'vagn'.

Floras barn: Blommorna; Flora var blommornas gudinna.

firmamentet: 'himlavalvet'.

ammar: 'fostrar', 'ger näring åt'.

Allt det: 'Allt som det'.

Han: Kärleken.

64 *loden*: 'kulorna'.

Eros: Kärleken; Eros var en kärleksgud i klassisk mytologi.

Zeuxis: Grekisk målare på 440-talet f.Kr., berömd för sin illusionskonst.

Pygmalions bildstod: Den cypriotiske sagokungen Pygmalion skall ha skapat en staty som var så vacker att han förälskade sig i den, varvid kärleksgudinnan Afrodite gav statyn liv.

Amfions cittra: Med hjälp av sin magiska cittra kunde sagokungen Amfion förmå stenarna att av sig själva lägga sig på varandra vid bygget av Thebes stadsmur.

Platos: Platons kärleksfilosofi, enligt vilken kärleken driver människan att söka en högre verklighet, genomsyrar en rad av hans skrifter, bl.a. *Symposion*.

blåa fosterlandet: Himlen, idévärlden.

Hyles dimmor: Materiens skuggvärld, jorden; *hyle* är hos Aristoteles en beteckning för formlös materia.

Amors fackla: Kärleken; kärleksguden Amor brukade avbildas med pil och båge och ibland också en fackla, som symboliserar kärlekselden.

Furiens bränder: 'hämnngudinnans vrede'.

Helena: Den sköna Helena, maka till kung Menelaos i Sparta, enleverades enligt myten av prins Paris och blev därigenom orsaken till det trojanska kriget.

Frygiens fält: Det landskap i nordvästra Mindre Asien där det krigshärjade Troja låg.

Ilion: Troja.

röka: 'ryka', 'ånga'.

Medeas hand: Den trollkunniga Medea mördade enligt myten

sina egna barn för att hämnas på sin man Jason, som hade förskjutit henne.

65 *vadan*: 'varifrån'.

Amors ljusa Moder: Kärleksgudinnan Venus.

Steg du opp ur Oceanens floder? etc.: I antik tradition har kärleksgudinnan två gestalter: den himmelska kärleken, Venus Urania, som ansågs nedstigen från himlen, och den jordiska kärleken, Venus Pandemos, som föddes ur en droppe blod från himmelsguden Uranos' avskurna lem, som kastats i havet.

ambraluften: 'den väldoftande luften'.

Sylfens: 'fjärilens'; sylfen är en luftande.

Flora: Blomman.

besälla: 'lyckliggöra'.

Psyche trånsjuk följer Amors spår: Enligt myten övergavs flickan Psyche ('själ', men också 'fjäril') av sin älskade Amor och sökte honom sedan överallt; hon utsattes för otaliga prövningar innan Amor slutligen räddade henne och paret återförenades.

österns väktarinna: Aurora, som var morgonrodnadens gudinna.

Tithons saffransbädd: De gyllene molnen, där Aurora och hennes make Tithonos vilar.

avklädd ljuset strålar etc.: Solguden Apollo, med binamnet Febus, hade enligt myten en strålkran om huvudet, som han tog av sig på kvällen, då solvagnen och dess hästar vilade.

Guden i kristalleporten: Solguden Apollo, vars ljus i solnedgången gör havet gyllene och till en kristallport för solen.

Thetis: Havsnymf.

66 *diktad*: 'falsk', 'överklig'.

dugga: 'faller', 'droppar'.

Isis: Naturen; Isis var en egyptisk gudinna, förknippad med födelse, död och världsallt.

narcissisk villa: Anspelar på myten om gossen Narcissus (se komm. ovan).

elysiskt: 'himmelskt'.

stifta: 'bestämmer', 'grundar'; innebörden är att kärlekens rike är grundat på vatten, dvs. ombytligt, förgängligt och bedrägligt.

Frejas: Freja var kärlekens gudinna i nordisk mytologi men namnet användes också för den klassiska mytologins kärleksgudinna, Venus.

- dess kalla Solar*: Avser stjärnornas spegelbilder i vattnet.
Avbör ej: 'Lyssna inte till'.
böljans nymfer: Havsnymferna.
sfärer, som i rymden klinga: Anspelar på föreställningen om sfärernas harmoni, som innebar att rymdens sfärer tänktes frambringa en musik som var ohörbar för det mänskliga örat.
minnets fosterland: Himlen, idévärlden.
- 67 *rökverk*: 'rökoffer', 'rökelse'.
Kerubimers kor: Skaran av överänglar.
Morgonrodnor: 'Morgonrodnader', 'Gryningar'.
sommarmånar: 'sommarmånader'.
höstolympen: 'hösthimlen'.
bärgas: 'skördas', dvs. dör.
- 68 *hamnar*: 'vålnader'.
efterljud: 'ekon'.
Klinga: 'Hylla'.
o Vulkan! din maka: Vulcanus, eldens gud, var gift med kärleksgudinnan Venus, här identifierad med Venus Pandemos, den jordiska kärleken som föds ur havet, till skillnad från Venus Urania som har himmelskt ursprung. Venus Pandemos identifieras dessutom med aftonstjärnan, dvs. den ena av planeten Venus' framträdandeformer.
Urania: Venus Urania, den himmelska kärleken (jfr komm. ovan). Denna identifieras med morgonstjärnan, dvs. planeten Venus' andra framträdandeform.
- 69 *Thetis*: Havsnymf som för att undkomma sin blivande make Peleus' kärlek förvandlade sig till eld, vatten och vilddjur.
Pelé: Peleus; jfr ovan.
brutet: Anspelar på föreställningen om ljuset som brutits i otaliga färger.
Amanda: Namnet betyder 'den älskansvärda' och är återkommande i Stagnelius' lyrik.
Balsamfläktarne: 'de väldoftande vindarna'.
Serafens: Serafen är ett änglaväsen.
- 70 *förbida*: 'invänta'.
symbolen av mitt forna jag: Raderna bygger på idén att kärleken drar mannen mot det gudomliga, men inte genom att kvinnan liknar det gudomliga, utan genom att kvinnan återupp-

- livar minnet av det gudomliga i mannen. Idén är nyplatonisk och finns hos Plotinos (ca 205–270 e. Kr.) och senare tänkare.
- bon [brann]*: Själen.
- vanskligheten*: 'förgängligheten'.
- 71 *kvalda*: 'plågade'.
- balsamgråt*: Tårarna anses här läkande och renande, en anhalt på väg mot försoningen.
- Vallmokrnan*: Av vallmo framställs opium, använt som sömnmedel.
- Minnets värld*: Idévärlden.
- sabbatsstillhet*: 'helig stillhet'.
- lycktes*: 'stängdes'.
- 72 *adagio*: (ital., 'långsamt') Musikstycke i lugnt tempo och med innerlig ton.
- Serafscharpan*: 'änglaharpan'; seraferna var sexvingade änglaväsen som lovprisade Gud.
- Kerubsvakten*: 'väktarängeln'; keruberna vaktade paradiset.
- 73 *livets bölja*: Livets vatten, som rinner i paradiset
- demant*: Benämning för en mycket hård metall eller sten.
- länta*: 'lånade'.
- Hyles bleka lågor*: Den låga, jordiska kärleken.
- yves*: 'är stolt'.
- 74 *himlaburna*: 'himlaborna', 'i himlen födda'.

DIALOG

- Eonernas Konung*: Kristus beskrivs i gnostiska begrepp som kung över eonerna, dvs. de världar och väsen som utgår från den högsta gudomligheten.
- Olympiska*: 'himmelska'.
- 75 *Allfaders*: 'Guds'.
- Elysiska*: 'himmelska', 'paradisiska'.
- Omgördlad*: 'omgjordad', 'kringlindad'.
- uppgångens*: 'soluppgångens'.
- 76 *Stora och Lilla Molnet*: Stora och Lilla magellanska molnet, granngalaxer till Vintergatan.
- hemisfären*: 'halvklotet'.
- Världspolen*: 'sydpolen'.
- bjudande*: 'härskande'.

- enhetens dyrkan*: 'dyrkan av enheten', dvs. av den ende guden.
Animas: 'själens', '(människo)andens'.
- lägre Jordaner*: Uttrycket bygger på bilden av floden Jordan som det himmelska utflödet ur Gudomens ocean, som sedan delar sig i mindre, lägre flöden och väsen (eoner).
etern: 'himlen'.
- Intellektualvärlden, Himmelriket – Pleroma*: Maria, Jesu mor, identifieras här med änglarnas församling, himlen och Pleroma (den högsta ljusvärlden, idévärlden).
- 77 *tiar*: 'tiara', en huvudbonad som bars av härskare som ett tecken på makt.
Evärdligt: 'Evig', 'Beständigt'.
Ambrosiska: 'gudomliga'.
- 78 *ångande*: 'doftande'.
tvinsjuk: 'modstulen', 'apatisk'.
- 79 *Hesperiska*: 'ljuvliga', 'milda'.
Brudgummen: Kristus.
Achamots harpa: Achamot är i Valentinos' (100-talet e. Kr.) gnostiska system namnet på den sista eonen, som har sjunkit och fångslats i materien och som blir mor till demiurgen, sinnevärdens skapare och furste. Hos Stagnelius är demiurgen helt och hållet ond, och Achamot kan därför identifieras med »den ursprungliga synden«, som i Stagnelius' not.
- tidens / Och rummets Eoner*: De sju planetväktarna.
fiborna: 'genom födseln fria' (dvs. ej slav eller livegen).
- 80 *Kerub*: Väktarängeln, som enligt 1 Mos. 3:24 vaktar livets träd.
livsträdet: Livets träd i Edens lustgård (1 Mos 2:9).
djurkretsens natt: Djurkretsens, eller zodiakens, tolv djurtecken tänks stå på vakt kring världsfurstens hus; de blir en bild av sinnevärldens förvirring och mörker.
Psyche [...] Amor: Enligt myten övergavs flickan Psyche ('själ', men också 'fjäril') av sin älskade Amor och sökte honom sedan överallt; hon utsattes för otaliga prövningar innan Amor slutligen räddade henne och paret återförenades.
Fenix: Fågel i klassisk mytologi som vart 500:e år dog och återföddes, i vissa versioner av myten genom att brinna och återuppstå ur bålet.
världsäggets / Höglåa skal: Uttrycket avser himlavalvet, som likt

ett äggskal måste brista för att uppenbara en högre och sannare verklighet; det bygger på föreställningar om att världen har uppstått ur ett världsägg, vilka återfinns i orfiskt tänkande liksom hos Emanuel Swedenborg (1688–1772).

FÅNGEN

Världsfurstens: Stagnelius identifierar demiurgen, världsfursten, med Bibelns Antikrist (se 1 Joh. 2:18–22), dvs. en helt och hållet ond makt – här antar han samtidigt gestalten av en orientalisk despot.

Demiurg: I gnostisk tro den avfallna, lägre makt som är sinnevärldens skapare och furste.

fenomenmänniskan: Människan i hennes jordiska (dvs. fallna) gestalt.

Anima: 'själen', '(människo)anden'.

Sju bistra Demoner: De sju planeterna.

81 *Tolv lågande drakar*: De tolv stjärnbilderna i djurkretsen (zodiaken).
ångande: 'doftande'.

Sunnan: 'söder'.

Din älskling, Maria!: Den personifierade blygseln är Marias älskling, eftersom Jesu mor symboliserar jungfruskapet.

82 *Den strålande eternas / Gudomliga dotter*: Blygseln beskrivs också som himlens (eternas) dotter, dvs. en eon i Pleroma, himlen.

Eteriska: 'luftiga', 'himmelska'.

83 *Pleromas salar*: Av noten syns de många betydelser Stagnelius lägger in i Pleroma: från allhet, enhet och paradiset (i noten också förklarar med det platoniska begreppet idévärld och med gudahemmet i klassisk mytologi, Olymp), till fullkomlighetens jordiska uppenbarelse i form av kyrka (församling) och stjärnhimmel.

Ljusdrottens: Kristus'.

MARIA

Dikten beskriver hur Kristus utser den kvinna som skall bli hans mor, ett motiv som har sin bakgrund i gnostisk spekulation men också kan härledas från det bibelord som säger att ordet, dvs. Kristus, i begynnelsen fanns hos Gud (Joh. 1:1), och att Kristus alltså existerade före Jesu födelse.

menlös: 'oskyldig'.

blomstret i Saron: Sarons lilja, som också har givit namn åt hela samlingen, omtalas i Höga v. 2 : 1, vars kärleksskildring i kyrkohistorien har tolkats allegoriskt som en berättelse om kärleken mellan Gud och det utvalda folket, eller mellan Kristus och kyrkan.

Livsfrukt: 'barn', 'avkomma'.

- 84 *Adam*: Adam, den första människan, betecknar här hela mänskligheten.

Salomos liljor: Kung Salomo är den föregivna författaren till Höga visan.

ormande: 'slingrande'.

systerlig azur: Marias ögon är syster till den blå himlen (azuren).

Pleroma: 'himlen'.

Gabriel: Den ängel som vid bebådelsen nedsteg till Maria.

»*Hell Dig, Maria!*«: Ängeln Gabriels ord till Maria vid bebådelsen, Luk 1:28.

- 85 *Guds Dotter och Brud*: Jesu moder Maria är förenad med Gud såsom både dotter (Guds barn) och brud (som del i den jordiska församlingen, Kristi brud); i sitt gnostiska sammanhang innebär uttrycket att hon är ett utflöde av Gud (dotter) och samtidigt förenad med Gud i en manlig-kvinnlig dubbel-eon (brud).

BRUDEN

Kristi trogna Brud: Uttrycket Kristi brud, som använts som en bild för församlingen/kyrkan och dess samhörighet med Kristus, avser här människosjälén, Anima.

dess [parker]: 'hennes'.

sirar: 'pryder', 'smyckar'.

En ny gudomlig Flora: Våren; Flora var blommornas gudinna.

- 86 *skära*: 'rena', 'klara'.

Ambrosisk: 'gudomlig'.

den bländande symbolen / Av Andarnes Regent: Solen.

firmament: 'himlavalv'.

Klädd i sin hembygds färg: Blå, som himlen.

Elysiskt: 'Himmelskt', 'Paradisiskt'.

ambravingar: 'lätta vingar', 'våldoftande vingar'.

Eolsbarpor: 'vindharpor', som spelar när vinden blåser genom dem; bilden används ibland för den gudainspirerade diktaren.
den nya Solen: I Upp. 21:1 beskrivs hur en ny himmel och en ny jord skall ersätta de gamla, och i Upp 21:23 omtalas hur det nya Jerusalem inte behöver vare sig sol eller måne för att få ljus, eftersom Guds härlighet lyser över den.

- 87 *kornet dött*: Liknelsen om vetekornet som måste dö för att ge rik skörd återfinns i Joh. 12:24.

nattfull: 'mörk (som natten)'.

Livsens ord: Livets ord omtalas i 1 Joh. 1:1.

skaparväder: 'skaparvindar'.

vansklighetens fält: 'förgänglighetens fält', dvs. jorden.

himlaburna: 'himlaborna', 'i himlen födda'.

evärdligt: 'evigt'.

amaranter: Amaranter är en paradisisk fantasiväxt.

serafisk: 'änglalik'.

rinna [...] opp: 'spirar upp'.

bytte: 'förvandlade'.

LUSTVANDRINGEN

- 88 *skjul*: 'skydd', 'skugga'.

tingens nya Andar: Vårens pånyttfödda natur uppenbarar tingens idéer, andarna.

en mystisk jul: Julen innebär att jordiskt och himmelskt förenas i och med inkarnationen – det gudomligas förkroppsligande –, och på samma sätt förkroppsligas andarna i vårblommorna.

nardusfläktar: 'väldoftande fläktar'.

sin Brudgum: Kristus.

I strålars eller törnens krans: 'i hans (Kristi) härlighet eller förnedring'.

olympisk: 'himmelsk'.

azuren: 'himlavalvet'.

- 89 *dess [hjärta]*: 'hennes'.

brånad: 'brand', 'lidelse'.

amma: 'när', 'vårdar'.

duvovingar: Den helige ande avbildas ofta som en duva.

eterns: 'himlens'.

Eolsbarpa: 'vindharpa', som spelar när vinden blåser genom den.

STJÄRNORNA

rymdernas kristallesalar: Rymden ansågs i grekisk astronomi vara uppbyggd av kristalliska sfärer, som kretsade kring jorden och på vilka stjärnorna var fästade.

ljunga: 'blixtrar', 'gnistrar'.

90 *Kerubim*: Änglaväsen.

De sjunga: Bakom bilden av stjärnornas sång ligger föreställningen om sfäernas harmoni, som innebar att rymdens sfärer tänktes frambringa en musik som var ohörbar för det mänskliga örat.

gällt: 'ljudligt', 'kraftfullt'.

kor: 'kör'.

Serafim: Änglaväsen.

Bardasång: 'stridssång'.

fästets: 'himlavalvets'.

Ohympisk: 'Himmelsk'.

JORDEN

91 *ljusets lån*: 'lånet av ljuset', dvs. färgerna, som inte lyser av egen kraft utan bara återkastar solens ljus.

menlös: 'oskyldig', 'oskuldsfull'.

92 *sirar*: 'pryder'.

mysa: 'småle'.

93 *bära i Gud Faderns sköte / Hans barn på nytt*: Mångtydigt; kan tolkas: 1) 'föra barnen tillbaka till Guds famn' 2) 'förenad med Gud på nytt föda hans barn' 3) 'i det sköte, som tillhör Gud, på nytt föda hans barn'.

FLODEN

94 *Elyséer*: 'himlar', 'paradis'.

svallen / Av kristallen: Vattnets vågor.

bilda: 'avbilda', 'teckna'.

skära: 'rena', 'klara'.

Vattnets möar: 'vattnets mör', 'vattennymfer'.

brånad: 'brand', 'lidelse'.

Länkar banen: 'styr hans bana'.

azurdjupets ro: 'det blå djupet'; uttrycket erinrar om att vattnet återspeglar himlens färg (azur).

KÄLLAN

- 95 *fradga*: 'skum'.
dess [suckar]: 'hennes'.
löjen: 'leenden'.
- 96 *brämad*: 'kantad'.
Inbilda: 'speglar', 'avbildar'.
blodsogg: 'blod'; här metaforiskt för det röda vinet.
kväller: 'flyter', 'flödar'.

KORSET

- 97 *psaltare*: Stränginstrument, använt under gammaltestamentlig tid.
väldighet: 'makt', 'välde'.
fyra världar: De fyra väderstrecken, dvs. hela världen; riktningarna bildar ett kors.
Det fångna Ordets ljus: Guds Ord beskrivs som fångat i människans själ och uppflammande vid minnet av frälsaren.
Framkväller: 'framströmmar'.
själen fornliv: Själens tidigare, syndfulla liv.
dagens gyllne Drott: Solen.
skär: 'ren', 'klar'.
- 98 *De böga stjärnorna* etc.: Dessa och följande rader erinrar om bibliska skildringar av världens undergång, då solen, månen och stjärnorna skall slockna; se t. ex. Matt. 24:29.
det gyllne bloss etc.: Solen.
årets skiften: 'årstiderna'.
vansklighetens fält: 'förgänglighetens fält', dvs. jorden.
Guds Brudar: De saliga människosjälarna.

ORAKLET

Dikten utgår från Hes. 17:22–24, som har tolkats som en Messiasprofetia. Bibelstället berättar hur Herren har planterat ett litet cederträd på ett högt berg, för att därigenom upphöja det ringa.
Från: 'Sedan'.
Libanon: Stagnelius identifierar Hesekiels berg med Libanon, vars cedrar ofta omtalas i Bibeln.
Geniers: 'skyddsandars'.

- Phialas källa*: Phiala har ansetts vara den heliga floden Jordans ursprungliga källa.
- 99 *olympiska*: 'himmelska'.
elegiska: 'sorgsna'.
rån: 'rådjuret'.
Fenix: Fågel i klassisk mytologi som vart 500:e år dog och återföddes, i vissa versioner av myten genom att brinna och återuppstå ur bålet.
Edens livsträd: Livets träd i Edens lustgård (1 Mos 2:9).
barnen av Adam: Människorna.
Odödlighetsäpplen: Frukten från livets träd, som gav evigt liv.
- 100 *Ares' poppel*: Poppeln var krigsguden Ares' träd i klassisk mytologi.
Cynthierns lager: Lagern var guden Apollos träd; Apollo hade också binamnet Cynthiern, bildat efter berget Kynthos på hans födelseö Delos.
Dundrarens ek: Eken var åskguden Jupiters träd.
Cyprias myrten: Myrträdets var helgat åt kärleksgudinnan Venus, som också hade binamnet Cypria, bildat efter hennes födelseplats utanför Cypern.
Sefyrernas: 'västanvindarnas'.
fästet: 'himlavalvet'.

LILJAN

- binner*: 'uppnår', 'kan mäta sig med'.
ffällens: 'ffällets'; ordet står sannolikt i singular med en äldre böjningsform.
Floras alla himlabarn: Blommorna; Flora var blommornas gudinna.
Dess stängel kronan bär: 'är dess stängel den skönaste'.
sløjans rika etergarn: Avser dräktens rika färg.
majglans: 'solsken'.
- 101 *sabbatsro*: 'helig vila'.
Och dock så klädd etc.: I Matt. 6:28–29 omtalas liljorna, som kung Salomos prakt inte kunde mäta sig med.
himlens Konung: Gud.
Hans egen dotter: Människan.
pol: 'himmel'.
- 102 *Filomelas*: 'näktergalens'; enligt den klassiska mytologin för-

vandlas flickan Filomela till en näktergal för att räddas från fursten Tereus, som våldtagit henne.

olympisk: 'himmelsk'.

rosenröda charn: Den vagn i vilken morgonrodnadens gudinna färdas.

VÅRSÅNGER

I.

103 *ljunga*: 'dånar'.

Proteus: Proteus var en havsgud i klassisk mytologi, känd för sin förmåga att skifta gestalt; här får han personifiera naturens förvandling i och med våren.

vårens nyckel: Anspelar sannolikt på någon blomma, t. ex. orkidén Jungfru Marie nycklar eller gullvivan, som haft en rad namn innehållande *nyckel* knutna till sig (såsom majnycklar, Marienyyklar, himmelsnycklar och nyckelblomma).

104 *luftens skaror*: Fåglarna.

gälla: 'högljudda'.

böljornas gemak: Enligt allmän mening på Stagnelius' tid övervintrade svalan på botten av sjöar och vattendrag.

Psyche: Enligt myten övergavs flickan Psyche ('själ', men också 'fjäril') av sin älskade Amor och sökte honom sedan överallt; hon utsattes för otaliga prövningar innan Amor slutligen räddade henne och paret återförenades.

Hans: Vårens.

amaranters prakt: Amaranten är en paradisisk fantasiväxt.

Adams ätt: Människorna.

livsens träd: Livets träd i Edens lustgård (1 Mos 2:9).

ångar: 'doftar'.

105 *Andesolens*: Guds.

II.

sen: 'se'.

ljusets fångne bröder: Själarna, som i likhet med ljuset har varit fångna i mörkret.

Hermesägg: 'världsägget'; sammanställningen av de orfiska föreställningar enligt vilka världen har uppstått ur ett världsägg med guden Hermes återfinns redan i de orfiska mysterierna.

Maj: Avser både månaden maj och fruktbarhetsguden Majus i klassisk mytologi.

fägneljud: 'fägnande ljud', 'fröjdeljud'.

prisar: Så originaltrycket; rimmet uteblir. Ev. feltryck för *firar*.

eviga begär: Sannolikt 'begär efter evigheten'.

kräftans pol: Den nordligaste punkten på solens bana (Kräftans vändkrets).

106 *Seraf*: Änglaväsen.

årets morgon: Våren.

dess [suckar]: 'hennes'.

III.

Pleroma: 'himlen', 'andarnas värld'.

kor: 'skara'.

ambrafläkt: 'väldoftande fläkt'.

107 *vall*: 'äng'.

Demiurgens: '(den onde) världsfurstens'.

stjärnbevakad: Stjärnorna anses fientliga mot människorna.

Sefyr: 'västanvind'.

blomstersir: 'blomsterprakt'.

Vädurns portar: Vid vårdagjämningen anses solen stå i Vädurns tecken.

108 *Demiurgens parker*: Den jordiska naturen.

Tro, älska, hoppas: Anspelar på beskrivningen av tron, hoppet och kärleken som det bestående i 1 Kor. 13:13.

Eoners Gud: 'Gud över alla världar och väsen'.

Kyrkans myriader: 'den oräkneliga mängden av saliga'; enligt gnostikern Valentinos (100-talet e.Kr.) bar en av de himmelska eonerna namnet Ekklesia ('kyrka').

Andesolens: Guds.

IV.

109 *modersarm*: Originaltrycket har *moders arm*.

sin Brudgums: Kristus', Guds.

Ur Oceanen svävar svalan opp: Enligt allmän mening på Stagnelius' tid övervintrade svalan på botten av sjöar och vattendrag.

stela: 'frusna'.

kvalda: 'plågade'.

azuren: 'himlen'.

V.

Gabriel: Den ängel som vid bebådelsen nedsteg till Maria; här får han vårvindens gestalt, som sveper genom vårens landskap.

110 *Sefyrerna*: 'västanvindarna'.

Hell dig, Maria!: Gabriels ord till Maria vid bebådelsen (Luk. 1:28); tillfället firas vid Marie bebådelsedag, som infaller den 25 mars.

låga: 'kärlek'.

pant: 'kärleks pant', 'barn'.

Väl: 'Visst', 'Visserligen'.

göra förgängelsen möte: 'möta förgängelsen'.

TÅRARNES LOV

Dikten är en översättning av den tyske författaren August Wilhelm Schlegels (1767–1845) dikt »Lob der Thränen«.

111 *Bacchi ljuva / Nektardruva*: Vinet, tillhörigt vinguden Bacchus.

Vemodsdaggen: Tårarna.

Empyréen: '(den högsta) himlen'.

daning: 'form', 'gestalt'.

112 *dess [sköt]*: 'hennes'.

SKUGGAN

Psyche: 'själen', '(människo)anden' (Anima).

kvälla: 'flyter', 'flödar'.

för: 'i stället för'.

113 *hamn*: 'gestalt'.

Vi [söker]: 'Varför'.

Den himmelska Jordanen: Den heliga floden Jordan, i vars vatten Jesus döptes, är i gnostiskt tänkande en symbol för den högsta ljusvärlden (Pleroma).

menlös: 'oskyldig', 'oskuldsfull'.

myste: 'smålog'.

azurbimmel: 'klarblå himmel'; i källan ser Psyche sin spegelbild, omgiven av himlen.

Mot honom: Dvs. mot himlen.

- brånad*: 'brand', 'lidelse'.
- 114 *Dess [jordliv]*: 'hennes'.
- Ordets sol*: Gud.
- Kyrkan*: Eonen Ekklesia ('kyrka').
- I eterflodens lopp*: I livets flod, den himmelska Jordan, där den saliga Psyche skall spegla sig.
- Det första Livets*: Uttrycket finns i *Codex Nasaræus* och betecknar den ursprungliga idévärlden, den första saligheten.
- pol*: 'himmel'.
- Aurorafärgat*: 'gryningsfärgat', efter morgonrodnadens gudinnorna i klassisk mytologi.
- 115 *kor*: 'skara'.
- En avgrund*: I källan, där bara en falsk himmel speglas.
- Olymp*: 'himmel'.
- På mörkrets vägar* etc.: 'Om du vandrar på mörkrets vägar kommer du att se en demon i mig'.
- På ljusets* etc.: 'Om du vandrar på ljusets vägar kommer vi att le mot varandra som syskon'.
- lykta*: 'avsluta'.
- Orcus*: Dödsriket i klassisk mytologi.
- bugsvalar*: 'tröstar'.
- läser*: 'läser'.
- Demanteporten*: Demant är en benämning för en mycket hård metall eller sten.

BRUDGUMMEN

- 116 *Kyrkans modersarmar*: Psyche, människosjälén, beskrivs som dotter till eonen Ekklesia ('kyrka'), från vilken hon har avfallit.
- Olympen*: 'himlen'.
- eterns zoner*: 'himlavalvet'.
- Eoner*: De världar och väsen som utgår från den högsta gudomligheten.
- Kyrkans tärnor*: Även blommorna beskrivs som syskon och tärnor till eonen Ekklesia.
- 117 *A och O*: Första och sista bokstaven i det grekiska alfabetet, dvs. början och slutet; i Upp. 1:8 säger Jesus att han är A och O.
- kropp [...] blod*: Anspelar på nattvarden, Kristi kropp och blod symboliserade av bröd och vin.

signaturer: Signaturläran associeras med den antika medicinen, där en växts yttre form ansågs överensstämma med dess verkan; i Stagnelius' version sammanhänger den med korrespondensläran och en skapelseteologisk grundsyn, enligt vilken makrokosmos korresponderar med mikrokosmos och Gud blir avläsbar i sin skapelse.

Morgonstjärnan: Planeten Venus; här den första i en serie benämningar för Kristus.

118 *Livsens Träd*: Livets träd i Edens lustgård (1 Mos 2:9).

bugsvalar: 'tröstar'.

Tenar: 'underjord', 'helvete'; eg. namnet på ingången till underjorden, efter Tainaron, en bergsudde i sydligaste Lakonien.

mystär: 'mysterium'.

Lammets bröllop: Frälsningen, beskriven som själens bröllop med Kristus (Lammet).

SAMTAL

119 *Vi [suckar]*: 'Varför'.

Tabor: Berg i närheten av Nasaret, Galiléen; berget har efter teologen Origenes (ca 185–254) identifierats med den plats där Kristus skall ha visat sig i sin härlighet för tre lärjungar (Kristi förklaring, Mark. 9:2–10), men verkar här snarare associeras med det berg där djävulen frestar Jesus (Matt. 4:8–10).

Olympiskt: 'Gudomligt', 'Majestätiskt'.

lyfta: 'lyft'.

klinga: 'besjunger'.

120 *Jordanen*: Den heliga floden Jordan.

Världsfurstens: Avser demiurgen, sinnevärldens (onde) härskare.

Förlovade land: Det förlovade landet kallas det land hebréernas stamfader Abraham hade utlovats av Gud, Palestina (se t. ex. 1 Mos. 12:7); här blir det världsfurstens beteckning för det jordiska lyckoriket.

facklornas: 'stjärnornas'.

dödshavets: Namnet Döda havet, saltsjön mellan nuv. Israel/Västbanken och Jordanien, används här för att beskriva Animas vämjelse inför det landskap som världsfursten målar för henne.

töcknar: 'dimmor'.

skära: 'rena', 'klara'.

Ordet: Guds ord, Kristus.

Livskällans: Avser livets vatten, som rinner i paradiset.

Omskygga: 'överskuggar'.

Planeternas vakter / Guld, silver och koppar: Planeterna härskar över metallerna, som i sin tur representerar avfallet från Gud.

121 *ammad*: 'vårdad'.

Nektariska: 'härliga'.

beflammas: 'belyst'.

oskuldens silver och kärlekens gull: Detta är en tillämpning av den signatur- och korrespondenslära som antydde i föregående dikt och som kan förbindas med Emanuel Swedenborg (1688–1772); kärleken är guldets motsvarighet i en högre sfär liksom silvret svarar mot oskulden.

azuren: 'himlen'; av uppställningen kan man tro att repliken här går tillbaka till världsfursten, men rimligen läggs båda de sista stroforna i *Animas* mun.

Sanningen [...] Urtankens [...] Kristus [...] Kyrkan: Dessa är namn på fyra eoner i Valentinos' (100-talet e. Kr.) gnostiska system.

polen: 'himlen'.

Liljor i Saron. Andra och Tredje Häftet

Datering: 1821. Etablerad från ett exemplar av originaltrycket, *Liljor i Saron. Andra och Tredje Häftet* (Stockholm 1821), i Kungl. biblioteket, Stockholm (sign. var. a, ex. A). Boken trycktes på Ecksteinska boktryckeriet 1821; Stagnelius var själv förläggare. Ett erratablad finns, vars rättelser här är införda. De bevarade exemplaren av originaltrycket är inte identiska: de fyra bladen på s. 39/40, 63/64, 65/66 och 79/80 utgör s. k. kancelleringar, vilket innebär att bladen har skurits ut och ersatts av nytryckta blad, som limmats in på de utskurna bladens ställe. En del exemplar innehåller två sådana nytryckta blad, andra fyra, medan ett känt exemplar inte innehåller något nytryckt blad (och alltså har originalbladen kvar på alla dessa fyra ställen). Varianter finns därför mellan olika exemplar. Här har använts ett exemplar som innehåller alla de fyra nytryckta sidorna; större varianter har dock noterats bland kommentarerna.

MARTYRERNA

Ämnet för *Martyrerna* är en av de klassiska helgonlegenderna, återberättad på många håll, *Passio sanctarum Perpetuae et Felicitatis*. Sannolikt hade Stagnelius tillgång till originaltexten, som hade utkommit i flera utgåvor under 16- och 1700-talen, och återberättats i många andra, såsom Eiler Hagerup, *Märkwärdige exempel på de helige martyrens swära lidande, segerrika tro och tålmod*, utgiven på svenska 1766, 1781 och 1815. Gestalterna Perpetua, Felicitas och Hilarianus är direkt hämtade ur källan, liksom Perpetuas föräldrar (som av Stagnelius har givits namnen Albanus och Emilia) samt Perpetuas bror och son (som av Stagnelius har givits namnen Aulus resp. Flavius). Övriga personer i galleriet (Sylvius, Theodorus, Eubulus, Marcion, Amatus, Evander, Lycophron, Cornelius, Gabinius och Damon) är Stagnelius' uppfinning.

126 *Prokonsul i Libyen*: Romersk ämbetsman som var ståthållare över den romerska provinsen Libyen.

Senator: Medlem av den romerska senaten.

Provinserna: De områden som Rom hade erövrat och som in- gick som skattepliktiga lydland i det romerska imperiet.

Riddare: Medlem av riddarståndet, ett slags lägre adel som kom efter senatorerna i rang.

krigstribun: Högre officer i den romerska armén.

Legionerna: En legion omfattade ca 4800 soldater.

Centurio: Centurion, officer i den romerska armén med ansvar för en centuria, vilken omfattade ca 80 soldater; 60 centurior utgjorde en legion.

Septimii Severi regering: Septimius Severus levde 145–211 e.Kr. och var romersk kejsare 193–211; enligt helgonlegenden inföll den händelse dramat behandlar år 203.

kolonistaden Karthago: Antikens Karthago låg vid det nuv. Tuni- siens nordöstra kust; staden intogs och förstördes av Rom 146 f.Kr. och omvandlades till en romersk koloni 29 f.Kr.; den blev senare en viktig stad i det romerska riket.

127 *Plataner*: Stora, lönnliknande träd.

brodden: '(sädens) groddar'.

Säll den, vars skördar etc.: Anspelar på Matt. 6:19–20, som hand- lar om att man inte bör samla skatter på jorden, utan i himlen.

- städse*: 'oavbrutet', 'ständigt'.
eterns alla troner: Stjärnorna, på vilkas troner änglarna sitter.
Änglar sväva / Med tröstens kalk: Bilden av ängeln som nedstiger med en kalk i handen till den lidande är återkommande hos Stagnelius; bilden finns också på altartavlan i Gärdslösa kyrka, där Stagnelius växte upp.
marterdjupets: 'smärte djupets'.
 128 *brånad*: 'brand', 'eld'.
rönte: 'erfor'.
morgonstjärnan: Vanligen planeten Venus; här en benämning på Kristus.
försaken: 'förneka', 'avvisa'.
eterns arv: 'himlens arv', dvs. den eviga saligheten.
Eoners: 'änglars' el. 'evigheters'.
vansklighetens: 'förgänglighetens'.
glav: 'svärd', 'spjut'.
kyrkans ark kring syndaflodens vatten: Anspelar på berättelsen om hur Noa och hans familj genom att bygga en ark blev de enda överlevande i syndafloden (1 Mos. 6–9); på motsvarande sätt blir kyrkans medlemmar de enda som överlever yttersta domen.
 129 *duvan / Med oljbladet*: I 1 Mos. 8: 11 berättas hur den duva Noa hade släppt återkom med ett olivblad i munnen, vilket var ett tecken på att syndafloden hade börjat sjunka tillbaka.
den grymma vilddjursbammen: I Upp. 17 omtalas det sjuhövdade odjur som i de yttersta tiderna uppstiger ur havet, blir tillbett och får makt över människorna.
ljusets heliga Apostel: Johannes, författaren till Uppenbarelseboken, som har identifierats med aposteln Johannes.
tabernakel: 'helgedom', 'tempel'; uttrycket anspelar på Uppenbarelsebokens bild av det nya Jerusalem som kommer ned från himlen (Upp. 21: 2).
Adams barn: Människorna.
förvett: '(överdriven) nyfikenhet'.
Nog av: 'Det är tillräckligt att'.
fästets mäktiga Eoner: De sju planeterna, som representerar avfallet från Gud.
de sju / Förmättna berg etc.: Anspelar på Upp. 17, där en purpurklädd sköka, som symboliserar Rom, rider på odjuret, vars

- sju huvuden sägs representera sju berg (symboler för de sju kullar på vilka Rom enligt traditionen grundlades) och sju kungar (symboler för romerska kejsare); i handen har hon en bägare som är fylld med synd och orenlighet.
- 130 *Lät*: 'låt'.
Falernpokal: 'pokalen med falernvin', romerskt vin som prisas i latinsk poesi.
stadiers väg: Avstånd mättes i Grekland och Rom i stadier; ett stadium var omkring 180 meter.
Seneca: Romersk författare (ca 0–65 e.Kr.) till tragedier och filosofiska verk som ger uttryck för stoiska livsideal: ståndaktighet, viljefasthet, självbehärskning.
Pantaenus: Stoisk filosof (d. ca 200) som konverterade till kristendomen och sedermera blev kristen teolog; han grundade katekesskolan i Alexandria omkr. 190 och bekämpade bland annat det gnostiska inflytandet på kristendomen.
- 131 *Pallas' / Olivbekrönta stad*: Athen, som beskyddades av gudinnan Pallas Athena och dit rika romare ofta reste för att studera.
Akademie: Skola i utkanten av Athen; betoning på tredje stavelsen.
portik: 'pelargång', 'pelarhall'; i överförd bemärkelse om den stoiska filosofin och skolan.
nya tidningar: 'nyheter'.
Didius Julianus: Romersk härskare i två månader på försommaren år 193; han dömdes till döden av sin efterträdare Septimius Severus.
Palatium: Det romerska kejsarpalatset, beläget på kullen Palatinen i Rom.
Niger: Pescennius Niger gjorde anspråk på den romerska tronen under åren 193–194; han besegrades i ett flertal strider av konkurrenten Septimius Severus och dog på slagfältet i trakten av Antiochia.
valplats: 'stridsplats'.
skådespel och bröd: »Bröd och skådespel«, urspr. citat från den romerske diktaren Juvenalis (ca 60–135), med innebörden att en kejsare kunde köpa sig stöd från sina undersåtar genom att skänka dem mat och underhållning.
- 132 *Caesar*: 'kejsare'; formuleringen anspelar samtidigt på den romerske statsmannen Gajus Julius Caesar (100–44 f.Kr.)

som mördades i en sammansvärjning mellan hans närmaste män.

Pretorianer: Kejsarens livgarde i Rom; en sammansvärjning av pretorianer lät år 193 mördas kejsaren Pertinax och sålde sedan det kejsarliga ämbetet till Didius Julianus, som dock mördades senare samma år.

borgarkrig: 'inbördeskrig'.

Nicanders: Nikandros, grekisk diktare och grammatiker på 100-talet f.Kr., som bl.a. skrev ett nu förlorat diktverk med förvandlingsberättelser, vilket skall ha influerat Ovidius.

Ovidii/Metamorfoser: Den romerske diktaren Ovidius (43 f.Kr.–17/18 e.Kr.) skrev bl.a. *Metamorfoser*, ett stort antal hexameterberättelser över mytologiska ämnen med förvandlingen som genomgående motiv.

Fenix: Fågel i klassisk mytologi som vart 500:e år dog och återföddes, i vissa versioner av myten genom att brinna och återuppstå ur bålet.

Romulus: Enligt myten Roms grundläggare och första kung, tvillingbror till Remus.

Capitolium: En av Roms sju kullar, på vilken det viktigaste templet var beläget, ägnat åskguden Jupiter.

Parcen: 'ödesgudinnan', som på sin slända spinner livets tråd.

Pyrrhas hårda mänskosläkte: Avser här romarna. I klassisk mytologi var Pyrrha och hennes man Deukalion de enda överlevande efter en stor översvämning; det kommande människosläktet uppstod ur stenar som dessa kastade över axeln.

Olymp: 'höga och ädla boning'.

- 133 *järnets ålder*: Enligt myten om de fyra världsåldrarna hade en ursprunglig guldålder ersatts av ständigt sämre tidsåldrar; den fjärde och sista var järnåldern, som man alltjämt befann sig i.
varginnans fostersöner: Romulus och Remus, de tvilling söner som enligt myten adopterades av en varginna och sedermera grundade Rom.

Mars: Krigets gud i klassisk mytologi.

Romulider: 'ättlingar av Romulus', dvs. romare.

- 134 *det Tempe skalderna oss måla*: Tempedalen i norra Thessalien, Grekland, av antika diktare besjungen för sin skönhet.
 135 *Nordans anda*: 'nordanvinden'.

Aura: 'luft', 'fläkt'; här personifierat.

Floras bädd: 'blomsterängen'; Flora var blommornas gudinna.

ambrakys: 'väldoftande fläkt'.

mänskofjät: 'människosteg'.

lodjursblick: Skarp, genomträngande blick.

Alpheus: En flodgud, som älskade havsnymfen Arethusa och enligt myten förenades med henne genom en underjordisk flod, som löpte från floden Alfeios (Alpheus), vilken utmynnar i havet väster om staden Olympia på Peloponnesos, till källan Arethusa i trakten av Syrakusa på Sicilien.

törnesnar: 'törnesnår'; variantformen *snar* var vanlig på Stagnelius' tid.

- 136 *Ekos röst*: Ekot, och även dess personifikation i bergsnymfen Echo.

Aurora: Gryningen, efter morgonrodnadens gudinna.

aftonstjärnan: Vanligen beteckning för planeten Venus.

Massiskt vin: Vin från berget Monte Massico i norra Kampanien.

Då Kaos födde världarne: Enligt klassisk mytologi uppstod världen ur kaos, en formlös urmateria.

oljeträd: 'olivträd'.

som i Trofonii håla / Orakelfrågarn: Enligt myten var Trofonios ett orakel som från en underjordisk grotta delgav omvärlden sina uppenbarelser.

som i Maners rike / Aeneas fordom: I sjätte sången i Vergilius' (70–19 f.Kr.) Aeneiden nedstiger Aeneas till underjorden och manerna, dvs. de avlidnas andar.

Thrakiens skald: Sångaren Orfeus, enligt myten från landskapet Thrakien; han nedsteg till underjorden för att vinna åter sin döda hustru Eurydike.

Pallas' olja: Olivolja; olivträdet var helgat åt gudinnan Pallas Athena.

- 137 *Olympen*: 'himlen'.

Selene [...] på silvercharen: 'månen [...] i silvervagnen'; Selene var en mångudinna.

- 138 *Olymp*: Här benämning för gudavärlden, som hade sin boning på berget Olympen.

putsat: 'ansat', 'vårdat'.

Jofurs ek: Eken var helgad åt Jupiter, även kallad Jofur.

Hydra: Månghövdad odjur som dödades av sagohjälten Hercu-

- les som ett av hans tolv storverk; för varje huvud som höggs av hydran växte två nya fram.
- Alcides*: Hercules.
- Eumenider*: Hämndgudinnor.
- besoldas*: 'värvas', 'lejas'.
- den glupska hunden* etc.: Den trehövdade hunden Cerberus, som vaktade ingången till Orcus, dvs. dödsriket.
- 139 *Erebus*: Det underjordiska mörkrets gud.
- bäxor i Thessaliens bygd*: Thessalien, landskap i mellersta Grekland, var enligt traditionen häxornas hemvist.
- Sköldmön*: 'stridsjungfrun'; här beteckning för Rom och dess krigsmakt.
- Caesars och Senatens*: 'kejsarens och rådsförsamlingens'.
- ankar*: 'ankare', 'liten tunna'.
- 140 *svalan, när ur oceanens / Kristallegrottor, vaknande*: Enligt allmän mening på Stagnelius' tid övervintrade svalan på botten av sjöar och vattendrag.
- eter*: Rymden ansågs vara fylld med ett lätt och färglöst ämne, kallat eter.
- fästets*: 'himlavalvets'.
- pol*: 'himmel'.
- Att vänskapen*: Originaltrycket har *Av vänskapen*.
- halvt förklarad*: Originaltrycket har *halv förklarad*.
- 141 *medvetslöst*: 'omedvetet'.
- Narduskväll*: 'våldoftande kväll'.
- Serafer*: Sexvingade änglaväsen.
- 142 *Hymens krans*: Bröllopskransen; Hymen var bröllopets gud i klassisk mytologi.
- liljans urbild*: Uttrycket anspelar på den platonska idévärlden, som av Felicitas förläggs till paradiset, där de förgängliga, materiella tingen har sin eviga och oförgängliga urbild.
- Vi [talar]*: 'Varför'.
- mäktiga Eoner*: De avfallna makter som härskar över det jordiska livet.
- nesligt*: 'vanärande', 'skamligt'.
- fraggbegjutna*: 'skummande'.
- ras*: 'raseri', 'storm'.
- 143 *Att vaka och att bedja*: Anspelar på hur Jesus i Getsemane ber

- lärjungarna vaka med honom (Matt. 26:36–46, Mark. 14:32–42).
- fästets kretsande planeter*: Planeterna representerar sinnevärdens avfall från Gud.
- 144 *kommande Eoner*: 'den kommande saligheten'.
- Dodonas ek*: I Dodona, nordvästra Grekland, fanns ett berömt orakel, vars svar gavs genom uttydningar av vindens sus i ekens bladverk.
- Pythierns mörka håla*: Apollonprästinna i Delfi, kallad Pythia efter guden Apollons binamn Pythiern, var ett viktigt orakel i antik tid.
- korpens flykt och hanens rop*: Järtecken och orakelsvar kunde sökas i fenomen som dessa.
- 145 *Atrium*: Det centrala rummet i romerska bostadshus.
- Hymens fackla*: 'bröllopsfacklan'; Hymen var bröllopets gud.
- Larers krets*: Larerna var romerska husgudar som beskyddade åker och familj.
- utomdessa*: 'dessutom'.
- den försjunknes Maner*: 'den dödes andar'.
- dessa [öga]*: 'hennes'.
- Dianas panna*: Månen; Diana var bland annat månggudinna i klassisk mytologi.
- Olympens branter*: Himlen; Olympen var de högsta gudarnas boning.
- 146 *Lethe*: Glömskans flod i dödsriket.
- 147 *tillbud*: 'erbjudanden', 'förslag'.
- Förstulne*: 'hemliga', 'dolda'.
- 148 *kväljer*: 'plågar'.
- teorben*: Ett slags stränginstrument.
- himmelsk säll*: Så originaltrycket; Stagnelius använder ofta oböjda adjektiv adverbliellt.
- 149 *psalmodiers ljud*: 'psalmsång'.
- väl*: 'visst', 'visserligen'.
- brödrafolkets sälla myriader*: 'de oräkneliga skarorna av frälsta'.
- 150 *den vita sabbatsdräkten*: 'paradisets vita dräkt'.
- Andars Sion*: Himmelriket, paradiset; Sion är en kulle i Jerusalem där enligt traditionen den första nattvardsmåltiden ägde rum.

- Det Ord, som etc.:* Gud, Kristus (Joh. 1:1).
ditt uppbov: Gud.
Bönens himlastege: Anspelar på berättelsen om Jakobs stega (1 Mos. 28:12), som bildade en förbindelse mellan himmel och jord.
 dessa eller lika uttryck: Det som följer är en synnerligen utbroderad parafraas på Fader vår, den bön som »Jesus själv har lärt oss« (Matt. 6:9–13).
- 151 *rökverk:* 'rökoffer'.
det nya / Jerusalem: Uttrycket anspelar på Uppenbarelsebokens bild av det nya Jerusalem som kommer ned från himlen (Upp. 21:2).
nåd och sanning: I Joh. 1:14 beskrivs Jesus som fylld av nåd och sanning.
din himmels eviga naturer: Änglarna.
Eoners skiftande Eoner: 'evigheters evighet'.
- 152 *[Vars kärlek] är:* 'gäller'.
ovanskligheten: 'oförgängligheten', 'evigheten'.
Lethes vågor: Döden.
pulsar: 'hjärtslag', 'livskraft'.
rusat: 'bedövat'.
- 153 *Amors fackla:* Kärleken; kärleksguden Amor brukar avbildas med pil och båge och ibland också en fackla, som representerar kärlekselden.
för [vårens]: 'i stället för'.
panter: 'kärlekspanter', 'barn'.
- 154 *larv:* '(ansikts)mask'.
evär: 'var än'.
- 155 *Syriens nardusros:* Syrien var känt för sina väldoftande rosor.
myrrhas svett: Parfym.
Sabas lundar: Det välmående riket Saba och dess drottning omtalas bland annat i Gamla testamentet (se t. ex. Jes. 60:6); riket var beläget i sydvästra Arabien.
löje: 'leende'.
Elysiskt: 'himmelskt', 'paradisiskt'.
- 156 *besälla:* 'lyckliggöra'.
Cyperm: Kärleksgudinnan Afrodite (Venus), enligt myten född ur havet utanför Cypern.
Olympiskt: 'himmelskt'.

- 157 *årsdagsfester*: Födelsedagsfirandet betraktades som ett hedniskt bruk i det antika kristna samhället.
Horers ringdans: Tidens gång. Horerna personifierade till en början växandet och skörden, men kom sedan att representera årstiderna; de avbildas ofta dansande.
- 158 *skärat*: 'renat', dvs. i dopet.
mystär: 'mysterium'.
det fördolda manna etc.: I 2 Mos. 16 berättas hur manna regnade över Moses folk, som genom att livnära sig på detta kunde överleva ökenvandringen. Jfr Upp. 2:17.
Den gyllne frukt: Frukten från livets träd i Edens lustgård (1 Mos 2:9).
livets älv: Livets vatten, som rinner i paradiset.
serafiskt: 'änglalikt'.
Med rätta säga Skalderne att natten [...] Dem alstrat har: Gudarna hade enligt vissa berättelser sitt ursprung i Nyx (natten) och Erebos (mörkret), vilka båda uppstod ur Kaos.
vädersolar: Väderfenomen (halofenomen) som innebär att ytterligare ljusfläckar (solar) syns vid sidan av solen.
- 159 *Eonernas församling* etc.: Syftar på Upp. 4:10, som (i 1703 års övers.) berättar hur änglarna kastar sina kronor inför Guds tron.
Siren: Väsen i klassisk mytologi, som med förrädisk skönsång lockade sjömän till sig för att döda dem.
- 160 *turturduvan [...] vinträd*: Anspelar på vårschildringen i Höga v. 2:13-14.
väckas av min älsklings röst: Anspelar dels på den stund då Kristus skall väcka de döda i paradiset, dels på det tillfälle i berättelsen om Amor och Psyche då Amor väcker sin älskade ur djup dvala.
Elis: Stad på nordvästra Peloponnesos, Grekland; här hölls de olympiska spelen.
Korinth: Stad på nordöstra Peloponnesos, Grekland; här hölls de isthmiska spelen.
Tyrussvingande Bacchanters flockar: Bacchanter kallades vinguden Dionysos' (Bacchus') kvinnliga tillbedjare, som drog fram i larmande hopar under dans och sång; thyrsosstav kallades den murgrönsprydd stav som bacchanterna bar.

- Apidans kristalleflod*: Apidanos är en flod i Thessalien, i vars trakt det förekom Bacchuskult.
- för den grymma örn* etc.: Överguden Jupiter, även kallad Jofur, förknippades med blixten liksom med örnen.
- 161 *samkväm*: 'umgänge'.
basiliskers: Basiliskan var ett mytiskt odjur vars blick var dödande.
- 162 *många boningar däruppe skimra*: Anspelar på Joh. 14:2, som säger att Guds hus har många rum.
fradga: 'skum'.
kaosvatten: Anspelar på skapelseberättelsens skildring av hur Guds ande svävar över vattnet och hur världen skapas genom Guds ord (1 Mos. 1).
- 163 *O fläkten, duvovingar*: Duvan symboliserar Guds ande.
gällt: 'ljudligt', 'kraftfullt'.
det rena / Medvetandet: Gud.
När vilar barnet i Marias famn?: Jesu moder Maria är också Pleroma, andevärlden, och barnet som vilar i modersfammen därför människosjälen, återförenad med Gud.
Andevärldens sol: Gud.
kvällens stjärna: Aftonstjärnan, dvs. planeten Venus.
- 164 *peligrimer*: 'pilgrimer'.
pomp: 'prakt och ceremonier'.
nattliga Demoners [...] altarbord: Kulten av de hedniska gudarna identifieras här med planeterna (de nattliga demonerna), vilka representerar avfallet från Gud.
nattlig, hemsk, sjuhövdad vilddjursbild: Anspelar på det sjuhövdade vildjuret (Upp. 17), som symboliserar Rom.
stjärnförlåten: 'himlavalvet'; förlåt kallades det förhänge som dolde det allraheligaste i det judiska templet.
nattens azurslöja: 'det mörka himlavalvet'.
- 165 *nardusfläktar*: 'välldoftande fläktar'.
eolsarpa: 'vindharpa', som spelar när vinden blåser genom den.
runnit upp: 'spirat upp'.
- 166 *löftets ark*: Arken var en smyckad kista i vilken Moses' lagtavlor förvarades och som israeliterna bar med sig på sina vandringar som det synliga tecknet på Guds närvaro.
Till palmers land igenom öknar: Anspelar på Gamla testamentets

skildring av israeliternas 40-åriga ökenvandring, när de flytt slaveriet i Egypten och är på väg mot det förlovade landet, Kanaan.

bövas: 'anstår'.

förnuftet / Och kärleken och andan: Motsvarar fadern, sonen och den helige ande.

skära: 'rena', 'klara'.

lundens mörker: I vissa exemplar av originaltrycket är lydelsen *lundens skuggor*.

nattviolen: Namnet kan beteckna både sorgörten, *Hesperis tristis*, och den vitblommande orkidén *Platanthera bifolia*. Bägge är särskilt väldoftande nattetid.

167 *gärd*: 'offer'.

förstämda: 'ostämda', 'falska'.

Edens morgonfest [...] Lammets bröllop: I paradiset, tänkt som en fest i Edens lustgård eller som själens bröllop med Kristus (Lammet).

demantestrålar: 'diamantklara strålar'.

Dig mycket skall förlåtas etc.: Anspelar på Luk. 7:47, där Jesus säger att den som visar stor kärlek skall förlåtas mycket.

168 *förbreder*: 'sprider', 'utbreder'.

Ett äpple, [...] en andrik skatt: I vissa exemplar av originaltrycket är lydelsen *På bottnen / Av dina ord man finner ständigt vila / En andrik skatt, korallen lik i musslan*.

andrik: 'anderik'.

Ausoniens kust: Italien; Ausonien kallade grekerna den del av Italien som beboddes av folkslaget ausoner (i dagens Kampagnien), men i romersk poesi används namnet som beteckning för hela Italien.

Filomelas: 'näktergalens'; i klassisk mytologi förvandlas flickan Filomela till en näktergal för att räddas från Tereus, som våldtagit henne.

en gammal Folkevisa: Marcions historia återberättar legenden om den heliga Dorothea, som Stagnelius sannolikt har blivit bekant med genom balladen »Den sköna Dorothea«, år 1816 tryckt i *Svenska folkvisor*, utg. av Arvid August Afzelius & Erik Gustaf Geijer, del 2.

169 *Tiberdalen*: Den dal längs Tibern där Rom ligger.

- stjärnornas / Kristallevalv*: De roterande, koncentriskas sfärer som himlen tänktes bestå av i antik naturfilosofi.
- den högre levnadsflamman*: Själen.
- tabernaklet*: Här om himmelriket.
- Otadelig*: 'otadlig', 'felfri'.
- Theodora*: I folkvisan kallas flickan Dorothea medan Stagnelius kastar om namnleden till Theodora; namnen betyder 'Guds gåva'.
- Ammad*: 'Fostrad'.
- alla världssystemers milda sol*: Gud
- 170 *stum badande*: Så originaltrycket; Stagnelius använder ofta oböjda adjektiv adverbliellt.
- Aurelii Son, den grymme Commodus*: Lucius Aurelius Commodus, romersk kejsare 180–192 och son till Marcus Aurelius. Commodus var ansedd som en grym och nöjeslysten härskare; han uppträdde även själv som gladiator (*fuktade Amfiteaterns sand*).
- Hercules*: Sagohjälte i klassisk mytologi.
- 171 *tvenne spiror*: 'två maktmedel'.
- Caesaren*: 'kejsaren'.
- 172 *balsamisk*: 'väldoftande'.
- frigjord*: 'frigiven'.
- Libertinen*: 'den frigivne slaven'.
- 173 *bopband*: 'sammanband'.
- blossen*: 'stjärnorna'.
- Despotens vän*: Den frigivne slaven, kejsarens vän.
- sanslös*: 'medvetlös'.
- 174 *Det bimmelska Jerusalems kristallborg*: 'himmelriket', 'paradiset'.
- förbide*: 'inväntar'.
- Hermens dagg*: Hermon är ett bergsmassiv mellan nuv. Libanon och Syrien; uttrycket anspelar på Ps. 133, som handlar om hur gott det är för bröder att vara tillsammans, och där Hermens dagg över Sions berg blir en bild för ljuvlig vederkvickelse.
- 175 *som Vestalen / På Capitolium vårdar silverflamman*: Vestalerna var prästinnor i Rom vilkas främsta uppgift var att hålla elden i Vestatemplet på Forum Romanum brinnande.
- Plejaderna*: En stjärnbild bestående av sju stjärnor.
- nardusångor*: 'väldoft'.

- 176 *Psyches bundna vinge*: Anspelar både på larvens förvandling till fjäril (*psyche* 'fjäril') och på den mytiska flickan Psyches slutliga räddning, när hennes Amor gav henne vingar.
- 177 *stjärnorna*: Här närmast om de romerska gudarna.
Håll: 'Tig'.
Guds uppenbarelse i Mamres lundar: Anspelar på 1 Mos. 18: 1–15, som beskriver hur Gud, i gestalt av tre män, uppenbarar sig för Abraham i Mamres lundar.
Cimmeriskt mörker: I Odysséen 11: 14 berättas om kimmerierna som bor i ett land av mörker och töcken, dit solen aldrig når.
- 178 *Psyche*: 'människosjälen'; anspelar samtidigt på myten om Amor och Psyche.
av skiften lider: 'är underkastad föränderlighet'.
mognar: 'bringar att mogna'.
zodiak: 'djurkrets', dvs. det band av stjärntecken som solen tycks löpa igenom under sin färd över himlavalvet; här en bild för själens vandring genom jordelivet.
vinterliga tecken: Om de stjärntecken som bara syns på vinterhalvåret.
Ett bögre fäste / Vål henne driver: Stjärnan förs framåt av den sfär (det fäste) som den är fäst vid, enligt antik naturfilosofi.
Ett blomsterliv, som blöder / På årets kors: Årstidernas kretslopp liknas här vid människolivets växling av lycka och olycka.
lia: 'lie'.
seriskt tyg: 'silkestyg', framställt i Kina (Serica).
hymenéers ljud: 'bröllopsånger'.
- 179 *Genius*: 'skyddsande'.
Vad vi kalla liv / Är död däruppe: Föreställningen att drömmens innebörd var motsatt dess motiv var vanlig på Stagnelius' tid.
Minervas fågel: Ugglan, helgad åt Minerva, vishetens och krigets gudinna.
Eonerna: 'änglarna'.
Orions bälte: Det band av tre stjärnor som utgör midjan i stjärnbilden Orion.
- 180 *solgrand*: 'stoftkorn', 'obetydlighet'.
stjärntiaren: 'stjärndiademet'.
Kristi Brud: Uttrycket avser kyrkan/församlingen och dess samhörighet med Kristus.

- I blodets belga purpurbölja skärad*: 'tvättad i blod'; anspelar på Upp. 7:14; uttrycket innebär att människan genom Kristi offerdöd på korset har renats från sina synder.
- Capellas rena silvergians*: Capella är en klart lysande stjärna, belägen i stjärnbilden Kusken.
- Sirii strålar*: Sirius är himlavalvets klarast lysande stjärna, belägen i stjärnbilden Stora hunden.
- 181 *Männ' Apollo / Försovit sig hos Thetis*: Solguden Apollo tänks tillbringa natten hos havsnymfen Thetis; när solen stiger ur havet lämnar Apollo Thetis.
- Gack*: 'gå'.
- Eos' purpurmössa*: Gryningen; Eos var morgonrodnadens gudinna.
- Tullii verk / Om plikterna*: Den romerske politikern och författaren Marcus Tullius Ciceros (106–43 f.Kr.) arbete *De officiis* ('Om plikterna').
- Flacci skaldbrev*: Den romerske diktaren Quintus Horatius Flaccus' (65–8 f.Kr) *Epistulae* ('Brev').
- papaversaft*: 'vallmosaft', dvs. opium, som använts som sömnmedel.
- 182 *Tithons maka*: Eos, morgonrodnadens gudinna.
- beställt*: 'ombesörjt', 'ordnat'.
- 183 *orcus*: här 'fördärv', 'elände'; Orcus var dödsriket.
- undran*: 'förundran'.
- Dianas fest*: Diana var jaktens och djurens gudinna.
- kor*: 'skara'.
- 184 *Aurelii fanor*: Marcus Aurelius var romersk kejsare 161–180 e.Kr.
- bulda Gratier*: Gracerna var behagets gudinnor.
- libation*: 'dryckesoffer'.
- 185 *kopparhårda Guden, / Nödvändigheten*: Ödet ansågs obehagligt och hårt som koppar.
- Lesbiskt*: Vin från den grekiska ön Lesbos.
- nardustårar*: Parfym.
- en ode av Horaz, hans kväde / Till Dellius*: Det tredje odet i andra boken av Horatius' oden är tillägnat den rike politikern Quintus Dellius; odet handlar om att njuta stunden och behålla sinnets jämvikt.
- Bacchus*: Vinets gud i klassisk mytologi.

- Apollo*: Solens och diktningens gud.
- 186 *min själabrudgum*: Kristus.
ambravingar: 'väldoftande vindar'.
Världsfursten: Åskguden Jupiter identifieras här med den onde världsfursten, som härskar över den fallna jorden.
Vestibul: 'förhall', 'entré'.
- 188 *de gamla båda*: Perpetuas föräldrar.
Kleobis och Biton: Myten om detta brödrapar, söner till Hera-prästinnan Kydippe i antikens Argos, återberättas av Perpetua på följande rader.
livet i Eoner: 'det eviga livet'.
- 189 *Hekate*: Trolldomskunnig, mörk gudinna med kopplingar till månen; hon kom senare även att förbindas med underjordens gudinna, Persefone.
Tartar: 'underjord'; Tartaros var den mörkaste och dystraste delen av dödsriket.
Plutos rike: 'dödsriket'; Pluto var dödsrikets härskare.
Jag rasar ej: 'Jag är inte från mina sinnen'.
Oss alla: Originaltrycket har *Och alla*.
- 191 *vår barndoms minnen*: Originaltrycket har *vår barndoms-minnen*.
Mantuas skald / Om Didos kärlek: Vergilius (70–19 f.Kr.), född i staden Mantua, skriver om den älskande Didos tragiska kärlek i den fjärde sången i Aeneiden; Dido var drottning av Karthago, där också *Martyrerna* utspelas.
granater: 'granatäppelträd'.
sjunkna elyséer: 'gamla paradis', 'förlorad glädje'.
Giv Kejsaren vad Kejsarns är etc.: Anspelar på en återkommande formulering med samma innebörd i evangelierna; se t.ex. Matt. 22: 21.
- 192 *Föräldrars hjärta*: I vissa exemplar av originaltrycket är lydelsen *Föräldrar*.
Eoner: här 'evigheter'.
bröllopsdräkt: Avser själens bröllop med Kristus i himlen; bröllopsdräkten representerar befrielsen från synd, medan fläckarna representerar synd.
furiers järnris: 'hämnngudinnors piskor'.
- 193 *välker*: 'sätter i rörelse', 'behärskar'.
- 194 *Ett kunskapsträd på gott och ont*: Anspelar på den bibliska berätt-

telsen om de träd som växer i mitten av lustgården, livets träd och kunskapens träd (1 Mos. 2:9).

Att ej: 'utan att'.

fridens Genius: Den personifierade friden.

evig natt: I vissa exemplar av originaltrycket är lydelsen *evig famm*.

195 *nattfull*: 'mörk (som natten)'.

läst: 'läst'; 'fastläst'.

196 *Sefyr*: 'västanvind'.

i Floras armar: 'på blomsterängen'.

Är hennes: Originaltrycket har *Ur hennes*.

Så lever axet först vid kornets död: Anspelar på berättelsen om vetekornet som måste dö för att ge rik skörd (Joh. 12:24).

197 *kvalde*: 'plågade'.

198 *din vilja ske på jorden*: Anspelar på Fader vår, Matt. 6:10.

Menad: 'bacchant', kvinnlig tillbedjare av vin- och fruktbarhetsguden Dionysos.

199 *finlig*: 'påhittig', 'uppfinningsrik'.

200 *Ett hälleberg*: 'okänsligt', 'hårt'; anspelar på Luk. 8:6 om såningsmannen som sår på hälleberget, där ingenting kan växa.

Thyestes' måltid: Enligt den klassiska mytologin serverade Atreus, stamfader till hjälteätten Atriderna, sin bror Thyestes en måltid som var tillagad av köttet från dennes egna barn; det berättas att dådets förfärlighet till och med fick solen att stanna.

fjorton lustrers tunga silverkrona: Ett lustrum innebar i romersk tideräkning en period om fem år; fjorton lustrer motsvarar således 70 år, och silverkronan åsyftar det grånade håret.

Kvällens Eos: Aftonrodnaden; Eos var morgonrodnadens gudinna.

myste: 'smålog'.

Elysium: Elysion eller Elyséen var i klassisk mytologi det lyckorike dit halvgudar och särskilt benådade människor kom efter döden.

guldoranger: 'apelsiner'.

201 *ljustalar*: En talar är en fotsid, vid dräkt med långa armar.

fridens palm: Palmen är en segersymbol, men blir som symbol för Kristi seger över döden också en uppståndelsesymbol.

förvara: 'vakta', 'skydda'; uttrycket *förvara dina kläder* anspelar på Upp. 16:15; innebörden är man skall vara beredd.

Håll lampan tänd, snart är din brudgum här: Anspelar på Matt.

- 25:1-13, som handlar om vikten av att hålla sina bröllopsfacklor brinnande.
- den förste och den siste, / Ditt A och O*: Anspelar på Upp. 21:6, där Jesus säger sig vara A och O, början och slutet.
- Och brudens*: Originaltrycket har *Av brudens*.
- dårligt*: 'dåraktigt'.
- Megära*: 'vedervärdiga kvinna'; Megaira var en av de tre hämndgudinnorna i klassisk mytologi.
- 202 *Maners öken*: Dödsriket.
- Det grymma djur* etc.: Cerberus, den hund som vaktade dödsriket, hade tre huvuden.
- Ixions hjul*: Ixion var enligt myten dömd till evigt lidande i dödsriket; hans straff var att spännas fast på ett snurrande eldshjul.
- Flegeton*: En evigt brinnande svavelflod i dödsriket.
- Olympens och Tartarens*: 'himlens och helvetets'.
- i fyra världar*: 'i fyra väderstreck', dvs. över hela världen. Bilden ansluter till föreställningen om paradiset's floder, som flyter i de fyra väderstrecken.
- 203 *eterns*: 'himlens'.
- tillstånd*: 'tillåt'.
- platt*: 'fullständigt', 'fullkomligt', 'totalt'.
- Näps*: 'kväs', 'tukta'.
- förrn*: 'innan'.
- Golgata*: Den kulle i Jerusalem på vilken Jesus korsfästes.
- lösen*: I vissa exemplar av originaltrycket finns pressvarianten *tecken*; det går inte att avgöra vilken av varianterna som är den slutliga.
- Förvarad är min skrud*: Avser den bröllopsskrud människan skall bära vid återföreningen med Kristus; jfr ovan.
- 204 *tehnig*: 'skott', 'rotskott'.
- 205 *balustrad*: Här en plats omgiven av pelare (balustrar).
- Apparitorer*: Biträden till prokonsuln.
- schavott*: Plattform för bevakning och avrättning av fångar.
- varest*: 'där'.
- skrank*: 'gallerverk', 'inhägnad'.
- Quaestorn*: Romersk ämbetsman med ansvar för rättsskipningen.
- Notarier*: 'sekreterare', 'protokollförare'.
- marmorfolk*: Marmorn ansågs kall och avvisande.

- Promethei låga*: Prometheus ansågs ha stulit elden för att ge åt människorna; för detta straffades han hårt av Zeus.
- 206 *underbart*: 'märkligt', 'märkvärdigt'.
liknöjt: 'likgiltigt'.
- 207 *livets duva*: Guds ande.
- 208 *stjärnors fängslande aspekter*: Avser stjärnornas ställningar på himlavalvet, som i astrologin ansågs påverka människans öde på ett ofrånkomligt sätt.
under gynnande planeters ledning: 'under en gynnsam planetkonstellation'.
Ganges' speglar: Den heliga floden Ganges i Indien.
Paianers: här 'segersångers'; paianen var en hymn, ofta riktad till Apollon.
- 209 *svada*: 'värtalighet'.
Venus: Kärlekens gudinna.
Amors: Amor, son till Venus, var en kärleksgud; till hans attribut hörde pilbågen och kärleksfacklan.
Chariterna: Behagets gudinnor.
Latiens: här 'romarrikets'; Latium var den region i Italien i vilken Rom ligger.
Cytheriskt lena: I vissa exemplar av originaltrycket är lydelsen *Cytheriskt ljuva* (dock med tryckfel, *Cytheniskt*). Cythere är ett binamn till Venus, bildat efter ön Kythera där ett berömt tempel tillägnat kärleksgudinnan fanns; innebörden är alltså att flickornas armar var avsedda att med kärlek fångsla de romerska gossarna.
Elysiens: I vissa exemplar av originaltrycket är lydelsen *Elysiens*.
- 210 *Cupidoner*: 'kärleksgudar'.
- 211 *i eviga Eoner*: 'i evigheters evighet'.
pafisk: Staden Pafos på Cypern var enligt myten den plats vid vilken Venus hade stigit ur havet.
- 212 *korsets träd*: Uttrycket förenar bilden av det kors vid vilket Jesus korsfästes med bilden av livets träd i Edens lustgård (1 Mos. 2:9).
den belga manna: I 2 Mos. 16 berättas hur manna regnade över Moses folk, som genom att livnära sig på detta kunde överleva ökenvandringen.
Fosforos: 'morgonstjärnan', dvs. planeten Venus.

- Eos' flor*: Den begynnande gryningen.
brudpaianen: 'bröllopsången'.
mötas ren åskådningen och hoppet?: 'överensstämmer verkligheten redan med hoppet?', dvs. 'är förhoppningen redan uppfylld?'.
förvånade: 'förundrade', 'betagna'.
Lammets: Kristus'.
- 213 *tribunal*: Den upphöjda plats varifrån rättegången leddes.
vimmel: Originaltrycket har *himmel*.
veka: 'mjuka'.
Orfei gyllne strängar: Orfeus var en mytisk sångare som med sin lyra kunde beveka både människor och djur.
- 214 *Chariter*: Behagets gudinnor ansågs ofta vara tre till antalet; Perpetua beskrivs här som en fjärde syster.
ryckte henne fort: 'ryckte henne med sig'.
- 215 *Nubiens lejon*: Nubien var ett område i nordöstra Afrika.
- 216 *Themis' altar*: Domstolen; Themis var rättvisans gudinna.
scepter: 'spira'.
Astreas dalar: Astrea var i klassisk mytologi en stjärngudinna. När den lyckliga guldåldern övergick i olyckligare tider var hon den sista av gudarna som lämnade jorden.
fader är den äldste Guden: Gudarnas stamfader var enligt klassisk mytologi Saturnus (gr. Kronos), som regerade världen under den lyckliga guldåldern men sedan blev störtad från tronen av sina söner Jupiter, Neptunus och Pluto.
tidens söner: 'Kronos' söner'; genom ljudlikheten förknippades Kronos med *chronos* 'tid'.
Kroniderna: 'Kronos' söner'.
- 217 *atasklyfta [...] Medusas huvud*: Anspelar på den myt i vilken berättas hur titanen Atlas, vars straff var att bära upp himlavalvet på sina axlar, fick bistånd i detta uppdrag genom att hjälten Perseus lät honom möta blicken från den förfärliga Medusas huvud, varvid han förstenades. Innebörden är alltså att Aulus hoppas att Perpetua ännu inte är så känslolös som en sten inför sin faders vädjan.
dignad: 'knäfallen'.
- 218 *Moloks koppararmar*: Molok är i Gamla testamentet en avgud som kräver barnoffer i eld; namnet används också mer allmänt om ett omätligt vidunder.

- Som ormens ringar den Trojanske hjälten*: Anspelar på myten om Laokoon, en trojansk präst som dödades av gigantiska sjöormar.
- ekens blad*: Den romerska medborgarkronan, hederssymbol som delades ut till förtjänta medborgare, var av eklöv.
- Caesarers bud*: 'kejsares befallningar'.
- 219 *togan*: Yllemantel som bars av främst manliga medborgare i Rom.
Vi töven: 'Varför dröjer'.
- 220 *Idol*: 'avgudabild'.
- Atlas*: 'Atlasbergens', efter titanen Atlas, som enligt myten bar upp himlavalvet på sina axlar.
- cirkens*: 'cirkusens', om amfiteatern där gladiatorspel och strider med vilda djur ägde rum.
- sistrers*: Ett sistrum är ett bågformat musikinstrument vid vilket klingande metallstavar eller -skivor är fästade.

SMÄRRE DIKTNINGAR

- Kyrkogården*
- 223 *Genius*: 'ande'.
- sabbatsstillhet*: 'helig stillhet'.
- mystärer*: 'mysterier'.
- varelse*: 'tillvaro', 'liv'.
- 224 *malmens*: 'kyrkklockans'.
- sångens eterfloder*: Avser sångens strömmar genom luften.
- Lammets*: Kristus'.
- tona*: 'besjunger', 'hyllar'.
- 225 *Vi [ropa]*: 'Varför'.
- stela*: 'frusna'.
- han [förbannas]*: Syftar rimligen på smärtan, som grammatiskt sett dock är femininum. Ev. feltryck för *hon*.
- kvald*: 'plågad'.
- azuren*: 'himlen'.
- deras Drottning*: Månen.
- eterns*: 'himlens'.
- vansklighetens slavar*: Människorna, som är slavar under förgängligheten.
- Tyrannen*: Döden.
- välver*: 'råder över'.

- 226 *Selenes*: Månens; Selene var en månggudinna i klassisk mytologi.
fästet: 'himlen'.
Olympens: 'himmelns'.
bröllopsbädd: Avser frälsningen, förstådd som själens bröllop med Kristus.
det liv ur ordets sköte svallar: Det liv som skapades i begynnelsen av Gud fader sägs vara människans första födelse.
Av Kvinnan sen: Människans andra födelse är den jordiska födelsen, genom kvinnan; den jordiska födelsen medför att människan blir dödens slav, och den innebär därför andens död.
slutligen av mullen: Människans tredje födelse är hennes jordiska död, genom vilken hon föds till det eviga livet.
De dö vårt liv; vi leva deras död: Stagnelius ger i noten hänvisningen till den försokratiske filosofen Herakleitos (ca 540–480 f.Kr.); ursprunget till citatet finns i den nyplatoniske filosofen Porfyrios' (ca 234–305) skrift *Om nymfernas grotta*, som refererar ett uttalande av Herakleitos vilket ordagrant betyder 'vi lever deras död och de lever vår död', i översättningar ibland justerat till 'de dö vårt liv, vi lever deras död'.
fåvitsk: 'tanklös', 'dåraktig'.
Låt: 'Låt'.
- 227 *Serafens*: Serafen är ett änglaväsen.
väder: 'vind'.
Aurora: Gryningen, efter morgonrodnadens gudinna.

Flyttfåglarne

- Gauthiods*: 'Götalands', även om Sverige.
vädren: 'vindarna'.
Skandiske skär: 'skandinaviska öar'.
Balsamiska: 'välldoftande'.
- 228 *char*: 'vagn'; uttrycket avser solens eller morgonens vagn.
dess pol / Blir dagligen trängre: Avser de allt kortare dagarna.
båtar: 'hjalper'.

Livets Villkor

- 229 *grästäpeten*: 'gräsmattan'.
dess [rädda]: 'hennes'.
 230 *brånad*: 'brand', 'eld'.

azuren: 'himlavalvet'.

evärdligt: 'evigt', 'beständigt'.

stjärnorna mitt blod med hämndens blickar kräva: Enligt föreställningen om de onda stjärndemonerna, som vaktar människorna.

eterns: 'himlens'.

vissa: 'säkra'.

marterskruden: 'lidandets skrud'.

Det korn, som dött etc.: Liknelsen om vetekornet som måste dö för att ge rik skörd återfinns i Joh. 12:24.

Suckarnes Mystär

231 *Mystär*: 'mysterium'.

Demiurgen: Den onde världsfursten, som regerar världen.

glädde: 'gladde'.

välva: 'härskar över', 'styr över'.

Månens vanskelige skiva: Månens föränderlighet får här karakterisera hela jordens oro och förgänglighet.

Achamot: I Valentinos' (100-talet e. Kr.) gnostiska system namnet på den sista eonen, som har sjunkit och fångslats i materien och som blir mor till demiurgen, sinnevärldens skapare och furste.

fästets: 'himlavalvets'; *fästets bröllopsfacklor* är stjärnorna.

232 *Dignar*: 'sjunker undan'.

Flora: Blommornas gudinna i klassisk mytologi, maka till västanvinden.

Eolsbarpa: 'vindharpa', som spelar när vinden blåser genom den.

Edens Maj: Våren framställs ofta hos Stagnelius som en bild av den eviga saligheten.

svanesången: Anspelar på föreställningen att svanen sjunger inför sin död.

stoftets kretsande planeter: Planeterna representerar sinnevärldens avfall från Gud.

Bacchanterna eller Fanatismen

Datering: 1822. Texten är etablerad utifrån ett exemplar av originaltrycket, *Bacchanterna eller Fanatismen. Sorgspel* (Stockholm 1822), i Uppsala universitetsbibliotek. Boken trycktes

anonymt i Ecksteinska boktryckeriet; Stagnelius fungerade själv som förläggare.

Dramat bygger på motsättningen mellan orfiker och bacchanter, anhängare av den mytiske sångaren Orfeus respektive vin- och fruktbarhetsguden Bacchus (Dionysos). I sorgespelet skildras Orfeus' död för de Dionysosdyrkande kvinnornas händer. Berättelsen återges på flera håll i antik litteratur, bland annat i Euripides' (ca 480–406 f.Kr.) tragedi *Bacchanterna*, Ovidius' (43 f.Kr.–17/18 e.Kr.) *Metamorfoser* och Vergilius' (70–19 f.Kr.) *Georgica*.

234 *Adept*: 'lärjunge'.

Thrakiska Herdar: Landskapet Thrakien ligger på nordöstra Balkanhalvön och associerades från äldsta tider med Dionysoskult.

KORFÖRERSKA: 'Körledare', den kvinna som anför gruppen av Dionysosdyrkande bacchanter, vilka fungerar som dramats kör.

Hemi bergstrakt: Berget Hemus (Haimos, Haemus) i landskapet Thrakien; på denna plats äger Orfeus' död rum enligt Ovidius.

Floden Hebrus: Floden Evros (Maritsa), som rinner över berget Hemus.

bryggor: 'broar'.

235 *Strymons kalla flod*: Omkring floden Strymon (Struma) uppehöll sig Orfeus den sista tiden före sin död, enligt *Georgica*.

Getternas: Detta namn för stjärnbilden Tvillingarna förekommer i orientalisk astronomi.

Kräftans tecken: Stjärnbild i djurkretsen (zodiaken); genom de nämnda tecknen passerar solen på sommaren.

ärnar: 'ämnar'.

fäste: 'himlavalv'.

236 *Twinsjuka*: 'kraftlöse', 'trånsjuka'.

Orfeus kom från underjorden åter: Anspelar på myten om hur Orfeus försökte hämta sin döda hustru Eurydike åter från dödsriket; när han bröt löftet att inte vända sig om för att se på henne sjönk hon åter till underjorden.

ömt bevekta stenar och cypresser: Enligt myten sjöng Orfeus så vackert att till och med stenar och träd lyssnade.

- lagrar*: Lagerkrans, som symbol för skaldekonsten.
Talar: Vid och fotsid klädnad.
tyrsusstavar: En thyrsosstav var en murgrönsprydd stav som bacchanterna bar som symbol för sin Dionysosdyrkan.
Evoösång: Extatisk sång till Dionysos' ära.
blomsterkrönta fallos: Blomsterkrönt fallosformad stång, som hörde till Dionysoskulten.
- 237 *städs*: 'alltid'.
Isis: Egyptisk gudinna som även dyrkades i det forna Grekland; kopplingen motiveras av den spridda föreställningen att Orfeus hade hämtat sin vishet i Egypten.
Betar: 'överväldigard'.
 »*Själva världen är en grotta*«: Bilden av världen som en grotta, i vilken människorna är instängda, anspelar på Platons dialog *Staten* samt den nyplatoniske filosofen Porfyrios' (ca 234–305) skrift *Om nymfernas grotta*, vilken ger en allegorisk uttolkning av nymfernas grotta på Ithaka i Homeros' Odysseen.
Apollo's höge Son: Orfeus, enligt myten son till sol- och diktarguden Apollo samt sånggudinnan Kalliope.
fallna Nymfer: Människorna; bilden ansluter till Porfyrios' skrift, anförd ovan.
nardusrika: 'välldoftande'.
mystär: 'mysterium'.
skära: 'rena', 'klara'.
lät: 'låt'.
Inbillningsögat: Fantasin, föreställningsförmågan.
Fantasos: Drömmens gud.
granater: 'granatäppelträd'.
grästapeten: 'gräsmattan'.
- 238 *Hekates*: Månens; Hekate var en trolldomskunnig månggudinna.
vädrars: 'vädurars', 'baggars'.
Acherons: Floden Acheron, som rinner i nordvästra Grekland och är delvis underjordisk, är i klassisk mytologi en av dödsrikets floder.
papaverkrönta: Papaver är vallmo, vars egenskap som sömnmedel här anknyter den till döden.
solen: Solguden Apollo.
Kalliope: Sånggudinna, Orfeus' mor.

- Pindens lagrar*: Berget Pindos ligger i nordvästra Grekland; lagerträdet är Apollos attribut.
- Dafnekransad*: 'lagerkransad'; Dafne var en nymf som för att undkomma Apollos kärlek förvandlades till ett lagerträd.
- 239 *som ordet tanken*: Originaltrycket har *som ordet, tanken*.
- gudomliga Triad*: Hänvändelsen till luften, solen resp. jorden har antika förebilder, men blir här framför allt en motsvarighet till den kristna treenighetsläran; Orfeus får samtidigt karaktären av en Kristusgestalt.
- naturens strålande symboler*: Naturtingen anses som symboler för det gudomliga, och naturen som ett gudomligt tempel.
- kölbefarna*: 'av fartyg befarna'.
- Lik ynglingen* etc.: Den yngling som avses är Ixion, som enligt myten ville förföra gudinnan Juno; han blev därför straffad av Jupiter, som förvandlade henne till ett moln i hans armar. Ixion själv blev som straff fastnaglad vid ett evigt snurrande eldshjul.
- tenarisk*: 'underjordisk', efter Tainaron, en bergsudde i sydligaste Lakonien, som ansågs som en nedgång till underjorden.
- Stygisk*: 'underjordisk', efter Styx, den flod i dödsriket över vilken färjkarlen Karon tänktes föra de döda.
- 240 *Kalliopes och ljusets Son*: Orfeus; jfr ovan.
- Hymettisk*: 'från berget Hymettos', beläget i närheten av Athen och berömt för sin honung.
- ammad upp*: 'uppfödd', 'uppfostad'.
- olympiskt*: 'himmelskt'.
- Olympus*: Berg i norra Grekland, enligt myten bebott av de högsta gudarna.
- 241 *röjde*: 'varseblev'.
- arkader*: De bågar som vilar på pelare eller kolonner och bär upp en byggnad.
- »Den store Pan är död!«: Uttrycket är hämtat från den grekiske författaren Plutarchos' (ca 46–120 e.Kr.) skrift *Om oraklernas uppbörande*, där denne återger hur guden Pans död förkunnas, vilket följs av allmänt jämmer. Episoden tolkades senare med kristna förtecken som ett förebud om Kristi död och uppståndelse.
- Thrakiens Rhodopé*: Rodopibergen i Thrakien.

Kretas Ida: Det högsta berget på Kreta.

Thessaliens Pind: Bergsmassivet Pindos i nordvästra Grekland.

Syriens Libanus: Bergsmassiv i dåvarande Syrien.

himlabärarn Atlas: Atlasbergen, belägna i nordvästra Afrika; namnet anspelar på den myt i vilken berättas hur titanen Atlas, som fått straffet att bära upp himlavalvet på sina axlar, fick bistånd i detta uppdrag genom att hjälten Perseus lät honom möta blicken från den förfärliga Medusas huvud, varvid han förstenedades.

korer: 'körer'.

bov: 'hävde', 'höjde'.

som ur: Originaltrycket har *som till ur*.

Titan: Avser solguden Helios, son till titanen Hyperion och även själv ibland benämnd titan; titaner kallades den första generationens gudar i klassisk mytologi.

zodiaken: 'djurkretsen'; det band av stjärntecken som solen tycks löpa igenom under sin färd över himlavalvet.

242 *underbart*: 'märkligt', 'märkvärdigt'.

Isislöjan: Den egyptiska gudinnan Isis framställdes i senantik mysteriereligion ofta med en hemlighetsfull slöja.

under världens: 'underjordens'.

Lethe: Glömskans flod i dödsriket.

Maner: 'dödsandar'.

nattfull: 'mörk (som natten)'.

granateträden: 'granatäppelträden'; detta var dödsrikets växt eftersom myten sade att gudinnan Proserpina tvingades stanna i dödsriket genom att döds-guden Pluto förmådde henne att smaka på ett granatäpple – symbol för äktenskapet –, vilket band henne till dödsriket.

Eurydike: Orfeus' hustru, som han förgäves hade försökt hämta åter från dödsriket.

Tartarens: 'dödsrikets'.

hamnen: 'gestalten', 'vålnaden'.

fantomen: 'vålnaden', 'spöket'.

som ur Ixions armar / Molnbärskarinnans bild: Anspelar på myten om Ixion och Juno; se komm. till s. 239.

243 *skuggornas Olymp*: 'dödsriket', 'underjorden'.

Plutos: Pluto var dödsrikets härskare.

- Dess maka*: 'Hans maka'; originaltrycket har *Dess makar*.
- Den tregestaltade Proserpina*: Ev. feltryck för *tvegestaltade*; dödsrikets gudinna Proserpina tillbringade en del av året hos döds-guden Pluto i dödsriket och resten av året på jorden hos sin mor Ceres. Dock lika gärna en identifikation med gudinnan Hekate, ofta avbildad i tre gestalter.
- Furiens gissel*: 'hämndgudinnans piska'.
- hunden tjöt ur trenne koppargap*: Avser den trehövdade hunden Cerberus som vaktade ingången till dödsriket.
- Tartarus*: Den dystraste och mörkaste delen av dödsriket.
- Elysiens dalar*: Elysion eller Elyséen var det lyckorike dit halvgudar och särskilt benådade människor kom efter döden.
- Orcus*: 'dödsriket'.
- Demanterigeln*: Demant är en benämning för en mycket hård metall eller sten.
- Till liar svärden smiddes* etc.: Anspelar på Jes. 2:4 och Mik. 4:3, där det framtida fredsriket beskrivs som den tid då svärd skall smidas om till plogbillar och spjut till liar.
- Hades*': 'dödsrikets'; i denna rad blir den kristna uttolkningen av berättelsen om Pan tydlig; se komm. till s. 241.
- Sefyr*: 'västanvind'.
- Teorbens sträng*: En teorb är ett slags stränginstrument.
- fenixlikt*: Fenix var i klassisk mytologi en fågel som vart 500:e år dog och återföddes, i vissa versioner av myten genom att brinna och återuppstå ur bålet.
- 244 *vadan*: 'varifrån', 'varför'.
- ångande*: 'doftande'.
- Febusbestrålade*: 'solbelysta'; *Febus* betyder 'ren', 'strålände' och var ett binamn för solguden Apollo.
- Hesperi*: 'aftonstjärnans', dvs. planeten Venus'.
- ormande*: 'slingrande'.
- 245 *Cyperns*: Cypern var enligt myten den plats vid vilken kärleks-gudinnan Venus föddes ur havet.
- elysiska*: 'himmelska', 'paradisiska'.
- Cyprias*: Venus'; kärleks-gudinnans binamn Cypria är bildat efter hennes födelseplats vid Cypern.
- sabbat*: 'vilostund', här 'kärleksmöte'.
- nöjets asyl*: 'kärleksmötets tillflyktsort'.

Chariterna: Behagets gudinnor.

myrten: Symboliserar kärleken och äktenskapet.

Leucotoë: Rökelsebuske; enligt klassisk mytologi älskades flickan Leucotoë av solguden Apollo, men till följd av sin fars vrede över förbindelsen begravdes hon levande. I Ovidius' *Metamorfoser* förvandlas hon till en rökelsebuske, det väldoftande frankincenseträdet.

balsam: 'väldoft'.

Klytia: Leucotoës syster, vars kärlek till solguden Apollo var obesvarad; hon förvandlades till en heliotrop, ibland identifierad med solrosen, som vänder sitt huvud efter solen.

dignar: 'faller samman', 'sjunker ihop'.

etersvall: 'luftvågor'.

Ceres' dotter [...] Plutos arm: Anspelar på myten om gudinnan Ceres' dotter Proserpina; se komm. till s. 242.

Ennas dalar: Den region på Sicilien där Proserpina enligt myten blev bortrövad.

oförtänt: 'oavsiktligt'.

infernska tordönsvagnen: 'underjordiska åskvagnen'; den vagn, förspänd med vilda hästar, i vilken Pluto bortförde Proserpina.

gossens: Avser kärleksguden Amor, utrustad med pilbåge.

alla Gudars Gud: Överguden Zeus (Jupiter) i klassisk mytologi.

som Oxe: Anspelar på berättelsen om hur Zeus i gestalt av en tjur rövade bort den feniciska kungadottern Europa och förde henne till Kreta.

246 *till gullregn bytt, i Danaës famn*: Anspelar på berättelsen om hur Zeus i form av ett guldregn förförde Argosprinsessan Danaë.

Ledas sköte, vänd i silversvan: Anspelar på berättelsen om hur Zeus i gestalt av en svan förförde Leda, drottning av Sparta.

Egidskakarn Zeus: Överguden Zeus har bland annat egiden, en sköld, som sitt attribut.

Henne [...] fålars par: Månggudinnan Diana.

tigertämjarn: Dionysos' vagn dras av tigrar, leoparder eller pantrar.

Olympens rika fullbet: Olympen, de högsta gudarnas boning, be-tecknar här den högsta gudavärldens makt.

peplum: En grekisk, vid kvinnodräkt.

char: 'vagn'.

sköna drottning: Anspelar på Dionysos' traditionella androgyni-

- tet; genom att ta på sig kärleksgudinnans attribut, såsom den röda klädnaden, blomsterprydnaden och vagnen som spänts för med duvor, kan Dionysos tas för Venus.
- elfenskuddror*: 'elfenbensvita skuldror'.
- Pythonsbågen*: Den båge med vilken Apollo dödade odjuret Python vid staden Delfi.
- Cynthus*: Det berg på ön Delos vid vilket Apollo föddes.
- 247 *Dafne*: Lagerträdet; Dafne var en nympf som för att undkomma Apollos kärlek förvandlades till ett lagerträd; lagern hör till Apollos traditionella attribut. Passagens innebörd är, att om Dionysos tar på sig Apollos attribut, som båge och pilar, skulle dennes dyrkare hylla honom som Apollo, och han skulle föräras lagern, som egentligen tillkommer Apollo.
- Ariadne*: Den berättelse som här återges i sapfiska strofer beskriver hur kungadottern Ariadne, efter att ha hjälpt hjälten Theseus ut ur odjuret Minotaurus' labyrint på Kreta, övergavs av hjälten på ön Dia (i andra versioner Naxos). Där kom Dionysos till hennes undsättning.
- dess [häpna]*: 'hennes'.
- förrädarns*: Theseus'.
- Jag din ättling* etc.: Zeus, som också var åskans gud, var far till Ariadnes far Minos, kung på Kreta.
- Lärer*: Romerska husgudar som beskyddade åker och familj.
- 248 *tjurens eldgap*: Odjuret Minotaurus var till hälften människa, till hälften tjur.
- din ormande vigg*: 'din slingrande blix'.
- Attikas*: Attika är den halvö på vilken Athen är beläget. Efter att ha övergivit Ariadne blev Theseus härskare i Athen.
- 249 *rankan*: Vinrankan, Dionysos' attribut.
- Håll*: 'Stanna', 'Hejda dig'.
- av Jofur avlad, av Jofur buren*: Dionysos ansågs född ur Jupiters (Jofurs) lår.
- Indiens fält*: Dionysos' koppling till Indien förekommer i olika källor, bland annat Ovidius, som säger att Dionysos har besegrat orienten.
- Tmoli höjder*: Tmolos är ett berg i landskapet Lydien (nuv. västra Turkiet) och den plats till vilken Dionysos enligt myten förde Ariadne.

- Lyaios*: Namnet betyder 'den som befriar (från oro)' och var ett binamn för Dionysos.
- 250 *Tändes strax en krona*: Enligt Ovidius förvandlade Dionysos Ariadnes krans till stjärnbilden Norra kronan.
Plutos jämmerfulla ökenland: Underjorden.
ambrosiabord: Ambrosia och nektar var enligt klassisk mytologi gudarnas föda.
- 251 *syrixpipors*: En syrx är en flöjt bestående av ett antal parallellt hopfogade rör; associerades ofta med herdeguden Pan (panflöjt).
tyrsusbärarns: Dionysos'.
bacchisk: 'vinrusig'.
besa kopparbäckens ljud: Ljud från cymbaler (av koppar).
panterhuden: Dionysos ses ofta avbildad klädd i en panter- eller tigerhud.
ambraläppar: 'völdoftande läppar' el. 'bärnstensläppar'.
murgrönskransen: Symbol för Dionysosdyrkan.
- 252 *Bassarider*: Bacchanter.
nitfull: 'nitisk'.
på Citherons festomgnydda höjd / Tyrannen Pentheus fallit: Bergskedjan Kithairon sträcker sig mellan de grekiska landskapen Attika och Boiotien; den var centrum för Dionysoskult och i Euripides' (ca 480–406 f.Kr.) tragedi *Bacchanterna* platsen för Dionysos' hämnd på Thebekonungen Pentheus, som ställt sig fientlig till kulten.
Minyas' döttrar: Sagokungen Minyas' tre döttrar ställde sig fientliga till Dionysoskulten och förvandlades som straff till fladdermöss, dvs. *Av luft- och lantdjur löjevärda medeltung*.
Hemi: Berget Hemus'; se komm. till s. 234.
Den Gud etc.: Solguden Apollo, Orfeus' far.
dårligt: 'dåraktigt'.
bleka Maners ödemark: 'underjorden', 'dödsriket'.
avgrundshundens: Cerberus'.
Eumeniders hemlighet: Med hämndgudinnornas hemlighet avses dödsrikets hemligheter, som de orfiska mysterieriterna sades avslöja.
Deukalions barn: Människosläktet; i klassisk mytologi var Deukalion och hans maka Pyrrha de enda överlevande efter en

- stor översvämning; det kommande människosläktet uppstod ur stenar som dessa kastade över axeln.
- tartariskt*: 'mörkt', 'hemskt'.
- Fauner*: Muntra skogsväsen i romersk myt, ibland identifierade med grekiskans satyrer och som fruktbarhetsväsen associerade med Dionysos.
- nymfer*: Här kärleksnymfer, med koppling till fruktbarhetskult.
- Pyrrhas ätt*: Människorna; jfr komm. ovan.
- vinrev*: 'vinranka'.
- orgisk*: 'orgiastisk', 'extatisk', 'vild'.
- ambradoftande*: 'våldoftande'.
- 253 *sommarfågeln*: 'fjärilen'.
- Heliader*: Tre döttrar till solguden Apollo, vilkas tårar över den döde brodern Phaeton förvandlades till bärnsten av solljuset; själva förvandlades de till popplar.
- jaspisbergen*: Berg av ädelstenen jaspis.
- demantesand*: Sand klar och ren som diamant.
- faderburna*: Dionysos föddes av Jupiter; se komm. till s. 249.
- marmorfötter*: 'marmorvita fötter'.
- Fader Evan*: Dionysos, efter evoëropet till hans ära.
- tigertämjarn*: Dionysos.
- 254 *Gack*: 'Gå'.
- bämndens fruktansvärda tyrs*: Thyrsosstaven hade ibland en spjutspets i toppen, varför den kunde användas som mordredskap.
- gisslars*: 'piskors'.
- milda*: 'mildra'.
- balsam*: här 'dagg'.
- 255 *Sanslös*: 'Medvetlös'.
- löje*: 'leende'.
- Väl*: 'Visst', 'Visserligen'.
- 256 *Tempelskändarn*: Orfeus har skändat Dionysos genom att inte visa honom tillbörlig respekt; om han i mer konkret mening anses ha skändat Dionysos' tempel avses närmast den tradition enligt vilken Orfeus ansågs ha förrått de dionysiska mysterierna.
- sig fördjupar*: 'flyger'.
- 257 *Meanders krökta flod*: Avser floden Maiandros i nuv. västra Turkiet; floden har givit upphov till termen *meanderslinga*.

- Aura*: 'vind', 'fläkt'.
- 258 *rökverk*: 'rökoffer'.
- scepter*: 'spira'.
- buvudbindel*: 'diadem', 'krona'.
- 259 *festens stavar*: Thyrsosstavarna.
- din systers båga*: Apollos syster Diana var jaktens gudinna och framställs ofta med en båge i handen.
- Thebes sköna kungadöttrar*: Den thebanska drottningen Niobes döttrar dödades av Diana som straff för moderns högmod.
- 260 *Vinrevomkransad*: 'Kransad med vinrankor'.
- högtuppskörtad*: 'med kjolen uppfästad', dvs. utmanande klädd.
- lopp hon*: 'löpte hon', 'sprang hon'; originaltrycket har *lopp som*.
- min enda älskarinna*: 'den enda kvinna jag älskar'.
- Bacchiskt tummel*: Det rumlande Dionysosfrandet.
- 261 *genius*: 'makt'.
- dikter*: 'lögner', 'påhitt'.
- 262 *Menad*: Bacchant.
- 263 *kolonnader*: 'kolonnader'.
- 264 *lönnlig*: 'dold', 'hemlig'.
- Kräftans gyllne sol*: Högsommarens sol.
- 265 *Cyprias kogerprydda Son*: Den med pil och båge försedda kärleksguden Amor, son till kärleksgudinnan Venus med binamnet Cypria.
- bjud*: 'befall'.
- Aftonstjärnans*: Avser planeten Venus.
- 266 *Hesperiens lund*: Hesperidernas äpplen kallades de gyllene äpplen som gudinnan Juno fick i bröllopsgåva; de ansågs växa långt västerut i en underbar trädgård.
- 267 *Evan Evoë*: Extatiskt rop till Dionysos' ära.
- glavar*: 'svärd', 'spjut', här thyrsosstavar.
- hövs*: 'anstår det'.
- 268 *Berecynska pipor*: 'frygiska flöjter'; på sådana spelar bacchanterna enligt Ovidius. Musik från Frygien (Mindre Asien) ansågs orgiastisk och extatisk.
- metallehorn*: Blåsinstrument av metall.
- Sidons kristall*: Glas; staden Sidon i det forna Fenicien var ett centrum för antik glasframställning.
- bjuder*: 'behärskar'.

- skickelsens*: 'ödets'.
- menlös*: 'oskyldig', 'oskuldsfull'.
- Flegetons*: Flegeton var en evigt brinnande svavelflod i dödsriket.
- 269 *Admeti hjordar*: Admetos var en mytisk kung i landskapet Thesalien; hans boskap vallades av Apollo.
- Satyrer*: Den grekiska motsvarigheten till de romerska faunerna, fruktbarhetsväsen som associerades med Dionysoskulten.
- Låt vara*: 'Låt gå'.
- 270 *etervingars*: 'luftiga vingars'.
- Dionysos' hem*: Himlen.
- drägg*: 'bottensats', 'grums'.
- Västanväder*: 'Västanvindar'.
- 272 *Hermes' Kaducé*: Avser den stav som tillhörde guden Hermes, gudarnas vägvisare och budbärare och dessutom den gud som ledsagade de döda till underjorden. Enligt myten uppfann Hermes den första lyran och skänkte den till Apollo i utbyte mot kaducén, som symboliserar makten över dödsriket.
- Med Herren själv*: 'tillsammans med dess (dvs. lyrans) ägare'.
- utan Gudars vilja / En sparv ej faller*: Anspelar på Matt. 10:29, som säger att inte ens en sparv faller utan att Gud vet om det.
- gisslad*: 'slagen', 'piskad'.
- ett brorsbarn*: Jakt- och mångudinnan Diana var tvillingsyster till solguden Apollo, som var Orfeus' far.
- 273 *Kring fälten sådda*: Dionysoskultens inslag av rituell spridning av avhuggna lemmar från djur eller människor anses också som en fruktbarhetsrit.
- Cikader*: 'gräshoppor'.
- portiker*: 'pelargångar'; 'pelarhallar'.
- 275 *mängde oss bland*: 'blandade oss med'.
- bröms*: 'broms', stickande insekt.
- infernska*: 'underjordiska'.
- 276 *efterdömet*: 'exemplet'.
- silvergrått moln*: Teatermolnet, som firades ned i rep från taket, var ett vedertaget inslag i tidens teater och motsvarar det antika dramats *deus ex machina*, den dramatiska manöver genom vilken en gud nedstiger för att lösa dramats konflikt.

snövit talar och palm i handen: Orfeus uppträder här som en Kristusgestalt; hans röda klädnad har bytts mot en vit, och palmen symboliserar i enlighet med den kristna traditionen segern över dödsriket.

Lyrans och Svanens konstellationer: Stjärnbilderna har symbolisk innebörd: lyran är förbunden med sångaren Orfeus och svanen har tidigare i dramat knutits till den döende skalden och kunskapen om livet efter döden. En läsare som inte ser scenbilden framför sig bör dessutom veta att Svanens stjärnbild har formen av ett kors.

TIMON: Saknas i originaltrycket.

Olympens ljusa glädjesal: Olympen var de högsta gudarnas boplatz i klassisk mytologi men betecknar här snarare himmelriket.

binner: 'når'.

Eoner: 'Evigheter'.

277 *Lyrans silver strålar*: Om stjärnbilden Lyran, se ovan (originaltrycket har *Lyrans silver-strålar*).

himlasvanen: Avser Svanens stjärnbild; jfr ovan.

den, / Som öppnar och som sluter Orci kopparport, / Stavbärarn Hermes, Majas vingbeklädda Son: Dramats slutrader anbefaller lydriad för Hermes, vars uppgift det var att ledsaga de döda till dödsriket, Orcus, och således att öppna och stänga dödens port. Den stav Hermes bär är den tidigare omtalade kaducén, se komm. till s. 272. Sammanställningen av Hermes med Orfeus har gammal hävd. Gudinnan Maia var Hermes' mor och Zeus hans far.

Albert och Julia, eller Kärleken efter Döden

Datering: 1821–1823. Etablerad från ett exemplar av originaltrycket, särtrycket *Albert och Julia, eller Kärleken efter Döden. Scen ur Andewerlden* (Stockholm 1824), i Uppsala universitetsbibliotek. Stagnelius hade levererat manus för tryckning till boktryckaren, tillika Swedenborgaren Carl Deleen och sades flera gånger ha frågat denne efter manuset; Deleen hävdade att det var förkommet. Inte förrän efter Stagnelius' död började Deleen trycka arbetet, utan angivande av författarnamn. *Albert och Julia* trycktes först i tidskriften *Argus den IV*, den

31 jan. 1824 (n:o 48), den 7 feb. 1824 (n:o 49) samt den 14 feb. 1824 (n:o 50), och sedan i form av ett särtryck, med små rättelser och ändringar. Lorenzo Hammarsköld, som var i färd med att ge ut Stagnelius' skrifter, kände igen stycket och inkluderade det i sin utgåva. Utkast till dramat finns i handskrift på Kungl. biblioteket, Vf 188 samt Kalmar s. 841–842.

Dramat bygger på den tankevärld som utgår från teosofen Emanuel Swedenborgs (1688–1772) skrifter. Viktigast bland dessa är i sammanhanget *De coelo et ejus mirabilibus, et de inferno, ex auditis et visis*. (Skriften utkom först i London 1758; en sv. övers. utkom första gången 1821 under titeln *Om himmelen och dess underbara ting; samt om helvetet; efter hvad derom bördt och sedt är.*) Dramat ansluter sig också till en romantisk tradition av upprorsmän – Kain, Faust, don Juan, Prometheus, Lucifer – liksom till den medeltida moraliteten.

- 281 *Andarnes Värld*: Den andevärld i vilken dramat utspelas utgör i den Swedenborgska läran en förgård till himlen och helvetet, i vilken människosjälens befinner sig efter döden i väntan på att vandra vidare, antingen – och efter eget val – till helvetet eller himlen.

En mera bycklig flicka: Julia föreställer sig att Albert är död och lever med en annan flicka i paradiset.

Seraferne: Serafen är ett änglaväsen.

Solen-Människan: I enlighet med Swedenborgsk tankevärld den andliga sol, dvs. Gud, av vilken den jordiska solen är en svag avbild.

bida: 'invänta'.

sig själv att övergiva: 'att förneka sig själv'.

Vad jag har varit, vill jag evigt bliva: Innebörden är i enlighet med Swedenborgs tankevärld att människan efter döden behåller de egenskaper hon haft i livet. [*Vad jag*] *har*: originaltrycket har *här*.

- 282 *tröstekalken*: Bilden av ängeln som nedstiger med en kalk i handen till den lidande är återkommande hos Stagnelius; bilden finns också på altartavlan i Gärdslösa kyrka på Öland, där Stagnelius växte upp.

Lammets bröllop: Saligheten, förstådd som själens bröllop med Lammet (Kristus).

- 283 *Än på jorden? Ack! omöjligt!:* Enligt Swedenborg överensstämmer inte den jordiska tideräkningen med tidsupplevelsen i andevärlden.
medspelarinnor: 'väninnor'.
cypresseskransen: Dödssymbol.
narcissa: här snarast 'lilja', traditionell begravningsblomma.
den stad etc.: Det himmelska Jerusalem, dvs. paradiset.
- 284 *böga orgors:* 'ljuddliga orglars'.
i Eoner: 'i evighet'.
Andevärldens / Gyllne sol: Gud.
- 285 *Lammets:* Kristus'.
baldakin: Sänghimmel, men även fristående tak över altare etc.
mystärer: 'mysterier'.
- 286 *Strålskransen:* 'Glorian'.
skär: 'klar', 'skinande'.
- 287 *dälder och vallar:* 'dalar och ängar'.
Aurora: Gryning, efter morgonrodnadens gudinna i klassisk mytologi.
Amor: Kärleksgud.
Lucinda: Namnet betyder 'ljus'; det anspelar samtidigt på föreställningar om den fallne ängeln Lucifer ('ljusbäaren') och den kristne djävulen. Romanen *Lucinde* (1799) gav Friedrich Schlegel (1772–1829) rykte om erotisk frispråkighet.
tempelkäril: 'nattvardskalkar', dvs. de doftande blomkalkarna.
Balsamångor strö: 'sprider väldoft'.
- 288 *Kröker tyst sitt tåg:* 'ringlar sig fram'.
din fader och din moder: Anspelar på hur den fallne ängeln Lucifer drevs bort från gudahemmet.
Ut bland ödens rön: 'ut bland okända öden'.
Kom! jag ger dig karameller, / Sviskon tusental: Sången får här drag av barnvisa; godsakerna symboliserar sinnliga nöjen.
elfenhals: 'elfenbensvita hals'.
- 289 *Cynthia:* Månen; gudinnan Diana, som bland annat var månggudinna, hade binamnet Cynthia efter berget Kynthos på hennes födelseö Delos.
skatten: Det glittrande månskenet liknar silver.
ömmen vid: 'har medlidande med'.
- 290 *[från jorden ömt] besvaras:* Originaltrycket har *besvara*.

Albert ren är Ande vorden: Här ljuger kören av helvetesandar, eftersom Albert fortfarande lever på jorden; Swedenborg framhåller hur det ligger i helvetesandarnas natur att fara med osanning och bedrägerier.

Gebenna: Helvetet.

Andevärldens Sol: Gud.

Guds vredes skålar: Den apokalyptiska bilden av hur änglarna tömmer Guds vredes skålar över människorna återfinns i Upp. 16.

Lammets egen stol: Den tron där Kristus (Lammet) själv tronar.

- 291 *orm:* Anspelar på den bibliska berättelsen om syndafallet (1 Mos. 3), där ormen förlöder Eva och Adam att äta frukten från kunskapens träd.

dödens äpple: Frukten från kunskapens träd.

barndomsparadiset: Edens lustgård, som här dubbelexponeras med den oskuldsfulla barndomen.

- 292 *Han var Adam, jag hans Eva:* I den bibliska syndafallsberättelsen förlöder ormen Eva att äta av frukten, medan Eva i sin tur bjuder sin make; den största skulden läggs därför på kvinnan.

- 293 *dignar:* 'faller samman', 'sjunker ihop'.

- 294 *Vi [andas]:* 'Varför'.

[under] mullen: Så originaltrycket, trots att ordet upprepas två rader senare; ev. feltryck för *kullen*.

monader: här ung. 'atomer'; de odelbara minsta byggstenarna av vilka universum är uppbyggt.

- 296 *Lever dock ännu och plågas!:* Swedenborg framhåller hur de människor som inte hade föreställt sig att själen lever vidare efter kroppens död blir »skamflata« när de upptäcker att de lever.

vad batar det: 'vad tjänar det till'.

- 297 *Himlens guld är endast kärlek, / Samvetsfriden andars krona:* I enlighet med den Swedenborgska korrespondensläran, där varje jordiskt fenomen har en andlig motsvarighet.

dess [änlabarm]: 'hennes'.

- 298 *julljus:* Symboliserar här frälsningen och saligheten.

tåredal: Oftast använt om den jordiska tillvaron med dess smärta och sorg; här om andevärlden.

- 299 *himlarnes Monark:* Gud.

din brudgum: Frälsningen beskrivs som själens bröllop med Kristus.

300 *ånga*: 'völdoft'.

301 *Eld och svavel blott han älskar*: Swedenborg framhåller hur varje människosjäl hamnar i helvete eller himmel efter vad den själv älskar och dras till.

Hymens vällust: här 'sinnlig njutning'; Hymen var bröllopets gud i klassisk mytologi.

